

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 8 Οκτωβρίου 2023 • Έτος 15^ο • Αρ. φύλλου 788

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΚΕΝΕΒΕΖΟΣ

Η πορεία μας αξιολογείται από τον καθένα

Σέβομαι απόλυτα τη «φιλοσοφία» με την οποία ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης επιλέγει τους συνεργάτες του, δηλώνει στην «Κ» ο Κυριάκος Κενεβέζος και σημειώνει ότι το προφίλ του δεν εντάσσεται σε αυτήν. Θα συνεχίσει να στηρίζει τον πρόεδρο και τονίζει ότι η πορεία του καθενός αξιολογείται. **Σελ. 6**

ΑΚΕΛ

Η δύσκολη εξίσωση των συμμάχων

Μετά την ανακαίνιση του κτιρίου στην Εζεκία Παπαϊωάννου, ο Στέφανος Στεφάνου ετοιμάζει αλλαγές στο κόμμα και προσπαθεί να απεγκλωβιστεί από τη χρόνια απομόνωση, ψάχνοντας συμμάχους για τις δημοτικές εκλογές. **Σελ. 7**

ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΤΟΥΡΚΙΚΑ

Μητσοτάκης προς διάδοχο Μενέντεζ

Ο νέος πρόεδρος της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων της Γερουσίας, Μπεν Κάρντιν, δέχθηκε κλήση από τον Κυριάκο Μητσοτάκη λίγες ώρες αφότου ανέλαβε τα καθήκοντά του. Είχε ήδη ενημερωθεί για τις ελληνικές θέσεις. **Σελ. 17**

ΕΛΛΑΔΑ

Πώς θα κριθεί το αποτέλεσμα των Δημοτικών

Πού έχουν βάλει τον πήχυ Ν.Δ., ΣΥΡΙΖΑ και ΠΑΣΟΚ και ποιοι παράγοντες θα κρίνουν το αποτέλεσμα της σημερινής αναμέτρησης για την τοπική αυτοδιοίκηση. **Σελ. 19**

ΟΙ «ΙΔΕΕΣ» ΤΟΥ ΧΑΚΑΝ ΦΙΝΤΑΝ

Στοχεύει σε κυριαρχία μέσω αερίου η Αγκυρα

Προϋπόθεση για έναρξη απευθείας διαπραγματεύσεων για λύση

Νερό στον μύλο της επιδίωξης για εξασφάλιση κυριαρχικής ισότητας του ψευδοκράτους επιδιώκει να ρίξει η Άγκυρα με τις «ιδέες» του Τούρκου ΥΠΕΞ Χακάν Φιντάν για διαμοιρασμό των υδρογονανθράκων και μιας συμφωνίας μεταξύ των δύο κοι-

νοτήτων της Κύπρου, της ελληνοκυπριακής και της τουρκοκυπριακής, παραμερίζοντας την Κυπριακή Δημοκρατία. Ουσιαστικά πρόκειται για πρόταση που βρισκόταν ενώπιον του ΟΗΕ και της Ε.Ε. από το 2022. Την ίδια ώρα η Άγκυρα ενημέρωσε τις Βρυ-

ξέλλες ότι η διασφάλιση κυριαρχικής ισότητας της τουρκοκυπριακής κοινότητας παραμένει προϋπόθεση, προκειμένου να συναινέσει σε μια νέα προσπάθεια απευθείας διαπραγματεύσεων για λύση του Κυπριακού. **Σελ. 4**

Οι Έλληνες που έστησαν το μουσείο των Πυραμίδων

Από τα γραφεία της με θέα την Ακρόπολη, η ομάδα της Interweave σχεδίασε τη στρατηγική με την οποία το νέο Μεγάλο Αιγυπτιακό Μουσείο θα απευθυνθεί στο κοινό και θα παραμείνει βιώσιμο. **Τέχνες & Γράμματα, σελ. 1**

ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Πώς γεννήθηκε το ελληνικό λόμπι

Το 1976 ο Μακάριος απείλησε με δυσμενή μετάθεση τον Αμερικανό πρέσβη στη Λευκωσία, νιώθοντας ισχυρός εν αναμονή της εκλογικής νίκης του Τζίμι Κάρτερ. Το ελληνικό λόμπι στις

ΗΠΑ, που «γεννήθηκε» λόγω της εισβολής, είχε δημιουργήσει εξωπραγματικές προσδοκίες. Πολύ γρήγορα όμως ο σωτήρας Κάρτερ εξελίχθηκε σε εφιάλτη. **Σελ. 16**

ΑΘΩΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ

Το ΔΗΚΟ δεν έδωσε λευκή επιταγή σε κανέναν

«Θα είχα αναλάβει την πολιτική ευθύνη διά της παραιτήσεώς μου» δηλώνει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο Αθώας Αντωνιάδης, ερωτηθείς τι θα έπραττε μετά τα επεισόδια σε Χλώρακα και Λεμεσό αν ήταν στη θέση της υπουργού Δικαιοσύνης Αννας Κουκκίδου. **Σελ. 10**

ΜΕΣΩ ΣΕΝΓΚΕΝ

Εντοπίσαμε 57 παιδιά που είχαν εξαφανιστεί

Σχεδόν δύο μήνες από τη διασύνδεση της Κύπρου με το SIS, το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν, οι αρχές της Δημοκρατίας κατάφεραν να εντοπίσουν στοιχεία για 57 ανήλικα πρόσωπα τα οποία είχαν δηλωθεί εξαφανισμένα στην κυπριακή Αστυνομία. **Οικονομική, σελ. 6**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Χάνονται τα ορόσημα

Περνούν και χάνονται ένα-ένα τα ορόσημα που έχει θέσει η παρούσα κυβέρνηση για την άρση του αδιεξόδου στο Κυπριακό και την επανέναρξη των συνομιλιών, ώστε το εθνικό μας πρόβλημα να μπορέσει επιτέλους να επανέλθει σε θετική τροχιά. Τα ορόσημα εξαφανίζονται, με την τουρκική πλευρά ολοένα να απλώνεται διπλωματικά, διεκδικώντας, με μοτίβο, διά της πλαγίας οδού την κυριαρχική ισότητα. Όσο διαρκεί εν απραξία ο χρόνος τόσο πιο δύσκολη είναι η όδευση σε ράγες που μπορούν να άρουν το αδιέξοδο. Σε καμία περίπτωση δεν χρειάζονται βεβιασμένες κινήσεις, αλλά ούτε και αργόσυρτα βήματα.

Προσωπική και αξιόπιστη εξυπηρέτηση myeurolife portal

Προσωπικά Συμβόλαιο

Έγγραφα & Έντυπα

Απαιτήσεις & Πληρωμές

Προσωπικό Προφίλ

Σχέδιο Επιβράβευσης ourlife

Κάνε την εγγραφή σου στο portal.eurolife.com.cy

eurolife

ΤΟ ΠΟΠ ΠΡΟΪΟΝ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΑΓΟΡΕΣ

Εξαγουμε λιγότερο αλλά ακριβότερο χαλλούμι

Ενώ ο όγκος εξαγωγών χαλλουμιού είναι μειωμένος κατά 9,1% το πρώτο εξάμηνο του '23, η αξία των εξαγωγών έχει αυξηθεί κατά 11,06%.

Μείωση στις εξαγωγές στη Βρετανία αλλά σημαντική η ενίσχυση από τις αγορές Σ. Αραβίας, Αυστραλίας και ΗΠΑ. **Οικονομική, σελ. 6**

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Φεστιβάλ ταινιών μικρού μήκους

Οι καλλιτεχνικοί διευθυντές του Διεθνούς Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Κύπρου Αλεξία Ρόιτερ και Ιωακείμ Μυλωνάς μιλάνε για τη φετινή διοργάνωση, που φιλοξενείται στο Θέατρο Ριάλτο. **Τέχνες, σελ. 5**

ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Αρχή των πάντων η ποίηση

Η Γιώργα Σολομώντος, διοργανώτρια και καλλιτεχνική διευθύντρια του Διεθνούς Φεστιβάλ Ποίησης και Συν+Κίνησης, μιλάει στην «Κ» για το νέο Φεστιβάλ που διοργανώνει στη Λευκωσία. **Τέχνες, σελ. 3**

ZENITH

TIME TO REACH YOUR STAR

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

PILOT
BIG DATE
FLYBACK

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Πολιτική σαπουνόπερα

Όταν η Ιουλία έλεγε κάποτε πως «όσα έγραψε ο Φώσκολος ήταν βγαλμένα μέσα από τη ζωή», κάποιες ψευδοκοκλουριάρες, όπως η Λιτώ Περιστέρη Μουσσουπέτη, τη χλεύαζαν. Αλλά ποιος μπορεί να ξεχάσει τους αλήστου μνήμης διαλόγους της «Λάμψης»; «Βίρνα, θέλεις να πεις ότι έχεις εραστή;». «Ναι, Γιάγκο, αυτό θέλω να σου πω, ότι έχω εραστή». «Δηλαδή εννοείς ότι έχεις εραστή;». «Γιάγκο, δεν μπορώ να στο κρύβω άλλο, έχω εραστή». «Πώς είναι δυνατόν, Βίρνα, να έχεις εραστή;». Έπος!

Επρεπε να περάσουν 32 ολόκληρα χρόνια από την έναρξη της σειράς και 3.457 επεισόδια για να δικαιωθεί επιτέλους η Φωσκολιάδα. «Και πού παρακαλώ; Στην κονίστρα της κυπριακής πολιτικής» θριαμβολόγησε η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον, ενώ παρουσίαζε στο (άναυδο) καρέ το δημοσιογραφικό τεκμήριο με τον εύγλωττο τίτλο: «Σάβια Ορφανίδου: Εντυπωσιακή στην Γκάνα. Φόρεσε την πιο ανατρεπτική παντελόνα». «Τα ύστερα του κόσμου» ψέλλισαν οι ηγερίες της αστικής Λευκωσίας.

Σύμφωνα με το γλαφυρό ρεπορτάζ, η αντιπρόεδρος του ΔΗΣΥ ταξίδεψε στην Γκάνα για την 66η Κοινοβουλευτική Διάσκεψη των Κοινοπολιτειών «προκαλώντας ιδιαίτερη αίσθηση». Αυτό που δεν διευκρινίζει το ρεπορτάζ είναι αν ιδιαίτερη αίσθηση προκάλεσε στους ιθαγενείς και ιδιαίτερα στις ανυποψίαστες Γκανέζες, οι οποίες είδαν το κυπριακό στίλ να τις βαρδαι κατακούτελα, ή στους παραδοσιακούς συναγερμικούς ψηφοφόρους οι οποίοι δέχονται αδιαμαρτύρητα τα απανωτά κτυπήματα της κομματικής τους μοίρας.

«Τι ζούμε!» Ξέσασε η Ευγενία η Καλαμαρού και προς έκπληξη όλων τη σιγοντάρισε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλίτσα Κυριακού,

Αποκλειστικό ενστανανέ με χαρούμενες Γκανέζες, πριν από την άφιξη της Σάβιας Ορφανίδου (με την «ανατρεπτική παντελόνα») στη χώρα τους.

καθότι παρακολουθεί (άναυδη επίσης) την αριστερόστροφη σαπουνόπερα με πρωταγωνιστή τον Στέφανο Κασσελάκη, ο οποίος μπορεί να απογοητεύσει το φιλοθεάμον κοινό με την politically correct και χωρίς στοιχεία προσωπικού σόου επίσκεψή του στην Κύπρο, πλην όμως ο κίτρινος τύπος διέθετε plan b. «Τουτέστιν;» αναρωτήθηκε η ασέντως αθώα θεοπίστη θεοδούλου. «Τουτέστιν εμφανίστηκε ως guest star στην πολιτική σαπουνόπερα υφαιότατη ξανθιά λέγοντας: “Ήμουν η γυναίκα αρραβωνιαστικιά του για 7 χρόνια”. Κατά τ’ άλλα, όταν τα έγραφε ο Φώσκολος, κάποιοι τον χαρακτήριζαν υπερβολικό» υπερβεμάτισε η Ιουλία.

Ανάμεσα στις συζητήσεις για την «ανατρεπτική» παντελόνα της Σάβιας και την πρώην αρραβωνιαστικιά του Κασσελάκη έσκασε και το θέμα της σύνταξης του προέδρου της Δημοκρατίας, αγγίζοντας μια ευαίσθητη χορδή της Ιουλίας. Το γεγονός ότι ο Χριστοδουλίδης είναι ο νεότερος ίσως συνταξιούχος της χώρας αποτελεί βεβαίως ένα από τα «αξιοπερίεργα και όμως κυπριακά» της πολιτικής μας πραγματικότητας. Κατά τ’ άλλα όμως «από πίδα που δεν τρως δεν σε νοιάζει και αν καεί» σχολίασε η χήρα.

Για όσους ενδεχομένως δεν γνωρίζουν, αν και είναι γνωστό στην αστική Λευκωσία, να διευκρινίσουμε

τον χρυσό περί πίδα: Η Ιουλία έχει αποποιηθεί και τις δύο συντάξεις που εδικαιούτο. Τη σύνταξη ως χήρα διπλωμάτη, γιατί «δεν ξεπλένεται το κέρατο με λίγα ψωροειρώ, μάνα μου». Και την προσωπική της σύνταξη, όταν επισκέφθηκε το πάλαυ ποτέ την αρμόδια υπηρεσία δηλώνοντας «Επάγγελμα Κυρία» και εισπράττοντας την άρνησή τους να κατανοήσουν την κοινωνική σημειολογία του πράγματος.

«Α propos, τα κερατιάτικα της σύνταξης του Κυριάκου Κενεβέζου να τα κουβεντιάσουμε ή να το πάρει το ποτάμι; Ο οποίος Κενεβέζος, ως το τυχερότερο από τα ορφανά του ΔΗΚΟ, απολάμβανε επί σειρά ετών τη

ζωάρα του στην πρεσβεία της Αθήνας χωρίς να απασχολεί κανένα στην ημεδαπή, τι ακριβώς κάνει. Ένα δείγμα γραφής της δεινότητας του ανδρός ήταν το πρόσφατο share για την επέτειο της Ανεξαρτησίας που ο ευρηματικός Κυριάκος μετέθεσε την... 1η Απριλίου» εννιμέρωσε το καρέ η Ιουλία.

«Τι ζούμε!» επανέλαβε η Καλαμαρού, αφού γι’ ακόμη μία φορά διαπίστωναν πως η πραγματικότητα υπερβείναι τη φαντασία του σατιρικού χρονογράφου. Και τότε η Ιουλία, με μία θεατράλε κίνηση, ένευσε στη Ρωσίδα να πράξει τα δέοντα. Καθώς η Casta Diva της Κάλλας καταλάμβανε κάθε ίντσα εκείνου του δωματίου,

η Σβεtlάνα Αλεξάντροβα απόθεσε την Kelly bag της Hermes στα πόδια της χήρας. «Ιδού το τεκμήριο του πλούτου. Και λοιπόν; Μας πήραν και μας σήκωσαν οι μανιασμένοι άνεμοι της οικονομικής κρίσης. Να κάτι που πρέπει να γνωρίζουν οι αζιότιμοι νομοθέτες;» ψιθύρισε.

Η συζήτηση στη Βουλή, για να δηλώνονται στο πόθεν έσχες των πολιτικά εκτεθειμένων προσώπων αντικείμενα μεγάλης αξίας (όπως τσάντες Chanel και Hermes ή ρολόγια Rolex), έξυσε τις αθέατες πληγές σε κάποια από τα παλαιά τζάκια. Η Ιουλία, ντυμένη με vintage Yves Saint Laurent από την κορφή ως τα νύχια, ανασήκωσε το κεφάλι της κι άρθρωσε το χειρότερο κρυμμένο μυστικό τής αστικής Λευκωσίας: «Δυστυχώς επιπνεύσαμεν. Τα φαινόμενα, αγαπητές φίλες, είναι φυσικό πολλές φορές ν’ απατούν».

Ο μελοδραματικός τόνος και η φορτισμένη ατμόσφαιρα δημιούργησαν την κατάλληλη συνθήκη για να ακουστεί η σπαρακτικότερη ατάκα της πολιτικής σαπουνόπερας των ημερών. «Μπορεί ο καιρός να είναι βροχερός, αλλά καθαρός ουρανός αστραπές δεν φοβάται» δήλωσε με απαράμιλλο σθένος ο Νίκος Χριστοδουλίδης. «Όλα είναι βγαλμένα μέσα από τη ζωή!» είπε η Ιουλία. Και θυμίσε στο καρέ, ως φόρο τιμής στη σαπουνόπερα, έναν από τους πιο εμβληματικούς διαλόγους του μετρο του είδους...

«Βίρνα, σε παρακαλώ. Μην προσπαθείς να με ταπεινώσεις περισσότερο αν’ όσο αντέχει το πεσί μου. Για τ’ όνομα του Θεού, Βίρνα, δε σου φτάνει ότι σ’ αγαπώ τόσο πολύ;». «Γιατί με έκανες να νιώθω άχρηστη, άσχημη, παροπλισμένη, γριά, μόλις στα 36 μου χρόνια;». «Γιατί οι άντρες είμαστε όλοι κτήνη». Έπος! Αυλαία.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
8.10.1933

ΡΟΥΤΙΝΑ: Ο Αδόλφος Χίτλερ εξυπνά εις τας εξ του πρωί. Εις τας 6.30 ´ προγευματίζει ενώ ακούονται οι ήχοι των πρώτων τηλεφωνημάτων και ο γραμματεὺς καὶ ἐμπιστὸς του Ρούντολφ Εσσε τον ενημερώνει εις ζητήματα, τα οποία πρέπει να εξετασθούν άνευ μαρτύρων. Εις τας 7 ἢ 8 το αργότερον, ὁπότε εισέρχεται εις το γραφεῖον του, αρχίζει η δημοσία ζωή του νέου Καγκελλαρίου. Σωρὸς σημειωμένων εφημεριδων τον περιμένει. Κατὰ τους συνεργάτας του ο αρχηγὸς ἔχει την ικανότητα να διακρίνη με την πρώτη ματιά μέσα ἀπὸ τον σωρὸν, το σπουδαῖον. Ενώ ξεφυλλίζει τον Τύπον εμφανίζονται με τους φακέλλους των οι γραμματεῖς των υπουργείων, χωρίς ὁμως να αποθέσουν τα χαρτιά τους. Αι αποφάσεις λαμβάνονται μπροστά τους, διότι πρέπει να φέρουν προσωπικῶς τας ἐκθέσεις των.

Ετσι το γραφεῖον του παραμένει γυμνόν, ὅπως το γραφεῖον μεγαλοεπιχειρηματίου, και κοσμεῖται μόνον με ἕνα μελανοδοχεῖον. [...] Την μεσημβρίαν εισέρχονται οι διπλωμάται. Εν τω μεταξύ επωφελείται κάποιος στιγμής διά να εισέλθῃ εις το σπίτι του και να φορέσῃ σκληρό κολλάρο και ζακέττα που σπεύδει να βγάλῃ μόλις φύγουν οι διπλωμάται. Η ενδυμασία που προτιμᾷ εἶνε το κοστούμι περιπάτου, λεπτὸ υποκάμισον, με μαλακὸ γιανὰ και σκούρα γραβάτα.

ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ: Ο προεδρεύων της Κυβερνήσεως κ. Κονδύλης, ὁμιλῶν προ της αναχωρήσεώς του σχετικῶς με την συνάντησίν του μετὰ του Βασιλέως Αλεξάνδρου, εἶπεν ὅτι εὐρε την ευκαιρίαν να ἐξηγήσῃ εις τον Βασίλεα ὅτι το ἑλληνοτουρκικόν Σύμφωνον ουδὼς αποτελεί συμμαχίαν.

ΟΜΟΝΟΙΑ: Η πλατεία Ομονοίας εισέρχεται και πάλιν εις περίοδον ἐργώδους αναμολέσεως προς τον σκοπὸν, ως λέγεται, του ἐξωραϊσμοῦ της. Εργάται ασχολοῦνται με την ἐκσκαφὴν των θεμελιῶν των στῆλιν ἐπὶ των οποίων θὰ συγκεντρωθούν τα ηλεκτροφόρα σύρματα. Εις ὅλην αὐτὴν την ἀκαταστασίαν ἔρχονται να προστεθούν οι ατελείωτοι ἐργασίαι της Πάουερ.

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Ολα καλά θα μας πάνε, είπε ο Σάκης

Δεν είμαι Αμερικανάκι, είπε ο Κασσελάκης, εννοώντας προφανώς πως δεν είναι ένας άσχετος αλλά ούτε και κάποιος που πλασαρίστηκε με σπρωξιμο ενός αμερικανικού δούρειου ίππου. Έχω πάντως σοβαρές υποψίες πως ανάμεσα σε αυτούς που τον ψήφισαν υπήρχαν πολλά Αμερικανάκια, όχι από άποψη καταγωγής αλλά με τη γνωστή έννοια του χαρακτηρισμού.

Βέβαια, και πέραν της πλάκας, παρά την ξεκάθαρη πολιτική σχετεσίτην του, δεν αποκλείεται ο Κασσελάκης να μας προκύψει στο τέλος πιο ωφέλιμος, ή έστω λιγότερο επιζήμιος, από τα υποτιθέμενα τσακάλια της πολιτικής, που ενίοτε τα έκαναν μαντάρα σαν μαθητούδια. Ας του δώσουμε λοιπόν χρόνο. Πόσο τραγικότερος από τον Τσίπρα μπορεί να είναι;

Αυτή η κυβέρνηση όχι μόνο δεν πολέμησε το σαθρό σύστημα αλλά το εξελίσσει σε επιστήμη. Τάδε έφη Παμπορίδης. Ο πρώην υπουργός, έχοντας στο βιογραφικό του την επιτυχία με το ΓεΣΥ, δεν εγκατέλειψε πλήρως την ιδέα της πολιτικής του επανόδου. Και ας μην το ομολογεί δημόσια...

Παραμένει στη θέση του, αλλά ξεκάθαρα υπό επιτήρηση, ο αρχηγός της Αστυνομίας, ο οποίος βασικά έχει φάει κίτρινη κάρτα και στην κόκκινη θα πρέπει να αποχωρήσει. Κάποιοι κακεντρεχείς ισχυρίζονται βέβαια πως, στην κοινή γνώμη, κί-

Δεν είμαι Αμερικανάκι. Μήπως είναι αυτοί που μας ψήφισαν;

τρινες κάρτες –και μάλιστα αρκετές– έχει δεχθεί και ο ίδιος ο πρόεδρος.

Πάντως, το σίριαλ με τον αρχηγό της Αστυνομίας κατάντησε φαρσοκωμωδία και ο χειρισμός εκ μέρους του προέδρου σίγουρα δεν διεκδικεί δάφνες πολιτικής αποφασιστικότητας ή ηγετικής προσέγγισης. Όπως λέει και η θρυλική ατάκα «Είναι πολλά τα λεφτά –και οι αστοχίες– Άρη». Και τώρα που το θυμήθηκαν ο Άρης Λεμεσού –και Λευκορωσίας– σκίζει και στην Ευρώπη. Μια χαρά τον βρίσκω. Τους υπόλοιπους δεν

μας βλέπω πολύ καλά. Η σωτηρία της ψυχής, αλλά και το καλόθι του σούπερ μάρκετ, είναι πολύ μεγάλο πράγμα, φίλε Νίκο. Και χρειάζονται πολύ περισσότερα, εκτός από το να μείνεις αζύριστος, για να πιστέψουμε ότι πραγματικά συμπάσχεις.

Στο ΑΚΕΛ ενοχλήθηκαν από την μπηκχτή Σιζόπουλου πως η ΕΔΕΚ ήταν το μοναδικό κόμμα που αντιστάθηκε οργανωμένα στη Χούντα, αλλά θα προσπεράσουν την ενόχλησή τους –όπως και το γεγονός ότι η ρητορική της υποτιθέμενα αριστε-

ρής ΕΔΕΚ είναι παντελώς αντίθετη με τη δική τους– προκειμένου να μη διασταλεί το ενδεχόμενο κάποιας συνεργασίας στις επερχόμενες εκλογές.

Όλοι έχουμε ακούσει το περιβόητο σλόγκαν «Η Κύπρος αποφασίζει και η Ελλάς συμπαρίσταται». Αυτή τη βδομάδα η συμπαράσταση της μητέρας πατρίδας χτύπησε κόκκινο αφού την Τετάρτη βρισκόντουσαν στο πολυπαθο νησί μας οι δύο πιο ποθητοί Έλληνες: ο Σάκης Ρουβάς που τραγουδούσε στους κήπους του Προεδρικού –τραγούδησε και το «Όλα καλά θα μας πάνε» σαν συμβολική στήριξη στον αξύριστο Πρόεδρο– και ο Στέφανος Κασσελάκης (με δύο Σίγμα όπως λέγαμε Τάσος), ο οποίος τιμώντας το όνομα Στέφανος κατέθετε στεφάνια από όπου και αν περνούσε.

Ετσι λοιπόν, παρόλο που πολύ λίγο έμεινε στο νησί μας (δεν είμαστε δα και καμιά Μύκονος) πρόλαβε να καταθέσει στεφάνια παντού, από τον Τύμβο Μακεδονίτισσας στα Φυλακισμένα Μνήματα και στο Μνημείο Καβάλογλου-Μισισούλη. Είναι αυτό που λέμε όλα τα σφάζει, όλα τα μαχαίρώνει.

Ετσι, μετά το ρεκόρ Γκίνες που σπάσαμε με τον Χριστοδουλίδη στην τέλεση εγκαινίων, τώρα θα σπάσουμε και νέο ρεκόρ Γκίνες με τον Κασσελάκη στην κατάθεση στεφανίων. Για την Κύπρο, ρε γαμίωτο.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτιπόλου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Θέλεις
σπίτι;

Μ
Π
Ο
Ρ
Ε
Ι
Σ

**Δάνειο
Κατοικίας**
από την Ελληνική Τράπεζα.

Θέλεις να αποκτήσεις το δικό σου σπίτι.
Θέλεις συνεργάτες που να μπορείς να εμπιστευτείς.
Στην Ελληνική Τράπεζα το θέλω σου γίνεται μπορώ!

Επίλεξε Δάνειο Κατοικίας και εάν η κατοικία σου
είναι «Green», επωφελείσαι με χαμηλότερο επιτόκιο.

Περισσότερα ή για διευθέτηση ραντεβού στο:
<https://www.hellenicbank.com/housingloan>

Ισχύουν Όροι & Προϋποθέσεις

Προειδοποίηση: Εάν δεν τηρείτε το σχέδιο αποπληρωμής του δανείου σας, μπορεί να χάσετε το σπίτι σας.

Προειδοποίηση: Σε περίπτωση σταθερού επιτοκίου υπάρχουν χρεώσεις εάν εξοφλήσετε νωρίτερα το δάνειό σας.

Προειδοποίηση: Το ποσό της δόσης και το συνολικό κόστος της χορήγησης μπορεί να αυξηθεί ή να μειωθεί ανάλογα με τη διακύμανση του βασικού επιτοκίου.

Το θέλω γίνεται μπορώ.

 HELLENIC BANK

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

«Κυριαρχική ισότητα» του ψευδοκράτος, μέσω διαμοιρασμού υδρογονανθράκων και μιας συμφωνίας μεταξύ των δύο κοινοτήτων της Κύπρου, της ελληνοκυπριακής και της τουρκοκυπριακής, παραμερίζοντας την Κυπριακή Δημοκρατία, επιδιώκουν οι «ιδέες» του Τούρκου ΥΠΕΞ Χακάν Φιντάν, οι οποίες στην πραγματικότητα αποτελούν ξαναζεσταμένο φαγητό. Σε γραπτή μορφή, βρίσκονται τουλάχιστον εδώ και 15 μήνες ενώπιον των Ηνωμένων Εθνών και της Ε.Ε., στο πλαίσιο υπομνήματος που απέστειλε ο ηγέτης της κατοχικής οντότητας, Ερσίν Τατάρ, από το 2022. Ο στόχος, δε, των «ξαναζεσταμένων ιδεών» Φιντάν είναι τριπλός:

• **Από** τη μία να επαναφέρει στο τραπέζι την πρόταση της τουρκικής πλευράς, για διαμοιρασμό των υδρογονανθράκων, μεταξύ των δύο κοινοτήτων της Κύπρου, ως να πρόκειται για δύο οντότητες, τη «νότια και τη βόρεια Κύπρο» που ασκούν κυριαρχία και στο πλαίσιο αυτό, δύνανται να συν-αποφασίζουν για το μέλλον των φυσικών πόρων της Κύπρου. Κάτι που εκ των πραγμάτων τοποθετεί εκτός κάδρου την Κυπριακή Δημοκρατία, την οποία άλλωστε η Άγκυρα θεωρεί ως «εκλιπούσα».

• **Από** την άλλη, για να ενισχύσει το «κυριαρχικό αφήγημα», ο Τούρ-

Η πρόταση έχει υποβληθεί σε γραπτή μορφή τόσο προς τον ΟΗΕ όσο και προς τις Βρυξέλλες και επιδιώκει να ρίξει νερό στον μύλο της επιδίωξης εξασφάλισης «κυριαρχικής ισότητας».

κος ΥΠΕΞ επιστράτευσε τη συμφωνία Ισραήλ - Λιβάνου, δύο κυρίαρχα κράτη τα οποία εκ φύσεώς τους δύνανται να εμπλακούν στη συνομιλόληψη διακρατικών και διεθνών συμφωνιών. Ωστόσο, αυτό δεν μπορεί να ισχύσει για το κατοχικό ψευδοκράτος, στο βόρειο τμήμα της Κύπρου, καθώς η άσκηση του εν λόγω κυριαρχικού δικαιώματος διάθεσης των φυσικών πόρων ανήκει σε αναγνωρισμένα κράτη, που στην περίπτωση της Κύπρου είναι μόνον η Κυπριακή Δημοκρατία. Και όχι σε ανυπόστατα καθεστώτα, αλλά ούτε και σε κοινότητες.

• **Ο τρίτος** στόχος της Άγκυρας, ίσως και ο πιο σημαντικός υπό τις περιστάσεις, είναι να εκτρέψει τις προσπάθειες της Λευκωσίας για επανένταξη διαπραγματεύσεων, στρέφοντας τους προβολείς αποκλειστικά στο κομμάτι του διαμοιρασμού των υδρογονανθράκων της Κυπριακής Δημοκρατίας. Και δεν είναι προφανώς τυχαίο ότι ο Τούρκος ΥΠΕΞ φρόντισε να υποδείξει ότι δεν αποτελεί προαπαιτούμενο η λύση του Κυπριακού, προκειμένου να συνομολογηθεί συμφωνία με-

ταξύ των δύο κοινοτήτων για διαμοιρασμό των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων. Και ότι συνεπώς, σύμφωνα πάντα με την άποψή του, θα μπορούσε να υπάρξει συμφωνία για τα κυπριακά κοιτάσματα, ανεξαρτήτως εξελίξεων στο Κυπριακό.

Εξίσου ενδιαφέρον, είναι το γεγονός ότι η «ξαναζεσταμένη ιδέα» του Χακάν Φιντάν παρουσιάστηκε ως κάτι «καινούργιο», δημιουργώντας εντυπώσεις όχι μόνο σε τρίτες χώρες αλλά και εντός της ελληνοκυπριακής κοινότητας. Ωστόσο, η πρόταση αυτή χρονολογείται, έχει υποβληθεί σε γραπτή μορφή τόσο προς τον ΟΗΕ όσο και προς τις Βρυξέλλες και επιδιώκει να ρίξει νερό στον μύλο της επιδίωξης εξασφάλισης «κυριαρχικής ισότητας» για το κατοχικό ψευδοκράτος, εκτρέποντας τις συζητήσεις σε ένα ζήτημα το οποίο η Άγκυρα γνωρίζει πολύ καλά ότι η Λευκωσία δεν μπορεί να διαχειριστεί, πριν από τη λύση του Κυπριακού. Αλλωστε, η συναπόφαση και η συνδιαχείριση και η συνεκμετάλλευση κυριαρχικών δικαιωμάτων, προϋποθέτουν άσκηση κυριαρχίας, με ό,τι αυτό

συνεπάγεται για τις «κυριαρχικές επιδιώξεις» του ψευδοκράτους.

Το γεγονός ότι η «ιδέα» Φιντάν αποτελεί ξαναζεσταμένο φαγητό προκύπτει αβίαστα από το υπόμνημα που απέστειλε ο Ερσίν Τατάρ προς τον γενικό γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών Αντόνιο Γκουτέρες και το οποίο επισυνάφθηκε ως θέση της τουρκοκυπριακής πλευράς στην έκθεση Καλών Υπηρεσιών (5 Ιουλίου 2022), παραπέμποντας σε τρία σημεία:

1) Ο κ. Τατάρ επεσήμανε ότι «η τουρκοκυπριακή πρόταση, με ημερομηνία 13 Ιουλίου 2019, βρίσκεται ακόμα στο τραπέζι. Η πρότασή μας προβλέπει τη σύσταση μιας μεικτής επιτροπής που θα αποτελείται από ίσο αριθμό μελών, προερχόμενα από τις δύο πλευρές» ανέφερε ο ηγέτης της τουρκοκυπριακής κοινότητας.

2) Πρόσθεσε ότι «οι αποφάσεις σχετικά με τις δραστηριότητες των υπεράκτιων υδρογονανθράκων, συμπεριλαμβανομένης της κατανομής των εσόδων, θα λαμβάνονται από κοινού από την τουρκοκυπριακή πλευρά και την ελλη-

νοκυπριακή πλευρά. Από αυτή την άποψη», τόνισε ότι «οι αποφάσεις που θα λαμβάνονται και οι ρυθμίσεις που θα γίνονται δεν θα προκαταλαμβάνουν τις νομικές και πολιτικές θέσεις της τουρκοκυπριακής πλευράς και της ελληνοκυπριακής πλευράς στο κυπριακό πρόβλημα». Με άλλα λόγια, τόσο ο Ερσίν Τατάρ στη γραπτή θέση που έστειλε προς τον γενικό γραμματέα τον Ιούλιο του 2022, όσο και το νέο πυροτέχνημα του Χακάν Φιντάν, κινούνται στην ίδια ακριβώς κατεύθυνση. Θέτοντας στο επίκεντρο των εξελίξεων τη συνδιαχείριση των υδρογονανθράκων και αποσυνδένοντάς την από το κυπριακό πρόβλημα, το οποίο με βάση τις τουρκικές ιδέες, θα συνεχίσει να υφίσταται ακόμη και μετά τον «συνεταγισμό» επί των κυπριακών κοιτασμάτων που οραματίζονται Τατάρ και Φιντάν. Και ως μέσο για εξασφάλιση «κυριαρχικής ισότητας» από το ψευδοκράτος.

3) Αυτό ακριβώς προκύπτει αβίαστα και από το τρίτο σκέλος της πρότασης Τατάρ, όπως κοινοποι-

ήθηκε στον ΟΗΕ και στην Ε.Ε. Σημειώνοντας χαρακτηριστικά ότι ο πρόεδρος της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, έχει μια ισχύουσα πρόταση, για σύγκληση μιας περιφερειακής διάσκεψης για την Ανατολική Μεσόγειο, με τη συμμετοχή της τουρκοκυπριακής πλευράς, της ελληνοκυπριακής πλευράς, των παράκτιων κρατών και των ενδιαφερομένων.

Όπως προκύπτει από τη σύνθεση και όχι μόνον της πρότασης Ερντογάν που περιλαμβάνεται στο τριπτυχο Τατάρ, η Άγκυρα επιθυμεί όπως σε μια διεθνή περιφερειακή διάσκεψη για το μέλλον των κοιτασμάτων στην ανατολική Μεσόγειο, η Κύπρος εκπροσωπείται από τις δύο κοινότητες. Στο πλαίσιο μιας προφανούς προσπάθειας να αναβαθμιστεί το καθεστώς του ψευδοκράτους. Επί της σύγκλησης περιφερειακής διάσκεψης η Άγκυρα έχει ζητήσει χείρα βοήθειας από τις Βρυξέλλες και όπως πληροφορείται η «Κ», σημαίνοντες κύκλοι της Ε.Ε. έβλεπαν και εξακολουθούν να βλέπουν θετικά μια τέτοια προοπτική.

Εμμένει σε όλα ο Ερντογάν

Η Άγκυρα ενημέρωσε τις Βρυξέλλες ότι «η διασφάλιση κυριαρχικής ισότητας της τουρκοκυπριακής κοινότητας παραμένει προϋπόθεση η οποία αν δεν εκπληρωθεί, τότε η τουρκική κυβέρνηση δεν θα μπορέσει να συναντήσει σε μια νέα προσπάθεια απευθείας διαπραγματεύσεων για λύση του Κυπριακού». Κοινοτική πηγή, η οποία μίλησε στην «Κ» υπό την προϋπόθεση τήρησης της ανωνυμίας της, ανέφερε ότι τα πράγματα περιπλέκονται και στο νατοϊκό πεδίο, καθώς και στο πεδίο των ευρωτουρκικών σχέσεων, καθώς η Τουρκία φαίνεται να θέτει θέμα νέας καθυστέρησης στην επικύρωση της ένταξης της Σουδίας στη βορειοατλαντική συμμαχία. Αν και είναι προφανές ότι χρησιμοποιεί για μια ακόμη φορά την ένταξη της Σουδίας ως όμπρο για να εκμιαεύσει την εξασφάλιση των F-16 νέας γενιάς από τις ΗΠΑ, αυτή τη φορά ο Ερντογάν επιστρατεύει ως πρόσχημα το τρομοκρατικό χτύπημα στο τουρκικό υπουργείο Εσωτερικών στην Άγκυρα, την ευθύνη για το οποίο ανέλαβε μια ομάδα που φέρεται να σχετίζεται με το κούρδικό PKK. Παρά το γεγονός ότι δεν υπάρχει καμία διασύνδεση του τρομοκρατικού χτυπήματος στο τουρκικό ΥΠΕΞ και της ένταξης της Σουδίας στο ΝΑΤΟ, τουρκικοί κύκλοι υπενθύμιζαν ότι «τρομοκράτες του PKK έχουν βρει καταφύγιο στη Σουδία». ... Υπό το φως αυτών των δεδομένων, η ίδια κοινοτική πηγή ήταν ιδιαίτερα σαφής, διατυπώνοντας την εκτίμηση ότι «εάν η Τουρκία συνεχίσει να συνδέει τα πάντα με την εξασφάλιση των F-16 νέας γενιάς από τις ΗΠΑ και δεν επικυρώσει μέχρι τον Δεκέμβριο την ένταξη της Σουδίας στο ΝΑΤΟ, θεωρώ ότι η Ε.Ε. θα δυσκολευθεί πολύ να βάλει στο τραπέζι της Συνόδου Κορυφής του Δεκεμβρίου τον στρατηγικό προσανατολισμό των ευρωτουρκικών σχέσεων και να προτείνει μια νέα θετική ατζέντα για την Άγκυρα». Σενάριο που εάν υλοποιηθεί, θα έχει επιπτώσεις και στην προσπάθεια της Λευκωσίας να διασυνδέσει την ευρωπαϊκή εργαλειοθήκη και δη την αναβάθμιση της Τελεωνειακής Ένωσης, με το Κυπριακό.

ΑΡΘΡΟ / Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

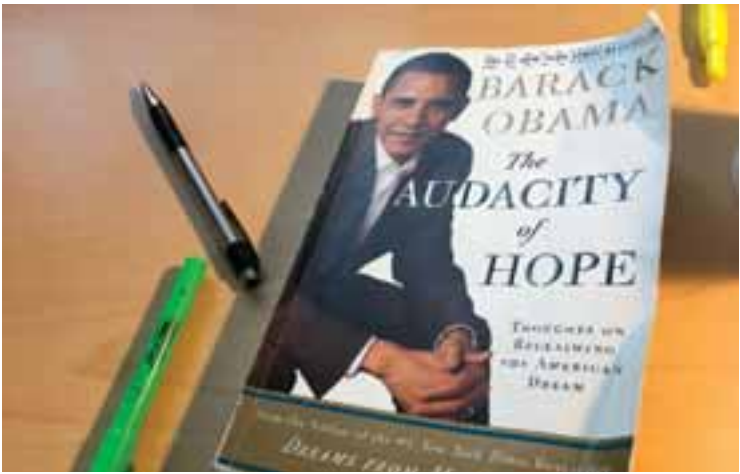
Κυνικοί ή εποικοδομητικοί

Χάρηκα την τηλεοπτική συζήτηση που είχαμε την περασμένη Τετάρτη στην εκπομπή του Σωτήρη Παρούτη «Αιχμές» στο Omega, με τη συνάδελφο Ειρήνη Χαραλαμπίδου και τον καθηγητή στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, Χαρίδημο Τσοούκα. Το κυρίαρχο θέμα στη συζήτηση ήταν η έκθεση της Greco, αλλά καταπιάστηκε με πολλά ζητήματα της επικαιρότητας, μα και διαχρονικά. Την έλλειψη διαφάνειας, τη διαπλοκή και τη διαφθορά, την έλλειψη θεσμικών αντιβάρων, τη διάθεση τσοουβαλιάσματος όλων. Αν είναι κάτι που κρατώ από αυτή τη συζήτηση, είναι μια αναφορά του καθηγητή Τσοούκα προς το τέλος της εκπομπής, την οποία όχι μόνο υιοθετώ αλλά πιστεύω πως πρέπει να την κάνουμε τρόπο ζωής.

«Έχουμε την επιλογή» ανέφερε ο κ. Τσοούκας «να είμαστε κυνικοί. Να επικρατήσει πως όλα είναι χάλια, πως τίποτα δεν μπορεί να διορθωθεί. Πως όλοι είναι το ίδιο και πως η πολιτική είναι η χειρότερη υπη-

ρσία. Στην αντίπερα όχθη» συνέχισε, «βρίσκεται η εποικοδομητική προσέγγιση. Που δεν ωραιοποιεί καταστάσεις, δεν αιθεροβατεί, αναγνωρίζει τα ζητήματα και τα προβλήματα, αλλά θέτει τον στόχο. Τι πρέπει να γίνει και πως για να βελτιωθούν τα πράγματα, για να πάμε, τουλάχιστον, ένα βήμα προς τα μπρος».

Η εφαρμοσμένη πολιτική, το πως δηλαδή ξεπερνάμε τη μουρμούρα, τη θεωρητική προσέγγιση, του πολύ μπλα-μπλα και της μηδανής ουσίας, και πως περνάμε στα εφαρμόσιμα της πολιτικής είναι ο τρόπος να κερδίσουμε το στοίχημα. Όχι τις κοινής γνώμης, σε μια τακτικιστική προσέγγιση επικοινωνίας, αλλά σε μια ουσιαστική παραγωγή πολιτικής. Την κοινή γνώμη την κερδίζουμε στο τέλος, αφού γίνει η δουλειά. Αυτή είναι η σωστή σειρά των πραγμάτων, τουλάχιστον στο δικό μου μυαλό. Χρειάζεται να δούμε τι μπορούμε να κάνουμε από τα 100 που μπορεί κατά καιρούς να είπαμε. Αυτά είναι προφανώς πολύ

Ο Μπαράκ Ομπάμα στο βιβλίο του που εξέδωσε το 2006 με τίτλο «Τολμή να Ελπίζω» γράφει: «Σε τελική ανάλυση, τα λόγια είναι δωρεάν - η ενσυναίσθηση, όπως και όλες οι αξίες, απαιτεί έργα.

λιγότερα. Όταν μειώσουμε και τις προσδοκίες, θα είναι πιο εύκολο να δουλέψουμε, σε αυτά τα δέκα που πρέπει να γίνουν και να κερδίσουμε το περιβόητο στοίχημα. Και ποιο είναι αυτό το στοίχημα; Να βελτιώσουμε τις ζωές των συμπολιτών

μας, να κάνουμε τη χώρα μας πιο δίκαιη, πιο ισόνομη με διαφανείς διαδικασίες.

Ο Μπαράκ Ομπάμα στο βιβλίο του που εξέδωσε το 2006 με τίτλο «Τολμή να Ελπίζω» γράφει: «Σε τελική ανάλυση, τα λόγια είναι δωρεάν

- η ενσυναίσθηση, όπως και όλες οι αξίες, απαιτεί έργα. Αν δεν είμαστε διατεθειμένοι να πληρώσουμε το τίμημα για τις αξίες μας, αν δεν είμαστε διατεθειμένοι να κάνουμε θυσίες για να τις υλοποιήσουμε, πρέπει να αναρωτηθούμε αν όντως τις ασπαζόμαστε».

Να βρούμε λοιπόν τις βασικές μας τις αξίες, να γίνουμε εποικοδομητικοί, και να κάνουμε έργο, ουσιαστικό έργο, μακριά από τα λόγια τα δωρεάν. Να αντιμετωπίσουμε τον δράκο της διαφθοράς με έργα, με πραγματική ηλεκτρονική διακυβέρνηση που δεν θα επιτρέπει επιρροές. Να προχωρήσουμε με τόλμη σε σοβαρές αλλαγές στην Αστυνομία και στις δυνάμεις ασφαλείας όπως καταγράφονται στην έκθεση της Greco. Να κάνουμε ένα ουσιαστικό Πόθεν Έσχες που θα απαντά στην πραγματική ανάγκη της ύπαρξης του νόμου. Να τολμήσουμε να προχωρήσουμε σε γενναίες αλλαγές στο Σύνταγμά μας που θα καλύπτει τις σημερινές ανάγκες, με σεβασμό βεβαίως στον

υπέρτατο νόμο του κράτους μας, αλλά μακριά από τις νομικιστικές προσεγγίσεις που μας αφήνουν καθηλωμένους. Και εμάς να τη Δημοκρατία μας. Να προσπεράσουμε τη μάχη των εξουσιών που προσθέτουν σε αυτή τη καθήλωση. Να δούμε τη μεγάλη εικόνα και να δούμε πως οι εξουσίες μπορούν να συνεργάζονται και να διαχωρίζονται ο λειτούργιες τους.

Η εφαρμοσμένη πολιτική δεν πρέπει να ξεδοντιαστεί και να καταντήσει θεωρητικότερη της θεωρητικής πολιτικής. Η εποικοδομητική προσέγγιση στην πολιτική δεν πρέπει να εξευτελιστεί σε έναν διαγωνισμό κυνισμού μεταξύ πολιτικών. Η εξέλιξη της χώρας, των πολιτών και των θεσμών δεν μπορεί να γίνει με λόγια, που τα λες με την πρώτη ευκολία και δεν στοιχίζουν και τίποτα.

Ο κ. Δημήτρης Δημητρίου είναι Βουλευτής Λευκωσίας ΔΗΣΥ, πρόεδρος Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών. twitter: @dmdemetriou

Αβολες απουσίες και απραξία

Με την Ευρωπαϊκή Ένωση να διαχειρίζεται κρίσεις εκτός και διαφωνίες εντός, το Κυπριακό μένει στον πάγκο

Τον ανταποκριτή μας στη Γρανάδα
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Ανόμικτη εικόνα άφησε πίσω της η διπλή σύνοδος στη Γρανάδα της Ισπανίας, της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας και του άτυπου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, καθώς σηματοδεύτηκε από την απουσία εταίρων της Ε.Ε. που εμπλέκονται έμμεσα και άμεσα στη σοβαρή κρίση στον Καύκασο, και από την αδυναμία να υπάρξει μια κοινή δήλωση για τη μετανάστευση για λόγους πολιτικού θεάτρου από την Πολωνία και την Ουγγαρία. Πέρα από τα οράματα για τη μελλοντική μορφή της Ε.Ε. και τις διαφωνίες που θα αναδειχθούν σε επόμενη φάση για το κόστος, τη διαδικασία και το χρονοδιάγραμμα της διεύρυνσης, η άτυπη σύνοδος των 27 φαινόταν από το πρωί της Παρασκευής πως θα δυσκόλευε στο μεταναστευτικό.

Τελικά η σύνοδος έληξε με μια κοινή δήλωση που δεν περιλάμβανε τη μετανάστευση, κάτι που δεν έχει πρακτικές επιπτώσεις καθώς οι νομοθεσίες για το νέο νομοθετικό πλαίσιο προχωρούν σε μεγάλο βαθμό με ειδική πλειοψηφία και στήριξη των πλείστων κρατών-μελών. Παρά τις δηλώσεις του Πολωνού πρωθυπουργού για άσκηση βέτο (στο πλαίσιο της προεκλογικής του εκστρατείας) ή τις έντονες δηλώσεις Ορμπάν πως Πολωνία και Ουγγαρία «βιάστηκαν νομικά».

Σεχώρισε επίσης, στην κυπριακή ειδησεογραφία, η επιβεβαίωση από τον κ. Χριστοδουλίδη πληροφοριών (τις οποίες μετέφερε η «Κ» προ εβδομάδων) πως η έκθεση Μπορέλ για τις σχέσεις Ε.Ε. - Τουρκίας θα είναι έτοιμη τον Νοέμβριο, κάτι που σημαίνει πως το ορόσημο του Οκτωβρίου, μεταφέρεται πλέον εκτός απροόπτου τον Δεκέμβριο.

Σημειώνεται πάντως πως ο ΠτΔ δεν προχώρησε σε διμερείς συναντήσεις και επαφές, πέρα από συντονιστικές συνομιλίες στο περιθώριο.

Σνόμπαρα ο Αλίγιεφ

Την Πέμπτη οι θεσμοί της Ε.Ε. δυσκολεύονταν να αποδείξουν πως η δημιουργία ενός φόρουμ όλων των ηγετών της ηπείρου δεν είχε αποτύχει. Η ηχηρή απουσία του Αζέρου προέδρου Ιλχάμ Αλίγιεφ από τη σχεδιαζόμενη πολυμερή με τον Αρμένιο πρωθυπουργό Νικόλ Πασινιάν και τους Μισέλ, Μακρόν και Σολτς (λόγω της γαλλικής στή-

Η στάση Ερντογάν αλλά και η απουσία του από τη Γρανάδα περιπλέκουν την εξίσωση για επανακαθορισμό των σχέσεων με την Τουρκία σε νέα βάση.

ριξης στην Αρμενία) αφαιρούσε από την ατζέντα την προοπτική θετικών μηνυμάτων.

Την ίδια στιγμή, στο «μέτωπο» Σερβίας - Κοσόβου δεν υπήρξαν πολιτικές επαφές, καθώς παρά την παρουσία του προέδρου Βούτσιτς, στη Γρανάδα δεν βρισκόταν ο συνομιλητής του στον διάλογο μέσω της Ε.Ε., αλλά η πρόεδρος Οσμάνι. Η δήλωση της κ. Οσμάνι πως θα μιλήσει με τον κ. Βούτσιτς μόνο εφόσον η Ε.Ε. επιβάλει κυρώσεις στη Σερβία ήταν μεν δραματική, αλλά στην ουσία αιτιολογούσαν την απουσία της όποιας συνάντησης. Οι θεσμοί επικείμενησαν να σώσουν τα προσχήματα εστιάζοντας στη στήριξη στην Αρμενία, και στο

Την Παρασκευή στη Γρανάδα, οι ηγέτες έκαναν τις πρώτες συζητήσεις για τη Στρατηγική Ατζέντα της Ε.Ε., καθώς και για τις μεταρρυθμίσεις που χρειάζονται πριν από τη διεύρυνση, δεδομένου του κόστους που θα φέρει.

μήνυμα πως η απογοήτευση του Γερεβάν από τη στάση της Ρωσίας δίνει μια ευκαιρία για ενισχυμένες σχέσεις με την Ε.Ε., και με την ανακοίνωση του προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ πως κλείδωσε συνάντηση Πασινιάν - Αλίγιεφ στις Βρυξέλλες στα τέλη Οκτωβρίου.

Μισή δήλωση

Την Παρασκευή, οι ηγέτες έκαναν τις πρώτες συζητήσεις για τη Στρατηγική Ατζέντα της Ε.Ε., καθώς και για τις μεταρρυθμίσεις που χρειάζονται πριν από τη διεύρυνση, δεδομένου του κόστους που θα φέρει (πάνω από 250 δισ. ευρώ, εκ των οποίων 168 δισ. για Ουκρανία

σύμφωνα με έγγραφο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που διέρρευσε στους Financial Times). Η συζήτηση αυτή έχει μεν τη δυνατότητα να καταστεί τοξική στο μέλλον, όμως εκκρεμεί η ακριβής αξιολόγηση από πλευράς Κομισιόν για το τι πρέπει να γίνει, και τι μπορεί να γίνει χωρίς αλλαγή συνθηκών. Η πιο δύσκολη συζήτηση αφορούσε τη μετανάστευση, με τη στάση Ουγγαρίας και Πολωνίας να αφαιρεί το ζήτημα από τις (μη δεσμευτικές) κοινές δηλώσεις των 27, καθώς ήθελαν αναφορά στην ανάγκη ομοφωνίας για τη λήψη αποφάσεων στον συγκεκριμένο τομέα, κάτι που τα πλείστα κράτη-μέλη δεν θα ήθελαν. Ωστόσο, υπήρξε ευρεία

συμφωνία στην πράξη όσον αφορά την εξωτερική διάσταση και την αντιμετώπιση των αιτιών της παράτυπης μετανάστευσης.

Κυπριακό: Γιατί Δεκέμβριο;

Η καθυστέρηση στην προώθηση της έκθεσης Μπορέλ για τα ευρωπαϊκά, που είχε αρχικά άτυπα προγραμματιστεί για τον Οκτώβριο, φέρνει και αυτή καθυστέρηση στην όποια πιθανή κινητικότητα στο Κυπριακό. Καθώς από τη μία, η Τουρκία αναμένει μηνύματα από την Ε.Ε., και από την άλλη, η Λευκωσία δεν θέλει ενεργή προώθηση θετικής ατζέντας χωρίς πρόοδο στο Κυπριακό.

Η καθυστέρηση της έκθεσης

Μπορέλ πηγάζει εξ αρχής από αμφιβολίες μεταξύ κρατών-μελών πως μπορεί να υπάρξει θετική ατζέντα με τη σημερινή Τουρκία, αλλά και την έγνοια κράτους-μέλους που ανησυχεί τι αντικτυπο θα είχε στο εσωτερικό μια τέτοια κίνηση ενόψει ευρωεκλογών. Την κατάσταση έχει περιπλέξει και το περιστατικό στην Πύλα. Παράλληλα, όπως ανακοινώθηκε από την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, οι εκθέσεις για τις υποψήφιες χώρες (που είναι μια άλλη διαδικασία) αναμένονται και αυτές τον Νοέμβριο. Κυρίως όμως, το κλίμα βαρύνει πλέον η στάση της Τουρκίας σε σχέση με τις ενέργειες του Αζερμπαϊτζάν. Κοινοτική πηγή ανέφερε στην «Κ» προ εβδομάδων πως το γραφείο Μπορέλ θα ήθελε να αξιολογήσει και αυτή τη διάσταση μετά την κατάληψη του Ναγκόρνο Καραμπάχ και ενόψει της συνόδου της ΕΠΚ. Τώρα η στάση Ερντογάν αλλά και η απουσία του από τη Γρανάδα περιπλέκουν την εξίσωση για επανακαθορισμό των σχέσεων με την Τουρκία σε νέα βάση.

Το ότι το Κυπριακό βρίσκεται προς το παρόν στον πάγκο της Ε.Ε. είναι παράγωγο του ότι δεν αναμένεται κάποια ουσιαστική εξέλιξη. Αφού αν υπήρχε κινητικότητα, οι θεσμοί θα έσπευδαν να αξιοποιήσουν και να προωθήσουν την κινητικότητα καθώς η Ε.Ε. αναζητεί θετικές αφηγήσεις στο σημερινό δύσκολο γεωπολιτικό και περιφερειακό περιβάλλον. Όπως άλλωστε έλεγαν προ μηνών κοινοτικές πηγές στην «Κ» απαντώντας στις δημόσιες δηλώσεις Χριστοδουλίδη περί απεσταλμένου, είναι μεν αντιληπτό και κατανοητό πως η Λευκωσία θα ήθελε το Κυπριακό στην κορυφή της ατζέντας, αλλά αυτή τη στιγμή δεν είναι εφικτό.

Από τον Τοϊπρά στον Κασσελάκη

Πώς η αλλαγή ηγεσίας στον ΣΥΡΙΖΑ αλληλεπιδρά με την Κύπρο

Τον **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η αμύχνα στιγμή με τον Στέφανο Κασσελάκη, νέο πρόεδρο του ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ, να προσπαθεί να καταθέσει στεφάνι στον Τύμβο της Μακεδονίτισσας δεν πέρασε απαρατήρητη από τα ελληνικά μέσα κοινωνικής δικτύωσης κατά την επίσκεψή του, την πρώτη στο εξωτερικό, μετά την εκλογή του στην ηγεσία του κόμματος της ελληνικής Αριστεράς. Ωστόσο, η κάθοδος Κασσελάκη στην Κύπρο συμπληρώνει το παζλ Αθήνας - Λευκωσίας σε μια περίοδο τεκτονικών αλλαγών στο Κυ-

Η κάθοδος Κασσελάκη στην Κύπρο συμπληρώνει το παζλ Αθήνας - Λευκωσίας σε μια περίοδο τεκτονικών αλλαγών στο Κυπριακό και παράλληλα ολοκληρώνει τη μετάβαση από τον ΣΥΡΙΖΑ του Αλέξη Τοϊπρά στον ΣΥΡΙΖΑ της «μεταπολιτικής».

Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης ήταν ο πρώτος που συνεχάρη, τηλεφωνικά, τον Στέφανο Κασσελάκη μετά την εκλογή του στην ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ.

πριακό και παράλληλα ολοκληρώνει τη μετάβαση από τον ΣΥΡΙΖΑ του Αλέξη Τοϊπρά –τον τελευταίο Έλληνα πρωθυπουργό που συνδέθηκε με την κορύφωση διαδικασίας στο Κυπριακό– στον ΣΥΡΙΖΑ της «μεταπολιτικής».

Αμύχανος, ωστόσο, ο κ. Κασσελάκης ήταν και κατά τη διάρκεια των δηλώσεών του, μετά τη συνάντησή του στο Προεδρικό με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη. Ο κ. Κασσελάκης, αναφερόμενος στο Κυπριακό, εκφράζονταν πολύ αργά για να μην υποπέσει σε αντιστοίχο ολισθημα, όπως με το «κρατίδιο» που αφορούσε τα Κατεχόμενα. Τι καινούργιο κομίζει ωστόσο στις σχέσεις Αθήνας - Λευκωσίας ο κ. Κασσελάκης και δη στο Κυπριακό; Η απάντηση έχει πολλαπλές απαντήσεις, όχι μόνο γιατί ο νέος ηγέτης του ΣΥΡΙΖΑ αποτελεί μια πολιτική προσωπικότητα που ποντάρει στην πολιτική επικοινωνία αλλά και γιατί το περιβάλλον, εξίσου,

στην Κύπρο δείχνει να διέρχεται μια μεταπολιτική περίοδο εκόντας έναντι ουσίας.

Η άνοδος Τοϊπρά στην εξουσία το 2015, ιστορικά πρώτη για την Αριστερά στην Ελλάδα, συνέπεσε με την περίοδο επανεκκίνησης του Κυπριακού στην πρώτη θητεία Αναστασιάδη –που κορυφώθηκε δύο χρόνια αργότερα. Μπορεί ο Αλέξης Τοϊπράς να μην ήταν ο κατεξοχάν γνώστης του Κυπριακού ωστόσο η παρουσία του στην εξουσία είχε γεμίσει αισιοδοξία – στην πρώτη του επίσκεψη στην Κύπρο έγινε δεκτός και από στελέχη της τουρκοκυπριακής Αριστεράς καθώς και από Τουρκοκύπριους ακτιβιστές της επανέωσης. Ο κ. Τοϊπράς προσαρμόστηκε γρήγορα σε αυτή τη διπλωματική κινητικότητα καθώς πλαισιώθηκε από τον Βαγγέλη Καλάδκη, έναν έμπειρο διπλωμάτη καριέρας, καθώς και από τον ΥΠΕΣ, Νίκο Κοτζιά, ο οποίος ασχολήθηκε για πολλές δεκαετίες με το Κυπριακό. Ο Τοϊπράς, ωστόσο, υπό

το βάρος του Μακεδονικού δεν ασχολήθηκε ποτέ, ο ίδιος, με το Κυπριακό, αφήνοντας τους χειρισμούς στον κ. Κοτζιά –η διάδραση του οποίου στις συνομιλίες του Μον Πελεράν, της Γενεύης και του Κραν Μοντανά αποτέλεσε τεράστιο debate στην Κύπρο σε σχέση με το αν υπήρξε εποικοδομητική ή καταστροφική. Η παραδοξότητα της κυβερνήσεως Τοϊπρά ωστόσο εδράζεται στο γεγονός πως διατηρούσε άριστες σχέσεις με την κυβέρνηση Αναστασιάδη παρά τη διαφορετική ιδεολογική αφετηρία, ενώ την ίδια στιγμή τόσο ο κ. Κοτζιάς όσο και ο κ. Καλαπαδάκης είχαν άριστες σχέσεις με τον τότε κυβερνητικό εκπρόσωπο και μετέπειτα ΥΠΕΣ, Νίκο Χριστοδουλίδη. Ο κ. Κασσελάκης δείχνει να στηρίζεται στα ίδια άτομα αναφορικά με την «πολιτική του εκγύμναση» σε θέματα εξωτερικής πολιτικής –με τον κ. Κοτζιά να έχει λάβει πρόσκληση επανόδου στον ΣΥΡΙΖΑ και σε ρόλο διπλωματικού συμβούλου, ενώ

και ο πρώην ΥΠΙΑΜ Ευάγγελος Αποστολάκης διαδραματίζει συνδετικό ρόλο μεταξύ παλιάς και νέας ηγεσίας. Ο κ. Κασσελάκης έχει ήδη επικαλεστεί τον όρο «πατριωτική αριστερά», που παραπέμπει απευθείας στη θεωρητική σκέψη του Νίκου Κοτζιά, ενώ έχει ήδη προβάλλει, στο πλαίσιο της απολογίας του για το λεκτικό του απόημο περί «κρατίδιου», το Κυπριακό ως αντικείμενο κριτικής στην κυβέρνηση Μητσοτάκη.

Η αλληλεπίδραση

Μπορεί ο Στέφανος Κασσελάκης να επανέλαβε αυτό που κάθε πολιτικός αρχηγός εξ Ελλάδος θα δήλωνε για το Κυπριακό περί προσήλωσης στη ΔΔΟ και για συνέχιση των συνομιλιών από εκεί που έμειναν στο Κραν Μοντανά, ωστόσο υιοθέτησε και ακόμη δύο αφηγήματα. Ο κ. Κασσελάκης συμφώνησε ουσιαστικά με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη στο ότι οποιαδήποτε αρνητική εξέλιξη στο Κυπριακό, επηρεάζει την έκβαση του ελληνοτουρκικού διαλόγου, άποψη που δεν ασπάζονται πλήρως άνθρωποι από το στενό περιβάλλον του Κυριάκου Μητσοτάκη και επικαλέστηκε την κρίση του 2018 με το «Μπαρμπαρός». Η διάδραση Κασσελάκη - κυπριακής κυβέρνησης - πολιτικών κομμάτων, σε κάθε περίπτωση, θα κριθεί σε τρεις άξονες:

- Από το αν η παρουσία του κ. Κασσελάκη θα εντάξει το Κυπριακό ως ζήτημα προβολής στη δημόσια σφαίρα της πολιτικής αντιπαράθεσης ΝΔ-ΣΥΡΙΖΑ λόγω του διαλόγου στα ελληνοτουρκικά παρά ως ζήτηματος στην ατζέντα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής και δη στην Αξιοματική Αντιπολίτευση.
- Αν ο ίδιος θα καταστεί μοχλός πίεσης στην διάδραση Ελληνοτουρκικών-Κυπριακού τα επόμενα χρόνια και
- Από την ίδια την πολιτική του επιβίωση, δεδομένου ότι οι Ευρωεκλογές θα κρίνουν αν ο κ. Κασσελάκης θα ενισχυθεί στην ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ ή ο χώρος θα κατακερματιστεί περαιτέρω –ακόμη και με πιθανή επανεμφάνιση του Τοϊπρά, που φημολογείται πως ετοιμάζει πολιτικό φορέα, εντός του κόμματος της ελληνικής Αριστεράς.

Η πολιτική στην εποχή της εικόνας

Η εμφάνιση του Στέφανου Κασσελάκη στον πολιτικό βίο της Ελλάδας και η ξαφνική ανέλιξή του στην ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ μετά τις εσωκομματικές εκλογές επανέφερε στο προσκήνιο τη συζήτηση για την πολιτική στην εποχή της εικόνας και τη μεταπολιτική ως τον τρόπο άσκησης πολιτικής με διαφορετικούς από το παρελθόν τρόπους. Η αλήθεια είναι πως ο Κασσελάκης δείχνει, σε αυτό το σύντομο διάστημα που βρίσκεται στην επικαιρότητα, να ποντάρει υπερβολικά στην εικόνα του, στην πολιτική επικοινωνία και στη χρήση νέων τεχνολογιών όπως τα feels και ΜΚΔ όπως το TikTok, προσπαθώντας να διαφοροποιηθεί από τους προκατόχους του, δεδομένου πως ο Κυριάκος Μητσοτάκης είχε μια πολύ επιτυχημένη προεκλογική καμπάνια, σκηνοθετώντας ουσιαστικά κάθε βήμα της μέσω σύντομων “bloopers” σε Instagram και TikTok. Μπορεί ο κ. Κασσελάκης να απασχολεί τα ελληνικά ΜΜΕ με την εξωτερική του εμφάνιση, την προσωπική του σχέση, το πότε πηγαίνει στο γυμναστήριο ή αν εισέρχεται σε σχολείο, πηδώντας κάτω από τα κάγκελα, ωστόσο η πρακτική του δεν είναι άγνωστη στην Κύπρο. Τόσο ο Νίκος Χριστοδουλίδης, προεκλογικά, όσο και η Αννίτα Δημητρίου, κάνουν εκτενή χρήση των ΜΚΔ και ποντάρουν στην προσωπική τους εικόνα –συχνά έναντι της ουσίας. Συνεπώς ο κ. Κασσελάκης δεν φέρνει κάτι καινούργιο σε αυτό το επίπεδο, ενώ η επένδυσή του στην πολιτική επικοινωνία αποτελεί ενδιάμεσο πεδίο για το αν θα επηρεάσει και την κυπριακή Αριστερά με το ΑΚΕΛ που επιχειρεί πολιτική ανανέωση αλλά ταυτόχρονα δεν έχει ανοικτεί, πλήρως, στα ΜΚΔ και τις νέες τεχνολογίες προκειμένου να προβάλλει στελέχη ή θέσεις. Τέλος, το Κυπριακό, που απασχολεί εδώ και μισό και πλέον αιώνα της πολιτικής ηγεσίες σε Κύπρο και Ελλάδα, βρίσκεται όχι μόνο σε μια κρίσιμη καμπή –με πολλά απαισιόδοξα σενάρια να βρίσκονται ενωπύριον μας– αλλά και σε μια περίοδο που η μεταπολιτική και η δύναμη της εικόνας και της πολιτικής επικοινωνίας κυριαρχεί και στις δύο χώρες. Η πόζα του κ. Κασσελάκη να κοιτάζει από το φάντωμα ενός τοίκου στη νεκρή ζώνη, πίσω από το Λήδρα Πάλλας, συνοψίζει αυτή την πραγματικότητα.

Κυριάκος Κενεβέζος, τέως πρέσβης της Κύπρου στην Ελλάδα

Θα συνεχίσω να στηρίζω τον Χριστοδουλίδη

Το σημαντικό είναι να κλείνουν οι κύκλοι χωρίς εκκρεμότητες που να σε εκθέτουν – Η πορεία μας αξιολογείται από τον καθένα

Συνέντευξη στην
ΟΡΙΑΝΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

«Δεν υπήρξε οποιαδήποτε συνεννόηση, ούτε συμφωνία. Εκ του αποτελέσματος διαψεύστηκαν σειρά καλοθελητών οι οποίοι θεωρούσαν την ανανέωση της θητείας μου δεδομένη σε συνέχεια ειδικότερα της στήριξης μου προς τον Νίκο Χριστοδουλίδη» δηλώνει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο τέως πρέσβης της Κύπρου στην Ελλάδα Κυριάκος Κενεβέζος. Προσθέτει ότι «το σημαντικό είναι να κλείνουν οι κύκλοι χωρίς εκκρεμότητες που να σε εκθέτουν κατά οποιονδήποτε τρόπο και την ίδια ώρα, να καταγράφεται μια πορεία η οποία δύναται να αξιολογηθεί από τον καθένα». Αναφέρει ότι επί προεδρίας Νίκου Αναστασιάδη ήταν δύο εξωυπρεσιακοί, ενώ στην παρούσα στιγμή είναι μόνο ένας, μιας και ανανεώθηκε η θητεία του Γιώργου Πουλίδη, έως το 2028.

–Κλείνοντας τον κύκλο σας στην Πρεσβεία της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Αθήνα, ποιο θεωρείτε το σημαντικότερο έργο που αφήνετε πίσω σας;

–Είχα τη μεγάλη τιμή να εκπροσωπώ για εννέα χρόνια την Κύπρο στη μπτρόπολη του ελληνισμού. Ήταν μια μακρά, αλλά πολύ περισσότερο πυκνή σε γεγονότα, εξέλιξης αλλά και ευθύνες περίοδος. Το αποτύπωμα που ο καθεὶς από εμάς αφήνει ως κληρονομιά ή και παρακαταθήκη αξιολογείται όχι από εμάς τους ίδιους αλλά από τους τρίτους. Από την πρώτη στιγμή, με το σύνολο των συνεργατών μου στην Πρεσβεία είχαμε επιδιώξει την επανατοποθέτηση ή και επικαιροποίηση της ατζέντας Κύπρος εντός της ελλαδικής κοινωνίας και όταν αναφέρομαι σε ελλαδική κοινωνία εννοώ πρωτίστως κοινωνικές ομάδες και θεσμούς με τους οποίους για λόγους, ενίοτε λογικούς, υπήρξε μια απουσία ή και παράλειψη δομημένης και θεσμικής συνεκτικότητας. Παράλληλα κληθήκαμε να διαχειριστούμε κρίσεις, οι οποίες σημάδεψαν με ιδιαίτερο και σε κάποιες από αυτές θα έλεγα με τραγικό τρόπο αυτή την περίοδο που πέρασε. Αναφέρομαι στην πρωτόγνωρη περίοδο των capital control, σε φυσικές καταστροφές, στην πολύ δύσκολη διαχείριση της πανδημίας, καθώς και στο δυστύχημα των Τεμπών. Παράλληλα έπρεπε να διαμορφώνουμε, να ενθαρρύνουμε και να λιπαίνουμε το πλαίσιο και τις προϋποθέσεις προώθησης των τομέων όλων των εκφάνσεων του επιχειρείν, εντός του οποίου μεταξύ άλλων εντάσσονται η Ναυτιλία, το Εμπόριο και η Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Τελευταίο αλλά ίσως και πιο κρίσιμο αναφορικά με τη δράση και την εικόνα της Πρεσβείας μας στην Αθήνα ήταν, και στη δική μου αντίληψη παραμένει, η ποιοτική εξωστρέφεια που προκύπτει από τη δραστηριότητα του Σπτιού της Κύπρου ως καθιερωμένου και καταξιωμένου βραχίονα πολιτιστικής δημιουργίας στην Ελλάδα. –Τη θέση σας θα διαδεχθεί ένας υπηρεσιακός διπλωμάτης. Πιστεύετε ότι είναι πιο κοντά στη λογική ο διορισμός υπηρεσιακών διπλωματών στις Πρεσβείες; Δεχθήκατε άλλωστε κριτική ως εξω-

υπρεσιακός πρέσβης.

–Από τη στιγμή που εκτίθεσαι στη δημόσια σφαίρα και επιλέγεις με τον έναν ή άλλο τρόπο να βρίσκεσαι στη λεγόμενη πρώτη γραμμή, είναι νομοτελειακό τις περισσότερες φορές να αισθάνεσαι δυσανεστική με όσα ακούς και σε αφορούν και πολύ λιγότερες ευχαριστημένος. Αυτό μάλλον είναι ένα από τα πιο δύσκολα και σκληρά τμήματα που έχεις να διαχειριστείς, ειδικότερα όταν δεν έχεις επιλέξει να κινείσαι σε ένα πλαίσιο ουδετερότητας ή αναποφασιστικότητας κατά τη δράση ή τη λήψη των όποιων αποφάσεών σου. Αν ισχυριζόμουν ότι δεν στεναχωριέμαι ή ότι δεν επηρεάζομαι, όταν διαβάζω αρνητικά σχόλια για το άτομό μου, θα ήμουν ανειλικρινής. Με την κριτική όμως οφείλουμε να γινόμαστε καλύτεροι και είναι καλοδεχούμενη, για να μην πω ότι πρέπει να τη διεκδικούμε κιόλας. Ωστόσο, η ανυπόστατη κριτική, η δυσφήμιση και η συκοφαντία μάς υποχρεώνει είτε να την αγνοούμε, είτε να κινούμαστε με πιο γοργά βήματα προς τη βελτίωσή μας,

Σέβομαι απόλυτα τη «φιλοσοφία» με την οποία ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης επιλέγει τους συνεργάτες του, οφείλω να σημειώσω ότι το προφίλ μου δεν εντάσσεται σε αυτήν.

Αυτό που οφείλει κανείς να σημειώσει, εκτός από τον άνθρωπο και πολιτικό Νίκο Αναστασιάδη είναι το χαρακτηριστικό της εμπιστοσύνης και του σεβασμού που επεδείκνυε καθώς και τον χώρο δράσης που έδιδε προς τους συνεργάτες του.

Ο ενδιαμέσος χώρος δύναται να επανέλθει με περισσότερη προοπτική

–Και η σχέση σας με τον τέως πρόεδρο Νίκο Αναστασιάδη ποια είναι σήμερα; Πώς ήταν η συνεργασία σας τα χρόνια που προηγήθηκαν;

–Αν μου επιτρέπεται, επειδή αναφέρομαι στον τέως πρόεδρο και απολογούμαι αν εκκληφθεί ως απρέπεια, δεν θα μπορούσε να είναι καλύτερη. Όσο, δε, αφορά την περίοδο της θεσμικής μας συνεργασίας, τόσο κατά την περίοδο του υπουργείου Παιδείας, όσο και τη θέση του πρέσβη αυτό που οφείλει κανείς να σημειώσει, εκτός από τον άνθρωπο και πολιτικό Νίκο Αναστασιάδη είναι το χαρακτηριστικό της εμπιστοσύνης και του σεβασμού που επεδείκνυε καθώς και τον χώρο δράσης που έδιδε προς τους συνεργάτες του. Με την ευκαιρία δε της παρουσίας εκφράζω και δημόσια το ευχαριστώ μου για την τιμή που μου έκανε και την εμπιστοσύνη που έδειξε στο πρόσωπό μου.

–Πιστεύετε ότι η θέση της ελληνικής κυβέρνησης στο Κυπριακό έχει διαφοροποιηθεί στην πορεία των χρόνων;

–Το Κυπριακό με ό,τι αυτό περιλαμβάνει βρίσκεται σε δύσκολη περίοδο και στιγμή. Αυτό βέβαια δεν είναι κάτι πρωτόγνωρο. Ο ελλαδικός ελληνισμός θεωρώ ότι κατανοεί πως οποιαδήποτε άσχημη εξέλιξη στην Κύπρο, περιλαμβανομένης και μιας μη βιώσιμης και άδικης λύσης, θέτει τη μπτρόπολη του ελληνισμού ευρύτερα στη δυσκολότερη των θέσεων. Το πέρασμα των χρόνων άλλαξε πάρα πολλά σε σχέση με το Κυπριακό, δημιουργώντας νέα δεδομένα τα οποία επηρεάζονται και από το περιφερειακό αλλά και ευρύτερο γεωστρατηγικό περιβάλλον

οδηγούν αναπόφευκτα σε αναπροσαρμογή στρατηγικών, διαμόρφωσης συνεργασιών και ανασύνταξη δυνάμεων. Το βέβαιο είναι ότι τουλάχιστον όλα αυτά τα χρόνια για τα οποία μπορώ να μιλήσω με ασφάλεια υπήρξε συνεργασία άριστη, αγαστή και αδελφικά δομημένη. Πάντα υπάρχουν οι στιγμές των διαφορετικών εκτιμήσεων ή προβληματισμών, όμως αυτό δεν αλλοίωσε ή επηρέασε τους βασικούς άξονες της συστράτευσης και της συμπόρευσης.

–Ποιο θα είναι το επόμενο πολιτικό σας βήμα;

–Η ενασχόληση με την πολιτική, και ως εκ τούτου με τους ανθρώπους και τον τόπο, θεωρώ ότι είναι κάτι το οποίο δεν τελειώνει ποτέ. Το βέβαιο είναι ότι ήδη έχω τη χαρά και την τιμή να βρίσκομαι στον ακαδημαϊκό χώρο που ανέκαθεν θαύμαζα, όμως από τη θέση του ακαδημαϊκού, πλέον δασκάλου.

–Θα σας δούμε υποψήφιο ευρωβουλευτή; Σας έχει γίνει κάποια πρόταση; Από τη ΔΗΠΑ που βρίσκεστε πιο κοντά ιδεολογικά;

–Επαναλαμβάνω ότι η ενασχόληση με την πολιτική, αλλά πολύ περισσότερο η σχέση με τους ανθρώπους δεν τελειώνει ποτέ. Πώς αυτό μεταφράζεται, και αν θα λάβει συγκεκριμένο χαρακτήρα στην πορεία είναι κάτι που δεν νομίζω να αναμένετε να σας το απαντήσω σήμερα.

–Το ενδεχόμενο να μείνουν εκτός Ευρωπαϊκού Χριστοδουλίδη και προέρχονται από τον κεντρικό χώρο και να είναι εντός το ΕΛΑΜ πού πιστεύετε ότι οφείλεται;

–Ο λεγόμενος ενδιαμέσος χώρος ειδικό-

τερα στην Κύπρο διαθέτει αποθέματα, στη δική μου αντίληψη, μεγάλης δυναμικής. Το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια έχει απολέσει σημαντικά χαρακτηριστικά αυτής της δυναμικής δεν σημαίνει ότι δεν δύναται να επανέλθει και μάλιστα με περισσότερη προοπτική. Οι λόγοι αυτής της ισχυρής παρουσίας στο μέτρο που θα το ήθελε κανείς και πρωταγωνιστικής καταλυτικά κεντρώας παρέμβασης είναι ένα στοιχείο και συστατικό που χρειάζεται η κυπριακή κοινωνία. Μια κοινωνία ταυτισμένη με χαρακτηριστικά έντονους διεκδικητικότητας για ζητήματα εθνικής αναφοράς αλλά παράλληλα μια κοινωνία μέτρου και μετριοπάθειας, σύνεσης και σωφροσύνης. Ο ενδιαμέσος χώρος, όπως εγώ ερμηνεύω την υπόστασή του, είναι ταυτισμένος ή τουλάχιστον προσαρμόζει έντονα με τα χαρακτηριστικά που προανέφερα, αφού έχει το βασικό πλεονέκτημα να δρα, να λειτουργεί και να υφίσταται μακριά και χωρίς ιδεολογικές ή άλλοι τύπου αγκυλώσεις. Η αδυναμία πρόταξης αυτού του ισχυρού ρόλου έδωσε χώρο σε φωνές με ακραία χαρακτηριστικά και πολιτικές που εκλαμβάνονται ή και ακούγονται φιλικές στα αφτιά των πολιτών. Σε κάθε πάντως περίπτωση, τον τελευταίο τον έχουν οι πολίτες, η βούληση των οποίων δεν επιτρέπεται να μη γίνεται σεβαστή. Με τις πολιτικές μας προτάσεις κερδίζουμε τον σεβασμό τους και προεκτατικά τη νομιμοποίηση όχι με παραπομπή σε κινδυνολογία.

–Πολλές αλλαγές ήρθαν στη ζωή σας, ποια θα χαρακτηρίζατε την πιο έντονη;

–Ο ερχομός της 16 μηνών, σήμερα, κόρης μου, ασφαλώς.

ώστε να καλύψουμε την απόσταση που δημιουργούν οι λεγόμενοι «καλοθελητές» μεταξύ της πραγματικής εικόνας μας και αυτής την οποία προσφέρουν με τα λεγόμενα ή γραφόμενά τους στην κοινωνία. Δεν σας κρύβω ότι υπήρξαν στιγμές, όλα αυτά τα χρόνια, που σκέφτηκα ότι παρόλο του ότι λείπω, μερίμνησαν αρκετοί άθελά τους να συντηρούν την παρουσία μου. Όσο, δε, αφορά τον διάδοχό μου στη Πρεσβεία, υπηρεσιακό διπλωμάτη και φίλο Σταύρο Αυγουστίδη εύχομαι από καρδιάς μία ανέφελη και επιτυχημένη αποστολή.

–Ισχύει ότι συζητήσατε με τον Ν. Χριστοδουλίδη το ενδεχόμενο να παραμείνετε στη θέση του πρέσβη; Τι προέκυψε και τα δεδομένα άλλαξαν;

–Οι κύκλοι ανοίγουν και κλείνουν. Το σημαντικό είναι να κλείνουν χωρίς εκκρεμότητες που να σε εκθέτουν καθ' οιονδήποτε τρόπο και την ίδια ώρα να καταγράφεται, όπως και πιο

«Πάντα υπάρχουν οι στιγμές των διαφορετικών εκτιμήσεων ή προβληματισμών [σ.σ. για το Κυπριακό] όμως αυτό δεν αλλοίωσε ή επηρέασε τους βασικούς άξονες της συστράτευσης και της συμπόρευσης».

πάνω ανέφερα, μια πορεία η οποία δύναται να αξιολογηθεί από τον καθένα. Ο πρόεδρος έχει προφανώς τον καταλυτικό λόγο και ρόλο για το σύνολο των συνεργατών του. Ειδικότερα για τέτοιες και τόσο σημαντικές και δηλωτικές θέσεις. Όποιος από εμάς βρίσκεται εντός του λεγόμενου χώρου της πολιτικής, το πρώτο με το οποίο πρέπει να συμφωνήσει είναι με την υποχρέωσή του να διαθέτει θεσμικό σεβασμό. Δεν υπήρξε οποιαδήποτε συνεννόηση, ούτε συμφωνία. Εκ του αποτελέσματος διαψεύστηκαν σειρά «καλοθελητών», οι οποίοι θεωρούσαν την ανανέωση της θητείας μου δεδομένη σε συνέχεια ειδικότερα της στήριξης μου προς τον Νίκο Χριστοδουλίδη.

–Μιλήσατε μαζί του, τις τελευταίες μέρες; Υπάρχουν σκέψεις για αξιολογηση της πορείας;

–Συνάντησα αρκετές φορές τον πρόεδρο μετά την εκλογή του, με την τελευταία τρεις μόνο μέρες πριν από την ολοκλήρωση της θητείας μου, κατά την επιστροφή του από τη Νέα Υόρκη για την Κύπρο. Στήριζα και θα συνεχίζω να στηρίζω τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Παρά ταύτα, επειδή σέβομαι απόλυτα τη «φιλοσοφία» με την οποία επιλέγει τους συνεργάτες του, οφείλω να σημειώσω ότι το προφίλ μου δεν εντάσσεται σε αυτήν. Όπως είπα και στην αρχή, οι κύκλοι κλείνουν. Εύχομαι στον πρόεδρο και του συνεργάτες του το καλύτερο δυνατό και όσο πιο άμεσα αποτελεσματικούς και στερους βηματισμούς.

–Βρίσκετε παράλογες τις αντιδράσεις που υπήρξαν όταν το ΥΠΕΞ ζήτησε από την Επικρατική Οικονομικών την αποδέσμευση κονδυλίου προς κάλυψη αναγκών, συνεπεία της πεντάμηνης παράταξης της θητείας σας;

–Η απάντησή μου θα είναι λίγο μεταφορική. Συγκεκριμένους και πολύ γνωστούς ανώτατος κυβερνητικούς αξιωματούχους μετά την αφυπηρέτησή του επειδή έτυχε για μακρό χρονικό διάστημα να διαμένει στην Αθήνα, κάθε φορά που είχαμε επίσκεψη προέδρου ή υπουργού Εξωτερικών της Κύπρου στην Αθήνα, περιφερόταν δήθεν τυχαία γύρω από τον τόπο που διέμενε ο συγκεκριμένος αξιωματούχος ώστε να εκμυσλήσει 30 δευτερόλεπτα συνομιλίας, ή στην καλύτερη για αυτόν περίπτωση να συνυπάρξει σε έναν πρωινό καφέ. Για να μην πω να φωτογραφηθεί μαζί του για να αναρτήσει τη φωτογραφία στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Αυτός λοιπόν είναι ένας από τους διαπρύσιους κήρυκες επικρίσις για ό,τι με αφορά. Ο νόων νοεΐτω. Σε κάθε πάντως περίπτωση, και σας προτρέπω να απευθυνθείτε στο υπουργείο Εξωτερικών για να σας το επιβεβαιώσει, οι απολαβές εξωυπρεσιακού πρέσβη είναι επακριβώς ίδιες με όλων των υπολοίπων διπλωματών. Με βασικότερη διαφοροποίηση ότι οι εξωυπρεσιακοί πρέσβεις δεν έχουν συνταξιοδοτικά δικαιώματα. Παλαιότερα υπήρχαν συνήθως περισσότεροι εξωυπρεσιακοί πρέσβεις. Επί θητεία Νίκου Αναστασιάδη ήμασταν δύο εξωυπρεσιακοί, ο κος Γιώργος Πουλίδης και εγώ. Την παρούσα στιγμή έχουμε μόνον έναν, τον κ. Πουλίδη, του οποίου η θητεία ανανεώθηκε ξανά έως το 2028.

Κυπριακές Αξίες, Παγκόσμιας Αποδοχής

1880 εργαζόμενοι παγκοσμίως

22 γραφεία παγκοσμίως

πωλήσεις σε 110 χώρες

29% των κυπριακών εξαγωγών

Με τον ΔΗΣΥ να διανύει τη μεγαλύτερη κρίση του και τα ποσοστά των κομμάτων του Κέντρου να φυλλορροούν, ο Στέφανος Στεφάνου έχει την ευχέρεια για μεγάλες τομές εντός του κόμματος, ωστόσο ερώτημα είναι πόσο έτοιμος είναι για κάτι τέτοιο.

Το δύσκολο εγχείρημα της ανανέωσης

Ο Στέφανος Στεφάνου καλείται να κερδίσει το στοίχημα της απόκτησης συμμάχων και της ενίσχυσης της κυβερνησιμότητας

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Τον μήνα που πέρασε, τα στελέχη του ΑΚΕΛ επέστρεφαν από την παρατεταμένη θερινή ραστώνη τους και έβρισκαν το κτίριο στην Εξεκία Παπαϊωάννου πλήρως ανακαίνισμένο, εκσυγχρονισμένο και τεχνολογικά αναβαθμισμένο. Νέα γραφεία, μοντέρνα έπιπλα, νέες αίθουσες διασκέψεων και νέα πρόσφη σε ένα κτίριο που μέχρι πρόσφατα μύριζε ναφθαλίνη. Η ανακαίνιση ολόκληρου του κτιρίου ήταν και η σημειολογία πως το κόμμα εκσυγχρονίζεται, πρωτίστως σε θέμα εικόνας, όμως το κύριο στοίχημα θα είναι αν ο εκσυγχρονισμός πέραν της εικόνας, αποτυπωθεί σε πολιτικές θέσεις, προτάσεις και στην ίδια τη λειτουργία του κόμματος.

Το εγχείρημα ανανέωσης ξεκίνησε όταν ανέλαβε ο Στέφανος Στεφάνου με την ανακοίνωση του γραφείου του και συνέχισε όταν κατά τη διάρκεια του προεκλογικού ένωσε την ανάγκη να μας διαβεβαιώσει μέσω συνέντευξης Τύπου πως οι αλλαγές εντός του ΑΚΕΛ θα εξαγγελθούν μετά τις εκλογές. Ο

Νοέμβριος θα είναι ο μήνας-ορόσημο που θα διαφανεί μέσα από το καταστατικό συνέδριο αν ο Στέφανος Στεφάνου έχει όντως λάβει το μήνυμα ότι το κόμμα θα πρέπει να αλλάξει, αν θέλει να δει τα ποσοστά του να ενισχύονται και, κυρίως, αν θέλει να επαναπροσδιοριστεί ως κόμμα εξουσίας. Τον Νοέμβριο θα διαπιστωθεί αν υλοποιείται η διαδικασία εκσυγχρονισμού του κόμματος ή αν τελικά οι περιβόητες αλλαγές που εξαγγελθηκαν μέσα στον προεκλογικό αποτελούν τομή στην Αριστερά, μία απέλπιδα επικοινωνιακή προσπάθεια του Στεφάνου να φέρει προεκλογικά στην ευρύτερη Αριστερά.

Για να μπορέσει το ΑΚΕΛ να μεγαλώσει αλλά και να μπορέσει να θεωρηθεί ξανά κόμμα εξουσίας, θα πρέπει να κινηθεί σε τρεις άξονες:

- Ανανέωση εικόνας και πολιτικών θέσεων ούτως ώστε να έρθει πιο κοντά με ένα μεγάλο μέρος της κοινωνίας, που βάσει δημοσκοπήσεων βρίσκει το ΑΚΕΛ κόμμα με παρωχημένες θέσεις.
- Πολιτικές που θα ενισχύουν την αίσθηση της κυβερνησιμότητας ούτως ώστε να ανατραπεί η αίσθη-

ση ότι το ΑΚΕΛ δεν μπορεί να κυβερνήσει.

- Αναζήτηση συμμάχων που θα οδηγήσουν και σε ενίσχυση των ποσοστών αλλά και στο να αρχίσει το κόμμα της Αριστεράς μετά από καιρό να βλέπει εκλογικές νίκες.

Μέσω app οι προτάσεις

Ήδη πολλά ακούστηκαν για τις καταστατικές αλλαγές, με κύρια την αλλαγή του τρόπου εκλογής του γενικού γραμματέα του ΑΚΕΛ. Πλέον δεν θα τον εκλέγει η Κεντρική Επιτροπή αλλά οι σύνεδροι. Παράλληλα, θα ακολουθηθεί το μοντέλο της ποσόστωσης για πιο δυναμική παρουσία γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων. Εκτός από τη φωταγώγηση του ανακαινισμένου κτιρίου και την παρουσίασή του, το ΑΚΕΛ θα παρουσιάσει εντός του μήνα τη νέα διαδικτυακή του πλατφόρμα. Μέσω application στο κινητό, θα μπορούν οι χρήστες (μέλη και φίλοι) να ενημερώνονται για τις θέσεις του κόμματος σε θέματα που αφορούν την επικαιρότητα, τις προτάσεις του, ενώ παράλληλα θα υπάρχει η δυνατότητα παρέμβασης των χρηστών και κα-

τάθεσης προτάσεων και θέσεων. Αξίζει να σημειωθεί πως το κόμμα θα εγκαινιάσει και σειρά podcast σε μία ειδικά διαμορφωμένη αίθουσα εντός του κόμματος, καθώς η κύρια θέση που επικρατεί είναι πως οι θέσεις του κόμματος της Αριστεράς δεν παρουσιάζονται επαρκώς ή όπως πρέπει στα παραδοσιακά ΜΜΕ. Το στοίχημα, ωστόσο, για την ηγεσία, είναι πόσο έτοιμα είναι τόσο τα στελέχη όσο και τα μέλη του κόμματος για την όποια αλλαγή πέραν των συνθημάτων και των διακηρύξεων. Δεν πέρασε απαρατήρητο το πώς έτυχε υποδοχής το νέο λογότυπο του κόμματος που παρουσιάστηκε σε συνέντευξη Τύπου το καλοκαίρι που πέρασε.

Ένα λογότυπο που συζητήθηκε εντόνως στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τελικά εξαφανίστηκε διακριτικά. Κάποιοι το χαρακτήρισαν σύγχρονο, πολλοί όμως ανησύχησαν ότι τυχόν διαγραφή του προηγούμενου, το οποίο είχε, όπως σημείωναν, και ιστορία και ιδεολογικοπολιτική σφραγίδα, θα σήμαινε και απόκρυψη της ιστορίας του ΑΚΕΛ. Τόσο οι αντιδράσεις για το λογότυπο όσο και το γεγονός ότι στελέχη έσπευσαν να εξηγήσουν πως το συγκεκριμένο λογότυπο θα χρησιμοποιείται σε συγκεκριμένες περιστάσεις, καταδεικνύει και τη δυσκολία της ηγεσίας ακόμα και στα πιο επουσιώδη να στηρίξει τις επιλογές της και να προωθήσει αλλαγές μέχρι τέλους.

Μαζί με την τεχνολογική αναβάθμιση στην Εξεκία Παπαϊωάννου αντιλαμβάνονται ότι θα πρέπει να βρουν τρόπο να χειριστούν την οικονομία καθώς αυτό το κομμάτι αποτελεί την αχίλλειο πτέρνα του κόμματος και το εμπόδιο στην ενίσχυση της κυβερνησιμότητάς του. Η αδυναμία να περάσει το κόμμα το μήνυμα ότι ξέρει από οικονομία αποτυπώνεται και στις δημοσκοπήσεις που γίνονται εδώ και χρόνια. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο το ΑΚΕΛ ξεκίνησε πριν από τον κορωνοϊό ένα μεγάλο συνέδριο για την οικονομία και αυτό αναμένεται να επαληθευθεί εντός του μήνα.

Αντικαπιταλιστικό ρεύμα

Στόχος είναι να σταλεί το μήνυμα στους επιχειρηματικούς κύκλους και τους οικονομικούς παράγοντες πως το κόμμα της Αριστεράς έχει ρεαλιστικές θέσεις στην οικονομία και κατ' επέκταση να στείλει το μήνυμα στη μερίδα της κοινωνίας που ανησυχεί μετά την πενταετία Χριστόφια πως το ΑΚΕΛ θα μπορεί να διαχειριστεί την οικονομία, αν κυβερνήσει. Αυτό σίγουρα είναι ένα δύσκολο εγχείρημα, καθώς εντός του κόμματος υπάρχουν ήδη διαφορετικές απόψεις. Εκείνοι που αντιλαμβάνονται ότι σε μία ελεύθερη οικονομία στην οποία βρισκόμαστε θα πρέπει να μπορείς να παντρέψεις την επιχειρηματικότητα, την οικονομική ανάπτυξη, με την κοινωνική στήριξη. Θέση που στηρίζει πρώτα και κύρια ο Στέφανος Στεφάνου και δεν το έχει κρύψει στις τοποθετήσεις του. Υπάρχουν όμως και εκείνα τα στελέχη, κυρίως της νεότερης γενιάς, που πιστεύουν στην ανατροπή του υφιστάμενου οικονομικού μοντέλου και αρνούνται να τοποθετηθούν για το υπάρχον οικονομικό σύστημα με θέσεις και προτάσεις. Τις θέσεις αυτές δεν κρύβει για παράδειγμα ο βουλευτής Κερύνειας και επαρχιακός πλέον γραμματέας Λευκωσίας Χρίστος Χριστόφιας. Η παραδοξότητα και εν πολλοίς η αμνηχανία μιας συγκροτημένης θέσης στην οικονομία, φάνηκε και στο συνέδριο που πραγματοποιήθηκε πριν χρόνια για την οικονομία, όταν μπροστά στους οικονομικούς παράγοντες και τους επιχειρηματίες που παρευρέθηκαν για να πειστούν ότι το ΑΚΕΛ μπορεί να διαχειριστεί την οικονομία, οι ομιλητές επέκριναν τον καπιταλισμό.

Το κύριο, ωστόσο, στοίχημα για το ΑΚΕΛ και τον Στέφανο Στεφάνου είναι να απεγκλωβίσει το κόμμα από τη χρόνια απομόνωση. Μία απομόνωση που του στερεί τόσο εκλογικές νίκες, όσο και την εξουσία. Για να γίνει αυτό θα πρέπει να ανοίξει πρώτα στην ευρύτερη Αριστερά, ανανεώνοντας τον θεσμό των Νέων Δυνάμεων και παράλληλα να στείλει το μήνυμα συνεργασίας με άλλα κόμματα. Η πρόσκληση για παράδειγμα που απηύθυνε πριν από λίγο καιρό ο Νικόλας Παπαδόπουλος προς τον Δημοκρατικό Συναγερμό για συμμετοχή του τελευταίου στην

κυβέρνηση, έστειλε το μήνυμα σε μία μερίδα της κοινωνίας ότι το Δημοκρατικό Κόμμα και ο ίδιος ο αρχηγός του δεν έχει κανένα πρόβλημα να ελιχθεί τόσο πολιτικά όσο και να κάνει στροφή 180 μοιρών από τα όσα διακήρυσσε προεκλογικά. Την ίδια στιγμή όμως, η δήλωση αυτή προκάλεσε ανησυχία στο ΑΚΕΛ, καθώς το μήνυμα που αποστέλλοταν είναι πως επισφραγίζεται η απομόνωση του κόμματος της Αριστεράς. Στην περίπτωση που ο ΔΗΣΥ θα συμμετείχε στο κυβερνητικό σχήμα, τότε το ΑΚΕΛ θα έμενε μόνο για τρίτη συνεχόμενη πενταετία στην αντιπολίτευση, όμως και στην περίπτωση που κάτι τέτοιο δεν θα γινόταν εφικτό, η κίνηση του ΔΗΚΟ έδειχνε τη σαφή προτίμησή του για συνεργασία με τον ΔΗΣΥ στις επικείμενες εκλογές.

Ο Στέφανος Στεφάνου έχει δείξει από την ανάληψη των καθηκόντων του την πρόθεση να ανοίξει την πόρτα διαβούλευσης με κόμματα του Κέντρου και ιδιαίτερα του ΔΗΚΟ. Μία κίνηση που ερχόταν σε αντίθεση με την προηγούμενη ηγεσία και τον τρόπο σκέψης των Κυπριανού - Τσελεπή - Κυρίτσου, αλλά όχι με την πάγια θέση που ακολουθούσε το κόμμα μέχρι και τη ηγετία Χριστόφια. Καθόλου τυχαίο ότι εξάντλησε όλες τις προσπάθειες προεκλογικά για κοινό υποψήφιο με το κόμμα του Κέντρου, κάτι που τελικά δεν απέδωσε καρπούς. Η κίνηση Νικόλα να συμπλεύσει με τον

Το κτίριο στην Εξεκία Παπαϊωάννου ανακαίνιστηκε πλήρως, το κόμμα αναβαθμίζεται τεχνολογικά και το στοίχημα που μένει να κερδηθεί είναι αν πέραν από την εικόνα το κόμμα ανανεώνεται και επί της ουσίας.

Η συμμαχία Αχιλλέα και ΑΚΕΛ θα στείλει παράλληλα το μήνυμα ότι το κόμμα ανοίγει στο προοδευτικό - φιλελεύθερο ακροατήριο, το οποίο στήριξε την πρώτη Κυριακή τον γνωστό νομικό.

Νίκο Χριστοδουλίδη –υπουργό της πιο διεφθαρμένης όπως έλεγε κυβέρνηση– είχε προκαλέσει την έντονη δυσφορία του ΑΚΕΛ και ιδιαίτερα του Στέφανου Στεφάνου. Καθόλου τυχαίο ότι η απόφαση της Γραμματείας λίγο μετά τις εκλογές ήταν πως έχει ολοκληρώσει τον κύκλο του το κεφάλαιο των συνεργασιών με τα κόμματα όπως γίνονταν μέχρι σήμερα. Θέση η οποία απορρίφθηκε στη συνέχεια, καθώς αντιλήφθηκαν πως κάτι τέτοιο θα απομόνωνε ακόμη περισσότερο το κόμμα της Αριστεράς. Υπάρχουν άλλωστε αρκετά στελέχη που θεωρούν δεδομένο για την ενίσχυση της κυβερνησιμότητας του κόμματος τις ανοικτές πόρτες με τα υφιστάμενα κόμματα του Κέντρου. Πολιτική που ακολουθούσε για χρόνια το κόμμα, τόσο επί Εξεκία Παπαϊωάννου με την προσπάθεια συνεννόησης με τον Μακάριο αλλά και μετέπειτα με τη συμμαχία που πέτυχε ο Δημήτρης Χριστόφιας με τον Ενδίαμεσο και που του έστρωσε το χαλί για τη δική του διεκδίκηση. Ήδη, παρά την αρχική ψύχρα στις σχέσεις Στεφάνου - Νικόλα, οι δύο πολιτικοί αρχηγοί έχουν βρεθεί δύο φορές για να διαπιστώσουν κατά πόσο μπορούν να συνεργαστούν στις τοπικές εκλογές. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος είχε δεχτεί αρχικά την παραινηση από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας να προχωρήσει σε εφ' όλης της ύλης συνεργασία με τον ΔΗΣΥ, σε μία προσπάθεια να φέρουν το κόμμα κοντά στη συγκυβέρνηση. Κάτι τέτοιο δύσκολα μπορεί να επιτευχθεί για δύο λόγους: ΔΗΚΟϊκά στελέχη έχουν ήδη προκηρύξει τους εκλεκτούς τους σε διάφορους δήμους. Ενδεικτική η περίπτωση της Λάρνακας που έχουν στηρίξει ήδη τον Ανδρέα Βύρα αλλά

και η Δρομολαξιά και το Δάλι. Ο δεύτερος λόγος είναι ότι ο Νικόλας Παπαδόπουλος αντιλαμβάνεται πως εντός του ΔΗΣΥ υπάρχει πολυφωνία και εν πολλοίς η αποστασία μπορεί να ανατρέψει τις όποιες διαβεβαιώσεις μπορεί να του δώσει αρχικά η Αννίτα Δημητρίου. Έστω λοιπόν και αν συμφωνηθεί κάτι με την ηγεσία, δεν σημαίνει πως τα στελέχη θα ακολουθήσουν πιστά την επίσημη απόφαση του κόμματος. Ο Στέφανος Στεφάνου πάντως, έχει ήδη κάνει την πρόταση στον Νικόλα Παπαδόπουλο, εκεί όπου ο ένας θέλει δημαρχία, ο άλλος να σπληνχθεί για την αντιδημαρχία, ενώ παράλληλα σε ό,τι αφορά τις περιφέρειες του έχει προτείνει να στηρίξει δύο εκλεκτούς του ΔΗΚΟ από τις πέντε επαρχίες. Δεν είναι τυχαίο ότι το ΑΚΕΛ φαίνεται ήδη να γέρνει προς την υποψηφιότητα του Ανδρέα Αρμεύτη στη Λεμεσό, ενώ θετικός είναι στο να στηρίξει τον εκλεκτό του ΔΗΚΟ στον δήμο Στροβόλου, είτε αυτός θα είναι τελικά ο δημοτικός σύμβουλος Σταύρος Σταυρινίδης είτε ο αντιπρόεδρος του ΔΗΚΟ Μιχάλης Δαμιανός.

Ο Στέφανος Στεφάνου βρίσκεται παράλληλα σε σοβαρές διαβουλεύσεις με τον Αχιλλέα Δημητριάδη, ούτως ώστε να κατέλθει υποψήφιος για τη δημαρχία της Λευκωσίας. Τις τελικές αποφάσεις αναμένεται να λάβει ο γνωστός νομικός εντός των επόμενων ημερών, ενώ ήδη πραγματοποιούνται έρευνες για το ζήτημα της εκλεξιμότητας του κ. Δημητριάδη. Τη θετική απόφασή του θα διευκολύνει –σύμφωνα με πολιτικούς κύκλους– αν απέναντί του βρίσκεται ένα πρόσφορο ιδεολογικά και πολιτικά αντίθετα από τον ίδιο, όπως ο Ανδρέας Κωνσταντίνου αντί η Νατάσα Πηλείδου, γιατί με αυτόν τον τρόπο φιλοδοξεί να κερδίσει τη φιλελεύθερη ψήφο. Η συμμαχία Αχιλλέα και ΑΚΕΛ θα στείλει παράλληλα το μήνυμα ότι το κόμμα ανοίγει στο προοδευτικό - φιλελεύθερο ακροατήριο, το οποίο στήριξε την πρώτη Κυριακή τον γνωστό νομικό.

Το ερώτημα βεβαίως είναι πώς θα φέρει κοντά εκείνη τη μερίδα των ψηφοφόρων που στήριξαν τον Ανδρέα Μαυρογιάννη στις προεδρικές εκλογές, αλλά δεν νιώθουν πως τους εκφράζει το κόμμα της Αριστεράς. Και θεωρείται ένα μεγάλο στοίχημα, καθώς το καλοκαίρι που πέρασε είχαν γίνει κάποιες υποτυπώδεις προσπάθειες με επικεφαλής της πλατφόρμας των υποστηρικτών Μαυρογιάννη τον Βασίλη Πρωτοπαπά. Σε εκείνες τις συναντήσεις δεν υπήρξε θετική κατάληξη καθώς το ΑΚΕΛ ένιωθε πως η πλατφόρμα επικειρόυσε την πλήρη αλλαγή του κόμματος και η πλατφόρμα από την άλλη, πως στόχος του ΑΚΕΛ δεν ήταν να αλλάξει δραστικά, αλλά να χρησιμοποιήσει πολιτικές προσωπικότητες ως βίτρινα ανανέωσης του κόμματος.

Η επίγευση των εν λόγω διαβουλεύσεων δεν ήταν και η καλύτερη, και γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο το ΑΚΕΛ προσπαθεί να προσεγγίσει προσωπικά και ατομικά πρόσωπα που είχαν ρόλο στον προεκλογικό. Στο πλαίσιο αυτό θα αναδιαμορφωθεί πλήρως, όπως υποστηρίζουν ανώτατες κομματικές πηγές, ο θεσμός των Νέων Δυνάμεων ούτως ώστε να μην έχει διακοσμητικό ρόλο αλλά να είναι μία συνεργασία σε βάθος. Οι ανακωνώσεις θα γίνουν τον Νοέμβριο, όμως το σίγουρο είναι πως αυτό που μελετάται είναι μία πιο ενεργή παρουσία των μελών των Νέων Δυνάμεων στις εσωκομματικές αποφάσεις. Το επόμενο διάστημα συνεπώς θεωρείται ιδιαίτερα κρίσιμο για το μέλλον της Αριστεράς. Οι αποφάσεις θα κρίνουν αν το ΑΚΕΛ μπορεί να φέρει τον προοδευτικό κόσμο κοντά και να αποτελέσει το κύριο αντίβαρο των υφιστάμενων κυβερνητικών πολιτικών.

Οι αλλαγές ή κατ' επέκταση η αδυναμία σημαντικών τομών στο κόμμα θα καταδείξουν και ποιο θα είναι το μέλλον του Στεφάνου Στεφάνου στον χώρο. Αν θα μπορέσει δηλαδή με αξιώσεις να διεκδικήσει το 2028 υποψηφιότητα ως ο κύριος εκπρόσωπος του προοδευτικού χώρου και με σαφές ιδεολογικοπολιτικό πλαίσιο ή αν θα αποτελέσει τη σύντομη παρενθεση σε ένα κόμμα που δυσκολεύεται ακόμη και σε αυτές τις θετικές για το ίδιο συγκυρίες –ο ΔΗΣΥς διανύει την πιο μεγάλη του κρίση και τα κόμματα του Κέντρου φυλλορροούν– να κεφαλαιοποιήσει.

Τον ΠΑΥΛΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

Ένα «σήμα κινδύνου» για βαριά πρόστιμα, που εξέπεμψε τον περασμένο Ιούνιο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, φαίνεται να προκάλεσε εν μέσω καλοκαιριού έντονη κινητοποίηση στον κρατικό μηχανισμό. Η έκθεση εγκαιρns προειδοποιήns της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία θεωρεί ότι η Κύπρος κινδυνεύει να μην επιτύχει τον στόχο της προετοιμασίας για επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση του 55% (σήμερα είναι στο 17%) των αστικών αποβλήτων έως το 2025, ότι επίσης κινδυνεύει να μην επιτύχει τον στόχο να ανακυκλώνει το 65% (σήμερα είναι στο 60%) των απορριμμάτων συσκευασίας έως το 2025, και ότι κινδυνεύει να μην επιτύχει τον στόχο για υγειονομική ταφή του 10% (σήμερα είναι στο 67%) των αστικών αποβλήτων έως το 2035, ώθησε το Τμήμα Περιβάλλοντος να καταστρώσει –ειδικά για τους δύο πρώτους από τους πιο πάνω στόχους– έναν μεγαλεπήβολο σχεδιασμό,

Για το «Πληρώνω όσο Πετώ» οι δήμοι ζητούν παράταση, γεγονός που, όπως λέχθηκε στην Επιτροπή Περιβάλλοντος της Βουλής, θέτει υπό αμφισβήτηση την επίτευξη του στόχου για το 2025.

ικανό να αλλάξει άρδην τον τρόπο με τον οποίο γίνεται μέχρι σήμερα η διαχείριση των σκουβάνων στη χώρα μας. Πρόκειται για πλαίσιο δράσεων 147 μέτρων που αποφασίστηκε να υλοποιηθούν μέχρι το 2029. Το πρόγραμμα έχει προκαταρκτικό προϋπολογισμό 1.381.000 ευρώ και αναμένεται να κατατεθεί για έγκριση στο Υπουργικό Συμβούλιο μέχρι το τέλος του έτους.

Χωρίς αμφιβολία, ο αγώνας της Κύπρου να αποφύγει τα βαριά πρόστιμα της Ε.Ε., που στο τέλος της ημέρας θα κληθεί να τα πληρώσει ο ίδιος ο φορολογούμενος πολίτης, δεν απαιτεί μόνο κινητοποίηση του κρατικού μηχανισμού, αλλά και την ενεργότερη εμπλοκή των τοπικών αρχών και των ίδιων των πολιτών. Και εδώ το καίριο ερώτημα είναι πόσο έτοιμοι είναι όλοι οι εμπλεκόμενοι για μία τόσο μεγάλη τομή. Το πρώτο «crash test» δεν είναι μακριά, προγραμματίζεται για τον προσεχή Ιούνιο. Συγκεκριμένα, η ημερομηνία ορόσημο είναι η 30ή Ιουνίου 2024, διότι δρομολογείται η εφαρμογή από τις τοπικές αρχές του συστήματος υποχρεωτικής διαλογής στην πηγή και χωριστής συλλογής των αποβλήτων σε συνδυασμό με το «Πληρώνω όσο Πετώ». Όμως, ένας προβληματισμός –υπό τη δαμόκλειο σπάθη των ευρωπαϊκών προστίμων, σε περίπτωση μη επίτευξης του στόχου για το 2025– δημιουργείται εύλογα από το αίτημα της Ένωσης Δήμων για εξάμνη πα-

Η ημερομηνία ορόσημο είναι η 30ή Ιουνίου 2024, διότι δρομολογείται η υποχρεωτική εφαρμογή από τις τοπικές αρχές του συστήματος διαλογής στην πηγή και χωριστής συλλογής των αποβλήτων σε συνδυασμό με το «Πληρώνω όσο Πετώ».

Το μεγάλο βήμα της Κύπρου στη διαχείριση αποβλήτων

Οι 147 δράσεις στη σκιά προστίμων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ο βαθμός ετοιμότητας για το πρώτο «crash test» τον Ιούνιο

ράταση, διότι θεωρούν ότι δεν είναι έτοιμοι, υπό το παράλληλο βάρος των προετοιμασιών για τη μεταρρύθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Την ίδια ώρα ένα μεγάλο ζήτημα είναι και ο βαθμός ετοιμότητας των πολιτών, των οποίων η πλήρης ενημέρωση και εκπαίδευση, ώστε να εντάξουν την ανακύκλωση στην καθημερινότητά τους, ακόμα εκκρεμεί. Στον ίδιο παρονομαστή μπορούν να ενταχθούν και τα παράπονα της Ένωσης Κοινοτήτων για το σύστημα της προπληρωμένης σακούλας, διότι ανησυχούν ότι οι κοινότητες θα κληθούν να συνεισφέρουν από τα ταμεία τους, όπως και η ικανοποιητική στελέκωση του Τμήματος Περιβάλλοντος, ένα ζήτημα που θίχτηκε στη Βουλή την περασμένη Τετάρτη, όταν παρουσιάστηκαν στην

Επιτροπή Περιβάλλοντος οι σχεδιασμοί με τα 147 μέτρα.

Οικονομικό κίνητρο

«Η Κύπρος έχει ήδη προχωρήσει σε πολλές δράσεις σε σχέση με τις συστάσεις της Έκθεσης Έγκαιρης Προειδοποίησης, όπως αυτές καθορίζονται μέσα από το Σχέδιο Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων 2022-2028», δήλωσε στην «Κ» ο υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Πέτρος Ξενοφώντος. Την ίδια ώρα διαβεβαιώνει ότι οι δράσεις αυτές έχουν ξεκινήσει να υλοποιούνται και αναμένεται ότι σύντομα θα έχουν αποτελέσματα ως προς την επίτευξη των στόχων. Ως πρώτο παράδειγμα, και πολύ κοντινό χρονικά για εφαρμογή, αναφέρθηκε στην υποχρέωση, σύμφωνα με τις

πρόνοιες των περί Αποβλήτων (Διαχείριση Δημοτικών Αποβλήτων από τις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης) Κανονισμών, των τοπικών αρχών έως τις 30.6.2024 να εφαρμόσουν σύστημα υποχρεωτικής διαλογής στην πηγή και χωριστής συλλογής των δημοτικών αποβλήτων σε συνδυασμό με το «Πληρώνω όσο Πετώ», το οποίο, τόνισε, θα παρέχει το οικονομικό κίνητρο προς τους πολίτες για διαλογή στην πηγή. «Ταυτόχρονα, έχει ξεκινήσει η υλοποίηση αριθμού σημαντικών έργων για στήριξη των τοπικών αρχών στην υλοποίηση των υποχρεώσεων τους, καθώς και για ενίσχυση των υποδομών χωριστής συλλογής και διαχείρισης των δημοτικών αποβλήτων. Σε αυτά περιλαμβάνεται το πρόγραμμα τεχνοοικονομικής στήριξης των το-

πικών αρχών για την εγκαθίδρυση των συστημάτων χωριστής συλλογής, την εκπαίδευση και κατάρτιση του προσωπικού τους και την τιμολογιακή πολιτική με προπληρωμένη σακούλα “Πληρώνω όσο Πετώ”, το οποίο υλοποιείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Πολιτικής Συνοχής “ΘΑΛΕΙΑ 2021-2027” με τη συγχρηματοδότηση της Ε.Ε.», είπε ο κ. Ξενοφώντος.

Ζητούν παράταση

Την ίδια ώρα οι τοπικές αρχές παρουσιάζονται «μουδιασμένες» απέναντι στους σχεδιασμούς του υπουργείου, δείχνοντας αδυναμία να συγχρονιστούν μαζί του σε έναν άγωνα δρόμου. Αξίζει να σημειωθεί ότι αυτό το διάστημα οι δήμοι και οι κοινότητες βρίσκονται στη διαδικασία της εκπόνησης Μελετών

Σκοπιμότητας, οι οποίες μέχρι τέλος του χρόνου θα πρέπει να ολοκληρωθούν και να καταδείξουν τι χρειάζεται κάθε δήμος ή σύμπλεγμα κοινοτήτων για να λειτουργεί το «Πληρώνω όσο Πετώ». Η Ένωση Δήμων ζητάει εξάμνη παράταση, διότι, όπως δηλώνουν, είναι ανέτοιμοι. Μιλώντας στην «Κ» ο πρόεδρος της Ένωσης Δήμων, Ανδρέας Βύρας, είπε ότι με επιστολή προς τον υπουργό Γεωργίας ζήτησαν εξάμνη παράταση, διότι είναι πάρα πολλά αυτά που εκκρεμούν σε ένα μικρό χρονικό διάστημα, στο οποίο, όπως τόνισε, οι δήμοι καλούνται επίσης να προετοιμαστούν για τη μεταρρύθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. «Είναι πάρα πολλά αυτά που πρέπει να γίνουν. Καταρχάς, οι μελέτες ξεκίνησαν μόλις πριν από δύο περίπου μήνες και ακόμα βρίσκονται σε εξέλιξη. Όταν ολοκληρωθούν μέχρι το τέλος του χρόνου, θα υποδείξουν τον εξοπλισμό που θα πρέπει να αγοραστεί, την εκπαίδευση του προσωπικού που θα πρέπει να γίνει και την ενημέρωση των πολιτών

Οι κοινότητες ζητούν, εκτός από την προπληρωμένη σακούλα, να μπορούν να έχουν και εναλλακτικές επιλογές, ώστε να μπορούν να ανακτήσουν το κόστος των εξόδων τους.

κ.ά. Όλα αυτά θα χρειαστούν χρόνο και την ίδια ώρα συνδυάζονται με τη μεταρρύθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, συνεπώς δεν πρέπει αυτά τα δύο να εφαρμοστούν μαζί, δηλαδή τον Ιούνιο του 2024», είπε ο κ. Βύρας.

Οι κοινότητες

Από την πλευρά τους οι κοινότητες δηλώνουν μεν έτοιμες για την εφαρμογή στις 30 Ιουνίου 2024, ωστόσο, όπως ανέφερε στην «Κ» ο πρόεδρος της Ένωσης Κοινοτήτων Κύπρου, Ανδρέας Κιτρομυλίδης, ζητούν εξαίρεση, τουλάχιστον για τον πρώτο χρόνο, από το σύστημα επιβολής στους πολίτες της προπληρωμένης σακούλας και να έχουν τη δυνατότητα χρέωσης σε αυτούς ενός παγίου, ώστε να μην υπάρχει ο κίνδυνος να καλύπτουν τα έξοδα του συστήματος από τα ταμεία των Κοινοτικών Συμβουλίων. Όπως εξήγησε, ειδικά στις ορεινές κοινότητες των 100-200 κατοίκων, που για δύο περίπου μήνες τον χρόνο οι κάτοικοι αυξάνονται σε 1.000-2.000, είναι αμφίβολο εάν όλοι οι επισκέπτες θα αγοράζουν σακούλα από τα Κοινοτικά Συμβούλια, για να πετούν τα σκύβαλά τους. Οι κοινότητες ζητούν, εκτός από την προπληρωμένη σακούλα, να μπορούν να έχουν και εναλλακτικές επιλογές, ώστε να μπορούν να ανακτήσουν το κόστος των εξόδων τους. Οι επιλογές αυτές θα διαφανούν και από τις μελέτες που πρέπει να ολοκληρωθούν μέχρι το τέλος του χρόνου.

Εγκατάσταση εφτά μονάδων κομποστοποίησης σε απομακρυσμένες κοινότητες

Πέρα από τις πιο πάνω δράσεις, αλλά αναφερόμενος στο σύνολο των 147 δράσεων που προωθεί το Τμήμα Περιβάλλοντος, ο κ. Κιτρομυλίδης εξέφρασε ανησυχίες για το κατά πόσο θα αυξηθούν οι φόροι που πληρώνουν οι πολίτες, από τη στιγμή που σήμερα πληρώνουν περιβαλλοντικό τέλος για το νερό και αναμένεται τώρα να πληρώνουν περιβαλλοντικό φόρο για ταφή. Για το συγκεκριμένο ζήτημα μίλησε στην «Κ» η επιτροπός Περιβάλλοντος, Μαρία Παναγιώτου, τονίζοντας ότι όλα τα χρηματοδοτικά εργαλεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, Πρόγραμμα Πολιτικής Συνοχής «ΘΑΛΕΙΑ 2021-2027», Life-IP CYzero waste κ.ά.) μαζί και πόροι της Κυπριακής Δημοκρατίας, έχουν επιστρατευτεί ώστε να δημιουργηθούν μία σειρά από υποδομές που αφορούν την αγορά εξοπλισμού, την συλλογή, τις μελέτες, τον σχεδιασμό δικτύου, την καμπάνια ευαισθητοποίησης και άλλα. «Με αυτόν τον τρόπο δίνεται στις τοπικές αρχές μια βασική δομή πάνω στην οποία μπορούν

να αναπτύξουν τις νέες υποχρεώσεις ώστε αυτές να είναι βιώσιμες», πρόσθεσε.

Ενημέρωση πολιτών

Όπως επιβεβαίωσαν οι κύριοι Βύρας και Κιτρομυλίδης, η πλειοψηφία των πολιτών δεν είναι ακόμα ενημερωμένοι και εκπαιδευμένοι για να εντάξουν την ανακύκλωση στην καθημερινότητά τους και αυτό θα γίνει με τη νέα χρονιά. «Η ενημέρωση και εκπαίδευση

Προωθείται αναβάθμιση της ΟΕΔΑ Κόστις για την επεξεργασία των μεικτών αποβλήτων των επαρχιών Λάρνακας, Αμμοχώστου και Λευκωσίας.

των πολιτών είναι πολύ σημαντική, αφού οι πολίτες είναι αυτοί που θα κληθούν να εφαρμόσουν στην πράξη όσα περιλαμβάνονται με

«Η ενημέρωση και εκπαίδευση των πολιτών είναι πολύ σημαντική, αφού οι πολίτες είναι αυτοί που θα κληθούν να εφαρμόσουν στην πράξη όσα περιλαμβάνονται με το σύστημα “Πληρώνω όσο Πετώ”» ανέφερε η επιτροπός Περιβάλλοντος Μαρία Παναγιώτου.

το σύστημα “Πληρώνω όσο Πετώ”», ανέφερε η κα Παναγιώτου, προσθέτοντας ότι το Γραφείο της επιτροπής Περιβάλλοντος συν-

δράμει σε αυτήν την προσπάθεια εδώ και μήνες, από την κοινή προσπάθεια που ξεκίνησαν μαζί με την πρώτη κυρία, Φίλιππα Καρσερά

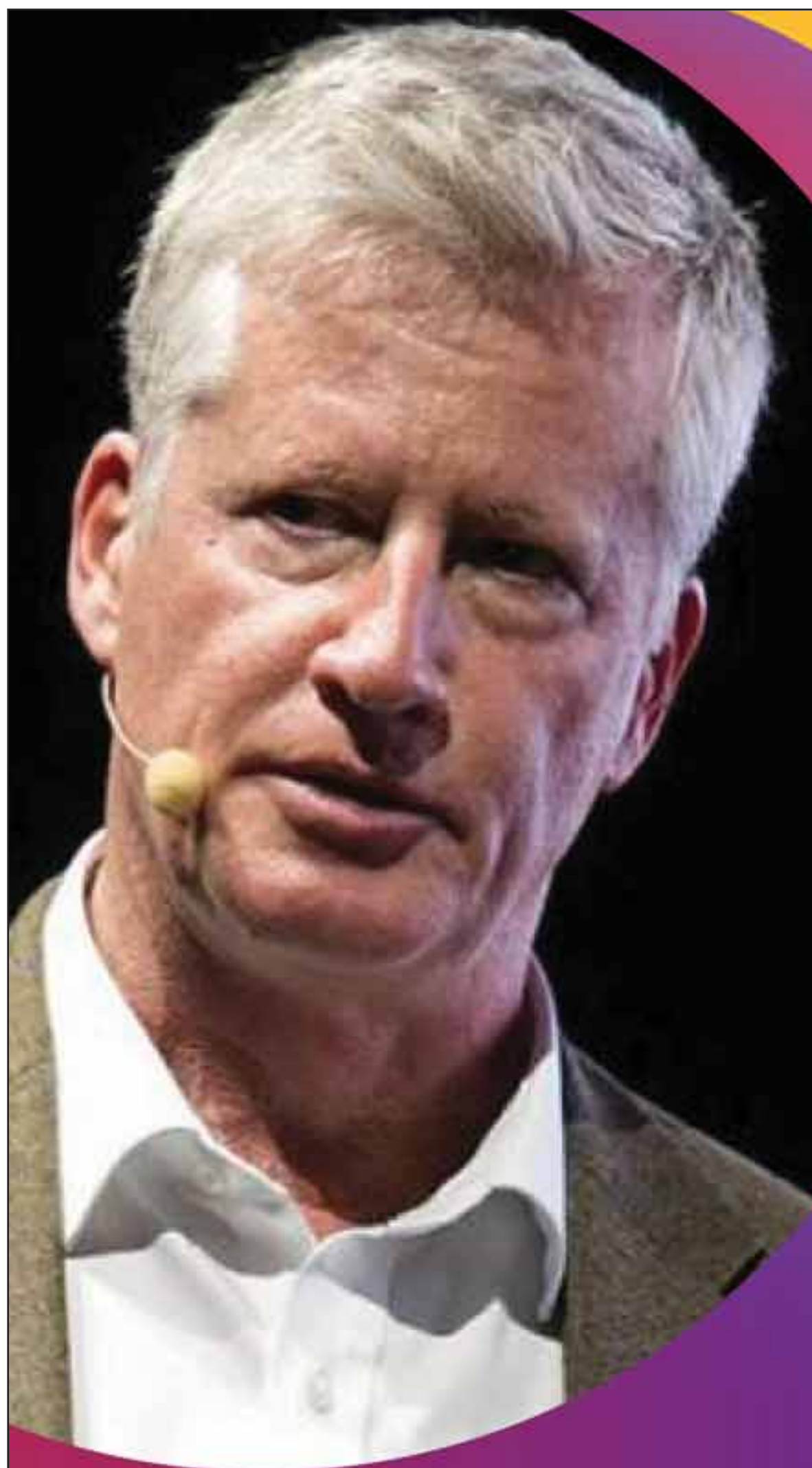
Χριστοδουλίδη, για μετατροπή του Προεδρικού Μεγάρου σε κτήριο μηδενικών απορριμμάτων στις χωματερές, το οποίο μεταφέρθηκε στα κτίρια υπηρεσιών και υφυπουργείων. Πρέπει να τονιστεί ότι με ορίζοντα υλοποίησης τους δύο με τρεις μήνες προωθούνται από το Τμήμα Περιβάλλοντος στρατηγικές επικοινωνίας για προβολή έργων (LIFE IP CYzero WASTE, Πληρώνω Όσο Πετώ, Διαλογή στην Πηγή στην Ορεινή Κύπρο, μείωση στερεών δημοτικών αποβλήτων παραλιακών ξενοδοχειακών μονάδων και συναφών χώρων παραγωγής αποβλήτων για τις επαρχίες Λεμεσού και Πάφου).

Οι ΟΕΔΑ

Μεταξύ των άλλων μέτρων που προωθεί το Τμήμα Περιβάλλοντος είναι η εγκατάσταση σε απομακρυσμένες κοινότητες εφτά μονάδων κομποστοποίησης για τα οργανικά απόβλητα, οι οποίες θα συμπληρωθούν με 4.000 οικιακούς κομποστοποιητές, η δημιουργία Γωνιών Ανακύκλωσης στις κοινότητες Τροόδους, η εγκατάσταση

50 Πράσινων Περιπτέρων, ο σχεδιασμός δύο Κέντρων Επαναχρησιμοποίησης και Επικοινωνίας στις επαρχίες Λευκωσίας και Λεμεσού, η εισαγωγή φόρου υγειονομικής ταφής, η επέκταση της μονάδας ΟΕΔΑ Κόστις για την επεξεργασία των οργανικών αποβλήτων που θα συλλέγονται χωριστά στις επαρχίες Λάρνακας και Λευκωσίας και η κατασκευή δύο νέων μονάδων επεξεργασίας οργανικών αποβλήτων στις επαρχίες Πάφου και Αμμοχώστου.

Όπως διαφάνηκε στη Βουλή την περασμένη Τετάρτη, προωθείται αναβάθμιση της ΟΕΔΑ Κόστις για την επεξεργασία των μεικτών αποβλήτων των επαρχιών Λάρνακας, Αμμοχώστου και Λευκωσίας, όπως και η αποδοτική λειτουργία της μονάδας ΟΕΔΑ Πεντακώμου θα συμπεριλάβει εκτός από τα μεικτά απόβλητα της Λεμεσού και αυτά της Πάφου. Το ΧΥΤΑ της Πάφου προχωρά σε οριστικό κλείσιμο, ενώ στη θέση του αναμένεται η δημιουργία σταθμού μεταφόρτωσης.

CALUM CHASE

Best-selling writer
and sought-after
speaker on
artificial intelligence

digital
agenda
CYPRUS SUMMIT

MAIN STAGE

OCTOBER 17, 2023

BOOK TICKET
digitalagency.com

POWERED BY

Bank of Cyprus

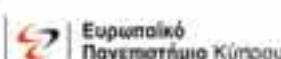
SUPPORTERS

OFFICIAL CARRIER

PARTNERS

A PROJECT ENDORSED BY

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«**Θα είχα** αναλάβει την πολιτική ευθύνη διά της παραιτήσεώς μου» δηλώνει σε συνέντευξη του στην «Κ» ο Άθως Αντωνιάδης, ερωτηθείς τι θα έπραττε μετά τα επεισόδια σε Χλώρακα και Λεμεσό, αν ήταν στη θέση της υπουργού Δικαιοσύνης. Εξηγεί την άποψή του για την πολιτική ευθύνη, επισημαίνοντας πως, όταν δεν αναλαμβάνεται στη βαθμίδα που πρέπει, τότε καταλήγει στον πρόεδρο της Δημοκρατίας, και αυτό, όπως λέει, είναι άδικο. Αποδίδει θετικό πρόσημο στη διακυβέρνηση Χριστοδουλίδη, σημειώνοντας όμως ότι έγιναν και λάθη. Τονίζει, επίσης, ότι το ΔΗΚΟ ούτε εγκλωβισμένο είναι, ούτε έχει δώσει λευκή επιταγή. Μιλά για τη σχέση του με τον Νίκο Χριστοδουλίδη, τη μη αξιοποίησή του στο κυβερνητικό σχήμα και κάνει την αυτοκριτική του για τα χρόνια που ήταν μέλος της ηγεσίας του ΔΗΚΟ.

—**Πώς αξιολογείτε τη μέχρι τώρα πορεία της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη;**

—Καταρχάς να σας ευχαριστήσω για τη συνέντευξη και να διευκρινίσω ότι, αφού δεν έχω κάποιο θεσμικό αξίωμα στο ΔΗΚΟ, ό,τι πούμε αποτελεί αυστηρώς προσωπική μου άποψη. Η κυβέρνηση ανέλαβε σε μια δύσκολη περίοδο για την οικονομία και το Κυπριακό. Έχει καταφέρει να επιλύσει διαχρονικά προβλήματα όπως η ΑΤΑ, υπάρχει πρόοδος στη διαχείριση του μεταναστευτικού, και η οικονομία έχει αναβαθμιστεί πρόσφατα σε επενδυτικό στάτους 10 χρόνια μετά που μας έριξαν στα σκουπίδια. Η επιτυχία βέβαια αυτή πιστώνεται κυρίως στα κόμματα που στήριξαν υπεύθυνα, στον λαό και βεβαίως και στην κυβέρνηση Αναστασιάδη.

Η απουσία πολιτικών προσώπων με εμπειρία, κρίση και αισθητήριο, στοίχισε στον πρόεδρο.

Στο Κυπριακό αναγνωρίζεται πλέον η ετοιμότητα της πλευράς μας για συνομιλίες και σημειώω τη συμμετοχή της κ. Μετσόλα στους εορτασμούς για την ανακήρυξη της Κυπριακής Δημοκρατίας. Γίνεται προσπάθεια για τομές και νέα ήθη όπως το Γνωμοδοτικό Συμβούλιο. Όμως, πρέπει να παραδεχτούμε ότι υπήρξαν και λάθη στη διαχείριση ζητημάτων, που δημιουργούν ενίοτε μια αρνητική εικόνα στην κοινωνία. Το γεγονός ότι μπορούσαν να αποφευχθούν, είναι αυτό ακριβώς που αδικεί τον ίδιο τον

πρόεδρο. Παρόλα αυτά, μέχρι στιγμής το πρόσημο είναι θετικό.

—**Τι εννοείτε προβλήματα στη διαχείριση ζητημάτων;**

—Δεν αφορούσαν πολιτικές αποφάσεις που προκάλεσαν κόστος στον τόπο. Αφορούσαν κυρίως διαχειριστικά ζητήματα που δυστυχώς πολλές φορές επισκίασαν τα θετικά. Για παράδειγμα, η συζήτηση για την επιλογή συνεργατών. Διαφωνώ με την εμπλοκή του γενικού ελεγκτή και την απόφαση να υπάρχουν κριτήρια και περιορισμοί. Θεωρώ ότι ο πρόεδρος πρέπει να έχει το δι-

καίωμα να επιλέξει απρόσκοπτα τους ανθρώπους που εμπιστεύεται και να κριθεί από τους πολίτες για τις επιλογές του. Αυτή ήταν η δημόσια θέση μου και για την προηγούμενη κυβέρνηση.

—**Ένα πράγμα που πιστεύετε ότι πρέπει να αλλάξει ο πρόεδρος;**

—Πρέπει να είναι πιο απαιτητικός και αυστηρός με τους συνεργάτες του και τους υπουργούς σχετικά με την αποτελεσματικότητά τους. Για παράδειγμα, όταν η κοινωνία δεν τα βγάζει πέρα, η μεσαία τάξη εξανεμίζεται, και υπάρχει παρατε-

ταμένη δημόσια τοποθέτηση των αρμοδίων για ορθώς στοχευμένα μέτρα, αυτό παραπέμπει σε βάθος χρόνου και δημιουργεί αντίδραση στην κοινωνία για την οποία δεν ευθύνεται ο πρόεδρος, όμως καταλήγει στον ίδιο. Θεωρώ ότι ο πρόεδρος είχε κόστος από την απόφασή του, να μην αξιολογήσει καν τα πολιτικά πρόσωπα στη διαμόρφωση του κυβερνητικού σχήματος. Άλλο να τα αξιολογήσεις και να πεις ότι δεν χωράνε στον πολιτικό σου σχεδιασμό και άλλο να τα αποκλείεις εκ των προτέρων. Και τονίζω ότι

δεν εκφράζω κάποιο προσωπικό παράπονο.

—**Δεν το έκανε όμως με όλους αυτό.**

—Η απουσία πολιτικών προσώπων με εμπειρία, κρίση και αισθητήριο, στοίχισε στον πρόεδρο, διότι κάποια ζητήματα σίγουρα θα τύγχαναν διαφορετικού χειρισμού.

—**Μιλήσατε για νέα ήθη, όμως, μέχρι στιγμής καταγράφκαν πράγματα που δεν διαφέρουν από αυτά που βιώσαμε στο παρελθόν, όπως αθέτηση δεσμεύσεων π.χ. στον διορισμό του υπουργικού, διορισμοί που πα-**

ραπέμπουν σε βόλεμα συγγενών και φίλων. Και στην επικαιρότητα είναι το θέμα της σύνταξης του προέδρου (και άλλων) που δεν έχει δηλωθεί στο πόθεν έσχες.

—Έχει απαντήσει ο πρόεδρος. Δεν υπάρχει τίποτα το παράτυπο, το διαφορετικό ή το καινούργιο σε αυτή την περίπτωση.

—**Άλλοι αξιωματούχοι την είχαν αποποιωθεί. Διανύουμε και μια περίοδο που τα νοικοκυριά δυσκολεύονται οικονομικά. Το ζήτημα είναι κυρίως ηθικό. Σας ικανοποιεί η απάντηση του προέδρου;**

—Από τη στιγμή που δεν υπάρχει ούτε παρατυπία ούτε αλλαγή σε μια πάγια τακτική, βεβαίως. Αν συμφωνούμε όλοι ότι πρέπει επιτελούς να ρυθμιστούν θέματα συντάξεων αξιωματούχων, ας πάρμε συλλογικά στη Βουλή να το πράξουμε.

—**Αυτή τη στιγμή αιωρείται αν ο πρόεδρος θα παύσει τον αρχηγό Αστυνομίας με αφορμή τα επεισόδια σε Χλώρακα και Λεμεσό. Δεν θα έπρεπε να ξεκαθαρίσει αυτή η κατάσταση;**

—Οποιαδήποτε συζήτηση δημιουργεί ανασφάλεια είτε στην ηγεσία είτε στα μέλη της Αστυνομίας, προφανώς δεν βοηθά στη σωστή λειτουργία της. Εάν θα ληφθούν αποφάσεις, αυτό πρέπει να γίνει άμεσα.

—**Οι όποιες ευθύνες υπάρχουν σταματούν στον αρχηγό Αστυνομίας; Η υπουργός Δικαιοσύνης, ως πολιτικός προϊστάμενος, δεν φέρει ευθύνη;**

—Η πολιτική ευθύνη —σχεδόν πάντα— δεν συνεπάγεται και προσωπική ευθύνη. Όταν ένα άτομο αναλαμβάνει μια θέση ευθύνης, σε έναν οργανισμό, σε μια εταιρεία ή σε ένα υπουργείο, από την πρώτη στιγμή έχει την ευθύνη για οτιδήποτε συμβεί. Είτε έχει προσωπική εμπλοκή, είτε όχι. Είτε πρόκειται για μια επιτυχία, ή για μια αποτυχία και κακή διαχείριση όπως έγινε σε Χλώρακα και Λεμεσό. Η πολιτική ευθύνη, όχι η προσωπική ευθύνη, κρεώνεται στον πολιτικό προϊστάμενο. Αν η πολιτική ευθύνη δεν αναλαμβάνεται στη βαθμίδα που πρέπει να αναληφθεί, τότε καταλήγει στον πρόεδρο της Δημοκρατίας, και αυτό είναι άδικο. Επειδή είμαι εξ αυτών που εργάστηκαν πολύ σκληρά και είχαν πολύ μεγάλο κόστος για την εκλογή αυτού του προέδρου στον οποίο πίστεψα και εξακολουθώ να πιστεύω, θεωρώ ότι πρέπει και να τον προστατεύουμε τουλάχιστον από τις ευθύνες που δεν του αναλογούν.

—**Αν ήσασταν στη θέση της υπουργού Δικαιοσύνης, τι θα κάνατε;**

—Νομίζω η απάντησή μου πιο πάνω είναι ξεκάθαρη. Θα είχα αναλάβει την πολιτική ευθύνη διά της παραιτήσεώς μου.

Το ΔΗΚΟ ούτε εγκλωβισμένο είναι ούτε έχει δώσει λευκή επιταγή

—**Έχει εγκλωβιστεί το ΔΗΚΟ στην επιλογή του για Νίκο Χριστοδουλίδη;**

—Το ΔΗΚΟ ούτε εγκλωβισμένο είναι ούτε έχει δώσει λευκή επιταγή. Στηρίζει υπεύθυνα τον πρόεδρο για την εκλογή του οποίου πρωτοστάτησε. Ο πρόεδρος εφαρμόζει ένα πρόγραμμα διακυβέρνησης το οποίο στηρίζαμε. Παράλληλα, το ΔΗΚΟ διατηρεί την αυτονομία του.

—**Πώς προέκυψε η επαφή σας με τον κ. Χριστοδουλίδη προεκλογικά;**

—Έχουμε σχέση με τον Νίκο από τα φοιτητικά μας χρόνια. Πολύ πριν εξαγγείλει την υποψηφιότητά του, όταν ακόμη έβλεπε κόσμο και προβληματιζόταν, συζητήσαμε πάρα πολλές φορές για πολιτική, ιδεολογία και τις προεδρικές εκλογές.

—**Οι επαφές σας με τον κ. Χριστοδουλίδη γίνονταν ενόσω ο Νικόλας ήταν σε επαφή με το ΑΚΕΛ;**

—Είχαμε πάντα επαφή. Όταν καταλήξαμε ότι ο Νικόλας δεν θα είναι υποψήφιος, ήμουν από τους πρώτους που διέκρινα και επαναλάμβανα εμφαντικά ότι ο Νίκος ήταν και κατάλληλος για πρόεδρος αλλά και η καταλληλότερη υποψηφιότητα για το ΔΗΚΟ εκείνη τη στιγμή. Αν υπήρχε πιθανότητα να ήταν υποψήφιος ο Νικόλας, δεν τίθετο θέμα στήριξης Χριστοδουλίδη για μένα, και το ξέρουν και οι δύο. Άλλωστε αυτό που λέω πάντα είναι ότι αν ο Νικόλας πάρει δύο ψήφους σε εκλογές, να ξέρετε ότι η μία είναι δική μου, άρα μάλλον η Γιώτα δεν τον ψήφισε!

—**Πάντως, ξένισε η μη αξιοποίησή**

σας στο κυβερνητικό σχήμα, όπως και άλλων πολιτικών προσώπων που τον στήριξαν.

—Πέραν των συζητήσεών μας πριν από την εξαγγελία της υποψηφιότητάς του, ήμουν σε καθημερινή βάση ο εκπρόσωπος του ΔΗΚΟ στον πρωινό καφέ στο επιτελείο του κ. Χριστοδουλίδη και για πολλούς μήνες στην εκστρατεία. Σας λέω με απόλυτη ειλικρίνεια ότι ουδέποτε σε αυτό το μεγάλο διάστημα ζήτησα οτιδήποτε και ουδέποτε μου υποσχέθηκε οτιδήποτε ο πρόεδρος. Ούτε η αξιοπρέπεία μου το επέτρεπε, ούτε η στήριξή μου είχε οποιοδήποτε ίχνος πάρε-δώσε.

—**Αν σας προτείνει κάποια θέση στη συνέχεια, θα το σκεφτείτε;**

—Δεν είμαι εξ αυτών που κοιμούνται και ξυπνούν με την ελπίδα να χτυπήσει το τηλέφωνο για να γίνουν υπουργοί ή να αποκτήσουν κάποιο αξίωμα. Το έχω αποδείξει, όταν στις βουλευτικές του 2021 επέλεξα να δημιουργήσω χώρο σε άλλους υποψήφιους και να βοηθήσω το κόμμα στην εκστρατεία. Δεν καθορίζει τη ζωή μου η ελπίδα για εξουσία, σε μεγάλο βαθμό την έχω απομυθοποιήσει. Την ίδια στιγμή, αν μου ζητηθεί να υπηρετήσω από κάποια θέση, θα το σκεφτώ πολύ σοβαρά, προσμετρώντας και ποια είναι αυτή η θέση, και την οικογένειά μου, και τις επαγγελματικές μου υποχρεώσεις.

—**Έχετε επαφή με τον πρόεδρο σήμερα;**

—Όχι ιδιαίτερη. Όποτε χρειάστηκε να επικοινωνήσω μαζί του ή να

ΦΩΤΟΓΡΑΦΗ: ΧΡΗΣΤΟΣ

“

Ουδέποτε ζήτησα οτιδήποτε και ουδέποτε μου υποσχέθηκε οτιδήποτε ο πρόεδρος.

Δεν θεωρώ ότι η τρίτη θέση [σ.σ. του ΔΗΚΟ] τίθεται εν αμφιβόλω.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΗ: ΧΡΗΣΤΟΣ

Αυτό που λέω πάντα είναι ότι αν ο Νικόλας πάρει δύο ψήφους σε εκλογές, να ξέρετε ότι η μία είναι δική μου, άρα μάλλον η Γιώτα δεν τον ψήφισε!

Στην Πινδάρου τα στελέχη δεν έχουν πλέον λήψη

Εστελνε προσκλητήριο

Την απόφαση να παύσει τον αρχηγό της Αστυνομίας έλαβε την επομένη των επείσοδιων σε Χλώρακα και Λεμεσό ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Ο κόμπος είχε φτάσει στο χτένι, γιατί ενώ ο πρόεδρος είχε ενημερωθεί πως η κατάσταση θα έβγαине εκτός ελέγχου στη Χλώρακα, ο αρχηγός της Αστυνομίας υποβάθμιζε την κατάσταση. Η στήλη ενημερώθηκε μάλιστα πως την Τρίτη, μετά τα επεισόδια έπαιρνε τηλέφωνα πρόσωπα για να επιβεβαιώσει πως έλαβαν το προσκλητήριο γάμου του παιδιού του που θα ακολουθούσε.

• • • • •

Οι υποψήφιοι και οι αρνήσεις

Όλο αυτό το διάστημα ο πρόεδρος της Δημοκρατίας έψαχνε για αντικαταστάτη και ιδιαίτερα κάποιον που θα ήταν εκτός του σώματος. Η στήλη μαθαίνει πως ανάμεσα στα πρόσωπα που έτυχαν κρούσης ήταν ο Ηλίας Στεφάνου αλλά και πρόσωπο που εργάζεται στη Νομική Υπηρεσία, η οποία έχει πείρα σε ό,τι αφορά θέματα που έχουν να κάνουν με την Αστυνομία. Και από τους δύο εισέπραξε ένα διακριτικό «όχι». Πέραν της παύσης, η οποία θεωρείται δεδομένη, αυτό που θέλει να αποφύγει ο πρόεδρος είναι το ενδεχόμενο ο υφιστάμενος αρχηγός να καταφύγει στο Ανώτατο Δικαστήριο, ζητώντας αποζημιώσεις για απώλεια καριέρας. Υπενθυμίζεται ότι ο ίδιος συνταξιοδοτείται το 2036. Για να προχωρήσει σε παύση του, χωρίς να υπάρξουν παράλληλα δικαστικές περιπέτειες της Δημοκρατίας, θα πρέπει να παρουσιάσει ότι υπήρξε ανεπάρκεια να εκτελέσει τα καθήκοντά του. Το πιο πιθανό είναι πως την απάντηση στα περί ανεπάρκειάς του θα δώσει η ίδια η έκθεση που παραδόθηκε στον πρόεδρο για τα γεγονότα σε Χλώρακα και Λεμεσό.

• • • • •

Ο θεσμός που διασύρεται

Η κίνηση βεβαίως του προέδρου να κλείσει το θέμα την περασμένη Τρίτη, ενόσω τα περί αντικατάστασης του νυν αρχηγού εντεινόνταν, ενίσχυσε και την άποψη ότι ο Νίκος Χριστοδουλίδης δυσκολεύεται να λάβει μια απόφαση και να την εφαρμόσει. Το ιδανικό θα ήταν να βρει πρώτα τον αντικαταστάτη του και στη συνέχεια να ανακοινώσει σιδηρόπρε για να αποφευχθεί, όχι ο διασυρμός του ίδιου του προσώπου αλλά κυρίως του θεσμού.

• • • • •

Ο Γιωρκάτζης και οι άλλοι

Την απόφαση να προχωρήσει σε συνεργασίες για τις δημοτικές εκλογές πήρε και επίσημα ο Δημοκρατικός Συναγερμός μέσω του Πολιτικού Γραφείου την περασμένη Τρίτη. Ήδη η ηγεσία του κόμματος είχε επαφές με τον Νικόλα Παπαδόπουλο για να συζητήσουν πους δήμους θα

Μετά το «κρατίδιο», μάθαμε καλά και το μάθημά μας και το ποιήμά μας.

διοικηθούν μαζί. Δεδομένη θεωρείται η στήριξη στον Κωνσταντίνο Γιωρκάτζη ως περιφερειάρχη Λευκωσίας, όμως όπως όλα δείχνουν ο ΔΗΣΥ επιθυμεί από το ΔΗΚΟ να στηρίξει αποκλειστικά τα δικά του στελέχη, χωρίς να υπάρχει διάθεση ενός πάρε-δώσε σε δήμους. Το τι θα γίνει τελικώς θα φανεί στην πορεία, πάντως ο ΔΗΚΟϊκός πρόεδρος έχει ήδη αρχίσει να ανησυχεί ότι η τεταμένη κατάσταση εντός του ΔΗΣΥ με τους αυξανόμενους υποψηφίους δεν βοηθά την κατάσταση και κυρίως δεν εκπέμπει βεβαιότητα, πως ό,τι θα συμφωνηθεί με την ηγεσία θα τηρηθεί.

• • • • •

Η παραιτήση του Κώστα...

Σε ό,τι αφορά τη Λεμεσό πάντως, ο πρώην βουλευτής και επαρχιακός ΑΚΕΛ Λεμεσού Γιώργος Γεωργίου φαίνεται να ενδιαφέρεται για τη θέση του περιφερειάρχη και αν αυτό δεν ευδοκιμήσει για τη θέση του δημάρχου Πολεμιδιών. Όπως λέγεται στα πηγαδάκια, ο ζήλος του για να συμμετάσχει στο ψηφοδέλτιο και να έχει πρωταγωνιστικό ρόλο στις διαπραγματεύσεις με τα άλλα κόμματα, οδήγησε στην οργή του βουλευτή Λεμεσού του ΑΚΕΛ Κώστα Κώστα και στην παραιτήσή του από την επαρχιακή Λεμεσού του κόμματος.

• • • • •

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Στέλιος Παπαθεοδώρου

Ο αρχηγός της Αστυνομίας Στέλιος Παπαθεοδώρου, ο οποίος παρά την αδυναμία αποτροπής των εκτρώπων σε Χλώρακα και Λεμεσό παραμένει στη θέση του ένεκα έλλειψης ενδιαφέροντος από άλλους.

Ο Αρμεύτης και ο ΔΗΣΥ

Μιλώντας πάντως για το παρασκήνιο στη Λεμεσό επικρατεί και στον ΔΗΣΥ ανοικτό φάρος για το πώς ακριβώς θα κινηθεί το κόμμα. Η στήλη μαθαίνει πως η ηγεσία είχε επισκεφθεί την εβδομάδα που πέρασε την επαρχιακή Λεμεσού για να περάσει τεχνι-

έντως την υποψηφιότητα Αρμεύτη. Η εισήγηση αυτή προκάλεσε την αντίδραση των τοπικών παραγόντων, οι οποίοι όπως μαθαίνουμε βλέπουν θετικά τον Νίκο Νικολαΐδη. Πλέον η Πινδάρου θα αναγκαστεί να παρουσιάσει στο Πολιτικό Γραφείο εισήγηση για στήριξη του Νίκου Νικολαΐδη και να εξηγήσει στον Νικόλα Παπαδόπουλο πως πήγαν για να περάσουν τον Αρμεύτη και τελικά έφυγαν με στήριξη Νικολαΐδη.

• • • • •

Η επιλογή Αβέρωφ

Μπορεί η Πινδάρου να βλέπει θετικά την υποψηφιότητα Αρμεύτη, ωστόσο ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει ήδη αποφασίσει πως θα στηρίξει τον Νίκο Νικολαΐδη με όλες του τις δυνάμεις. Ο δήμαρχος Λεμεσού είχε βγει ανοικτά πολύ νωρίς υπέρ της υποψηφιότητας Αβέρωφ Νεοφύτου και αυτό είναι κάτι που δεν ξεχνά ο τέως συναγερμικός πρόεδρος. Αναμένεται να διαφανεί αν θα τον ακολουθήσει και η νέα ηγεσία του κόμματος.

• • • • •

Δαμιανός ή Σταυρινίδης;

Ζεστά φαίνεται να έχει πάρει το ενδεχόμενο να διεκδικήσει τη δημαρχία Στροβόλου ο αντιπρόεδρος του ΔΗΚΟ Μιχάλης Δαμιανός, ενώ συζητήσεις υπάρχουν και για τον νυν δημοτικό σύμβουλο Σταύρο

Σταυρινίδη. Το ερώτημα είναι αν το ΑΚΕΛ θα τον στηρίξει απέναντι στην υποψηφιότητα του νυν δημάρχου Ανδρέα Παπαχαράλαμπους. Ο νυν δήμαρχος θεωρεί πως ο ΔΗΣΥ θα αναγκαστεί να τον στηρίξει αυτή τη φορά, όμως κάτι τέτοιο θα ανοίξει όπως όλα δείχνουν τον ασκό του Αϊόλου στον ΔΗΣΥ ιδιαίτερα στην μερίδα των Συναγερμικών που θεωρούν ότι οι αποστάτες, τα πρόσωπα δηλαδή που στήριξαν τον Νίκο Χριστοδουλίδη, δεν πρέπει να επιβραβεύονται.

• • • • •

Απενεργοποίηση κινήτων

Αναβρασμός και συζητήσεις υπήρξαν στα συναγερμικά πηγαδάκια την περασμένη Τρίτη, ενόσω εκτυλίσσετο η συνεδρία του Πολιτικού Γραφείου. Αυτό που προκάλεσε εντύπωση δεν ήταν οι βαρύγδουπες δηλώσεις των στελεχών και της ηγεσίας, αλλά το γεγονός ότι δεν υπήρχε λήψη στο κινητό κανενός εκ των στελεχών. Ήδη, συναγερμικά στελέχη είναι βέβαια πως εντός του κτιρίου, η νέα ηγεσία έχει εγκαταστήσει σύστημα απενεργοποίησης των κινητών, με στόχο προφανώς το να αποφεύγονται οι διαρροές. Τέτοια σκέψη πάντως δεν πέρασε ούτε από το ΑΚΕΛ ούτε. Ίσως επειδή είναι παράνομη μία τέτοια διαδικασία;

Γράφει **Ο ΙΑΝΟΣ**

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Της Μαρουλλούς τ' αμμάθκια

Στη συνέντευξη του τέως πρέσβη μας στην Αθήνα Κυριάκου Κενεβέζου (σελ. 6) στη συνάδελφο Οριάννα Παπαντωνίου αναφέρεται μεταξύ άλλων και η ποιοτική εξωστρέφεια που προκύπτει από τη δραστηριότητα του Σπιτιού της Κύπρου ως καθιερωμένου και καταξιωμένου βραχίονα πολιτιστικής δημιουργίας στην Ελλάδα. Εντάξει και πολύ ωραία, αλλά γιατί δεν έχει διευθυντή το Σπίτι της Κύπρου εδώ και κάποια χρόνια; Ή μάλλον γιατί αναφέρονται δύο διευθυντές στην ιστοσελίδα; Θα πληρωθεί η θέση; Τώρα που αλλάζει χέρια και η Πρεσβεία... Πάντως, ο νέος πρέσβης μας στην Αθήνα Σταύρος Αυγουστήδης έχει πάρει σοβαρά τον ρόλο του στην αναβάθμιση του πολιτιστικού στάτους της Πρεσβείας στην Αθήνα, με τα φουλάρια της Μαρουλλούς. Φαντάζομαι μπορούν να τα δίνουν και ως δώρα σε επισκέπτες, ελπίζω μόνο να είναι unisex.

Λευκωσία... 2030;

Και μιας και πιάσαμε τα πολιτιστικά, τελικά τι συμβαίνει στη Λευκωσία και την Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης για το 2030; Μας είχαν πει πως τον Σεπτέμβριο θα είχαμε νεότερα, είχαμε ρωτήσει μάλιστα και πού θα βρεθούν τα χρήματα, και η απάντηση του κ. Γιωρκάτζη ήταν πως αυτά θα βρεθούν... Τελικά; Είναι θέμα χρημάτων; Είναι θέμα οργάνωσης; Είναι θέμα προσώπων; Θα ήταν χρήσιμο να γνωρίζαμε τι προτίθεται να κάνει η Λευκωσία σχετικά με την Πολιτιστική αυτή ευκαιρία. Πάντως, μέχρι και ο νυν δήμος Ύψωνα, στο μέλλον δήμος Κουρίου, έχει προχωρήσει σε κατακύρωση προσφο-

ράς. Αρχίζει να καταρτίζει πλάνο, όπως είχε πει ο δήμαρχος Ύψωνα Παντελής Γεωργίου στην εκπομπή της Οριάνας Παπαντωνίου «Διασπορά Ειδήσεων»: «Μας ενδιαφέρει, χτίζουμε το πλάνο για την διεκδίκηση και σύντομα θα προκηρύξουμε και διαγωνισμό λογότυπου για την Ευρωπαϊκή Πρωτεύουσα του 2030, θεωρούμε ότι η δυτική Λεμεσός έχει να δώσει πολλά στο κομμάτι του πολιτισμού και έχει να κερδίσει πολλά από τον συγκεκριμένο κύκλο τόσο σε υποδομές αλλά και γενικότερα στα πολιτιστικά δρώμενα της Λεμεσού και της Κύπρου». Η Λευκωσία πού δυσκολεύεται;

Σχολή Γονέων ΤΕΣΕΚ

Ενδιαφέρουσα η πρωτοβουλία της Τεχνικής και Επαγγελματικής Σχολής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΤΕΣΕΚ) Μακάριος Γ΄ Λευκωσίας. Όπως αναφέρει σε ανακοίνωσή της αφοιγροζόμενη τις ανησυχίες των οικογενειών των μαθητών της, αποφάσισε να λειτουργήσει τη Σχολή Γονέων της ΤΕΣΕΚ Μακάριος Γ΄. Στόχος της Σχολής Γονέων, όπως διαβάζω στην ανακοίνωσή τους είναι -με τη βοήθεια εξειδικευμένων επιστημόνων- να θέσει ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι νέοι, όπως: Εξαρτήσεις, Επιθετικότητα, Φοβίες, Σχολικός και Άλλες Μορφές Εκφοβισμού, Απώλειες-Θάνατος, Το άγχος των εξετάσεων, Επαγγελματικός Προσανατολισμός, Σχολική Επίδοση, Μαθησιακές Δυσκολίες, Κοινωνικά Προβλήματα, Σχολικές Διαρροές, κ.ά. Οι διαλέξεις θα απευθύνονται σε γονείς και κηδεμόνες μαθητών της Σχολής, γονείς και κηδεμόνες μαθητών Γυμνασίων και Λυκείων της

Θέση εξ ακανθών μοιάζει η καρέκλα του αρχηγού της Αστυνομίας, όλοι αναφωνούν παρελθέτω απ' εμού το ποτήριον τούτο. Γιατί άραγε;

περιφέρειας Λευκωσίας, ενώ κάνουν και ανοιχτή πρόσκληση σε άλλους γονείς και εκπαιδευτικούς. Τέτοιες ενέργειες είναι σημαντικές και καλό θα είναι να ενθαρρύνονται από το υπουργείο Παιδείας, ιδίως αυτή την περίοδο. Ωραία πρωτοβουλία λοιπόν, και καλό είναι να βρει και μιμητές.

Πρωτίστως η ανάγκη

Οι τουαλέτες για όλα τα φύλα που εγκαταστάθηκαν στο Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας έφεραν αντιδράσεις, όπως είναι φυσικό, με καθετί καινούργιο ή έστω ριζοσπαστικό. Θυμάμαι πως κι εγώ είχα απορήσει το 1998 όταν στο Πανεπιστήμιο όπου σπούδαζα στην Ιταλία καταργήθη-

καν οι τουαλέτες ανδρών και γυναικών και έγιναν κοινές. Ήμουν μικρός τότε και από επαρχία... σύντομα κατάλαβα ότι παρόμοια ζητήματα δεν είναι σημαντικά. Το σημαντικό ήταν ότι κάποιοι έκλεβαν τις τουαλέτες, με τη διοίκηση του Τμήματος να τις κλειδώνει... Δυσώδης η συζήτηση, όμως όταν η ανάγκη έρχεται να σε βρει, δεν κολλάς σε ταμπέλες. Κατανοώ κάποιες από τις αντιδράσεις, αλλά θεωρώ απόλυτα ακατανόητες αντιδράσεις περί οργίων και άλλων αστειοτήτων. Δεν είδα όλους/ες αυτούς/ές που αντιδρούν τώρα να έχουν την ίδια ευαισθησία για την απουσία χώρων εξυπηρέτησης για άτομα με Αναπηρίες. Όπως και να 'χει πολύς ντόρος για το τίποτε.

Θέση εξ ακανθών

Τι συμβαίνει με τον αρχηγό της Αστυνομίας Κύπρου κ. Στέλιο Παπαθεοδώρου; Γιατί η θέση του αρχηγού της Αστυνομίας μοιάζει με ηλεκτρική καρέκλα στην οποία κανείς δεν θέλει να καθίσει; Τι ψάχνει και δεν βρίσκει ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης και γιατί δεν ξεκαθαρίζει το τοπίο; Απορία ψάλλτο βηζ το ότι δεν υπάρχει τίποτε ανακοινώσιμο; Ο τολμών νικά, κ. πρόεδρε, διότι οι ψιθυρολογίες όχι μόνο δεν βοηθούν, αλλά κάνουν τα πράγματα πολύ πιο δύσκολα. Η Δύναμη χρειάζεται να γνωρίζει ότι η Πολιτεία έχει πλάνο γι' αυτή, μπορεί να στηρίζεται σε αυτή για να επιτελέσει το έργο της. Ένα τέτοιο ζήτημα δεν μπορεί να θεωρείται λήξαν, γιατί μοιάζει σαν τα σκουπίδια που, για να μην τα δει ο καλεσμένος μας, τα βάζουμε κάτω από το χαλί.

Οι οφειλές των κομμάτων

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Το εν λόγω θέμα πέρασε σχεδόν στα ψιλά. Πρώτον γιατί κυριάρχησε το θέμα των συντάξεων του προέδρου και δεύτερο επειδή προφανώς δεν συμφέρει κανένα από τα «ευαισθητοποιημένα» μας κόμματα να δοθεί έμφαση στο ζήτημα των οφειλών τους. Κι αν αυτό δεν είναι πολιτική υποκρισία, τότε τι άλλο μπορεί να είναι; Όταν τα κόμματα σπεύδουν να επιδείξουν τις ευαισθησίες τους στο θέμα της ακρίβειας και στα μέτρα που πρέπει να ληφθούν προς όφελος των πολιτών, ή όταν βγάζουν ανακοινώσεις διδακής πολιτικού ήθους δακτυλοδείκνοντας την κυβέρνηση για τα ατοπήματά της, τότε είναι απορίας άξιον γιατί την ίδια ώρα τπρούν σιγή ιχθύος για τα χρήματα που τα ίδια οφείλουν στο κράτος.

Το δήλωσε και ο εκπρόσωπος Τύπου της Ελεγκτικής Υπηρεσίας (ΕΥ), μιλώντας στο Πρωινό Δρομολόγιο: Κανείς δεν μιλά γι’ αυτά τα χρήματα, υπογράμμισε ο κ. Πετρίδης. Κοινώς μούγγα τα κόμματα, όταν είναι για χρήματα τα οποία πήραν από τον φορολογούμενο πολίτη ως χορηγία για τις εκλογές, δεν τα αξιοποίησαν όπως προβλέπει ο σχετικός νόμος και άρα πρέπει να τα επιστρέψουν. Σύμφωνα με την έκθεση της ΕΥ τα κόμματα έλαβαν περίπου δύο εκατομμύρια ευρώ για την προεκλογική εκστρατεία του 2018, τα οποία όμως μετά από σχετικό έλεγχο της Υπηρεσίας αποδείχθηκε πως δεν δαπανήθηκαν για τον σκοπό που τα έλαβαν. Με πιο απλά λόγια, ενώ έπρεπε να τα διαθέσουν για την προεκλογική τού υποψηφίου τους, δεν το έπραξαν με αποτέλεσμα σήμερα να πρέπει να επιστρέψουν ολόκληρο το ποσό, πλην του ΑΚΕΛ, το οποίο έλαβε κρατική χορηγία 680.000 ευρώ, έδωσε για την προεκλογική του Σταύρου Μαλά τις 474.000 και πρέπει να επιστρέψει το ποσό των 206.000. Όλα τα υπόλοιπα κόμματα οφείλουν ολόκληρο το ποσό, συγκεκριμένα 813.000 ο ΔΗΣΥ, 384.000 το ΔΗΚΟ, η ΕΔΕΚ 164.000, η Συμμαχία Πολιτών 159.000, 127.000 οι Οικολόγοι, το ΕΛΑΜ 98.000 και η Αλληλεγγύη 139.000. Εκτός όμως από αυτά τα χρήματα υπάρχει και ένα άλλο ποσό, συγκεκριμένα 577.000, για το οποίο η θέση της Νομικής Υπηρεσίας είναι ότι κακώς δόθηκε και άρα το κράτος οφείλει να βρει τρόπο να το διεκδικήσει.

Το εν λόγω ποσό αφορά τη χορηγία για τις βουλευτικές του 2021 και τα κόμματα που πρέπει να το επιστρέψουν είναι ΔΗΚΟ, Αλληλεγγύη και Συμμαχία Πολιτών. Για το θέμα πιο λιανά, σύμφωνα με την έκθεση της ΕΥ και τη γνωμάτευση της Νομικής Υπηρεσίας, τα κόμματα οφείλουν να επιστρέψουν στο κράτος σχεδόν τρία εκατομμύρια ευρώ. Και αντί να κινηθούν οι διαδικασίες που πρέπει, όλοι σφυρίζουν αδιάφορα με την ελπίδα να ξεχαστεί το θέμα, να περάσει ο χρόνος και να παραγραφεί το χρέος. Κι αν αυτό δεν ερμηνεύεται ως «φάγωμα» των χρημάτων του φορολογούμενου πολίτη, τότε πώς αλλιώς να το χαρακτηρίσουμε; Υπάρχει, είπε ο γενικός ελεγκτής, μια διελκυστίνδα μεταξύ της Βουλής και του υπουργείου Οικονομικών για το ποιος έχει την ευθύνη να κινηθεί τη διαδικασία και να πάρει στο δικαστήριο τα κόμματα.

Καλά κάνουν, ωστόσο, να λύσουν τις όποιες διαφωνίες τους άμεσα, διότι πρώτιστο καθήκον τους είναι να κάνουν ό, τι είναι δυνατόν για να επιστραφούν αυτά τα λεφτά στο κράτος. Αν επρόκειτο για κρατική χορηγία που είχε δοθεί σε έναν απλό πολίτη για συγκεκριμένο σκοπό και αυτός δεν είχε αξιοποιήσει τα χρήματα για τον σκοπό που του δόθηκαν, θα βρισκόταν ήδη ενώπιον των δικαστηρίων δακτυλοδεικτούμενος. Όταν όμως πρόκειται για τους φίλτατους κομματάρχες μας, που κατά τ’ άλλα παριστάνουν τους ευαισθητοποιημένους για τις οικονομικές δυσκολίες που περνά ο κόσμος, όχι μόνο δεν κινείται η διαδικασία αλλά παριστάνουν οι πάντες τις πάμπες προσπαθώντας εκτός από το «φάγωμα» των χρημάτων, να «φαγωθεί» και ο χρόνος ώστε να επιέλθει η πολυπόθητη παραγραφή των οφειλών τους.

Και αν αυτό δεν είναι πολιτική αγυρτεία τότε πώς ακριβώς πρέπει να το ονομάσουμε;

elenixenou11@gmail.com

H Simone Biles των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής στον Τελικό Γυναικών All-Around του Παγκόσμιου Πρωταθλήματος Καλλιτεχνικής Γυμναστικής στην Αμβέρσα.

Όταν η πολιτική αποστηθίζεται

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Αν κάτι διδάξε η παρουσία του Στέφανου Κασσελάκη στην Κύπρο τον εβδομάδα που πέρασε και οι καλά δουλεμένες δηλώσεις του μετά τη συνάντησή που είχε με τον πρόεδρο της Δημοκρατίας, είναι πως η πολιτική μπορεί πλέον να αποστηθιστεί. Η γκάφα περί «κρατιδίου τέλος πάντων» θα μπορούσε με ευκολία να αποφευχθεί, αν ακολουθούσε την πατημένη της συντομής πολιτικής του διαδρομής: αυτές των προσεγγιγμένων βίντεο στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, πίσω από τα οποία βρίσκεται ολόκληρος στρατός παραγωγής. Κάποιος δηλαδή αναλαμβάνει ρόλο κειμενογράφου, γράφοντας το αφήγημα που κερδίζει συνειδήσεις και τα ευήκοα για τα αφτιά των ψηφοφόρων συνθήματα. Άλλος αναλαμβάνει τη σκηνοθεσία, τη μουσική υπόκρουση και στο πολιτικό πρόσωπο απομένει να αναλάβει ρόλο ηθοποιού που αποστηθίζει πιστά το σενάριο που του δίδεται. Η τεχνολογία έχει αναβαθμιστεί τόσο, που τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να μετατρέψουν ένα πρόσωπο με ωραία εικόνα, σε ψηφιακό πολιτικό ογκόλιθο. Ένα πρόσωπο του οποίου τα βίντεο και οι εύστοχες ατάκες, που συνήθως του γράφουν άλλοι, γίνονται viral. Ένα πρόσωπο το οποίο με ευκολία μπορεί να ανέβει στα ψηλότερα δώματα και να διεκδικήσει τα υψηλότερα αξιώματα χωρίς όμως κανένα ιδεολογικό και πολιτικό υπόβαθρο.

Θα πουν πολλοί πως είδαμε και στην πράξη όσους είχαν και το πολιτικό υπόβαθρο και την ιδεολογική κατεύθυνση πόσο ωφέλησαν τον τόπο τους. Ποιος κριάζεται πολιτικό όραμα, όταν υπάρχει η σαγήνη; Όμως η πολιτική δεν θα έπρεπε να είναι ταχυρρυθμα μαθήματα ή ένα μονόπρακτο που πρέπει να παίζει κάποιος, αν θέλει να αναλάβει την εξουσία. Κάποτε θα μάθουν πώς να στέκονται σωστά, όταν ψάλλεται ο Εθνικός Ύμνος, πώς κατατίθεται ένα στεφάνι, κάποτε θα αποστηθίσουν σωστά ορολογίες όπως είναι η διζωνική, δικονομική ομοσπονδία, όμως ποιος μπορεί να μας πείσει πως πρόσωπα που απλώς αγωνίζονται να μάθουν τον ρόλο τους, όταν αναλάβουν την εξουσία θα υλοποιήσουν όσα αρχικά –και ενδεχομένως ακατανόητα για τους ίδιους– είχαν εξαγγείλει; Κυρίως όμως ποιος μπορεί να πειστεί πως αυτά η πολιτική θα οδηγήσει σε βαθιές τομές και όχι σε απλή διαχείριση της μέρας;

Οι ψηφιακοί πολιτικοί ογκόλιθοι μετριούνται βεβαίως όταν αναλάβουν θέση ευθύνης, έτσι και ο Στέφανος Κασσελάκης θα κριθεί από το

αποτέλεσμα. Όμως όσο κι αν ο νέος αρχηγός του ΣΥΡΙΖΑ εκφράζει την πιο ακραία μορφή της «μεταπολιτικής», είναι τουλάχιστον υποκριτικός ο κυπριακός ολοφυρμός για τον τρόπο που πολιτεύεται.

Μία βόλτα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης της προέδρου της Βουλής Αννίτας Δημητρίου θα κάνει πολλούς που χλεύασαν τον Κασσελάκη να καταπούν τα λόγια τους. Πότε άραγε παράγεται πολιτική, πότε λαμβάνονται πολιτικές θέσεις, πότε καταστρώνεται το όραμα για το κόμμα και τον τόπο, όταν τα βίντεο που κατακλύζουν τον λογαριασμό της και αγκαλιάζονται από το μεγάλο μέρος της κοινωνίας αφορούν εκδηλώσεις, εγκαίνια, χορούς και αποστήθιση συνθημάτων στο Κυπριακό και την οικονομία;

Το δουλεμένο σύνθημα και η εικόνα, όμως, εκφράστηκε πρωτίστως και πολύ επιτυχώς από τον ίδιο τον πρόεδρο της Δημοκρατίας. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης δούλεψε προσεκτικά το προφίλ του, αντιλήφθηκε πρώτος πως η κοινωνία έχει ανάγκη την εικόνα, αποστρέφεται την αντιπαράθεση, δεν ευνοεί τη σκληρή κοιμητική γλώσσα. Σε αυτό το πλαίσιο πρόβαλε το ανθρώπινο προφίλ, το ακομάτιστο, έδωσε έμφαση σε εύχες για τους ψηφοφόρους λέξεις, όπως η ενότητα και ο διάλογος με την κοινωνία. Υποσχέθηκε το νέο, τον πόλεμο με το κατεστημένο και το τέλος της διαπλοκής. Και όσο κι αν η κλεμμένη εξαγγελία της υποψηφιότητάς του θα έπρεπε να προϊδεάσει για τη συνέχεια, η αποκάλυψη έγινε αμέσως μετά την εκλογή του και όσα παρακολουθούμε όλο αυτόν τον καιρό. Από την ατολμία να κυβερνήσει, λαμβάνοντας εγκαίρως αποφάσεις, μέχρι και την αυτοακύρωσή του ως εκπροσώπου του άφθαρτου, όταν αποκάλυφθηκαν συντάξεις, υπερωρίες και βόλεμα ημετέρων.

Η εποχή της εικόνας έχει κατακλύσει την πολιτική και αυτό δεν θα ήταν απαραίτητως κακό, αν η εικόνα ήταν το μέσο και όχι το μήνυμα της πολιτικής. Αν η εικόνα συνοδευόταν από πολιτικό βάρος και περιεχόμενο. Όσο λείπει η γλώσσα της πολιτικής, η εικόνα προφανώς μπορεί να εκλέξει πρόσωπα. Τα σκονάκια, οι καλά δουλεμένες ατάκες, η αποστήθιση και τα σκηνοθετημένα βίντεο, ωστόσο, δεν μπορούν να κυβερνήσουν μια χώρα. Γιατί αργά ή γρήγορα διαπιστώνεται πως η εικόνα όσο εύκολα ανεβάζει όλους αυτούς τους νέους εκπροσώπους της, τόσο εύκολα τους καθιστά αναλώστους.

economidoum@kathimerini.com.cy

Ήταν κάποτε ένας υποψήφιος

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Δεν χρειάζεται να πάμε πολύ πίσω. Πριν από ένα χρόνο, τέτοιο καιρό, ήμασταν στην καρδιά της προεκλογικής περιόδου των προεδρικών. Τους μήνες που προηγήθηκαν οι υποψήφιοι είχαν ήδη ξεδιπλώσει το αφήγημά τους. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης, ως το αδιαφιλονίκητο φαβορί σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις, ακολουθούσε μια επικοινωνιακή στρατηγική η οποία εκ του αποτελέσματος τού βγήκε σε καλό: λιγότερες προτάσεις - περισσότερο όραμα. Το στραπάτσο βέβαια με την κλεμμένη ομιλία του Ιωάννη Κασουλίδη είχε κάνει ζημιά, αλλά δεν κατάφερε να φρενάρει τον φέρελπι υποψήφιο. Σημασία άλλωστε δεν είχαν οι λέξεις αλλά το νόημά τους. Και το νόημα εμπεριείχε μια ακαταμάχητη έννοια: ελπίδα.

Ελπίδα για το αύριο. Ελπίδα για μια χώρα χωρίς τις αγκυλώσεις του παρελθόντος. Το πελατειακό κράτος, τη γραφειοκρατία, το ρουσφέτι, τη διαφθορά, τη διαπλοκή. Μπορεί ένα πρόσωπο που είχε πρωταγωνιστική θέση στο κάρδο της προηγούμενης διακυβέρνησης να φέρει την αλλαγή; Αυτό το ερώτημα έθεταν οι ανθυποψήφιοί του. Μπορεί, απαντούσε το επιτελείο Χριστοδουλίδη. Γιατί ο υποψήφιος είναι νέος και δεν κουβαλάει τα βαρίδια του αμαρτωλού κράτους του ’60. Και γιατί έχει όραμα να οικοδομήσει ένα δικαιότερο, σύγχρονο ευρωπαϊκό κράτος που θα ανταποκρίνεται στα αιτήματα της νέας εποχής. Επαναλαμβανώ: δεν έχει σημασία το λεκτικό αλλά η ουσία. Γι’ αυτό ανέβηκε τόσο ψηλά ο πήχης των προσδοκιών. Επειδή ο ίδιος ο Νίκος Χριστοδουλίδης τον ανέβασε εκεί.

Όσοι τον πίστεψαν και τον ψήφισαν έφαγαν την πρώτη κρυάδα με τον διορισμό του Υπουργικού Συμβουλίου. Την πρώτη κορυφαία πολιτική του πράξη σύμφωνα με τον ίδιο. Επτά μήνες μετά, νομίζω θα συμφωνήσουμε πως το πρόβλημα δεν εξαντλείται στην υποργοποίηση του Μιχάλη Χατζηγιάννη. Είναι βαθύτερο, καθώς αφορά και άλλα μέλη της κυβέρνησης που αδυνατούν να ανταποκριθούν στο περιβάλλον «κοινωνικό συμβόλαιο». Διδακτικό παράδειγμα: ο κατά τ’ άλλα συμπαθής υπουργός Οικονομικών Μάκης Κεραυνός, ο οποίος μελετά επί μακρόν τη λήψη μέτρων, ενώ η ακρίβεια επελαύνει με κίνδυνο να γονατίσει τα νοικοκυριά τον χειμώνα. Το παράδειγμα του ΥΠΟΙΚ δεν είναι τυχαίο. Είναι σοβαρός άνθρωπος, με εμπειρία και καλές προθέσεις. Πλην όμως αυτά δεν αρκούν. Η σύγχρονη διακυβέρνηση απαιτεί εκτός από όραμα, τεχνονομία, ταχύτητα και πολιτική βούληση, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε σύγκρουση με κατεστημένες νοοτροπίες. Στο τελευταίο ειδικά φαίνεται να χυλαίνει η κυβέρνηση.

Την πρώτη κρυάδα ακολούθησαν και άλλες. Κυρίως όσες αφορούν επιλογές των «αρίστων», για να θυμηθούμε τις παρακαταθήκες του τέως. Κουμπάροι, φίλοι και υπερωρίες. Άχαρες ιστορίες που απογοητεύσαν τόσο, ώστε ο πρόεδρος να αμφισβητείται πλέον ανοικτά. Όσπου φτώσαμε και στο ζήτημα των συντάξεων για να ανακαλύψουμε –έκπληκτοι– ότι ο Νίκος Χριστοδουλίδης κατέχει τον τίτλο του νεαρότερου Κύπριου συνταξιούχου. Ή για να μην είμαι άδικος, ενός εκ των νεαρότερων, αφού δεν μπορεί να σκεφτώ πολλούς που απολαμβάνουν το προνόμιο της συνταξιοδότησης από 45 ετών. Για τις παραπάνω συντάξεις, βεβαίως έχει δικαίο ο πρόεδρος να ειρωνεύεται την όψη ευαισθησία των κομμάτων για το θέμα, αφού σχετικό νομοσχέδιο είναι στα συρτάκια της Βουλής από το 2016 (κατατέθηκε από τον Αβέρωφ Νεοφύτου). Το πρόβλημα όμως δεν είναι αυτό. Ή μάλλον, δεν είναι μόνο αυτό. Το θλιβερό και με αυτή την υπόθεση είναι ότι ο πήχης των προσδοκιών κατέβηκε ακόμα περισσότερο. Από τον ίδιο τον Νίκο Χριστοδουλίδη μάλιστα, ο οποίος αμυδρά θυμίζει πια τον εαυτό του κατά την προεκλογική περίοδο. Γιατί κάποτε, όχι πολύ καιρό πριν, υπήρξε ένας πολλά υποσχόμενος υποψήφιος.

Υγ. Ο νέος πρόεδρος χαρακτηρίζεται από αναποφασιστικότητα. Δεν πρόκειται για αυθαίρετη κρίση, το ομολογούν άλλωστε οι συνεργάτες του. Το μαρτυρούν όμως και οι πράξεις του, ή μάλλον η απουσία πράξεων. Η αναβλητικότητα του. Το πρόσφατο παράδειγμα με τον αρχηγό της Αστυνομίας είναι μια τέτοια περίπτωση. Μια εκκρεμότητα που έληξε τελικά με δήλωση της υπουργού Δικαιοσύνης, αφήνοντας ερωτηματικά για την αποφασιστικότητα του προέδρου να παρέμβει. Δυστυχώς γι’ αυτόν, η εικόνα με την άδεια καρτέλα στη σύσκεψη στο Προεδρικό (όπου ο κύριος Παπαθεοδώρου δεν προσκλήθηκε) αποτελεί μια κληίδα στο προφίλ του.

stavros.christodoulou@gmail.com

«Ευρωπαϊκές αρχές και αξίες» και οι προσδοκίες της Λευκωσίας

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Θυμάται κανείς το σκάνδαλο Qatargate; Αυτό για το οποίο πανηγύριζαν οι Αρχές του Βελγίου και ο Τύπος της χώρας, δίνοντας τροφή σε εγκώρια ΜΜΕ με αφορμή τη σύλληψη 4-5 ευρωβουλευτών, με μερικές εκατοντάδες χιλιάδες ευρώ μαύρου χρήματος; Επανελημμένα είχαμε τότε επισομνάνει ότι η Ε.Ε. φάνηκε κατώτερη των περιστάσεων, καθώς δεν τόλμισε να ταβάλει με τον «ιθύνοντα νου». Αυτόν δηλαδή που πλήρωσε, δωροδόκισε Ευρωπαϊούς επισήμους και εξετέλεισε την Ε.Ε. μέσα στο δικό της σπίτι, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ξεγγυμώνοντας τις παθογένειες ενός συστήματος που «μυρίζει» από χιλιόμετρα.

Γιατί όμως η Ε.Ε. δεν τόλμισε να ταβάλει με το Κατάρ; Γιατί δεν τέθηκε από τις βελγικές Αρχές θέμα απέλωσης, πόσω μάλλον σύλληψης έστω και ενός Καταριανού αξιωματούχου, αν και υπάρχουν πληροφορίες που φέρουν επίσημο του Κατάρ να μοίραζε βαλίτσες με ευρώ, σε κεντρικό

ξενοδοχείο των Βρυξελλών; Διότι, απλούστατα το Κατάρ κρατάει στο χέρι την Ε.Ε. μέσω Βερολίνου, το οποίο για να απεξαρτηθεί από το ρωσικό φυσικό αέριο, υπέγραψε συμφωνία με την κυβέρνηση του Κατάρ, με χρονικό ορίζοντα 15ετίας, για την προμήθεια υδρογονοποιημένου φυσικού αερίου.

Όλα αυτά, όπως δημοσίευσε η «Κ», με την ενθάρρυνση της Ουάσιγκτον και μέσω της αμερικανικής εταιρείας ConocoPhillips, η οποία θα παραδώσει το υδρογονοποιημένο φυσικό αέριο στη γερμανική εταιρεία Brunsbüttel, με την προοπτική μάλιστα η συμφωνία αυτή να διευρυνθεί μετά το 2026. Άλλωστε, ο αντικαγκελάριος της Γερμανίας Ρόμπερτ Χάμπεκ μάς προϊδεάσει, δηλώνοντας ότι η δωροδοκία πολιτικών της Ε.Ε. και το θέμα των αγορών φυσικού αερίου είναι «δύο διακριτά θέματα». Ομοίως και η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν η οποία μετά το σκάνδαλο προέβη στην εξής αλησμόνητη δήλωση: «Εργαζόμαστε με το Κατάρ... σε διμερή ζητήματα, όπως η

απεξάρτηση από τα ρωσικά ορυκτά καύσιμα».

Στην περίπτωση λοιπόν του Κατάρ, η Ε.Ε. έδειξε ευπροσάρμοστη στη δωροδοκία και τον εξευτελισμό, δίνοντας μήνυμα ότι όσοι διαθέτουν φυσικό αέριο, μπορούν να ποντάρουν σε εκπτώσεις από τις πολυδιαφημιζόμενες «ευρωπαϊκές αρχές και αξίες». Και από το Κατάρ εκδόμαστε σήμερα στο Αζερμπαϊτζάν. Μια διαφορετική περίπτωση, ενός κράτους το οποίο επιδόθηκε σε εθνοκάθαρση στο Ναγκόρνο Καραμπάχ, οδηγώντας στην προσφυγία 100 και πλέον χιλιάδες Αρμενίους από τις 120 που διέμεναν στον θύλακα.

Ο μόνος κοινός παρανομαστής μεταξύ Κατάρ και Αζερμπαϊτζάν είναι οι εκπτώσεις που απολαμβάνουν από την Ε.Ε., η οποία επενδύοντας στο φυσικό αέριο των δύο χωρών, δείχνει να μην έχει κανένα πρόβλημα να βγάλει σε ξεπούλημα τις «αρχές και τις αξίες της». Με αποτέλεσμα η ηγεσία της Ε.Ε. να μην εξετάζει θέμα κυρώσεων και, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ»,

στο έγγραφο επιλογών που υπέβαλε (options paper), να επικεντρώνεται σε θέματα ανθρωπιστικής βοήθειας προς την Αρμενία. Αρκείται στη φραστική καταδίκη του Αζερμπαϊτζάν για τη στρατιωτική επιχείρηση στο Ναγκόρνο Καραμπάχ, αποφεύγοντας τη λέξη «εθνοκάθαρση». Η μόνη, δε, ουσιαστικού χαρακτήρα θέση της Ε.Ε., εξαντλείται στον διπλασιασμό της οικονομικής βοήθειας προς την Αρμενία, από 5,2 εκατ. σε 10,45 εκατ. ευρώ, κάτι που εξήγγειλε η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν. Θεωρώντας προφανώς ότι με τα κονδύλια αυτά μπορεί να ξεπλύνει την αδράνεια –αν μν τι άλλο– της Ε.Ε., σε ένα αδιαμφισβήτητο ζήτημα εθνοκάθαρσης με θύματα 100 και πλέον χιλιάδες ανθρώπους.

Αν μάλιστα αναλογιστούμε τα πακέτα κυρώσεων που ορθώς επέβαλε η Ε.Ε. στη Ρωσία και τον Πούτιν, για τα εγκλήματα πολέμου στην Ουκρανία, εύλογα κάποιος μπορεί να διερωτηθεί πώς είναι δυνατόν η ίδια Ε.Ε. να επιλέγει να κλείσει τα μάτια στην εθνοκάθαρση του Αζερμπαϊτζάν στο

Ναγκόρνο Καραμπάχ και στην προσφυγοποίηση 100 και πλέον χιλιάδων Αρμενίων, το 2023;

Όπως εξίσου εύλογα μπορούμε να διερωτηθούμε, τι είναι δυνατόν να αναμένουμε από την ίδια ηγεσία της Ε.Ε., η οποία γνωρίζει ότι η εθνοκάθαρση στον Ναγκόρνο Καραμπάχ έγινε και με τη στρατιωτική στήριξη της Άγκυρας και του Ταγίπ Ερντογάν, τον οποίο ευχαρίστησε δημοσίως για τη συμβολή του ο ηγέτης του Αζερμπαϊτζάν Ιλχάμ Αλίεφ. Υπάρχει λοιπόν σήμερα κάποιος λογικός άνθρωπος, ο οποίος θεωρεί ότι αυτή η Ε.Ε. θα υπερβεί τα συμπερόντά της, όχι μόνο σε θέματα ενέργειας, αλλά και στο μεταναστευτικό, και ότι θα πεθαναγάσει τον Ερντογάν να λύσει το Κυπριακό, θέτοντας στη διάθεση της Κυπριακής Δημοκρατίας την ευρωπαϊκή εργασίαιοθήκη, περιλαμβανομένων της αναβάθμισης της Τελεωνιακής Ένωσης της Τουρκίας; Λογικός, είπαμε!

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Πύλες του ανεξήγητου

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Ημασταν πάντοτε μια χώρα που λάτρευε το κουτσομπολί και τις συνωμοσίες. Είναι κοιμμάτι του πολιτικού DNA μας και ένα στοιχείο που εντυπωσιάζει πάντοτε όσους δεν ζουν εδώ μαζί μας. Τώρα πια δεν εντυπωσιάζει, όμως, και τόσο πολύ γιατί το ιντερνετικό κουτσομπολί και οι θεωρίες συνωμοσίας ανθούν σε χώρες που ήταν φημισμένες για τον ορθολογισμό του δημοσίου διαλόγου. Πρόκειται για ένα τσουνάμι που έχει οδηγήσει σε παράλυση και σε ακραίες καταστάσεις το πολιτικό σύστημα στις ΗΠΑ, για παράδειγμα.

Το ζήτημα είναι ότι είχαμε που είχαμε τη ροπή προς τη συνωμοσιολογία και το αφιltrάριστο κουτσομπολί, ήλθαν και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και το πράγμα απογειώθηκε. Τελευταία, ακούω πράγματα που με εντυπωσιάζουν. Ενίοτε με κάνουν να νιώθω βαρετός, ανυποψίαστος, χωρίς καμία φαντασία.

Λίγο μετά τα Τέμπη, ένας σοβαρός, με εισαγωγικά ή χωρίς, άνθρωπος μου τηλεφώνησε για να μου πει ότι το ένα βαγόνι κουβαλούσε χημικά από την Ουκρανία και οι Ρώσοι το ανατινάξαν για να τιμωρήσουν τον Μπτσotάκν. Ρώτησα από πού είναι η πληροφορία και πήρα τη γνωστή και αποστομωτική απάντηση: «Το διάβασα στο Διαδίκτυο».

Πριν από λίγες εβδομάδες, άλλος φίλος που, λόγω επαγγέλματος, περιοδεύει σε πολλές επαρχιακές πόλεις και πιάνει πάντοτε τον σφυγμό, μου εξήγησε τι πιστεύουν πολλοί πολίτες για το «φαινόμενο Κασσελάκν». Τον κατασκεύασαν «οι Αμερικανοί». Γιατί όμως; Για να έχει ανίσχυρη αντιπολίτευση απέναντί του ο Μπτσotάκνς «όταν θα μοιράσει το Αιγαίο». Λίγες ημέρες μετά, έτρωγα με μια παρέα ανθρώπων που θεωρούνται «ψαγμένοι» και

διεθνοποιημένοι. Μου διατύπωσαν ακριβώς την ίδια θεωρία. Όταν άρχισα να ρωτάω ποιος ακριβώς το σκέφτηκε όλο αυτό και το κατασκεύασε, δεν έπαίρνα σαφή απάντηση ή άκουγα εκείνο το ωραίο «εδώ σε θέλω, εσύ που τα ερευνάς αυτά, βρες την άκρην». Καθώς τέλειωνε η κουβέντα, ένας άλλος συνομιλητής γύρισε όμως, με ύφος πονηρό, και μου είπε: «Γιατί τώρα εσύ πιστεύεις ότι είναι τυχαίο ότι ο Κασσελάκνς εμφανίστηκε μόλις “έφαγαν” και τον Μενέντεζ;». Στη θεωρία του καφενείου είχε έλθει και το σαλόνι να βάλει τη γαρνιτούρα.

Δεν θα τα έγγραφα όλα αυτά, αν δεν μου είχε ανοίξει τα μάτια ένας ταξιτζής σε μια άλλη σοβαρή υπόθεση. Άρχισε να μου αναλύει πόσο μεγάλο πρόβλημα είναι τα τροχαία και πόσοι άνθρωποι σκοτώνονται ή μένουν ανάπηροι στην περιοχή του. «Αλλά, φίλε μου», πρόσθεσε, «τι να κάνουν οι κυβερνήσεις στην Αθήνα. Είναι οι Ευρωπαίοι που δεν τους αφήνουν να επιβάλουν τα όρια ταχύτητας». «Γιατί;» ρώτησα, για να πάρω την απάντηση: «Ε μ, γιατί θέλουν να τελειώνουν με εμάς εδώ. Εγώ πήγα στο εξωτερικό και είδα πως έχουν παντού κάμερες και δεν σε αφήνουν να τρέχεις».

Ομολογώ ότι θαυμάζω όσους κατασκευάζουν αυτές τις θεωρίες, είτε για να πάρουν παραπάνω κλικ είτε για να χειραγωγήσουν την κοινή γνώμη για κάποιο συγκεκριμένο λόγο. Η φαντασία τους είναι αστείρευτη και τους βγάζω το καπέλο. Και καταλαβαίνω επίσης όσους τις πιστεύουν: είναι σαν μια εκδίκηση σε ένα σύστημα που νιώθουν ότι τους έχει σπρώξει στον γκρεμό από το τρένο. Αλλά εάν και η ελίτ, με εισαγωγικά ή χωρίς, περνάει τις πύλες του ανεξήγητου για να ερμηνεύσει τι γίνεται γύρω της, έχουμε ένα ζήτημα κατανόησης της πραγματικότητας.

Ο παράγων «χρόνος»

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Η 7η Δεκεμβρίου, οπότε αναμένεται η σύγκληση του Ανωτάτου Συμβουλίου Συνεργασίας Ελλάδος και Τουρκίας στη Θεσσαλονίκη με επικεφαλής τους ηγέτες των δύο κρατών –τον πρωθυπουργό Κυριάκου Μπτσotάκν και του προέδρου Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν– απέχει από μιαν άποψη σημαντικά, εάν ληφθεί υπόψη ότι ο «πολιτικός» και «μερολογιακός» χρόνος μετρούνται διαφορετικά.

Ηδη από την προηγούμενης συναντήσεως των δύο ηγετών στο «Σπίτι της Τουρκίας» στη Νέα Υόρκη στις 20 Σεπτεμβρίου, άρχισε μία «διεύρυνση» του περιοριστικού πλαισίου των συνομιλιών που επιδίωκε η Αθήνα.

Ειδικότερα, ο κ. Ερντογάν κατά την ομιλία του στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ αναφέρθηκε στην ανάγκη διεθνούς αναγνώρισης της κατεχομένης Κύπρου, αφού επί μισό αιώνα οι διαπραγματεύσεις υπό τον ΟΗΕ για μία λύση Διζωνικής Δικονοτικής Ομοσπονδίας απέβησαν άκαρπες.

Η απεμπλοκή των ελληνoturκικών διαφορών από το Κυπριακό ήταν η πάγια πολιτική των μεταπολιτευτικών κυβερνήσεων της Ελλάδος.

Βεβαίως, ο πατέρας του σημερινού πρωθυπουργού επέκρινε δριμύτητα τον τότε πρωθυπουργό Ανδρέα Παπανδρέου πως «έβαλε το Κυπριακό στο ράφι», το 1988, όταν συνήψε στο Νταβός συμφωνία αποκλιμακώσεως της εντάσεως στις σχέσεις Αθηνών - Αγκύρας με τον ομόλογό του Τουργκούτ Οζάλ.

Αλλάζουν όμως οι καιροί και αλλάζουν οι πολιτικές. Τέσσερα χρόνια αργότερα, ο πατήρ Μπτσotάκνς –ως πρωθυπουργός– συμφώνησε στο Νταβός με τον ομόλογό του Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ για απεμπλοκή των δύο θεμάτων.

Είναι ένα γαϊτανάκι ενίοτε η πολιτική. Και ξέρουν να το παίζουν πολύ καλά και οι Τούρκοι.

Ετσι, λοιπόν, πριν από λίγες μέρες ο Τούρκος υπουργός επί των Εξωτερικών Χακάν Φιντάν πρότεινε λύση «ισοτίμου αξιοποιήσεως των δυνατοτήτων των ενεργειακών πηγών της Κύπρου», δίκως να έχει προηγηθεί λύση του πολιτικού προβλήματος της νήσου. Προέβαλε, επίσης, ως παράδειγμα τη συμφωνία Ισραήλ - Λιβάνου.

Αναμενόμενο φυσικά ότι η πρόταση του κ. Φιντάν δεν πρόκειται να γίνει αποδεκτή από την Ελλάδα και την Κύπρο, η οποία ειδικότερα επιδιώκει εμπλοκή της Ευρωπαϊκής Ενώσεως. Μία εμπλοκή, βεβαίως, της Ε.Ε., εις την οποία η Τουρκία δεν είναι μέλος, θα έδιδε πλεονέκτημα στην ελληνική πλευρά. Και αυτό δεν είναι δυνατόν να γίνει αποδεκτό από την Αγκυρα.

Σχεδόν ταυτόχρονα με τις τοποθετήσεις του κ. Φιντάν για το Κυπριακό, και εξ αφορμής της καθεκλύσεως της πρώτης ελληνικής φρεγάτας τύπου Μπελαρά, ο υπουργός Αμύνης Νίκος Δένδιας εξήρε με δηλώσεις του το πλεονέκτημα της Ελλάδος έναντι της Τουρκίας στον τομέα της αμύνης.

Τόνισε, μάλιστα, ότι «η Κύπρος δεν κείται μακράν», ανασκευάζοντας την παλαιότερη ρήση του Κωνσταντίνου Καραμανλή όταν ανέλαβε τη διοίκηση της χώρας μετά την πτώση της δικτατορίας το 1974. Οι Τούρκοι, βεβαίως, γνωρίζουν ότι την εποχή της εισβολής τους στην Κύπρο η χώρα μας είχε υπεροχή αέρος και θαλάσσης. Απέφυγε, ωστόσο, τη στρατιωτική αναμέτρηση με την Τουρκία. Αυτά συμβαίνουν και άγνωστο τι θα ακολουθήσει έως τον Δεκέμβριο. Τώρα το θέμα που απασχολεί είναι το αποτέλεσμα των εκλογών της τοπικής αυτοδιοικήσεως.

Σ **κέδιο** φαραωνικό ή όνειρο θερινής νυκτός. Διαλέγετε και παίρνετε. Προσωπικά, για να ξεφύγω από την πλήξη των αυτοδιοικητικών εκλογών αφού τουλάχιστον για την Αθήνα και την Αττική θεωρώ δεδομένη τη νίκη του Μπακογιάννη και του Χαρδαλιά, στήνω διάφορα σκηνικά. Φαντασθείτε τη διευρυμένη περίμετρο του κέντρου της Αθήνας. Ξεκινά από το Πεδίο του Αρεως, περνάει από το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο και το Πολυτεχνείο, μέσω της πλατείας Εξαρχείων, από όπου το ιππικό έχει εκδιώξει τις φυλές των αγρίων, ακολουθεί την υπέροχη αθηναϊκή τρίλογία έως την πλατεία Συντάγματος, τον Βασιλικό Κήπο που τον λέμε Εθνικό γιατί έτσι γουστάρουμε, τους Στύλους του Ναού του Ολυμπίου Διός, και ακολουθεί τη διαδρομή που ξεκινά από την προτομή που θυμίζει Μπετόβεν αλλά είναι της Μελίνας, Μουσείο της Ακρόπολης και φτάνει μέχρι το Μοναστηράκι και την Πλάκα. Φαντασθείτε τώρα όλη αυτή την περίμετρο χωρίς τροχοφόρα, εκτός από τα μέσα μαζικής συγκοινωνίας και τα απαραίτητα για την τροφοδοσία και την ασφάλεια. Πω πω, θα πέσουν να με φάνε οι επαγγελματίες και οι κάτοικοι των περιοχών αυτών. Όμως, δεν χρειάζεται να ανησυχούν.

Η νεφελοκοκκυγία στην Αθήνα

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Δεν είμαι ούτε πολεοδόμος, ούτε συγκοινωνιολόγος, ούτε συνταγματολόγος. Απλώς σήμερα που ψηφίζουμε για την Αθήνα παραχωρώ στον εαυτό μου το δικαίωμα να ονειρεύεται τη δική του Νεφελοκοκκυγία, και ας μου λείπει η ποιητική μεγαλοφυΐα του Αριστοφάνη.

Μα δεν γίνονται αυτά τα πράγματα. Έγιναν στη Ρώμη θα μου πείτε, όμως, κατά τας γραφάς «Είναι τρελοί αυτοί οι Ρωμαίοι» - Οβελίξ Ι, 24. Άλλο η Αθήνα και άλλο η Ρώμη. Καμιά αντίρρηση. Η Ρώμη έχει μια αδιάλειπτη ιστορική συνέχεια αιώνων. Μπορείς να πάρεις μια νοπη γραμμή που ξεκινά από την μπουτίκ του Γκούτσι και φτάνει χωρίς διακοπή έως τα χρόνια του Αυγούστου. Πριν από τον Αύγουστο, η δημοκρατία δεν άφησε σοβαρή αρχιτεκτονική. Η Αθήνα η ταλαίπωρη ήταν για αιώνες ξεκασμένη από την Ιστορία, ώσπου έγινε πρωτεύουσα χάρη στον Οθωμαν, τον γιο ενός ελληνολάτρη Βαυαρού βασιλιά, του Λουδοβίκου, του οποίου τη μνήμη τιμά απλώς αποσιωπώντας τον. Τον αντιμετώπιζε με τον ίδιο σεβασμό που αντιμετώπιζε και την Αμαλία, η οποία έφτιαξε τον Βασιλικό Κήπο που τον λέμε Εθνικό επειδή έτσι γουστάρουμε. Η πόλη η οποία έγινε πρωτεύουσα του κράτους χάρη

στον Παρθενώνα, την κιβωτό της μνήμης ενός ολόκληρου πολιτισμού, δεν έχει την τόλμη να επεξεργαστεί τη δική της βιωμένη μνήμη. Περπατάω στην Αθήνα, την πόλη όπου γεννήθηκαν, μεγάλωση και έζησα τα περισσότερα χρόνια του βίου μου, και δεν μπορώ να βρω κανένα σημείο αναφοράς της βιωμένης μνήμης μου. Από κινηματογράφους, εστιατόρια έως τα «στέκια» της κοινής μας ζωής.

Μην υποκύψετε στους περιορισμούς της πραγματικότητας. Απλώς σκεφθείτε πώς θα ήταν η ζωή σας στην Αθήνα αν έμοιαζε με τη Νεφελοκοκκυγία μου. Είπαμε, δεν πρόκειται να γίνει και είμαι σίγουρος ότι αν κάποιος υποψήφιος δήμαρχος εμφανιζόταν με τέτοιο πρόγραμμα θα αποτύγχανε πριν ακόμη ανοίξουν οι κάλπες. Ευτυχώς, εγώ δεν έχω τέτοιες βλέψεις και το μόνο που επιθυμώ είναι να μοιραστώ μαζί σας τις σκέψεις μου. Η Αθήνα δεν πρόκειται να αποκτήσει το ιστορικό κέντρο που της αξίζει. Παραδέχομαι ότι το σχέδιο ανάπλασης και ανάδειξης του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου είναι ένα σημαντικό βήμα. Την πλουσιότερη συλλογή αρχαιοτήτων στον κόσμο που φιλοξενεί την είχαμε εγκαταλείψει σε ένα περιβάλλον ελεγχόμενο από τις φυλές των

Εξαρχείων. Δίπλα του τα κτίρια του Πολυτεχνείου, εγκαταλελειμμένα τα περισσότερα, μερικά υπό κατάληψη της αλπειάς που το μόνο που ξέρει να κάνει είναι η παρασκευή μολότοφ. Τα πρώην κτίρια της Σχολής Καλών Τεχνών είναι θεόκλειστα, όπως και η κεντρική καγκελόπορτα, σύμβολο των νεκρών κυττάρων της πρόσφατης ιστορίας μας.

Αν δεν κάνω λάθος, η Ν.Δ. το 2019 είχε συμπεριλάβει στο πρόγραμμά της την ενοποίηση του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου με το Πολυτεχνείο. Η δημιουργία ενός μεγάλου αρχαιολογικού πάρκου, ό,τι πιο αποτελεσματικό για την αναβίωση του κέντρου της Αθήνας μετά τους βανδαλισμούς του 2008 και τη χαριστική βολή της οικονομικής κατάρρευσης. Γιατί εγκαταλείφθηκε το σχέδιο; Διαδικαστικά, συναρμοδιότητες, το κληροδότημα Αβέρωφ και η Αρχιτεκτονική Σχολή που δεν θέλει να μετακομίσει.

Μπορεί το σχέδιο να μην εμπίπτει στις αρμοδιότητες του δημάρχου, όμως, ο δήμαρχος μπορεί και οφείλει να σπρώξει γη και ουρανό για να το υλοποιήσει. Αν υλοποιηθεί, θα αποτελέσει το κύτταρο για την αναβίωση του νεκρού κέντρου της Αθήνας.

ΣΚΙΤΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. lmakris@kathimerini.gr

Πάτρα, μια πόλη στον κατήφορο...

Της **ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Η Πάτρα και η Ναύπακτος είναι δύο πόλεις σχεδόν αντικριστά στον Κορινθιακό Κόλπο. Η Ναύπακτος, μικροκαμωμένη και όμορφη, με το χαριτωμένο κλειστό λιμανάκι της και με το φρουριό της ψηλά. Η Πάτρα πολύ μεγαλύτερη, απλωμένη στα πόδια του βενετσιάνικου κάστρου της, με έναν δραστήριο εμπορικό κόσμο όπου πρωτατατούσαν Ρωμιοί φεμενί από την Ηπειρο, τη Μικρασία, τα Επτάνησα, καθώς και λογής λογής Ευρωπαίοι –Βαυαροί, Ιρλανδοί, Εγγλέζοι– κι από κοντά σπουδαίες παλαιές οικογένειες, όπως των Αρκαμογδόρη, Ζαΐμη, Ρούφου. Τα χαλοντόσιπα ήταν όμορφα και επιβλητικά, αλλά είχαν και τα φτωχόσιπα τη νοστιμιά τους. Στο λιμάνι της πηγαινόερχονταν σταφιδήμποροι, λιμενεργάτες, ναυτικοί πράκτορες, μασουνιέρηδες, μικρούπdλληλοι, προύκοντες, εξαγωγείς και κοσμάκνς που περίμενε να επιβαστεί σε κάποιο από τα διάφορα επιβατηγά που προσέγγιζαν εκεί.

Η Πάτρα ήταν μια πόλη-λιμάνι δουλευταρού, όμορφα στολισμένη και με ορμή προς τα εμπρός. Η Ναύπακτος είχε τη χάρη της, αλλά δεν μπορούσε να συγκριθεί με την πολύ σημαντικότερη Πάτρα. Αυτά μέχρι πρότινος. Σήμερα; Αχ, σήμερα! Η Ναύπακτος είναι προσεγγμένη, πεντακάθαρη, δίκως μουντζουρογραφημάτα, με καλά διαμορφωμένους χώρους για τα αυτοκίνητα, με βολική πρόσβαση στις αμμουδιές της και πλήθος τουριστών, μια πόλη που ακτινοβολεί

Προδομένη από τους άρχοντές της, ξεδοντιασμένη και παράλυτη.

αυτοπεποίθηση και ευρωστία. Αντίθετα, η Πάτρα είναι μια πόλη βρώμικη, μουντζουρωμένη, με το μισό ιστορικό της κέντρο παραμορφωμένο και το υπόλοιπο παραδομένο στους παραβατικούς και στους καταστροφείς. Μια πόλη προδομένη από τους άρχοντές της, ξεδοντιασμένη και παράλυτη.

Κι όμως, είχε κάποτε την ικανότητα να αντέχει στις κρίσεις και να ξαναγεννιέται. Κατεστραμμένη τελείως στον Αγώνα, πήρε σύντομα πάλι τα απάνω της, πλούτισε με το εμπόριο της σταφίδας και οικοδομήθηκε όμορφα. Απέκτησε τοπικό σμαήν τον Φάρο, τα Ψηλαλώνια, την πλατεία του Γεωργίου με το Δημοτικό Θέατρο, έργο του Τσίλλερ, και τα δύο ωραιότατα –και πανάκριβα– σύντριβάνια της. Όταν, στα τέλη του 19ου αιώνα, ήρθε η κρίση –όταν, δηλαδή, οι τιμές της σταφίδας έπεφταν ραγδαία ενώ η παραγωγή εξακολουθούσε να αυξάνεται– η πόλη κατάφερε να κρατηθεί στον αφρό γιατί παρέμεινε εμπορικό κέντρο της νοτιοδυτικής Ελλάδας. Σύντομα ένας γυρολόγος από τα Βραχναίικα, ο Βασίλης Μαργακόπουλος, ένα επικειρηματικό ταλέντο, κατάρφερε να ανοίξει μια βιομηχανία για κάλτσες και φανέλες. Η βιομηχανία αυτή προστέθηκε στις ήδη

υπάρχουσες, την οινόποιia της Αχάια Κλάους, τη ζυθοποιia του Μάμου, την οινόπνευματοποιia του Σπλιόπουλου, την ακολουθήσαν δε πολλών λογιών άλλες, μεγάλες και μικρότερες. Ετσι, η παγκόσμια οικονομική κρίση του 1930 χτύπησε αλλά δεν τσάκισε την Πάτρα. Στον πόλεμο του 1940-41 η πόλη βομβαρδίστηκε και ο πληθυσμός της κακόπαθε πολύ στην Κατοχή. Αλλά με την Απελευθέρωση άνοιξε πάλι το λιμάνι της, καθώς στη χώρα μας δεν είχε μείνει ορθό τίποτα και μεγάλες ποσότητες ξυλείας, ειδών κηκαλερίας, γεωργικών εργαλείων, λιπασμάτων, ακόμη και υποζυγίων έπρεπε να μας έρθουν από έξω. Ζωντάνεψαν πάλι οι βιομηχανίες της, πολλαπλασιάστηκαν και άνησαν. Στα βομβαρδισμένα οικόπεδα υψώθηκαν καινούργια σπιτία και βούιξαν πάλι οι πλατείες από τα ξεφωνντά των παιδιών που έπαιζαν. Λίγο πριν από το 1960, ένας δραστήριος και ανοικτομάτης πρόεδρος του Εισαγωγικού Συλλόγου, ο Ανδρέας Παπανδρέου, μαθαίνοντας ότι θα έμπαινε ένα φέριποστ μεταζί Μπρίντιτζι και Ηγουμενίσας, ξεσπάκωσε τη Δημαρχία και πίασαν την τότε κυβέρνηση να επεκταθεί το δρομολόγιο και στην Πάτρα. Σε λίγο προστέθηκαν και άλλα οχηματαγωγά, μέχρι και δέκα μπορούσαν να προσεγγίζουν σε μία μέρα. Σύντομα έφθαναν καθημερινά στην Πάτρα εκατοντάδες ταξιδιώτες προκειμένου να αναχωρήσουν το βράδυ για το Μπρίντιτζι, ενώ άλλοι τόσοι ξεμπάρκαραν από

τα οχηματαγωγά. Εσφυζε το λιμάνι για καμιά τριανταριά χρόνια. Εκεί όμως, γύρω στο 1980, άρχισαν τα πράγματα γενικότερα να αλλάζουν. Και η αλλαγή ήταν πολύ ριζικότερη από ό,τι φάνηκε αρχικά. Τα εργοστάσια της Πάτρας ένα ένα κρατικοποιούνταν και έφθιναν. Έ εξαζαν λουκέτο, ασφυκτιώντας υπό τις απαιτήσεις των συνδικαλιστών. Αραίωσαν και τα εμπορικά πλοία που προσέγγιζαν στο λιμάνι. Η καλή εποχή έσβηνε. Θα περίμενε κανείς πως εδώ θα φανερωνόταν πάλι η ικανότητα της πόλης να αντιδρά και να ξαναγεννιέται. Το Πανεπιστήμιο, που είχε αποκτήσει ήδη από το 1964, θα προσέφερε μήπως καινούργιες διεξόδους;

Ο Δήμος, πάντως, δεν φαίνεται να βλέπει εκεί παρά μόνον μερικές εκατοντάδες νέους, που νοικιάζουν διαμέρισμα, τρώνε, γεμίζουν τις καφετέριες και τα μπαράκια το βράδυ και αφήνουν έτσι ένα καλό εισόδημα στους Πατρινοίς. Τη δυνατότητα να δημιουργηθούν συνεργασίες, που θα ανοίξουν επιχειρήσεις ανταποκρινόμενες στις τεράστιες αλλαγές της τεχνολογίας, τις θεωρεί μήπως «εκ του πονηρού»;

Και ολοένα η Πάτρα γίνεται πιο βρώμικη, πιο υποβαθμισμένη, σε μεγαλύτερο κίνδυνο ανεπανόρθωτης βλάβης των τοποσήμων της. Τη συγκρίνεις με τη Ναύπακτο απέναντι και με πόνο ψυχής παρακαλεί να την αναλάβουν χέρια ικανά και αποφασισμένα να αναστρέψουν αυτόν τον θλιβερό της κατήφορο.

Το νόμιμο και το ηθικό

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Ένας από τους βασικούς λόγους για τους οποίους στις δυτικές κοινωνίες θεωρούμε πως «το ηθικό είναι νόμιμο» αλλά «το νόμιμο δεν είναι, πάντα, ηθικό» είναι ο Εμμάνουελ Καντ (1724-1804). Ο Γερμανός φιλόσοφος, εκ των βασικών διανοητών του Διαφωτισμού, στοιχειοθέτησε ένα τεράστιο εύρος αντιλήψεων για την Ηθική και την κριτική σκέψη με αποκορύφωμα το μνημειώδες έργο για τη «Μεταφυσική των Ηθών» —όπου έθεσε για ολόκληρη τη δυτική φιλοσοφία μερικά από τα διαχρονικότερα ηθικά διλήμματα.

Αυτή η καντιανή αντίληψη περί διυποκειμενικής συνάρτησης καθολικού και ατομικού συμφέροντος αποτελεί μέχρι τις μέρες μας ένα ζωηρό debate κάθε φορά που ενώπιόν μας τίθενται ηθικά ζητήματα ή ζητήματα νομιμότητας σε σχέση με τον δημόσιο βίο και τις πράξεις ή παραλείψεις των εκλεγμένων πολιτικών. Ο Καντ δεν ορίζει μόνο αν κάτι είναι νόμιμο, ηθικό ή και τα δύο, αλλά, σπουδαιότερα, μας διαχωρίζει την κοινή γνώση/αντίληψη περί ηθικότητας από τη φιλοσοφική διάστασή της. Η απόσταση της οποίας, που είναι μεταβατική, μας βοηθά να κατανοήσουμε καλύτερα τόσο την έννοια του ηθικού όσο και αυτήν του νόμιμου —χωρίς απαραίτητα να πρέπει να είμαστε φιλόσοφοι ή άτομα ανώτερης ακαδημαϊκής μόρφωσης.

Στη saga με τους συναζιούχους συμμετέχοντες σε ένα κυβερνητικό σχήμα, αυτό της προεδρίας της Κ.Δ. υπό τον Νίκο Χριστοδουλίδη, εγείρονται ζητήματα ηθικής. Αλλά και νομικά (και πολιτικά) ζητήματα σε σχέση με το αν οι εν λόγω πρόωρες συντάξεις (εισοδήματα) δηλώθηκαν στο

«*Η νομοθεσία εκείνη η οποία καθιστά μια πράξη καθήκον και συγχρόνως καθιστά το καθήκον τούτο ελατήριο, είναι ηθική*».

ηθικής για ένα θέμα που έχει προκύψει, αλλά γιατί κινείται, αμιγώς, στο πεδίο της νομιμότητας. Στο οποίο, ειρήσθω εν παρόδω, δεν υφίσταται καμία παρανομία, per se. Είναι ο τέλειος ορισμός «του νόμιμου που δεν είναι ηθικό». Η πανηγυρική επιβεβαίωση της σκέψης του Καντ.

Σε προηγούμενη στήλη αναφερθήκαμε στη δημοσιοϋπαλληλική νοοτροπία που συχνά κυριαρχεί στον τρόπο λειτουργίας του κυπριακού κράτους. Ένα άλλο, τεράστιο, πεδίο είναι φυσικά η νομικίστικη νοοτροπία που κυριαρχεί στον τρόπο σκέψης. Και που στα πλαίσια της οποίας όταν δεν παραβιάζεται, ξεκάθαρα, ο Νόμος συχνά επικαλείται προκειμένου —πάλι καντιανά με μια διυποκειμενικότητα— να επικαλύψει το πεδίο της ανηθικότητας, ο μόνος σίγουρος τρόπος: η νομιμότητα. Εδώ ο Καντ θα διαφωνούσε και παραθέτω:

«Η νομοθεσία εκείνη η οποία καθιστά μια πράξη καθήκον και συγχρόνως καθιστά το καθήκον τούτο ελατήριο, είναι ηθική». Και σε αυτό το σημείο θα προσέθετα: Δεν θα έπρεπε η εκτελεστική εξουσία (ο εκάστοτε πρόεδρος, πόσω μάλλον ο κ. Χριστοδουλίδης που προανήγγειλε προεκλογικά το νέο ήθος) να αποποιηθεί, καθυκτώντας, ένα νόμιμο ωφέλημα όπως η σύνταξη προκειμένου, ηγούμενη διά του παραδείγματος, να συμπαράσχει τη νομοθετική εξουσία να το θεσπίσει ως Νόμο του Κράτους; Μια απλή του εντολή προς το Γενικό Λογιστήριο θα έπαιρνε, τίποτε άλλο. Ρητορικό ερώτημα, στην Κύπρο, αλλά ο ορισμός της ηθικής —με την καντιανή της έννοια. Κι ένα ελατήριο/αντανάκλαστικό από το οποίο απέχουμε πάρα πολύ στη χώρα μας ακριβώς γιατί η εξουσία, διαχρονικά, στην Κύπρο όταν δεν συμπεριφέρεται σαν μέτρος δημόσιος υπάλληλος ενίοτε συμπεριφέρεται σαν δικηγόρος. Χωρίς να... φακιά πέννα για το νόμιμο και το ηθικό.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Γυναίκα μπροστά σε χαλάσματα στην πόλη Χάρκοβο της Ουκρανίας μετά από επίθεση με ρουκέτα. Σύμφωνα με τις Κρατικές Υπηρεσίες Έκτακτης Ανάγκης της Ουκρανίας, ένα παιδί σκοτώθηκε και περισσότεροι από 20 άλλοι πολίτες τραυματίστηκαν στην επίθεση με ρουκέτα που πραγματοποιήθηκε το πρωί της 06 Οκτωβρίου.

«Βόμβες» και υδρογονάνθρακες

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Μια είδηση, τρεις τίτλοι:

- «Τουρκία: “Βόμβα” Φιντάν για τα κοιτάσματα της Κύπρου».
- “Μοιρασιά” των κοιτασμάτων της Κύπρου χωρίς λύση στο Κυπριακό θέλει η Τουρκία».
- «Τούρκος υπ. Εξωτερικών: Εκμετάλλευση κυπριακών κοιτασμάτων χωρίς λύση του Κυπριακού».

Χακάν Φιντάν, 4/10: «Εντάξει, δεν υπάρχει λύση μεταξύ μας, αλλά υπάρχουν ορισμένα ζητήματα από τα οποία μπορούν να επωφεληθούν και οι δύο κοινότητες. Οι πόροι υδρογονανθράκων είναι ένα από αυτά. Από αυτή την άποψη, υπάρχουν και άλλα παραδείγματα στον κόσμο που έχουν εφαρμοστεί πρόσφατα. Το λέω μόνο γιατί είναι από την Ανατολική Μεσόγειο. Η συμφωνία που επιτεύχθηκε μεταξύ του Ισραήλ και του Λιβάνου είναι ένα παράδειγμα αυτού. Γιατί να μην υπάρξει παρόμοια συμφωνία στην Κύπρο στην Ανατολική Μεσόγειο;» (πηγή: ΚΥΠΕ).

Η δήλωση Φιντάν δεν συνιστά «βόμβα». Ανάλογη πρόταση για αξιοποίηση της συμφωνίας Ισραήλ και Λιβάνου από τη Λευκωσία, σε σχέση με τους υδρογονάνθρακες στην Κυπριακή ΑΟΖ, διατύπωσε δημόσια, πολλές φορές, στις πρόσφατες προεδρικές εκλογές ο υποψήφιος για την προεδρία Αχιλλέας Δημητριάδης. Καμιά αντίδραση δεν υπήρξε, ούτε αναφορές σε βόμβες ή ρουκέτες. Αυτό το ζήτημα τίθεται και αφορά το αν είμαστε σε θέση να παίξουμε ισχυρά χαρτιά που διαθέτουμε —αντίστροφα, αν δεν μπορούμε, ούτε τα στοιχειώδη.

Η αναφορά Φιντάν εκτιμώ ότι έχει δύο στόχους: πρώτος, να κερδίσει

διεθνώς πόντους, «ιδού το παράδειγμα που έγινε πραγματικότητα με τη μεσολάβηση των ΗΠΑ, as το ακολουθήσουμε». Δεύτερος, πιθανώς η Άγκυρα να διάβασε, ακόμη μία φορά, την καθ’ όλα προβλέψιμη Λευκωσία και βγήκε ένα βήμα μπροστά στέλνοντας ένα «μήνυμα» διεθνώς με ένα «παράδειγμα» εντός.

Βήματα πίσω: Το ζήτημα της διανομής πόρων από έσοδα από υδρογονάνθρακες πέρασε στις συγκλίσεις Χριστόφια - Ταλάτ. Τα έσοδα μα παγαίνουν στην ομοσπονδιακή τράπεζα και με βάση τις ανάγκες των δύο πολιτειών να κατανέμονται στη βάση του 80% (ε/κ) - 20% (τ/κ) πολιτεία. Το ζήτημα στράβωσε με την άρνηση Αναστασιάδη να τις υιοθετήσει/αξιοποιήσει. Η προσπάθεια Αναστασιάδη να αποβάλει την Τουρκία από το παιχνίδι και να αξιοποιήσει μονομερώς το φυσικό αέριο (EastMed) έρβησε με δύο τρόπους: Πρώτος, στις 9 Φεβρουαρίου 2018 πλοίο του τουρκικού πολεμικού ναυτικού παρεμπόδισαν και το ιταλικό πλοίο αποχώρησε. Δεύτερος, η Βικτόρια Νούλαντ, υφ. Εξωτερικών των ΗΠΑ στις 7 Απριλίου 2022, μετά από συνάντηση με Αναστασιάδη στη Λευκωσία, ανακοίνωσε (!) τον τερματισμό του αγωγού EastMed —«πολύ μακρύς αγωγός σε πολύ βαθιά νερά, πολύ ακριβός, μη οικονομικά βιώσιμος».

Η εξαετία της απόλυτης στασιμότητας (2017-2023) αφορούσε και τα ενεργειακά. Οι μεγάλες εταιρείες είτε αποχώρησαν, είτε μείωσαν κατά πολύ δραστηριότητες και προσδοκίες για κάτι σπουδαίο. Κανένα σενάριο δεν έχει προχωρήσει, πολλά σενάρια

ακούμε, ένα συγκεκριμένο και τρέχον δεν βλέπουμε. Αλλά οι έρευνες για φυσικό αέριο στη γειτονιά μας με βάση τη συμφωνία Ισραήλ - Λιβάνου άρχισαν πριν από τρεις εβδομάδες!

Κάτω από τις σημερινές συνθήκες, μία βιώσιμη πρόταση είναι η συγκρότηση Τεχνικής Επιτροπής για την Ενέργεια με βάση το πρότυπο των Τεχνικών Επιτροπών του 2008 —έστω και μετά από αρκετή καθυστέρηση. Η σύγκυση, η αδράνεια, ίσως ο φόβος από τίτλους που παράγουν ΜΜΕ να οδηγούν τη Λευκωσία στην περιχαράκωση, στην απόλεια ερεσιμάτων και εντέλει στην αδυναμία αντιμετώπισης των εξελίξεων. Αυτές, όμως, τρέχουν, αν δεν είσαι εκεί, δεν σε περιμένουν, εάν και πότε θα αποφασίσεις. Έτσι και τώρα σε σχέση με το «κλασικό» Κυπριακό. Ο Α. Γκιουλ υπήρξε Νο2 στο ΚΑΔ —τέως πρωθυπουργός, ΥΠΙΕΕ, πρόεδρος της Τουρκίας. Η γνώμη του έχει βαρύτητα, μετρά. Ενημερωμένος, προσεκτικός, λέει τη γνώμη του για το Κυπριακό σε συνέντευξή του στην «Καθημερινή» (1/10): «Η προσωπική μου εκτίμηση είναι ότι μπορεί να δοθεί μια τελευταία ευκαιρία για περιορισμένο χρονικό διάστημα στα Η.Ε. να μεσολαβήσουν για την επίτευξη μιας αμοιβαία αποδεκτής λύσης... εάν η τελευταία αυτή πρωτοβουλία αποτύχει, και πάλι, τότε οι δύο πλευρές θα πρέπει να ξεκινήσουν διαπραγματεύσεις για τις λεπτομέρειες μιας λύσης που θα διασφαλίζει τη συνύπαρξή τους στο νησί».

Δύο ημέρες πριν, ο Κόλιν Σπιούαρτ, ειδικός αντιπρόσωπος του γ.γ. ΟΗΕ και επικεφαλής της ΟΥΝΦΨΚΥΠ στην Κύπρο: «Υπήρξαν κάποιες ενδείξεις ότι τελικά μπορεί να υπάρξει κάποια

πραγματική κίνηση στο ζήτημα του διορισμού απεσταλμένου των Η.Ε... να αντιμετωπίσουμε δύσκολα ζητήματα και να κάνουμε συμβιβασμούς... Δεν είναι εύκολο. Υπάρχει μια βαθιά δυσπιστία μεταξύ των δύο πλευρών, που κάνει κάθε πλευρά να αμφισβητεί το κίνητρο πίσω από κάθε ανησυχία που εγείρει η άλλη. Το επόμενο έτος, η ειρηνευτική αποστολή του ΟΗΕ στην Κύπρο, η UNFICYP και οι καλές υπηρεσίες του γ.γ., θα συμπληρώσουν 60 χρόνια στην Κύπρο, όπου προσπαθούν να διατηρήσουν την ειρήνη και να βοηθήσουν τα μέρη να καταλήξουν σε επίλυση του Κυπριακού, που έχει καθυστερήσει πολύ» (ΚΣ, Ομιλία στο 4ο συνέδριο, Cyprus Forum, 29/9).

Πίσω από τις γραμμές αυτές βρίσκεται ένα σενάριο με ορισμένες πιθανότητες να εξελιχθεί. Διορισμός απεσταλμένου των Η.Ε. για μεσολάβηση ορισμένου χρόνου, συνομιλίες με επικέντρωση στο αποτέλεσμα, «από εκεί που μείναμε στο Κραν Μοντάνα» —συν ό,τι οι δύο πλευρές αναδείξουν ως «άλλα θέματα». Μια ουσιώδης προσοχή φαίνεται να είναι ο όρος της Άγκυρας προς τα Η.Ε. στις διαβουλεύσεις για να συμφωνήσει για διορισμό απεσταλμένου. Σε περίπτωση νέας αποτυχίας, η τ/κ κοινότητα να ζητήσει αναβαθμισμένο εξωτερικό καθεστώς, κυρίως σε σχέση με το «απευθείας εμπόριο»/Τύμπου. Αν οι ε/κ χειρισμοί είναι επαλήθευση του Κραν Μοντάνα, θα το θέσει έντονα επί τάπητος. Ο κ. Σπιούαρτ κάτι θέλει να μας πει: «το επόμενο έτος, η UNFICYP θα συμπληρώσει 60 χρόνια στην Κύπρο, η επίλυση έχει καθυστερήσει πολύ»!

www.larkoslarkou.org.cy

Εξωστρέφεια, τώρα

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Το μέλλον είναι απρόβλεπτο, ο κόσμος μας δεν είναι πια αυτός που ξέραμε. Η εφαρμογή της τεχνητής νοημοσύνης αλλάζει ήδη τα πάντα, ιδιωτικές εταιρείες έχουν το μέγεθος και επιρροή μεγαλύτερη από χώρες. Οι παλιές δομές στις σχέσεις μεταξύ των χωρών του πλανήτη πρέπει να μετασχηματιστούν, όπως κάνει συνεχώς η Ε.Ε., ή να γίνουν σταδιακά άχρηστες, όπως κινδυνεύει να γίνει ο ΟΗΕ. Και θα έπρεπε να πετάσουμε αζήνες, ειδικά ως μικρή χώρα που ξέρει τι συμβαίνει, όταν το δικαίωμα του ισχυρού και τα συμφέροντα των άλλων δεν ρυθμίζονται από συμφωνίες ισών προς ίσους. Και ως χώρα που από τότε που μπήκε στην Ε.Ε. είδε τη διαφορά μεταξύ της αναρχίας και μιας κοινότητας όπου οι κανόνες συμφωνούνται από κοινού, περιορίζουν όσο μπο-

ρούν τους ισχυρούς και δίνουν εργαλεία στους μικρότερους.

Είναι σαν μια μεγάλη πλημμύρα να παρασύρει πόλεις και χωριά. Μπορούμε είτε να αποτραβηχτούμε στα βουνά είτε να γίνουμε μέρος της νέας πόλης που χτίζεται, στην οποία υπάρχουν απεικονιστές, υπάρχει βία, υπάρχει ο ισχυρός που θέλει να επιβληθεί. Υπάρχουν όμως και οι συνεχείς προσπάθειες για δημιουργία του οριακά καλύτερου, οι κοινά αποδεκτές αρχές, μια κάποια δικαιοσύνη. Και δεν είναι η μία κάποια δικαιοσύνη, καλύτερη από τη μηδενική δικαιοσύνη; Η επιλογή δεν είναι μεταξύ της αναρχίας και του παράδεισου. Είναι μεταξύ του παράδεισου και ενός δομημένου κόσμου.

Αυτά σκεφτόμουν το διήμερο των συνόδων στη Γρανάδα της Ισπανίας. Η Ευρώπη παραμένει ένα οικοδόμημα γεμάτο λάθη και στρεβλώσεις. Ωστόσο, μας δίνει

Δεν μπορούμε πια να λειτουργούμε με τη λογική του αδύνατου κράτους του «Τρίτου Κόσμου» που απευθύνεται μόνο στον ΟΗΕ και περιμένει κατανόηση.

ευκαιρίες να διαμορφώσουμε το μέλλον και είναι κρίμα να απέχουμε από αυτή την ευκαιρία, κάνοντας μόνο τα απολύτως απαραίτητα.

Για παράδειγμα, ότι η Κύπρος στήριξε την ένταξη της μετανάστευσης στη Στρατηγική Ατζέντα της Ε.Ε. δεν είναι νέα ιδέα —ακο-

λουθούμε την κοινή αποδεκτή. Από την άλλη, η συμμετοχή μας στους MED9 και η κατάθεση της ιδέας από κοινού, ως συμμαχίας νότιων κρατών, για να ζητηθεί στήριξη για τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, είναι μια νέα ιδέα και βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση.

Έτσι και το να υπενθυμίζουμε πως καταδικάζουμε τις εισβολές από όπου και να προέρχονται, στηρίζοντας την Αρμενία με τους όρους που κι εμείς και όλη η Ευρώπη στηρίζει την Ουκρανία, και με τους όρους της αλληλεγγύης από μια χώρα που δέχθηκε εισβολή, είναι μια χρήσιμη διόρθωση στο πλαίσιο της προσπάθειας να βγάλουμε από πάνω μας την αβαντία του ρωσικού δορυφόρου. Όμως είμαστε και μια χώρα με γηγενείς Κύπριους πολίτες αρμενικής καταγωγής και μπορούμε, αντί να ακολουθούμε τη στροφή της Ε.Ε. για στήριξη της χώρας, να την καθοδηγήσουμε. Όχι ως γραφικοί υπερασπιστές του εχθρού του εχθρού μου. Αλλά ως χώρα που συνεισφέρει στην επέκταση της επιρροής και της ισχύος της Ευρώπης στον Καύκασο.

Έγραφα πολλές φορές πως το Κυπριακό εδώ που βρίσκεται δεν σκάνει άλλο business as usual.

Όύτε και η διεθνής πολιτική της Κύπρου, η θέση της Κύπρου στον κόσμο, σκάνει άλλο business as usual. Δεν μπορούμε πια να λειτουργούμε με τη λογική του αδύνατου κράτους του «Τρίτου Κόσμου» που απευθύνεται μόνο στον ΟΗΕ και περιμένει κατανόηση.

Πρέπει να κινούμαστε σε εξωστρεφές κράτος που ξέρει τα εργαλεία και τις δυνατότητες του, και τα εκμεταλλεύεται στο έπακρο. Όταν βρισκόμαστε σε διεθνή φόρα, πρέπει να είμαστε πλήρως προετοιμασμένοι και να κινούμαστε και να δημιουργούμε ευκαιρίες, γιατί αν δεν το κάνουμε θα το κάνει κάποιος άλλος.

Και να μην αφήνουμε να μας αποσπά την προσοχή συνεχώς η εσωτερική κατανάλωση, ή οι επόμενες εκλογές. Ο κόσμος δεν θα μας περιμένει.

ykakouris@gmail.com

Η ταπεινή αριστεία

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Τι καλά και τι ωραία θα ήταν, αν είχαμε και εμείς ένα «Κύρο Γρανάζη» ή «Κύρο Εφευρέτη» να μας λύνει όλα τα προβλήματα, τον ξεχωριστό χαρακτήρα κινουμένων σχεδίων της Ντίσνεϊ, στα περίφημα βιβλιαράκια τσέπης του «Μίκυ Μάους». Και για όσους ξέχασαν, ο Κύρος ο Γρανάζης είναι ο φίλος του Ντόναλντ Ντακ, του Σκρουτζ Μακ Ντακ και των υπόλοιπων χαρακτήρων της Διμνιούπολης. Είναι ένας πολυμήχανος, αλλά και αφηρημένος εφευρέτης. Ο βοηθός του και καλύτερός του φίλος είναι ο Γλόμπος, ένα μικρό, αλλά τετραπέρατο ρομπότ που έχει κατασκευάσει ο ίδιος.

Η εικόνα του «Κύρου του Γρανάζη» ζωντανεύει πολλές φορές, όταν συναντάς εφευρέτες ή ερευνητές, οι οποίοι θυσιάζουν τα νιάτα και πολλές φορές και ολόκληρη τη ζωή τους στην επιστήμη και στην έρευνα. Την ίδια ώρα, προκαλείται και ένας σιωπηλός σεβασμός γι' αυτούς τους ταπεινούς ανθρώπους, οι οποίοι μπορεί να ξέρουν πολλά από τα μυστικά του θαύματος της ζωής, αλλά δεν ξέρουν συνήθως πολλά από τα μυστικά της άσωσης ζωής.

Η Κύπρος ευτύχισε να έχει πολλούς νέους επιστήμονες και εφευρέτες διεθνούς εμβέλειας, παρόλο που τα ονόματα αυτών των σύγχρονων ζωντανών ηρώων δεν είναι γνωστά στους πολλούς. Ίσως και καλύτερα, για το δικό τους καλό, αλλά και το δικό μας. Πρόσφατα, στην Επιτροπή Εμπορίου και Ενέργειας της Βουλής αποκαλύφθηκε ότι από τα 38 εγκεκριμένα και χρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κέντρα Αριστείας. Οι επτά αυτοί οργανισμοί, λαμβάνουν από 15 εκατ. ευρώ από τις Βρυξέλλες και άλλα τόσα ποσά από τη Λευκωσία, δηλαδή σύνολο 210 εκατ. ευρώ. Η χρηματοδότηση είναι για διάστημα επτά χρόνων. Οι οργανισμοί αυτοί εργοδοτούν 600 επιστήμονες και άλλο βοηθητικό προσωπικό.

Οι μεγάλες και σοβαρές χώρες, με μεγάλα ερευνητικά κέντρα, διαθέτουν τον θεσμό των «κυνηγών κεφαλών», δηλαδή προσελκύουν «δυνατά μυαλά» από όλο τον κόσμο, προσφέροντάς τους πρώτα τα εργαστήρια και ό, τι άλλο επιθυμούν για επίτευση του έργου τους και ακολούθως βασιλικούς μισθούς. Οι επενδύσεις, μπορεί να φαίνονται εξωπραγματικές για τους καθημερινούς εργαζόμενους, αλλά στην πράξη είναι και χαμηλές, αν αναλογιστεί κανείς ότι μια εφεύρεση μπορεί να έχει αστρονομικές αποδόσεις, όταν εισέλθει στο εμπόριο ως νέο προϊόν. Οι μεγάλες χώρες ακολουθούν τον κανόνα, ο οποίος λέει ότι το Δημόσιο χρηματοδοτεί

την έρευνα και οι επιχειρήσεις αναλαμβάνουν να προωθήσουν και εμπορευτούν διεθνώς τα νέα προϊόντα. Και όλα αυτά γιατί κατά κανόνα, αριθμητικά, η επιτυχία των ερευνητικών προγραμμάτων κυμαίνεται μεταξύ 1% και 2%.

Η ιστορία με τους «κυνηγούς κεφαλών» ξεκίνησε ουσιαστικά μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, όταν οι νικητές μοίρασαν τους επιστήμονες της ηττημένης Γερμανίας.

Μισοί στην Αμερική και μισοί στην τότε Σοβιετική Ένωση. Λέγεται ότι οι Σοβιετικοί πήραν τους ειδικούς σε θέματα πυραύλων, γι' αυτό και πήγαν πρώτοι στο διάστημα, και οι Αμερικανοί τους ειδικούς σε θέματα ψηφιακής τεχνολογίας, γι' αυτό και προχώρησαν πρώτοι στον τομέα των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Με την πτώση της Σοβιετικής Ένωσης, το 1991, πολλοί Ρώσοι επιστήμονες κατέφυγαν σε ευρωπαϊκές και αμερικανικές εταιρείες. Ωστόσο, το βαθύ κράτος της Μόσχας, ακόμη και μέσα από τη διάλυση, κατάφερε να κρατήσει τους πιο δυνατούς επιστήμονες, τα πιο δυνατά μυαλά και το κυριότερο δεν ξεπούλησαν τα κρατικά ερευνητικά κέντρα.

Τα τελευταία χρόνια, με τα κύματα των μεταναστών, κυρίως από τη Συρία, η Γερμανία «μάζεψε» τους επιστήμονες της χώρας και τους εκπαιδευμένους εργάτες και τους ενέταξε στην παραγωγική δομή της χώρας. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι όλοι οι μετανάστες θέλουν να πάνε στη Γερμανία, ακόμη και με τρένο μέσω Κύπρου. Εκεί μπορούν να δουλέψουν και να πάρουν και χρήματα. Στην Ελλάδα και στην Κύπρο, συνδικαλιστικές κουτοπονηριές και βλακώδεις εθνικισμοί παρέδωσαν τα «δυνατά μυαλά» στις μεγάλες χώρες. Ευτυχώς ή δυστυχώς, στην Κύπρο έμειναν οι εργάτες και οι καλοί τεχνίτες, οι οποίοι και πάλι δύσκολα επιβιώνουν.

Το σύνθημα της αριστείας έρχεται και παρέχεται πριν και μετά τις εκλογές, όπως έρχεται και παρέχεται το σύνθημα για τερματισμό του αμαρτωλού ρουσφετιού. Η αριστεία είναι συνώνυμη με την αξιοκρατία και κάθε ρουσφετολογική ή αναξιοκρατική πρόσληψη ή προαγωγή, κυρίως στο Δημόσιο, έχει θλιβερές συνέπειες για δεκαετίες. Οι «πάνω», κατά κανόνα, δεν μπορούν να αντεπεξέλθουν, και οι «κάτω» συνήθως βλέπουν και γελοούν και περιμένουν τα λάθη των «πάνω». Σε αυτή τη διελκυστινδα γιγαντώνεται η γραφειοκρατία, κι έτσι η δουλειά ενός άριστου, για να πραγματοποιηθεί, χρειάζεται πλέον δουλειά, δέκα ανάξιών ή λιγότερο αξίων. Και η ζωή συνεχίζεται και «pes ταμπούρα τορτοκά» όπως θα έλεγαν και οι παππούδες μας.

kaparispan@yahoo.gr

Η κοινωνική συμπεριφορά αλλάζει

Του ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Οι τοπικές Αρχές αποτελούν τους πρώτους αποδέκτες και παρατηρητές της αλλαγής στον τρόπο συμπεριφοράς και κοινωνικοποίησης των πολιτών. Μετά την πανδημία του κορωνοϊού αρκετοί πολίτες άρχισαν να κλείνονται στον εαυτό τους, να απομονώνονται χάνοντας έτσι την επαφή με τον έξω κόσμο, παρόλες τις ευκαιρίες που προσφέρονται για ψυχαγωγία και χαλάρωση.

Σε τοπικό επίπεδο καταβάλονται τεράστιες προσπάθειες για παραμονή των νέων ανθρώπων στον τόπο καταγωγής τους αλλά και προσέλκυσης νέων κατοίκων από διάφορες περιοχές της Κύπρου αλλά και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ιδιαίτερα, για τις ακριτικές περιοχές η άφιξη νέων κατοίκων αποτελεί μεγάλη επιτυχία, αφού δίνει παράταση ζωής στις απομακρυσμένες περιοχές και συμβάλλει στην πληκιακή ανανέωση της κοινωνίας των πολιτών.

Η προσέλκυση κατοίκων, τουριστών αλλά και επενδυτών επιβάλλει τη δημιουργία νέων οικιστικών μονάδων, βιομηχανικών περιοχών και εμπορικών κέντρων. Στην Κύπρο η οικιστική και εμπορική ανάπτυξη συνεπάγεται με τη διά Νόμου παραχώρηση μέρους των οικιστικών/βιομηχανικών τεμαχίων για τη δημιουργία πάρκων ή παιχνιδιότοπων που αποσκοπούν στην ψυχαγωγία και

κοινωνικοποίηση των πολιτών/κατοίκων.

Οι πολίτες δικαίως απαιτούν τη δημιουργία περισσότερων χώρων πρασίνου και εξωτερικών αθλητικών εγκαταστάσεων, όπως πάρκων και χώρων εκγύμνασης ή πρεμίας. Εμείς τα προωθούμε, παρόλα τα παράπονα και τις συχνές διαμαρτυρίες για πρόκληση οχλαγωγίας.

Τα παράπονα εστιάζονται κυρίως

Αποτελεί υποχρέωση των τοπικών Αρχών η δημιουργία υποδομών για ψυχαγωγία και κοινωνικοποίηση των πολιτών, σε μια εποχή που οι νέοι μας παραμένουν πολλές ώρες κλεισμένοι στα δωμάτιά τους

ρίως στην παρουσία νεαρών, εφήβων αλλά και αλλοδαπών στα πάρκα και στις πλατείες. Από την αρχαιότητα όμως, ο δήμος αποτελούσε χώρο συνάθροισης, επικοινωνίας και κοινωνικοποίησης των πολιτών, μέσα από τις ομιλίες και τις αποφάσεις που λαμβάνονταν δημόσια ενώπιον των πολιτών.

Ιδιαίτερα μετά την πανδημία, τα πράγματα έχουν αλλάξει ριζικά

όσον αφορά την ανάγκη συγκέντρωσης των πολιτών στις πλατείες και στα πάρκα. Αρκετοί πολίτες δεν ανέχονται την οχλαγωγία ή τη φασαρία που προκαλείται από τις πολιτιστικές εκδηλώσεις, το παιχνίδι και τις παιδικές φωνές στα πάρκα. Σίγουρα δεν δικαιολογείται η παραβατική συμπεριφορά από μερίδα εφήβων και νεαρών, όμως οι τοπικές Αρχές σε συνεργασία με την Αστυνομία καλούνται να εφαρμόσουν τη σχετική Νομοθεσία για πάταξη της βίας και της καταστροφής δημόσιας και ιδιωτικής περιουσίας.

Οι τοπικές Αρχές βρίσκονται συχνά στο επίκεντρο της κριτικής, αφού πάντα υπάρχουν δημόσιες οι οποίοι δεν ικανοποιούνται με τα μέτρα που λαμβάνονται για πάταξη της παραβατικής συμπεριφοράς και περιορισμό της οχλαγωγίας. Δεν μπορούμε όμως να μη δημιουργούμε υποδομές που συμβάλλουν στην αποφυγή της απομόνωσης και πρόωθνης της υγιούς ενασχόλησης νέων και ηλικιωμένων, γιατί κάποιοι κάτοικοι ενοχλούνται.

Αποτελεί υποχρέωση των τοπικών Αρχών η δημιουργία υποδομών για ψυχαγωγία και κοινωνικοποίηση των πολιτών, σε μια εποχή που οι νέοι μας παραμένουν πολλές ώρες κλεισμένοι στα δωμάτιά τους, επικοινωνώντας με τον έξω κόσμο μέσω των κινητών τηλεφώνων. Δεν μπορεί όμως να δικαιολογηθεί η διαμαρτυρία πο-

λιτών για την παρουσία αλλοδαπών στις πλατείες, οι οποίοι αξιοποιούν την ελεύθερη πρόσβαση στο διαδίκτυο, για να επικοινωνήσουν με τους δικούς τους στη χώρα τους.

Ούτε μπορεί να γίνει αποδεκτή η απαίτηση μεμονωμένων πολιτών να κλείσουν τα πάρκα ή να περιοριστούν οι εκδηλώσεις των πολιτιστικών συνόλων, γιατί ενοχλούνται από τη μουσική ή από την παρουσία «μελαμψών» παιδιών στους υπαίθριους χώρους άθλησης. Γιατί στην Ελλάδα, και συγκεκριμένα στην Ικαρία, δεν ενοχλούνται οι κάτοικοι που κάθε βράδυ διοργανώνονται τα γνωστά παιχνύρια που διαρκούν μέχρι το πρωί; Επειδή τα παιχνύρια και το παιχνίδι των παιδιών στους ανοικτούς χώρους αποτελούν μέρος της παράδοσης του νησιού.

Αυτές είναι δυστυχώς οι αξίες που χάνουμε, όπως η ανεκτικότητα, η αποδοχή, αλλά και η επικοινωνία μεταξύ μας. Η ρητορική μίσους, ο ρατσισμός και η απομόνωση έχουν τις ρίζες τους στην άρνηση της τοπικής κοινωνίας να αποδεχτεί τον συνάνθρωπό της και να προσπαθήσει να τον εντάξει στο κοινωνικό σύνολο, μεταδιδόντάς του τον πολιτισμό και την παράδοσή μας μέσω της καλής κοινωνικής συμπεριφοράς και των ηθικών αρχών μας.

Ο κ. Άντρος Γ. Καραγιάννης είναι δήμαρχος Δερύνειας.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Η παιδεία ως «πνευματική άσκηση» (I)

Τα επαναλαμβανόμενα φαινόμενα βίας στα σχολεία στην Ελλάδα, στην Κύπρο αλλά και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ένα εντελώς απογοητευτικό συμπέρασμα για το μέλλον του πολιτισμού μας: το δημοκρατικό εκπαιδευτικό μας σύστημα έχει αποτύχει. Η παιδεία, έτσι όπως είναι οργανωμένη σήμερα και με το ιδιαίτερο τεχνοκρατικό πνεύμα που τη διαπνέει, δεν καταφέρνει να μεταδώσει στα παιδιά μας τις αρχές και τους κανόνες δικαίου πάνω στις οποίες στηρίζεται το δημοκρατικό μας πολίτευμα. Οι λόγοι είναι πολλοί, κοινωνικοί και ατομικοί: εξαθλιωστή της διαβίωσης σε προβληματική πλέον προάστια, που κάνουν την εργασία στα σχολεία μια καθημερινή πάλη για τους εκπαιδευτικούς, ανικανότητα των σημερινών γονέων να πειθαρχήσουν τα παιδιά τους τα οποία αναπαράγουν στο σχολείο τις αυταρχικές συμπεριφορές που υιοθετούν απέναντι στους γονείς τους, ανικανότητα του ίδιου του σχολείου να εγγυηθεί

ένα κλίμα ασφάλειας και πρεμίας στο σχολικό περιβάλλον. Το μήνυμα που περνάει το σχολείο είναι η παντελής και προκλητική πλέον αδιαφορία προς τους δάσκαλους και τους μαθητές, καθώς και η βαθιά υποκρισία του σημερινού συστήματος. Ενώ οι εκάστοτε κυβερνώντες επαναλαμβάνουν την προσήλωσή τους στο εκπαιδευτικό ιδεώδες και την αξία της παιδείας, στον ανθρωπισμό και τις ανθρωπιστικές αξίες, στη δημοκρατική ισοτιμία και την κοινωνική δικαιοσύνη, στην ουσία προάγουν το ανέναν σαθρό θετικισμό, όπου επικρατεί το ωφελιμιστικό πνεύμα και ο εργαλειακός λόγος. Ο λόγος αυτός δεν είναι σε θέση να παραγάγει αξίες, αλλά περιορίζεται στο να επιλέγει τα σωστά μέσα για την επίτευξη άλογων σκοπών, πλούτου, δόξας και κοινωνικής ισχύος. Τα σημερινά σχολεία είναι ο καθρέπτης της σημερινής «ευρωπαϊκής» κοινωνίας, την οποία μόνο γεωγραφικά και οικονομικά αρμόζει πλέον να αποκαλούμε «ευρωπαϊκή».

Αν ανατρέξουμε στην καταγωγή του σύγχρονου ευρωπαϊκού πολι-

τισμού, θα καταλήξουμε στο κοινό αποδεκτό συμπέρασμα ότι, βάσει της κριτικής σκέψης, στην οποία βασίζονται η δημοκρατική πράξη και οι θεσμοί του κράτους δικαίου μας, είναι η φιλοσοφία.

Στους νεότερους χρόνους και τη σύγχρονη εποχή, η ιδέα ότι η φιλοσοφία είναι μια θεωρητική επιστήμη, όπως η λογική ή η ιστορία του πολιτισμού, έχει απορριφεί την πραγματική παιδευτική ουσία της φιλοσοφίας. Η φιλοσοφία ως κοινωνική πρακτική, ως καθημερινή «άσκηση» και πνευματική «άθλημα» έχει επισκιασθεί από τον ανιαρό τρόπο με τον οποίο οι θετικές κυρίως επιστήμες εξασφαλίζουν την αναπαραγωγή τους. Με άλλα λόγια, διδάσκεται η παπαγαλία δογματών και έτοιμων λύσεων σε έναν αριθμό γνωστών προβλημάτων, με σκοπό την επιτυχία στις εξετάσεις.

Οι εξετάσεις αυτές, βέβαια, δεν διαμορφώνουν καλούς μαθητές και χριστούς πολίτες, αλλά πόνια στη σκακιέρα της κοινωνικής πραγματώσης και της αναζήτησης κοινωνικής ισχύος μέσω της εισόδου τους στα πανεπιστήμια. Το ότι κά-

ποιος προοδεύει υλικά δεν σημαίνει ότι προοδεύει και ηθικά. Η ηθική παιδεία ουσιαστικά διαφέρει από την υλιστική και εργαλειακή παιδεία, που σκοπό έχει να δώσει εφόδια για τον οικονομικό ανταγωνισμό της αγοράς. Η πραγματική φιλοσοφική παιδεία δεν υποτιμά τις ανάγκες της αγοράς και την πραγματικότητα του οικονομικού και κοινωνικού ανταγωνισμού. Αντιθέτως, μέσα σ' αυτό το κλίμα αποβλέπει στην αποκατάσταση της ισορροπίας ανάμεσα στο «εγώ» και στους «άλλους», στις κοινωνικές ανάγκες και τις πραγματικές, ανάμεσα στις φαντασιώσεις της αστικής τάξης και την πραγματικότητα της ανθρώπινης κατάστασης. Δεν είναι τυχαίο ότι κατά την αρχαιότητα οι φιλοσοφικές σχολές έφτασαν στον κολοφώνα της δόξας τους, αφού οποιοδήποτε μέσο θεωρούνταν αποτελεσματικό για τους Ρωμαίους ευγενείς προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους τους στην αχανή επικράτεια της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Δεν είναι τυχαίο ότι οι Ρωμαίοι έπαρχοι και αξιωματούχοι, και ο ίδιος ο Ρωμαίος αυτοκράτορας, ο Μάρκος Αυρέλιος, είχαν όλοι εν-

τυφώσει στη φιλοσοφία, την οποία καλλιέργησαν σε καθημερινή βάση ως «πνευματική άσκηση», προκειμένου να ανταποκριθούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στα καθήκοντά τους.

Οι φιλοσοφικές σχολές της ελληνιστικής εποχής ήταν στην ουσία ο πρόδρομος του αληθινού σχολείου του ανθρωπισμού, ενώ οι Στωικοί ήταν οι πραγματικοί πολεμίοι της τυραννίας και του τυραννικού πνεύματος.

Αυτό το πνεύμα φαίνεται σήμερα να κυριαρχεί στη μαθητιάσα νεολαία, στην οικογένεια και στο σχολείο. Πώς μπορούν τα παιδιά να πολεμήσουν έναν άγνωστο σε εκείνα εκθρό, την τυραννία του «εγώ» και της επιθυμίας, πώς μπορούν να ελέγχουν τις τυραννικές δυνάμεις της ψυχής τους αν αγνοούν την ύπαρξή τους;

Μήπως δεν πρέπει τελικά να μας εκπλήσσει το γεγονός ότι, παρά τις μεγαλοστομίες και τις υποσχέσεις για βελτίωση του σχολικού περιβάλλοντος, τα προαύλια μετατρέπονται όλο και περισσότερο σε θέατρο βίας και εκφοβισμού; «Αν θέλεις να μάθεις να κυβερνάς τους

άλλους πρέπει πρώτα να μάθεις να κυβερνάς τον εαυτό σου», έλεγε ο Σωκράτης στον Αλκιβιάδη. Την τέχνη αυτή της «διακυβέρνησης» του εαυτού, ο Σωκράτης την ονόμαζε «αληθινή πολιτική τέχνη» και ήταν ο μόνος που την ασκούσε. Η παλινόρωμαϊκής εποχής ήταν στην ουσία ο πρόδρομος του αληθινού σχολείου του ανθρωπισμού, ενώ οι Στωικοί ήταν οι πραγματικοί πολεμίοι της τυραννίας και του τυραννικού πνεύματος. Αυτό το πνεύμα φαίνεται σήμερα να κυριαρχεί στη μαθητιάσα νεολαία, στην οικογένεια και στο σχολείο. Πώς μπορούν τα παιδιά να πολεμήσουν έναν άγνωστο σε εκείνα εκθρό, την τυραννία του «εγώ» και της επιθυμίας, πώς μπορούν να ελέγχουν τις τυραννικές δυνάμεις της ψυχής τους αν αγνοούν την ύπαρξή τους;

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Του **ΑΝΤΡΕΑ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ**

Η σημερινή ιστορία εξελίσσεται γύρω από μια συνάντηση, το 1976, στην οποία ο Μακάριος «απέλυνε» με μετάθεση τον Αμερικανό πρόεδρο στη Λευκωσία Μπιλ Κρόφορντ, νιώθοντας ισχυρός εν αναμονή της εκλογικής νίκης του Τζίμι Κάρτερ. Ο Δημοκρατικός υποψήφιος, μεταξύ πολλών άλλων, είχε υποσχεθεί στο ελληνικό λόμπι ότι θα ξεκαθάριζε το Στέιτ Ντιπάρτμεντ από τα απομεινάρια του Κίσινγκερ. Κι ενώ ο ελληνισμός έτριβε, με ρεβανσιστική ικανοποίηση, τα χέρια του, όταν εξελέγη ο Κάρτερ, ο δόθεν σωτήρας σχεδίαζε να ξηλώσει τη μεγάλη επιτυχία του ελληνικού λόμπι, το εμπάργκο όπλων στην Τουρκία, που επετεύχθη επί Κίσινγκερ.

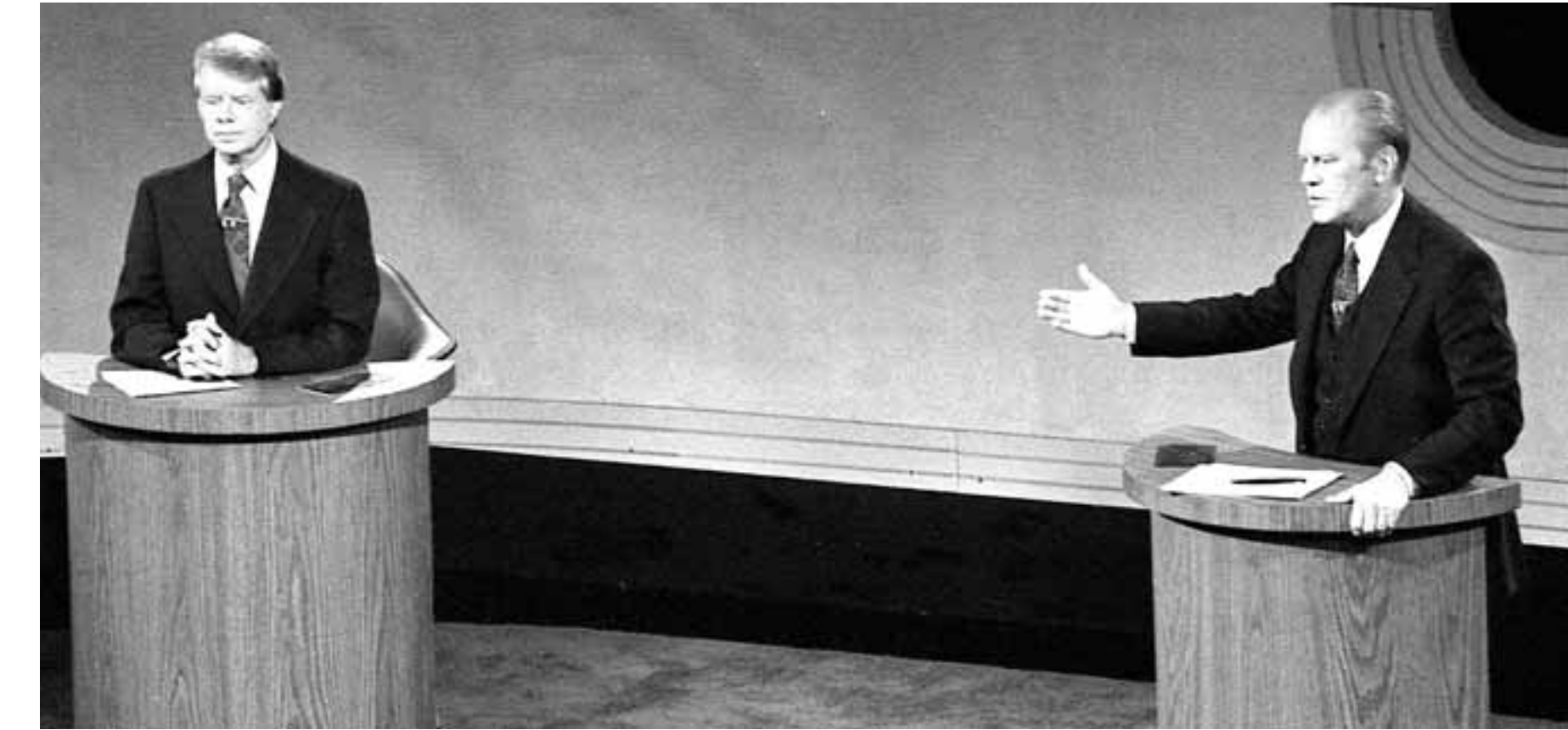
Στις 26 Αυγούστου 1974, ο υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Χένρι Κίσινγκερ εμφανίσθηκε ενώπιον της Επιτροπής Εξωτερικών της Γερουσίας για την κατάσταση στην Κύπρο. Όταν ολοκλήρωσε την τοποθέτησή του, πήρε τον λόγο ο ρεπουμπλικανός γερουσιαστής Τζέικομπ Τζάβιτς, εβραϊκής καταγωγής.

«Κύριε υπουργέ, δικαίως η αδικία, θεωρούμαι από ορισμένους ως ο ηγέτης του εβραϊκού λόμπι στο Κογκρέσο, με το οποίο έχετε κατά καιρούς διαφωνήσει. Επιτρέψτε μου σύντομα να σας μιλήσω για ορισμένες πραγματικότητες της αμερικανικής πολιτικής. Η εβραϊκή επιρροή στις ΗΠΑ είναι συγκεντρωμένη σε μερικές βασικές πόλεις, Νέα Υόρκη, Λος Άντζελες, Σικάγο. Η ελληνική επιρροή είναι παντού. Δεν υπάρχει ένας σερίφης, ένας δήμαρχος μικρής πόλης, κυβερνήτης πολιτείας, επίτροπος αυτοκινητοδρόμων, που δεν είναι, σε κάποιο βαθμό, υποχρεωμένος στην υποστήριξη των Ελληνοαμερικανών, είτε Ρεπουμπλικανών, είτε Δημοκρατικών. Οι Έλληνες στις ΗΠΑ έχουν μια οργάνωση που τους συνδέει, που ονομάζεται ΑΗΕΡΑ, μια οργάνωση για τη διατήρηση του ελληνικού πολιτισμού. Δεν υπήρξε ποτέ πολιτική οργάνωση. Οι Ελληνοαμερικανοί δεν άσκησαν ποτέ εθνική πολιτική επιρροή. Το ενδιαφέρον τους είναι οι άδειες αλκοολούχων ποτών, οι συμβάσεις αυτοκινητοδρόμων, οι άδειες εστιατορίων και ούτω καθεξής. Ποτέ προηγουμένως δεν είχαν ασκήσει αυτό το ουσιαστικά τεράστιο βάρος σε εθνικό επίπεδο. Αλλά το Κυπριακό τους έχει ηλεκτρίσει, όπως δεν έχουν ηλεκτρισθεί ποτέ προηγουμένως, και έχουν μια δομή μέσω της οποίας μπορούν να ασκήσουν πολιτική επιρροή σε εθνικό επίπεδο. Εάν κατά καιρούς, δρ Κίσινγκερ, είχατε λόγο να διαφωνήσετε με το εβραϊκό λόμπι, απλώς περιμένατε μέχρι να σας χτυπήσει το ελληνικό λόμπι. (γέλια)» (βλ. συνέντευξη με τον πρόεδρο Γουίλιαμ Κρόφορντ, 24 Οκτωβρίου, 1998 στο Association for Diplomatic Studies and Training).

Η γέννηση

Πριν από το καλοκαίρι του 1974, στο Κογκρέσο υπηρέτουσαν δύο ομογενείς: ο Τζον Μπραδής, που εκλεγόταν από το 1959 στην Ιντιάνα και ο Πολ Σαρμπάνης, από το Μέριλαντ, ο οποίος εξελέγη για πρώτη φορά το 1971. Επίσης από το Μέριλαντ ήταν ο ελληνικής καταγωγής αντιπρόεδρος του Ρίτσαρντ Νίξον το 1968, Σπύρο Άγκνιου, ο οποίος παραιτήθηκε ντροπισμένος το 1973 λόγω διαφθοράς. Μέχρι την τουρκική εισβολή, οι Ελληνοαμερικανοί ήταν οργανωμένοι γύρω από τις εκκλησιαστικές ενότητες της Αρχιεπισκοπής Αμερικής και στην ΑΗΕΡΑ, η οποία ιδρύθηκε το 1922 για να προστατέψει τα πολιτικά τους δικαιώματα από την πολεμική μίσους της Κου Κλουξ Κλαν. Η ΑΗΕΡΑ «δεν είχε αναμειχθεί ποτέ σε θέματα εξωτερικής πολιτικής», είχε διαβεβαιώσει τον Κίσινγκερ ο Τζέιμς Φόρντ, διάδοχος του Νίξον, ο οποίος επίσης παραιτήθηκε στις 9 Αυγούστου 1974, λόγω του σκανδάλου Γουότεργκαϊτ.

Η τουρκική εισβολή «γέννησε» το ελληνικό λόμπι. Ήταν η έκφραση της αυθόρμητης αγωνίας των Ελληνοαμερικανών για την τύχη της Κύπρου και της Ελλάδας. Τα πρώτα χρόνια λειτουργήσε στο πλαίσιο της αυτοοργάνωσης και αυτοχρηματοδότησης, χωρίς την καθοδήγηση της Αθήνας και της

Στις 12 Δεκεμβρίου του 1974 ο Τζίμι Κάρτερ εξήγγειλε υποψηφιότητα για το χρίσμα των Δημοκρατικών για τις εκλογές του 1976 για τον Λευκό Οίκο, με αντίπαλο τον Ρεπουμπλικάνο Τζέιμς Φορντ. Στη φωτογραφία οι δύο διεκδικητές κατά τη διάρκεια του ντιμπέιτ της 23ης Σεπτεμβρίου 1976.

Η γέννηση του ελληνικού λόμπι

Ο κακός Χένρι Κίσινγκερ, ο καλός Τζίμι Κάρτερ και η ψυχρολουσία

Η τουρκική εισβολή «γέννησε» το ελληνικό λόμπι. Ήταν η έκφραση της αυθόρμητης αγωνίας των Ελληνοαμερικανών για την τύχη της Κύπρου και της Ελλάδας.

Λευκωσίας. Η Αρχιεπισκοπή Αμερικής έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην κινητοποίηση, αφού μέσα από τις εκκλησιαστικές της δομές, σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, ενεργοποιήθηκαν οι ομογενείς. Ατυπη ημερομηνία γέννησης του λόμπι είναι η 19η Αυγούστου, όταν πραγματοποιήθηκε στην Ουάσινγκτον «μεγαλειώδης ομογενειακή συγκέντρωση διαμαρτυρίας έξωθι του Λευκού Οίκου. Άνω των 20.000 ομογενών, από τις Ανατολικές κυρίως πολιτείες διαμαρτυρήθηκαν εντόνως κατά της Αμερικανικής πολιτικής επί του Κυπριακού. Συνθήματα κατά του Κίσινγκερ. Υπέρβητε τις προσδοκίες των οργανωτών η διαδήλωση. Διαδήλωση και στο Σικάγο» («Εθνικός Κήρυκας», 20 Αυγούστου 1974).

Ο μαγνήτης

Ο Κίσινγκερ ήταν ο μαγνήτης που τράβηξε βίαια πάνω του το μίσος και την οργή για την ανθρωπίνη τραγωδία και την πληγωμένη περηφάνεια των Ελλήνων. «Στο Διάβολο!» τον έστελνε το κύριο άρθρο του ομογενειακού «Εθνικού Κήρυκα» στις 15 Αυγούστου 1975. Μαύρα φέρετρα με το όνομά του και αφίσες που τον επικήρυσσαν «Ζωντανό ή Νεκρό με μοιιβή £1» εμφανίζονταν στις διαδηλώσεις για την Κύπρο. Στο ελληνικό συλλογικό απωθημένο ήταν πιο έντονο από τον αόρατο δικτάτορα Ιωαννίδη και εξίσου μιστός με την Τουρκία. Όσο κυνικός και αν ήταν ο Κίσινγκερ, τα τηλεγραφήματα του Στέιτ Ντιπάρτμεντ προς τις πρεσβείες στην Αθήνα και τη Λευκωσία φανερώνουν ότι τον ενοχλούσε αυτή η κριτική και κύμα αντιαμερικανισμού που είχε κατακλύσει Ελλάδα και Κύπρο. Σε μήνυμά του, στις 17 Αυγούστου 1974, στον Έλληνα πρωθυπουργό Κωνσταντίνο Καραμανλή, έλεγε ότι «είναι εντελώς αδικαιολόγητο να επιρρίπτεται η ευθύνη στις ΗΠΑ» για την τουρκική εισβολή (Τηλεγράφημα 181127 από υπουργό Εξωτερικών προς πρόεδρο ΗΠΑ στην Αθήνα, 17 Αυγούστου, 1974). Αργότερα, όπως θα δούμε, θα ανακαλούσε τον πρόεδρο του στην Κύπρο για να δείξει την ενόχλησή του.

Η Κύπρος όμως ήταν μια μικρή

Ο Χένρι Κίσινγκερ ήταν ο μαγνήτης που τράβηξε βίαια πάνω του το μίσος και την οργή για την ανθρωπίνη τραγωδία και την πληγωμένη περηφάνεια των Ελλήνων.

τρικυμία μπροστά στο τσουνάμι αμφισβήτησης της εξωτερικής πολιτικής στην Ουάσινγκτον, λόγω του πολέμου στο Βιετνάμ, του πραξικοπήματος στη Χιλή και του σκανδάλου Γουότεργκαϊτ. Γύρω από τους Μπραδής και Σαρμπάνη δημιουργήθηκε μια άτυπη συμμαχία υποστηρικτών Ελλάδας και Κύπρου, επικριτών του Κίσινγκερ και πολιτικών που διεκδικούσαν επανεκλογή και ήθελαν να εξαρωθούν την αγωνία της αμερικανικής κοινωνίας απέναντι στον νέο εχθρό, τα ναρκωτικά για τα οποία υπεύθυνι θεωρείτο και η Τουρκία όπου καλλιεργείτο με κρατική ανοχή όπιο.

Το εμπάργκο

Με αυτά τα «πυρομαχικά», η «Συμμορία των Τεσσάρων» στο Κογκρέσο, του γερουσιαστή Τόμας Ήγκλετον, του βουλευτή Μπεν Ρόσενταλ και των Σαρμπάνη και Μπραδής, διεκδικήσαν την επιβολή εμπάργκο όπλων στην Τουρκία για να την πιέσουν σε παραχωρήσεις στην Κύπρο. Απέναντι

τους στάθηκε ο Κίσινγκερ, ο οποίος τους κατηγόρησε ότι «διακινδύνευαν μια ζωτική συμμαχία [των ΗΠΑ με την Τουρκία] χωρίς να προωθούνται οι προοπτικές διευθέτησης του Κυπριακού». Στις 17 Οκτωβρίου 1974, το Κογκρέσο ψήφισε υπέρ της διακοπής της στρατιωτικής βοήθειας στην Τουρκία «μέχρις ότου ο πρόεδρος [σ.σ. των ΗΠΑ] πιστοποιήσει στο Κογκρέσο ότι ουσιαστική πρόοδος προς μια συμφωνία έχει επιτευχθεί» στο Κυπριακό.

Δύο μόλις μήνες μετά τη «γέννησή» του, το ελληνικό λόμπι είχε καταγάγει την πρώτη του μεγάλη νίκη, η οποία να μην δεν βελτίωσε τις προοπτικές λύσης στο Κυπριακό, αλλά προκάλεσε μεγάλη λαϊκή ικανοποίηση σε Κύπρο και Ελλάδα. Είχε ιδωθεί σαν επικράτηση του δικαίου επί της αδικίας και ήττα του Κίσινγκερ.

Οι υπερβολές

Στις 12 Δεκεμβρίου του 1974, ο Τζίμι Κάρτερ εξήγγειλε υποψηφιότητα για το χρίσμα των Δημο-

κρατικών για τις εκλογές του 1976 για τον Λευκό Οίκο, με αντίπαλο τον Ρεπουμπλικάνο Τζέιμς Φορντ και τον κίνδυνο παραμονής του Κίσινγκερ, αλλά και πιστεύοντας τις γενναιοδωρές υποσχέσεις του Κάρτερ, το άπειρο ελληνικό λόμπι σήκωσε το λάβαρο του Κάρτερ. Υπήρχε υπερβολική αισιοδοξία. Το μήνυμά σε Λευκωσία και Αθήνα ήταν ότι «όταν ο άνθρωπός μας, ο Κάρτερ, πάρει τα πνία, θα διασφαλίσουμε ότι οποιοσδήποτε είχε την παραμικρή σχέση με την καταστροφική περίοδο [καλοκαίρι 1974] θα εξαφανιστεί». Έκαναν ειδική αναφορά σε πρέσβεις», θυμάται ο πρέσβης τότε των ΗΠΑ στην Κύπρο Μπιλ Κρόφορντ (βλ. Συνέντευξη Κρόφορντ). Αυτόν είχε ανακαλέσει ο Κίσινγκερ για να στείλει το μήνυμα στον Μακάριο ότι δεν θα γίνονταν ανεκτές άλλες επιθέσεις κατά της αμερικανικής πρεσβείας—στις 19 Αυγούστου 1974, στην πρώτη τέτοια διαδήλωση, είχε δολοφονηθεί ο Αμερικανός πρέσβης Ρότζερ Ντέιβις.

Ο Μακάριος

Ο Μακάριος εκνευρίστηκε με την κίνηση Κίσινγκερ, αλλά και με το προφορικό μήνυμά που του μετέφερε ο Κρόφορντ, όταν επέστρεψε, δύο βδομάδες αργότερα. Έχοντας κατά νου τις υποσχέσεις του ομογενών, ακολούθησε ο πιο κάτω διάλογος με τον Κρόφορντ: «Κύριε πρέσβη, δεν είναι αλήθεια ότι στο σύστημά σας, οι πρέσβεις υποβάλλουν τις παρατηρήσεις τους, όταν εκλεγεί νέος πρόεδρος; Ναι, Μακαριότατε, είναι.

Δεν θα ίσχυε το ίδιο και στην περίπτωση σας, έστω και αν είστε διπλωμάτης καριέρας; Θα υποβάλλετε την παρατήρησή σας;

Ναι, Μακαριότατε.

Ποιες είναι οι επιθυμίες σας; Μακαριότατε, αν έχει έρθει η ώρα που δεν μπορώ πλέον να υπηρετήσω την υπόθεση της ειρήνης στην Κύπρο, θα χαρώ να φύγω. Αν θα μπορούσα να είμαι χρήσιμος με βάση τη γνώση και εμπειρία μου από την Κύπρο, θα προτιμούσα να μείνω».

Ο Μακάριος «χαμογέλασε πολύ αχνά, έχοντας στείλει το μήνυμά ότι μπορούσε να απομακρύνει τον απεσταλμένο του Κίσινγκερ κατά βούληση».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Henry Kissinger, «Years of Renewal», Εκδόσεις Simon & Schuster, 1999.
Αθανάσιος Αλαμάνιτης, «Η επιρροή των λόμπι στην Αμερικανική εξωτερική πολιτική», διδακτορική διατριβή, 2016.

Στις 2 Νοεμβρίου 1976 ο Κάρτερ αναδείχθηκε πρόεδρος των ΗΠΑ. Σε Κύπρο και Ελλάδα κτύπησαν χαρμόσυνα οι καμπάνες, οι απεγνωσμένοι πρόσφυγες πίστεψαν πως πλησίαζε η ώρα της επιστροφής. Ήταν η πρώτη αισιόδοξη στιγμή από το 1974. Το ελληνικό λόμπι βρέθηκε στο στρατόπεδο των νικητών. Η τουλάχιστον έτσι νόμιζε. Διότι ενόσω η ενασχόληση της ελληνικής πλευράς ήταν το ξεκαθάρισμα στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ, ο Κάρτερ και οι συνεργάτες του δούλευαν για να άρουν το εμπάργκο όπλων στην Τουρκία. Χρειάστηκαν 20 μήνες. Τον Αύγουστο 1978 με οριακή πλειοψηφία (208-205) στη Βουλή και πιο άνετα (57-42) στη Γερουσία, το Κογκρέσο εισάκουσε τις εκκλήσεις του προέδρου Κάρτερ. «Πρόκειται για την πιο σημαντική απόφαση εξωτερικής πολιτικής που αντιμετωπίζει το Κογκρέσο» είχε δηλώσει ο Κάρτερ, ο οποίος ανέλαβε προσωπικά την εκστρατεία αυτή, σύμφωνα με τη «Washington Post». Η ισχυρή πλειοψηφία, σύμφωνα με την εφημερίδα, αντανακλούσε «τη σκληρή αντίσταση της ελληνοαμερικανικής κοινότητας». Ο ηγέτης της κυπριακής ομογένειας Φίλιπ Κρίστοφερ παραδέχθηκε ότι «βεβαίως ξεγελαστήκαμε όλοι, διότι μάθαμε πώς δουλίζουν οι πολιτικοί. Οι υποσχέσεις του 1976 και οι καμπάνες που κτύπησαν ότι θα ελευθερωθεί η Κύπρος λόγω της εκλογής Κάρτερ και η απογοήτευση που ακολούθησε ήταν σημαντικό μάθημα που πήραμε» (βλ. συνέντευξη στο ΚΥΠΕ, 27 Αυγούστου 2009).

Ο Κάρτερ και οι καμπάνες

Στις 2 Νοεμβρίου 1976, ο Κάρτερ αναδείχθηκε πρόεδρος των ΗΠΑ. Σε Κύπρο και Ελλάδα κτύπησαν χαρμόσυνα οι καμπάνες, οι απεγνωσμένοι πρόσφυγες πίστεψαν πως πλησίαζε η ώρα της επιστροφής. Ήταν η πρώτη αισιόδοξη στιγμή από το 1974. Το ελληνικό λόμπι βρέθηκε στο στρατόπεδο των νικητών. Η τουλάχιστον έτσι νόμιζε. Διότι ενόσω η ενασχόληση της ελληνικής πλευράς ήταν το ξεκαθάρισμα στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ, ο Κάρτερ και οι συνεργάτες του δούλευαν για να άρουν το εμπάργκο όπλων στην Τουρκία. Χρειάστηκαν 20 μήνες. Τον Αύγουστο 1978 με οριακή πλειοψηφία (208-205) στη Βουλή και πιο άνετα (57-42) στη Γερουσία, το Κογκρέσο εισάκουσε τις εκκλήσεις του προέδρου Κάρτερ. «Πρόκειται για την πιο σημαντική απόφαση εξωτερικής πολιτικής που αντιμετωπίζει το Κογκρέσο» είχε δηλώσει ο Κάρτερ, ο οποίος ανέλαβε προσωπικά την εκστρατεία αυτή, σύμφωνα με τη «Washington Post». Η ισχυρή πλειοψηφία, σύμφωνα με την εφημερίδα, αντανακλούσε «τη σκληρή αντίσταση της ελληνοαμερικανικής κοινότητας». Ο ηγέτης της κυπριακής ομογένειας Φίλιπ Κρίστοφερ παραδέχθηκε ότι «βεβαίως ξεγελαστήκαμε όλοι, διότι μάθαμε πώς δουλίζουν οι πολιτικοί. Οι υποσχέσεις του 1976 και οι καμπάνες που κτύπησαν ότι θα ελευθερωθεί η Κύπρος λόγω της εκλογής Κάρτερ και η απογοήτευση που ακολούθησε ήταν σημαντικό μάθημα που πήραμε» (βλ. συνέντευξη στο ΚΥΠΕ, 27 Αυγούστου 2009).

17 OCTOBER 2023
TIME: 19:00
NICOSIA MUNICIPALITY
GARDENS

4TH CYPRUS COCKTAIL FESTIVAL

BY
Difford's
Guide

THE DISCOVERING DRINKERS

Κύπρος
Rum and Jam
Mr Tippler
Baronymous
Volver
Lost + Found Drinkery
Mason
Kleidi
Tria Poulakia
Notes And Spirits
Blurry Lights

Ελλάδα
Line
The Clumsies
To λοκάλι
Urupa Erops
The Bar In Front Of The Bar
360 Cocktail bar
Barro Negro
Casablanca Social Club

Ιταλία
Gucci Giardino 25

Ισπανία
Monk Barcelona

Street Food

Serial Griller
Por Favor
The Potbelly
Hungry Deal
Omni Street Eats
Quattrino Autentico Italiano
Tipsy Sticks

digital
agenda
CYPRUS SUMMIT

Where the city
mingles with
the summit

#COCKTAILFESTCY

COCKTAIL
INGREDIENTS BY **αλφαμεγα**

CONTACTLESS
PAYMENTS BY

EVENT
SUPPORTER

wizguide

UNDER THE
AUSPICES OF

NICOSIA
The brightest capital of Europe

Αγώνας διαρκείας με οδηγό την ελπίδα

Ο Σάββας Ιακωβίδης τον Ιούνιο του 2023 έχασε τον γιο του από καρκίνο και αφηγείται στην «Κ» μια ιστορία ψυχικής δύναμης

Συνέντευξη στην
ΙΩΑΝΝΑ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

«Ο Χριστός ουδέποτε παραπονήθηκε στην ζωή του. Ήταν ένας άνθρωπος που πολεμούσε και ήπνελε να ζήσει. Όταν μας είπαν πως έχει 1-2 χρόνια ζωής, εκείνος είπε ότι θα ζήσει πολύ περισσότερο και κατάφερε να ζήσει για περίπου άλλα 14 χρόνια» λέει στην «Κ» ο Σάββας Ιακωβίδης, ο οποίος έχασε τον γιο του μετά από μια μακροχρόνια μάχη με τον καρκίνο τον Ιούνιο του 2023. Ο κ. Ιακωβίδης αφηγείται στην «Κ» μια ιστορία ψυχικής δύναμης, στέλνοντας το μήνυμά ότι η θετική σκέψη, με οδηγό την ελπίδα, παίζει αποφασιστικό ρόλο στην εξέλιξη της υγείας των ασθενών με καρκίνο. Ένα σημαντικό ζήτημα που ο κ. Ιακωβίδης θίγει στη συζήτησή μας είναι το υψηλό κόστος των θεραπειών και η δικαιοδοσία προσβασιμότητας των ασθενών σε αυτές. Τονίζει την ανάγκη να δοθεί προτεραιότητα στην ενίσχυση του Ογκολογικού Κέντρου, αλλά και στην εκπαίδευση του ιατρικού προσωπικού έτσι ώστε να βελτιωθεί η περιθαλψή των καρκινοπαθών.

Ένα στα τρία εκατομμύρια

Ο Χριστός Ιακωβίδης διαγνώστηκε στις 27 Δεκεμβρίου του 2009, όταν ήταν μόλις 22 ετών, με έναν σπάνιο τύπο καρκίνου, το Ewing sarcoma, το οποίο προσβάλλει ένα στα τρία εκατομμύρια άτομα. Ο πατέρας του Σάββας Ιακωβίδης, οποίος δραστηριοποιείται στον τομέα της Υγείας, λέει στην «Κ» πως επρόκειτο για μια δύσκολη και σπάνια περίπτωση, όσοι, τότε, οι καλύτερες επιλογές νοσηκομείων που είχαν ενώπιόν τους για θεραπεία, ήταν το M.D. Anderson Cancer Center, στο Τέξας των Ηνωμένων Πολιτειών και το Royal Marsden στο Λονδίνο. «Επιλέξαμε το Λονδίνο επειδή και εγώ και ο Χριστός σπούδασαμε στην Αγγλία, ξέραμε πως να κινηθούμε, ήταν σαν να πηγαίναμε σε δικό μας τόπο». Οι πρώτες χημειοθεραπείες ξεκίνησαν στις 19 Ιανουαρίου του 2010 και στις 3 Ιουλίου του ίδιου χρόνου ακολούθησε μια μεγάλη επέμβαση για τον Χρίστο, μεταξύ λεκάνης και σπονδυλικής στήλης, κατά την οποία οι ιατροί έπρεπε να λάβουν μια μεγάλη απόφαση που θα έκρινε εάν ο Χρίστος θα έμενε σε τροκοκάθισμα για όλη του τη ζωή. Τελικά, αποφάσισαν να προχωρήσουν την επέμβαση με τρόπο που θα του επέτρεπε να περπατάει και να έχει μια καλή ποιότητα ζωής.

Στη συνέχεια, ο Χρίστος ξεκίνησε ακτινοθεραπείες, οι οποίες διήρκησαν μέχρι και τον Δεκέμβριο του 2010. Οι γιατροί εκτίμησαν ότι οι εν λόγω θεραπείες θα τον κρα-

τούσαν καθαρό για τουλάχιστον ακόμη ένα χρόνο. Ωστόσο, τον Οκτώβριο του 2011, ο καρκίνος επανήλθε, και για περίπου δύο μήνες χρόνια υποβάλλονταν συνεχώς σε επιμερίσεις στον αριστερό και τον δεξιό πνεύμονα. «Ο μόνος τρόπος για να σταματήσει η ροή των πραγμάτων ήταν η μεταμόσχευση μυελού των οστών. Οι γιατροί μάλιστα έμερσαν ότι υπάρχει 60% πιθανότητα να θεραπευτεί και ένα 40% να επανέλθει. Προχωρήσαμε για μεταμόσχευση», σημειώνει ο πατέρας του Χρίστου. Πέρασαν περίπου 11 μήνες και ο καρκίνος εμφανίστηκε ξανά. Ο Χρίστος σημείωνε συνεχώς μεταστάσεις και υποτροπές σε διάφορα μέρη του σώματός του. Μετά τους πνεύμονες και τη λεκάνη, ο καρκίνος εμφανίστηκε στον χόνδρο του δεξιού ποδιού, με τους γιατρούς να τον υποβάλλουν σε ακόμα μια σοβαρή

«Είναι πολύ σημαντικό να γίνονται επενδύσεις στη χώρα μας, με νέες τεχνολογίες και θεραπείες έτσι ώστε οι ασθενείς να μην αναγκάζονται να καταφύγουν στο εξωτερικό, με τεράστιο κόστος για τους ίδιους».

επέμβαση. Μάλιστα, όπως αναφέρει ο κ. Ιακωβίδης, καταλυτική όσον αφορά την υγεία του Χριστού, ήταν η περίοδος του Covid. «Ταξιδεύαμε μόνο δύο φορές στην Αγγλία, εν μέσω της πανδημίας με χιλίες δυο διαδικασίες, παρά το ότι είχαμε εμβολιαστεί. Μας πήρε πίσω, πιστεύω, θα μπορούσε να ζήσει για ακόμα λίγα χρόνια».

Σήκωσαν τα χέρια ψηλά

«Ο Χριστός συνέχισε τις ακτινοθεραπείες του στην Αγγλία μέχρι τον Αύγουστο του 2022. Τέλος του μήνα αποφάσισε να επιστρέψει στην Κύπρο. Τότε οι γιατροί του, με οδηγίες προς το Ογκολογικό Κέντρο, αποφάσισαν να του δώσουν ένα πειραματικό φάρμακο του οποίου η χορήγηση γινόταν από το στόμα. Λόγω της σπανιότητας της περίπτωσης του Χριστού δεν υπήρχαν πρωτόκολλα και γι' αυτό η θεραπεία ήταν πειραματική. Στόχος του εν λόγω φαρμάκου ήταν να μειώσει τους όγκους, αλλά δυστυχώς αυτό δεν έγινε». Ο Χριστός παρουσίασε μεγάλους όγκους σε πέντε σημεία, με τον πιο επικίνδυνο να βρίσκεται στον περικάρδιο, και η επιστροφή στην Αγγλία ήταν αναπόφευκτη. Οι γιατροί αποφάσισαν να ξεκινή-

A portrait of a middle-aged man with a shaved head, smiling at the camera. He is wearing a dark navy blue suit jacket over a light blue dress shirt and a dark blue necktie. His hands are clasped together in his lap. He is wearing a black wristwatch with a white face on his left wrist. The background consists of vertical wooden slats and dark vertical pillars, suggesting an indoor setting like a hallway or a modern office. The lighting is soft and even.

«Ἐζησε 36 χρόνια στο φυλάκιο. Ταξίδευε αρκετές φορές με την οικογένειά του, μέχρι και στην Ιαπωνία πήγε» λέει ο Σάββας Ιακωβίδης, πατέρας του Χρίστου.

μια εβδομάδα μετά, διαπιστώθηκε μέσα από το pet scan (Τομογραφία Εκπομπής Ποζιτρονίων) ότι οι όγκοι ήταν παντού, ειδικά περί τω πνευμόνων και της καρδιάς. «Οι γιατροί που με είπαν ότι δεν μπορούν να κάνουν τίποτα. Πρώτη φορά είχαν παύσει σκέπσει τα χέρια ψηλά», περιγράφει χαρακτηριστικά. Η παράκληση του Χριστού ήταν να επιστρέψει στην

χώρα του, στο σπίτι του και στην οικογένειά του, κάτι το οποίο ενέκριναν οι γιατροί, με την προϋπόθεση ότι θα ταξίδευε με αεροσκάφος.

«Ο Χριστός επέστρεψε στο σπίτι του και όλα πήγαιναν σχετικά καλά. Ένα βράδυ μεταξύ Παρασκευῆς και Σαββάτου μου τηλεφώνησε η σύζυγός του και με ενημέρωσε ότι γιος μου δεν ήταν καλά. Ο ίδιος

ὁπως δεν ήθελε να πάει ξανά στο νοσοκομείο, λόγω όλων των δυσάρεστων εμπειριών που είχε όλα αυτά τα χρόνια. Το οξυγόνο του όμως έπεφτε συνεχώς, άρχισε να έχει παρησθήσεις. Έτσι τον πήγαμε στο Αμερικάνικο Ιατρικό Κέντρο όπου κατάφερε να ξεπεράσει αυτό το έκτακτο περιστατικό. Μετά, ένα πρωί, τρεις μέρες πριν φύγει από τη ζωή, έπεσε σε κόμα. Έφτασε σε ένα σημείο που δεν μπορούσε να στηριχθεί πλέον μηχανικά, διότι ο οργανισμός του δεν ανταποκρινόταν». Στις 18 Ιουνίου ο Χρίστος έφυγε από τη ζωή μετά από 14 χρόνια μάχης με τον καρκίνο.

Διψούσε για ζωή

«Ο Χριστός ήταν ένα άτομο γεμάτο ενέργεια, έξυπνο και φιλικό. Κατάφερε κατά τη διάρκεια των πρώτων θεραπειών του να επιστρέψει στο Πανεπιστήμιο και να ολοκληρώσει τις σπουδές του στις Οικονομικές και Πολιτικές επιστήμες μέτρια. Παντρεύτηκε, απέκτησαν έναν γιο, τον Σάββα, ο οποίος είναι σήμερα 7,5 ετών. Ο Χριστός ήταν πολύ θετικός και είχε κίνητρο για να ζήσει, ενθάρρυνε τον εαυτό του και τους υπόλοιπους, δεν χρειαζόταν ποτέ επαγγελματική ψυχολογική

στηρίξει. Σε αυτό, σημαντικό ρόλο είχε η γυναικεία του, η οποία ήταν μαζικά του σε όλα και τον στηρίξε σε κάθε δύσκολη στιγμή. Η δική της θετική στάση βοήθησε τόσο τον Χριστό να κρατηθεί στη ζωή όσο περισσότερο μπορούσε και να την απολαύσει στο έπακρο, αλλά και τον εγγονό μου, τον Σάββα, να αντιμετωπίσει σε όλο αυτό που περνούσε η οικογένειά μας. Ο περίγυρός του, οι φίλοι και η οικογένειά του ήταν επίσης υποστηρικτικοί, αισιόδοξοι και πίστευαν ότι θα γινόταν καλά, κάτι που σε έναν βαθμό θεωρώ πως το πίστευε και ο Χριστός. Δεν είναι μόνο αυτός που πεύγει, αλλά και εκείνοι που μένουν πίσω, η σύζυγος, το παιδί του, ο πατέρας, αλλά ιδίως η μητέρα που θα κρατά για πάντα αυτή την απώλεια μέσα της».

Ο κ. Ιακωβίδης μέσα από τις δύσκολες εμπειρίες που έζησε με τον γιο του, βίσκει σήμερα τη δύναμη να μιλά γι' αυτόν και τις όμορφες στιγμές που πέρασαν μαζί. Η σχέση τους δεν ήταν η τυπική σχέση πατέρα - γιου, ήταν και σχέση φιλική. «Δεκατόεσσα χρόνια, πέρασα όλα τα στάδια της θεραπείας μαζί του». Είχαμε παρόμοιο χαρακτήρα, κάναμε πράγματα μαζί. Μας άρεσαν και τον δύο οι κινηματογραφικές ταινίες, δεν μπορούσε να φανταστείς πόσες είδαμε, κλασικές και σύγχρονες. Βγαίναμε έξω μαζί, δημιουργήσαμε μια σχέση μεταξύ μας η οποία με την πάροδο του χρόνου γινόταν ακόμα πιο δυνατή. Ξέραμε ότι κάποια μέρα θα έφευγε. Αλλά ο ίδιος μας είπε ότι ήταν ευχαριστημένος με τη ζωή του. Έζησε 36 χρόνια στο φουλ. Ταξίδευε αρκετές φορές με την οικογένειά του, μέχρι και στην Ιαπωνία πύγε» αναφέρει χαρακτηριστικά ο κ. Ιακωβίδης, εκφράζοντας ικανοποίηση με τα όσα κατάφερε να προσφέρει στον γιο του.

Με οδηγό την ελπίδα

Ο κ. Ιακωβίδης, μέσα από την ιστορία του γιου του, στέλνει μήνυμα συμπαράστασης και δύναμης σε όσους υποφέρουν από καρκίνο για να συνεχίσουν να πολεμούν, με την ελπίδα ότι κάποια μέρα θα ξεφυρέσει κάποια θεραπεία. «Πρέπει να έχεις το θάρρος να το πολεμήσεις. Δεν πρέπει να τα παράτας ποτέ, γιατί η επιστήμη προοδεύει. Ο Χρίστος είναι παράδειγμα για τους υπόλοιπους ασθενείς. Ενώ οι γιατροί του είχαν δώσει πρόβλεψη για ελάχιστο χρόνο ζωής, η θετική του σκέψη και η θέλησή του για ζωή τον βοήθησαν να ανταποκριθεί στις θεραπείες και να ζήσει 14 χρόνια μετά τη διάγνωση. Αν το πολεμήσεις θα έχεις αποτέλεσμα. Το πιο σημαντικό είναι να βλέπεις μπροστά».

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ ΡΩΣΣΙΔΗ

Κρίση Κωμοδρόμου: Η επικοινωνιακή διαχείριση της κρίσης από πλευράς κυβέρνησης

Το ζήτημα που προέκυψε με την καταβολή αποζημιώσεων για υπηρεσίες στην αναλυσή-ρώτρια κυβερνητική εκπρόσωπο, Δόξα Κωμοδρόμου, βρέθηκε στο επίκεντρο της πολιτικής συζητήσεων τις τελευταίες βδομάδες. Πέραν της πολιτικής ουσίας του ζητήματος, ενδιαφέρουν παρουσιάζει η επικοινωνιακή διαχείριση της κρίσης από πλευράς κυβέρνησης. Μια περίπτωση που μάλλον επιβεβαιώνει το ότι πολλές φορές όχι η ίδια η κρίση, αλλά η κακή διαχείρισή της είναι που επιφέρει ολέθρια αποτελέσματα.

1) Στα αρχικά στάδια της κρίσης, η κυβέρνηση προήγαγε, όπως και στην περίπτωση της 19χρονης συμβούλου για τα κοινωνικά δίκτυα, το υφυπουργό Τουρισμού, για να ακολουθεί την τακτική του «μη κάνει τίποτα και θα περάσει». Επιπλέον, προφανώς, το κλείσιμο του ζητήματος το συντομότερο δυνατόν μέσω απόσυρσης του διαιτητή για υπερωρίες. Εξελιχθηκε ωστόσο σε κρίση μεγαλύτερης διάρκειας. Το θέμα αναθεωρήθηκε στις 11/09 στην Κοινωνιοδουλευτική Επι-

τροπή Οικονομικών και κατά κάποιον τρόπο έκλεισε στις 25/09 με την παραίτηση της κ. Κωμοδρόμου. Δεκαπέντε μέρες, δηλαδή, με αναφορές σε πρωτοσέλιδα, αρνητικά δημοσιεύματα και σχόλια στα κοινωνικά δίκτυα.

2) Η αποφυγή ανάληψης πολιτικής ευθύνης από την ίδια την κ. Κωμοδρόμου στα αρχικά στάδια, σε συνδυασμό με το ότι κανένα άλλο στέλεχος της κυβέρνησης δεν τοποθετήθηκε ξεκάθαρα για το θέμα της αναπληρώτριας κυβερνητικής εκπροσώπου (και όχι γενικότερα για τις υπερρωές), οδήγησε τους λειτουργούς των ΜΜΕ στο συμπέρασμα ότι η κυβέρνηση κρύβεται. Και όσο η κυβέρνηση δεν τοποθετείτο, άλλο τόσο φούντωνε το κύμα αντιδράσεων στον Τύπο και τα κοινωνικά δίκτυα. Αξίζει να σημειωθεί ότι ενώ η κ. Κωμοδρόμου δεν προέβαινε σε οποιαδήποτε δήλωση, οι πολίτες σχολίαζαν επικριτικά το επίμαχο θέμα κάτω από προηγούμενες αναρτήσεις της. Η ίδια, σε συνέντευξη της στην Καθημερινή (01/10), ανέφερε ότι «καθένας δημοσιογράφος για δέκα μέ-

ρες δεν με πήρε τηλεφώνω να ζητήσει και τη δική μου θέση, κι έτσι το θέμα παρουσιάζοταν μονόπλευρα». Εύλογα ανακύπτει το ερώτημα γιατί δεν τοποθετήθηκε μέσω γραπτής δήλωσης ή ανάρτησης στα κοινωνικά δίκτυα.

3) Περαιτέρω, η προσπάθεια να περάσει το μήνυμα κυρίως μέσω διαρροών, ότι προτεραιότητα είχε η εθνική προσπάθεια στη Νέα Υόρκη, μάλλον δεν βρήκε ευήκοα ώτα, καθώς το ζήτημα όχι μόνο επισκίασε τις επαφές για το Κυπριακό, αλλά βρήκε ενωμένη και την αντιπολίτευση. Την ίδια ώρα, στελέχη των κομμάτων της συμπολίτευσης διακρίνονταν δημόσια τη θέση τους, ασκώντας κριτική. Η επίκληση των κρίσιμων στιγμών στο Κυπριακό, περισσότερο θεωρήθηκε ως μια καλή αφορμή για να κερδηθεί χρόνος, ή ακόμη και να ξεκαθαριστεί το ζήτημα. Η δε δημόσια τοποθέτηση της κ. Κωμοδρόμου (25/9) περί καλοστημένου σχεδίου την κρίσιμη ώρα που ο πρόεδρος της Δημοκρατίας έδινε μάχη στη Νέα Υόρκη για το Κυπριακό, επιβεβαιώνει την προσπάθεια αποπροσανατολισμού μέ-

σω διαρροών κατά τις πρώτες μέρες της κρίσης.

4) Η είδηση ότι ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Κωνσταντίνος Λετυμπίωντας υπέγραψε τις υπαγωγές συντήρησης ψηλά το θέμα, προσδίδοντας άλλα μία διάσταση σε σχέση με το νήμα της πολιτικής ευθύνης. Η απάντηση που ο ίδιος έδωσε, όμως, σε πρωινή ραδιοφωνική εκπομπή (22/9), ότι με τις υπογραφές του απλώς πιστοποιούσε το που βρίσκονταν τα συγκεκριμένα άτομα τη συγκεκριμένη στιγμή, περισσότερο λάδι στη φωτιά έριξε, ανοίγοντας νέο κύκλο αρνητικών σχολίων. Τέσσερις μέρες αργότερα (26/9) και αφού προηγήθηκε η παραίτηση Κωμοδρόμου, σε νέες διαλώσεις του παραδέχθηκε ότι «εκ των πραγμάτων έγινε λάθος», σημειώνοντας ότι «λειτούργησα καλή τη πίστη, χωρίς δόλο, χωρίς οποιαδήποτε σκοπιμότητα».

5) Από το κάδρο της διαχείρισης της κρίσης, αυτές τις πρώτες δύο εβδομάδες απουσίασε εντελώς ο ΠτΔ. Οι όποιες δηλώσεις έγιναν ήταν από συνεργάτες του, ενώ η τοποθέτηση της Προεδρίας μέσω

ανακοίνωσης (25/9) περιορίστηκε στο ότι ο πρόεδρος έκανε αποδεκτά την παραιτήση της αναπληρώτριας κυβερνητικής εκπροσώπου. Πάντως, το γεγονός ότι η κ. Καμοδρόμου αποτέλεσε επιλογή του κ. Χριστοδουλίδη και όχι συγκεκριμένων κόμματος, καθιστά μεγαλύτερη την επικοινωνιακή ζημία στο πρόσωπο του ΠτΔ, ο οποίος προεκλογικά μίλησε για άλλα ήθη.

Προτού κοπάσει ο κρότος που προκάλεσε η υπόθεση Κωμοδρόμου, το ίδιο μοτίβο διαχείρισης φαίνεται να τηρήθηκε στην περίπτωση του αρχηγού της Αστυνομίας και στο θέμα των συντάξεων. Χάθηκε ο έλεγχος του μνύματος και το επικοινωνιακό πεδίο στεροπροσδιορίστηκε αντί να στεροπροδιοριστεί από τους άμεσα εμπλεκόμενους. Μια αποτελεσματική διαχείριση κρίσης συνθέτουμε απαιτεί ταχύτητα στην αντίδραση και τη λήψη αποφάσεων, ειλικρίνεια και ενσυναίσθηση, συνεργασία με τους δημοσιογράφους, έλεγχος του μνύματος και ανάληψη της ευθύνης (και απολογία όταν χρειάζεται). Αυτή η απογοητευτική διαχείριση αποτελεί αποφασιστικότητα και απονεποποίηση.

θισον. Μόνο έτσι μπορεί να φύγει το θέμα από την ταξίδια, ιδιαίτερα σε μια εποχή όπου το ενδιαφέρον των πολιτών για θέματα χρηστής διοίκησης είναι αυξημένο, και η προσήλωση τους ιδιαίτερα ανυπόληπτη. Η αποφυγή ανάληψης πολιτικής ευθύνης, η προσπάθεια αποπροσανατολισμού και η αργοπορημένη αντίδραση, αντίθετα αποτελέσματα συνεπάγονται. Η δε επικύρωση της νομιμότητας δεν αποκαθιστά πάντοτε το περι δικαίου αίσθημα. Μάλλον χειρίζεται στη δημόσια σφαίρα το ερώτημα αν ότι είναι νόμιμο είναι ταυτόχρονα και ηθικά σωστό. Εν κατακλείδι, επικοινωνιακή κρίση δεν σημαίνει κατ' ανάγκη κακή φήμη και αρνητική προβολή. Μια εκτροπή από την κατάσταση της κανονικότητας μπορεί να αποτελέσει πρώτης τάξεως ευκαιρία για θετική δημοσιότητα, αλλά και για προβολή της ετοιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ευαισθησίας οποιουδήποτε θεσμού, οργανισμού ή προσώπου.

Ο κ. Χαράλαμπος Ρωσσίδης είναι διευθυντής Επικοινωνίας στη ΓΝΩΡΑ Σύμβουλοι Επικοινωνίας.

Ο χάρτης των εκλογών για την αυτοδιοίκηση

Οι 5 μεγαλύτερες περιφέρειες

Οι 5 μεγαλύτεροι δήμοι

Οι 5 μικρότεροι δήμοι

Περιφέρειες

13 είναι οι περιφέρειες

78 συνδυασμοί κατεβαίνουν στις περιφερειακές εκλογές

611 είναι οι θέσεις στα περιφερειακά συμβούλια

7.395 είναι οι υποψήφιοι περιφερειακοί σύμβουλοι

Δήμοι

332 είναι οι δήμοι της χώρας

1.211 συνδυασμοί κατεβαίνουν στις δημοτικές εκλογές

8.481 είναι το σύνολο των θέσεων στα δημοτικά συμβούλια

63.906 υποψήφιοι διεκδικούν μια θέση σε δημοτικό συμβούλιο

Κοινότητες

80.465 είναι οι υποψήφιοι για τις δημοτικές κοινότητες

Δημοτικές κοινότητες με πληθυσμό μεταξύ 201 και 2.000 κατοίκων εκλέγουν τριμελές συμβούλιο

Δημοτικές κοινότητες με μόνιμο πληθυσμό έως 200 κατοίκους εκλέγουν μονομελές όργανο

Ανω του 43% την πρώτη Κυριακή πρέπει να επιτύχει ένας συνδυασμός για να εκλεγεί δήμαρχος / περιφερειάρχης ο αντίστοιχος υποψήφιος

3% είναι το εκλογικό μέτρο για την είσοδο συνδυασμού στο περιφερειακό / δημοτικό συμβούλιο

Δικαίωμα ψήφου έχουν όσοι έχουν συμπληρώσει το 17ο έτος (έχουν γεννηθεί πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 2006)

Συμμετέχουν επίσης οι πολίτες της Ε.Ε. που κατοικούν στην Ελλάδα και έχουν εγγραφεί στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους έως τις 30 Ιουνίου 2023

ΑΠΟ ΤΟΥΣ 1.211 υποψηφίους δημάρχους οι 748 (ποσοστό 61,8%) ήταν υποψήφιοι και στις προηγούμενες εκλογές

164 είναι οι γυναίκες υποψήφιες δήμαρχοι

292 δήμαρχοι από τους σημερινούς είναι εκ νέου υποψήφιοι

5 δήμοι (Αντιπάρου, Ηρωικής Νήσου Ψαριών, Λειψιών, Σικίνου, Τοπείρου) έχουν μόνο ένα συνδυασμό

Των Κ. Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ, ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Λιγότερο από τέσσερις μήνες μετά τις εθνικές εκλογές και τη σαρωτική επικράτηση της Ν.Δ., η σημερινή αναμέτρηση για την τοπική αυτοδιοίκηση θα ήταν υπό άλλες συνθήκες μια διαδικασία με υψηλό ενδιαφέρον μόνο για όσους διεκδικούν την εκλογή ή επανεκλογή τους στις περιφέρειες και στους δήμους της χώρας. Όμως, το «δύσκολο» καλοκαίρι που πέρασε η κυβέρνηση, κυρίως λόγω των καταστροφικών πυρκαγιών και εν συνεχεία των πλημμυρών στη Θεσσαλία, αλλά και οι ανατροπές στον ΣΥΡΙΖΑ με την εκλογή Κασσελάκη στην ηγεσία, έχουν μεταβάλει τα δεδομένα: Τα εκλογικά αποτελέσματα, κατά κύριο λόγο στις 13 περιφέρειες και στους μεγάλους δήμους, θα αποτελέσουν μια πραγματική - πανελλαδική «δημοσκοπήση» για τη δυναμική των κομμάτων στο νέο πολιτικό σκηνικό, αλλά και την αφετηρία από την οποία θα ξεκινήσουν τη μάχη για τη σαφώς κρισιμότερη αναμέτρηση των ευρωεκλογών. Στην Ν.Δ., στον ΣΥΡΙΖΑ και στο ΠΑΣΟΚ έχουν ήδη προσδιορίσει τα «κλειδιά» που θα καθορίσουν την έκβαση της σημερινής αναμέτρησης, αλλά και τον πήχυ για κάθε κόμμα προκειμένου να κριθεί ο βαθμός επιτυχίας στην κάλπη, με τον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη να θέτει ως στόχο το «13 στις 13 περιφέρειες» και την Κουμουνδούρου και τη Χαρ. Τρικούπη να εστιάζουν στη μεταξύ τους μάχη για το προβάδισμα στον χώρο της Κεντροαριστεράς. Οι μεταβλητές Στα κομματικά επιτελεία συνομολογείται πως το εκλογικό αποτέλεσμα στις 13 περιφέρειες της χώρας, όπου η ψήφος είναι περισσότερο πολιτική, θα κριθεί: • Από το κόστος που έχει εισπράξει η Ν.Δ. εξαιτίας των ακραίων φαινομένων του καλοκαιριού, τόσο συνολικά, σε σχέση με την αξιολόγηση των

Οι δείκτες της κάλπης για τους τρεις

Πού έχουν βάλει τον πήχυ Ν.Δ., ΣΥΡΙΖΑ και ΠΑΣΟΚ – Οι πέντε παράγοντες που θα κρίνουν το αποτέλεσμα

πολιτών για τον βαθμό ανταπόκρισης της κυβέρνησης και του κρατικού μηχανισμού, όσο και ειδικότερα στις περιοχές που επλήγησαν, δηλαδή τη Θεσσαλία, τη Θράκη και το Νότιο Αιγαίο. • Από τον αντίκτυπο των εσωτερικών «φιλοδοξιών» στο κυβερνών κόμμα, που είχαν ως αποτέλεσμα σε τέσσερις περιφέρειες οι υποψήφιοι με το χρίσμα της Ν.Δ. να βρίσκονται αντιμέτωποι με «γαλάζιους αντάρτες». • Από τη δυναμική της αλλαγής ηγεσίας στον ΣΥΡΙΖΑ με την εκλογή Κασσελάκη, σε συνδυασμό με τους ήδη καταγεγραμμένους εσωκομματικούς κραδασμούς που αυτή επέφερε. Με άλλα λόγια, μένει να αποδειχθεί εάν ο κ. Κασσελάκης «ανοίγει» τον ΣΥΡΙΖΑ σε νέα ακροατήρια ή τον οδηγεί σε περαιτέρω καθοδική πορεία, αλλά και πόσο αποδίδει η κριτική που ήδη άρχισε να του ασκείται από τη Ν.Δ. και το ΠΑΣΟΚ. • Από το πόσο θα δικαιωθεί η επιλογή του Νίκου Ανδρουλάκη να μετατρέψει τις αυτοδιοικητικές εκλογές σε μια άτυπη αναμέτρηση με τον ΣΥΡΙΖΑ στο «γήπεδο» της Κεντροαριστεράς, επιλέγοντας το ΠΑΣΟΚ να έχει τους δικούς του υποψηφίους στις 10 από τις 13 περιφέρειες της χώρας.

• Από το πόσο μεγάλη θα είναι και εις βάρος ποιου η αποχή και πόσο «καλαρή» θα είναι η σημερινή ψήφος με δεδομένο ότι το αποτύπωμα των εθνικών εκλογών είναι ακόμη νωπό.

Τα στοιχήματα Παράλληλα, όμως, οι τρεις βασικοί μονομάχοι έχουν προσδιορίσει και τους στόχους με βάση την επίτευξη ή μη των οποίων

Στόχος του Μαξίμου, ο χάρτης των περιφερειών να είναι μπλε και άσπρος (των «ανταρτών»), χωρίς δηλαδή το ροζ του ΣΥΡΙΖΑ και το πράσινο του ΠΑΣΟΚ.

η σημερινή εκλογική βραδιά θα αποδειχθεί επιτυχημένη ή αποτυχημένη. Το σημείο-κλειδί για τη Ν.Δ. είναι σε πόσες περιφέρειες θα κερδίσει η ίδια από άποψη το βράδυ και σε πόσες θα χρειαστεί δεύτερος γύρος και με ποιον αντίπαλο. Στο Μαξίμου θεωρούν πως εφόσον κερδίσουν από σήμερα 6 ή 7 περιφέρειες και πα-

τα στοιχήματα είναι διαφορετικά. Το πρώτο είναι οι επιδόσεις των υποψηφίων τους στην «αχανή» Περιφέρεια Αττικής και στον Δήμο Αθηναίων, υπό την αίρεση όμως ότι τα μεγάλα φαβορί, δηλαδή οι Νίκος Χαρδαλιάς και Κώστας Μπακογιάννης, δεν θα εκλεγούν από τον πρώτο γύρο. Εάν υπάρξουν επαναληπτικές εκλογές, θα συνιστά επικοινωνιακή νίκη για τον ΣΥΡΙΖΑ ή το ΠΑΣΟΚ, αντίστοιχως, σε αυτές να μετέχουν οι Γ. Ιωακειμίδης και Κ. Ζαχαριάδης ή, στον αντίποδα, οι Γ. Σγουρός και Χ. Δούκας. Εάν, αντιθέτως, οι «γαλάζιοι» υποψήφιοι σε Αττική και Αθήνα επικρατήσουν από σήμερα, το πολιτικό μήνυμα θα είναι η επιβεβαίωση της κυριαρχίας της Ν.Δ. και μικρή σημασία θα δοθεί στις επιδόσεις των υποψηφίων της Κεντροαριστεράς. Το δεύτερο στοιχείο για την Κουμουνδούρου και τη Χαριλάου Τρικούπη είναι, όπως προαναφέρθηκε, τα ποσοστά που θα επιτύχουν οι υποψήφιοι τους στις 10 περιφέρειες όπου δεν υφίστανται συνεργασίες. Παρά τη σημασία των προσώπων στις σημερινές αυτοδιοικητικές εκλογές, θα είναι δυνατή μια άτυπη σύγκριση των ποσοστών που θα συγκεντρώσουν οι υποψήφιοι με τα χρίσματα από τον ΣΥΡΙΖΑ και το ΠΑΣΟΚ σε σχέση με τα ποσοστά που συγκέντρωσαν τα δύο κόμματα της αντιπολίτευσης στις αντίστοιχες περιφέρειες στις εθνικές εκλογές. Με άλλα λόγια, από τη σημερινή κάλπη θα υπάρξει μια πρώτη –μη δημοσκοπική– εικόνα για το κατά πόσον ο Στ. Κασσελάκης μπορεί προσδώσει νέα δυναμική στον ΣΥΡΙΖΑ ανεβάζοντας τα ποσοστά του πάνω από το 17,8% του περασμένου Ιουνίου ή εάν θα επαναβεβαιωθεί η στρατηγική ήττα του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης στην τελευταία εκλογική αναμέτρηση. Αντιστοίχως θα διαφανεί εάν το ΠΑΣΟΚ είναι σε θέση να αξιοποιήσει τα νέα δεδομένα προκειμένου να ανατρέψει τους συσχετισμούς στον χώρο της Κεντροαριστεράς, πλησιάζοντας –τουλάχιστον– τη δύναμη του ΣΥΡΙΖΑ.

12 υποψήφιοι είναι κάτω των 30 ετών

9 υποψήφιοι είναι των 75 ετών

896 είναι από 41-65 ετών

Εξοπλιστικά διλήμματα μετά τις φρεγάτες

Τα ακριβά F-35 ή τα αναγκαία C-130;

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΑΟΥ**

Την περασμένη Τετάρτη, μόλις έσβησαν τα φώτα της επίσημης τελετής καθέλκυσης της φρεγάτας «Κίμων» που οι Γάλλοι κατασκευάζουν στο ναυπηγείο του Λοριάν για λογαριασμό του Πολεμικού Ναυτικού (Π.Ν.), ο υπουργός Εθνικής Αμυνας Νίκος Δένδιας και οι λοιποί αξιωματούχοι που τον συνόδευαν στη Βρετάνη ξεκίνησαν το ταξίδι της επιστροφής έχοντας κατά νου τη δύσκολη δουλειά που τους περιμένει στην Αθήνα. Τα προηγούμενα χρόνια οι καλύτερες επιδόσεις της οικονομίας, σε συνδυασμό με την ανάγκη να καλυφθεί χαμένο έδαφος σχεδόν 15 ετών στα εξοπλιστικά, έφεραν ορισμένες πολύ σημαντικές επενδύσεις, με πλέον emblematicές τη συμφωνία για αγορά τριών φρεγατών FDI (όπως ο «Κίμων»), την προμήθεια συνολικά 24 Rafale (έχουν παραδοθεί ήδη σε χρόνο-ρεκόρ τα 18) και την επιτάχυνση των διαδικασιών αναβάθμισης 84 F-16 σε διαμόρφωση Viper. Η λίστα των εξοπλιστικών είναι μεγάλη (αξίας άνω των 14 δισ. ευρώ) και ήδη έχει επιτευχθεί μια αρκετά σημαντική ενίσχυση για την Πολεμική Αεροπορία (Π.Α.).

Ωστόσο, οι φυσικές καταστροφές των τελευταίων μηνών αλλά και η αποδεδειγμένη αδυναμία της Ελλάδας να προβάλει ισχύ προς τα έξω μέσα από ανθρωπιστικές ή άλλες αποστολές (Ουκρανία, Λιβύη κ.ά.) έχουν οδηγήσει την κυβέρνηση στην απόφαση να επενδύσει σε μέσα τα οποία δεν αποτελούν απλώς τη ραχοκοκαλιά των Ενόπλων Δυνάμεων, αλλά και αναπόσπαστο μέρος του μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας, ο οποίος –όπως φάνηκε τους προηγούμενους μήνες– δεν είναι ικανός να λειτουργήσει αποτελεσματικά δίχως στρατιωτική συνδρομή. Σε ένα περιβάλλον όπως αυτό στο οποίο κινείται η Ελλάδα, η δυνατότητα παροχής έργου μεταφοράς, υποστήριξης και έρευ-

νας-διάσωσης από τις Ενοπλες Δυνάμεις πρέπει να μπορεί να γίνεται εκ παραλλήλου σε τρία διαφορετικά επίπεδα: ανάγκες προστασίας των κυριαρχικών δικαιωμάτων, πολιτική προστασία και προβολή ισχύος στο εξωτερικό. Τα τρία διαφορετικά «καπέλα» που καλούνται να αλλάζουν ανάλογα με την περίπτωση οι Ενοπλες Δυνάμεις οδηγούν εκ των πραγμάτων σε εντατικοποίηση και πολλές φορές υπέρβαση των ωρών που με βάση τις οδηγίες του κατασκευαστή μπορεί να επιχειρεί κάθε σύστημα.

Αποτέλεσμα αυτής της εντατικοποίησης χρήσης των μέσων των Ενόπλων Δυνάμεων είναι ότι πλέον η καταπόνηση έχει συμπεριλάβει σε μεγάλο βαθμό και συστήματα που δεν ήταν γνωστά για τη χαμηλή διαθεσιμότητά τους (όπως για παράδειγμα τα μεταφορικά αεροσκάφη C-130). Ηδη στο γραφείο του κ. Δένδια υπάρχει ένας τεράστιος φάκελος με τις δυνατότητες που υπάρχουν για τη συντήρηση των C-130, η συντριπτική πλειονότητα των οποίων δεν μπορεί να επιχειρήσει. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της διαθεσιμότητας των C-130 είναι συνδεδεμένο με το τραγικό δυστύχημα της Λιβύης. Η ελληνική αποστολή στη Βεγγάζη περρίμενε στην Ελλάδα μέχρις ότου προσγειωθεί το C-130 που είχε μεταφέρει τις προηγούμενες ημέρες στελέχη της Διοίκησης Ειδικού Πολέμου (ΔΕΠ) στην Ουλανδία για νατοϊκή άσκηση. Το ίδιο C-130 μετέφερε την ελληνική αποστολή στη Βεγγάζη. Όπως η «Κ» έχει επανειλημμένως αναδείξει, η επαναφορά σε κατάσταση πτήσης των περίπου 12 πλήρως λειτουργικών C-130 δεν περνάει μόνο μέσα από έτοιμες λύσεις, όπως η αξιοποίηση των δυνατοτήτων που δίνει το ΝΑΤΟ μέσω του Γραφείου Υποστήριξης και Προμηθειών (NATO Support & Procurement Agency) ή η αγορά νέων C-130 από τις ΗΠΑ, αλλά από την εξεύρεση λύσης για την αποτελεσματικό-

Στιγμιότυπο από την καθέλκυση της φρεγάτας «Κίμων» στο Λοριάν της Γαλλίας. Οι επόμενες κινήσεις στη σκακιέρα των εξοπλιστικών προγραμμάτων πρέπει να σχεδιαστούν με γνώμονα την προστασία των κυριαρχικών δικαιωμάτων, αλλά και την πολιτική προστασία και την προβολή ισχύος στο εξωτερικό.

Η επαναφορά σε κατάσταση πτήσης των περίπου 12 πλήρως λειτουργικών μεταφορικών αεροσκαφών προϋποθέτει την εξεύρεση λύσης για την ΕΑΒ.

τερη λειτουργία του κατ' ύλην αρμοδίου για τη συντήρηση, της πολυπαθούς ΕΑΒ.

«Σπαρτιάτες» και ελικόπτερα

Δυστυχώς, χαμηλές διαθεσιμότητες χαρακτηρίζουν και το έργο των πιο καινούργιων μεταφορικών αεροσκαφών της Π.Α., των (ιταλικής κατασκευής) συνολικά οκτώ C-27 J Spartan. Τα C-27 είχαν αποδειχθεί χρήσιμα τα προηγούμενα χρόνια ως εναλλακτικές λύσεις για τα C-130, ωστόσο και τα συγκεκριμένα αεροσκάφη πετούν στα όρια των δυνατοτήτων τους. Αν και η Π.Α. αποτελεί έναν από τους πρώτους χρήστες των C-27, σε άσκηση που πραγμα-

τοποιήθηκε στη Ρουμανία με αντικείμενο σενάρια στα οποία εμπλέκονται ακριβώς αυτά τα αεροσκάφη, η Ελλάδα απείχε.

Την «τριπλέτα» των αεροπορικών μεταφορών κλείνουν τα «Σινούκ» της Αεροπορίας Στρατού, τα οποία χρησιμοποιούνται για ευρύ φάσμα έργου και κάθε καλοκαίρι είναι για ανάμεσα σε αυτά που υλοποιούν και αποστολές πυρόσβεσης. Και τα «Σινούκ», παρά τον επαγγελματισμό των στελεχών της Αεροπορίας Στρατού και το γεγονός ότι ο τεράστιος παγκόσμιος στόλος τους εξασφαλίζει ευκολότερα την πρόσβαση σε ανταλλακτικά, αυτό το καλοκαίρι άγγιξαν το όριο των –αποδεδειγμένα– τεράστιων δυνατοτήτων τους.

Η έρευνα και διάσωση που αναλαμβάνουν τα ελικόπτερα των Ενόπλων Δυνάμεων είναι, βέβαια, σημαντική για ανάγκες που πιθανόν προκύψουν (κακοκαιρία, εντοπισμός χαμένων προσώπων κ.ά.), ωστόσο πρωταρχικός σκοπός τους είναι να μπορούν να κάνουν επιχειρήσεις SAR (Search and Rescue) στο Αιγαίο Πέλαγος. Υπενθυμίζεται ότι η Τουρκία διεκδικεί

τη δικαιοδοσία SAR για το μισό Αιγαίο (έως τον 25 μεσημβρινό) και πολλές φορές ελληνικά και τουρκικά ιπτάμενα μέσα έχουν σπεύσει να επιληφθούν περιστατικών στο Ανατολικό Αιγαίο. Πέρα από τα επιβαρυμένα Super Puma (τα οποία βρίσκονται στα όρια του επιχειρησιακού κύκλου ζωής τους), συνεχίζεται το φιάσκο με τα καθηλωμένα NH-90. Πάντως, οι συζητήσεις για το ενδεχόμενο αντικατάστασής τους με καινούργια ελικόπτερα που θα μπορούν να υλοποιούν με αξιοπιστία τις αποστολές τους εξακολουθούν να υφίστανται.

Στο Γενικό Λογιστήριο

Δεδομένου ότι η επίλυση αυτών των προβλημάτων θεωρείται από την κυβέρνηση κρίσιμης σημασίας για πάνω από έναν τομέα, στο υπουργείο Εθνικής Αμυνας και το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους καλούνται να δώσουν απαντήσεις σε ένα γρίφο με κοινή συνισταμένη τον περιορισμένο δημοσιονομικό χώρο. Υπάρχουν δύο μεγάλα εξοπλιστικά προγράμματα για τα οποία πρέπει να ληφθούν αποφάσεις τα επόμενα χρόνια: Το ένα αφορά, βεβαίως, τα πέ-

μπτης γενιάς μαχητικά F-35. Ως προς αυτό, δεδομένου ότι πέρα από το αμιγώς επιχειρησιακό σκέλος υπάρχει και η διπλωματική βαρύτητά του, η κυβέρνηση ευελπιστεί ότι όταν ολοκληρωθούν οι διαπραγματεύσεις και αποφασιστούν οι πρώτες πληρωμές, θα υπάρχει χώρος, δηλαδή όχι πριν από το 2025. Το δεύτερο είναι το περίφημο πρόγραμμα των κορβέτων του Π.Ν., για το οποίο έχει εκφραστεί γαλλικό και ιταλικό ενδιαφέρον. Σε αυτή τη φάση δεν υπάρχει κανένα δημοσιονομικό περιθώριο για τις κορβέτες. Γι' αυτόν τον λόγο και το Π.Ν. αξιολογεί τη δυνατότητα που παρέχεται από τις ΗΠΑ για τέσσερα μεταχειρισμένα περιπολικά ανοικτής θαλάσσης LCS, τα οποία είχαν προσφερθεί (ως καινούργια) και στο παρελθόν, αλλά είχαν απορριφθεί. Ωστόσο, το χαμηλό κόστος της προσφοράς (500 εκατ. δολάρια για τέσσερα πλοία) υποχρεώνει το Π.Ν. να την εξετάσει, καθώς θα μπορούσε να παρέχει κάποιες λύσεις, δηλαδή περισσότερα πλοία σε ένα στόλο που γηράσκει ταχέως παρά τις τεχνολογικά άρτιες, αλλά –αριθμητικές– λίγες FDI.

ΑΠΟΨΗ

Ελληνική ναυτική ισχύς στον 21ο αιώνα

Του **ΜΑΝΟΥ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ**

Η καθέλκυση της πρώτης φρεγάτας Belharra, την προηγούμενη εβδομάδα, σηματοδοτεί την αφετηρία μιας νέας εποχής για το Πολεμικό Ναυτικό. Ευτυχώς έγινε κατανοητό ότι ο στόλος των φρεγατών χρειάζεται επειγόντως ανανέωση. Τα νέα πολεμικά πλοία θα προσδώσουν στο Π.Ν. πρωτόγνωρες δυνατότητες που πολύ λίγες ευρωπαϊκές χώρες διαθέτουν. Ασχέτως της τελικής κατάληξης των ελληνoturκικών διαπραγματεύσεων, η Αθήνα θα συνεχίσει να χρειάζεται ένα πανίσχυρο ναυτικό.

Πρώτον, η ύπαρξη χιλιάδων νησιών, νησίδων και βραχονησίδων σημαίνει ότι ο έλεγχος της θάλασσας είναι ζωτικής σημασίας για την ελληνική αποτροπή και άμυνα. Σε περίοδο επιχειρήσεων, το Π.Ν. θα πρέπει να προστατεύσει νησοπομπές από την ηπειρωτική Ελλάδα προς τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου και να υποστηρίξει προσπάθειες ανακατάληψης εδαφών που ίσως έχουν πέσει στα χέρια του εχθρού. Οι ελληνικές

Belharra θα μπορούν να σαρώσουν μεγάλες θαλάσσιες περιοχές με τα υπερσύγχρονα ραντάρ τους και να εντοπίζουν διαφορετικούς εχθρικούς στόχους. Με τους πανίσχυρους αντιαεροπορικούς πυραύλους τους θα δύνανται να προβαίνουν σε επιχειρήσεις αντιπρόσβασης και άρνησης περιοχής (A2/AD). Έτσι η ελληνική πλευρά θα έχει τη δυνατότητα να «κλείδώνει» το Αιγαίο και ένα κομμάτι της Ανατολικής Μεσογείου για τα εχθρικά αεροσκάφη. Τίποτα δεν θα είναι το ίδιο από εδώ και πέρα.

Δεύτερον, η Τουρκία έχει ξεκινήσει ένα φιλόδοξο εξοπλιστικό πρόγραμμα για να εξελιχθεί σε περιφερειακή ναυτική δύναμη. Αυτός ο σχεδιασμός δεν πρόκειται να αλλάξει στο ορατό μέλλον. Η γειτονική χώρα έχει ήδη αποκτήσει το δικό της πλοίο αμφιβίων επιχειρήσεων (Anadolı) για να κάνει προβολή ισχύος στη Μεσόγειο και επίδειξη σημαίας σε μακρινές θάλασσες. Ταυτόχρονα, η Αγκυρα κατασκευάζει τις δικές της φρεγάτες (κλάση Istanbul) και κορβέτες (κλάση Ufuk), με

Το εξοπλιστικό πρόγραμμα του Π.Ν. πρέπει να υπηρετεί ένα νέο γεωπολιτικό όραμα. Αλλιώς οι πανάκριβες φρεγάτες μας θα έχουν, τηρουμένων των αναλογιών, την τύχη των ολυμπιακών ακινήτων.

στόχο να φτάσει τις 28-30 κύριες μονάδες. Επίσης, το τουρκικό ναυτικό θα αποκτήσει γερανικά υποβρύχια τελευταίας γενιάς για να εξισορροπήσει το πλεονέκτημα που έχει η Ελλάδα στον βυθό. Παράλληλα, η τουρκική αμυντική βιομηχανία σχεδιάζει τα δικά της μη επανδρωμένα θαλάσσια/υποθαλάσσια οχήματα. Αυτή είναι η πραγματικότητα που καλείται η Αθήνα να αντιμετωπίσει και όχι κάποια άλλη ουτοπική.

Τρίτον, οι μεγάλες μεταναστευτικές ροές από τη Βόρεια Αφρική

προκαλούν μεγάλες πολιτικές και κοινωνικές αντιπαράθεσεις στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες. Μέσα στους κόλπους της Ε.Ε. διαμορφώνεται μια πλειοψηφία υπέρ της δυναμικής αντιμετώπισης των παράτυπων μετανάστευσης. Η ιταλική πρόταση για ναυτικό αποκλεισμό της Λιβύης ήταν μόνο η αρχή. Η Ελλάδα πρέπει να έχει τις δυνατότητες να παίξει έναν κομβικό ρόλο στους ευρωπαϊκούς σχεδιασμούς ως πάροχος ασφάλειας. Σε αυτή την περίπτωση το Π.Ν. θα κληθεί να συμμετάσχει ενεργά στη διαχείριση του προβλήματος με αποστολή μεγάλων μονάδων επιφανείας.

Σε κάθε περίπτωση, το εξοπλιστικό πρόγραμμα του Π.Ν. πρέπει να υπηρετεί ένα νέο γεωπολιτικό όραμα. Αλλιώς οι πανάκριβες φρεγάτες μας θα έχουν, τηρουμένων των αναλογιών, την τύχη των ολυμπιακών ακινήτων. Το βασικό συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας μας είναι η γεωγραφική της τοποθεσία και η άρνηκτη σχέση με τη θάλασσα. Ο καθηγητής Γιάννης Βαλινάκης έχει μιλή-

σει για την «Ελλάδα των τεσσάρων θαλασσών» ως εθνικό στόχο (Εκδόσεις Σιδέρη, 2020). Ο καθηγητής Γιώργος Πρεβελάκης έχει αναφερθεί στο «νέο περιβάλλον της εδαφοποιημένης θάλασσας», όπου τα κράτη επιδιώκουν την επέκτασή τους («Κ», 12/7/2020). Πράγματι, με τη ναυτοσύνη, τα στρατηγικά λιμάνια και την ποτοπόρα ναυτιλία μας η Ελλάδα δύναται να βρεθεί στο επίκεντρο των γεωπολιτικών εξελίξεων.

Ο ανταγωνισμός των μεγάλων δυνάμεων καθορίζει, σε μεγάλο βαθμό, την εξωτερική πολιτική μικρότερων χωρών. Η μοναδική σταθερά της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής μετά το 1830 είναι η συμμαχία με τις ναυτικές δυνάμεις της Δύσης. Είναι μια στρατηγική επιλογή που έχουν κάνει γενιές Ελλήνων και δεν πρόκειται να αλλάξει εύκολα. Πρέπει, όμως, να αρχίσουμε να σκεφτόμαστε τις επόμενες δεκαετίες μπροστά μας. Με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, οι φιλελεύθερες δημοκρατίες θα επιδιώξουν την ανάσχεση της Κίνας και άλλων αναθεωρητικών δυνάμεων.

Ο «ινδικός δρόμος του μεταξίου», που θα ενώνει το Μουμπάι με τον Πειραιά, εντάσσεται σε αυτή τη στρατηγική.

Να αναλογιστούμε την ιστορικότητα των αλλαγών που συντελούνται στο διεθνές σύστημα, διότι αυτές θα επηρεάσουν καταλυτικά τα τεκταινόμενα στη γειτονία μας. Η Ελλάδα χρειάζεται να επεκταθεί προς τη θάλασσα για να αποκτήσει μια πραγματικά εξωστρεφή οικονομία τύπου Ολλανδίας, με έμφαση στις διπλωματικές μεταφορές και την πράσινη ενέργεια (π.χ. υπεράκτια αιολικά πάρκα). Το νέο Πολεμικό Ναυτικό πρέπει να σταθεί αρωγός και προστάτης σε αυτή την εθνική προσπάθεια. Έχομεν γην και πατρίδα, όταν έχομεν πλοία εις την θάλασσαν.

Ο κ. Μάνος Καραγιάννης είναι καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και Reader in International Security στο King's College London. Το βιβλίο του «Αποτροπή και Άμυνα» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Παπαδόπουλος.

Σαν να μην έφυγε ποτέ ο Μενέντεζ

Το τηλεφώνημα Μπτσotάκη στον νέο πρόεδρο της Επιτροπής Εξωτερικών της Γερουσίας και οι ζυμώσεις του ελληνικού λόμπι

Της ανταποκρίτριας μας
στην ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ **ΛΕΝΑΣ ΑΡΓΥΡΗ**

Διαφεύδονται οι προσδοκίες της Αγκυρας πως η αποχώρηση του Ρόμπερτ Μενέντεζ από την προεδρία της Επιτροπής Διεθνών Σχέσεων της Γερουσίας θα διαφοροποιούσε το βαρύ κλίμα και θα οδηγούσε άρδην σε αλλαγή της στάσης του Κογκρέσου στο θέμα των F-16. Όσο περνούν οι ημέρες από την ανάληψη των καθηκόντων του νέου προέδρου, Μπεν Κάρντιν, τόσο ενισχύεται, σύμφωνα με πληροφορίες, η πεποίθησή του πως η κύρωση της ένταξης της Σουηδίας στο NATO είναι ένα μόνο από τα προβλήματα που πρέπει να επιλύσει η Τουρκία για να επέλθει βελτίωση στις σχέσεις των δύο χωρών.

Ρόλο στη διαμόρφωση αυτής της άποψης, αλλά και στην υιοθέτηση μιας ευνοϊκής για εμάς στάσης, έπαιξε μεταξύ άλλων και η τηλεφωνική επικοινωνία που είχε με τον Έλληνα πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη, ο οποίος ήταν ο πρώτος ξένος αξιωματούχος που του μίλησε, κυριολεκτικά λίγες ώρες αφού του ανέλαβε καθήκοντα στην πανίσχυρη επιτροπή. Ο κ. Μπτσotάκης του εξήγησε τόσο το πλαίσιο των σχέσεων με την Τουρκία, όσο και τις συζητήσεις του προκατόχου του, γερουσιαστή Μενέντεζ, με την κυβέρνηση των ΗΠΑ, για την παροχή εγγυήσεων προς την Ελλάδα σε περίπτωση που προχωρήσει η πώληση των μαχητικών στην Τουρκία.

Του τηλεφωνήματος είχε προηγηθεί η κινητοποίηση του ελληνοαμερικανικού λόμπι, το οποίο

Ο νέος πρόεδρος της Επιτροπής Διεθνών Σχέσεων της Γερουσίας Μπεν Κάρντιν δήλωσε πως «η έγκριση της Σουηδίας είναι ένα μόνο από τα θέματα που πρέπει να συζητηθούν με την Αγκυρα», μια φράση που μάλλον δεν ακούστηκε ευχάριστα στο «λευκό σαράι». Η Τουρκία φαίνεται ότι βιάστηκε να χαιρετήσει την αποχώρηση του Μπτσotάκη.

Η κωλυσιεργία του Ερντογάν στην επικύρωση της ένταξης της Σουηδίας στο NATO έχει πλήξει την αξιοπιστία του στους κόλπους του Κογκρέσου.

ενεργοποίησε τάχιστα –μέσα στο Σαββατοκύριακο– τον βουλευτή Τζον Σαρμπάνη και τον γερουσιαστή Κρις βαν Χόλεν, οι οποίοι επίσης εκλέγονται στο Μέρλαντ και διατηρούν μακροχρόνιες σχέσεις φιλίας και εμπιστοσύνης μαζί του. Οι δύο παράγοντες τον ενημέρωσαν αναλυτικά για το

πως έχουν τα πράγματα και για τη μη εποικοδομητική προσέγγιση της Τουρκίας σε σειρά αμερικανικών προτεραιοτήτων, με αποτέλεσμα λίγες ώρες αργότερα ο κ. Κάρντιν να δηλώσει δημοσίως ότι «η έγκριση της Σουηδίας είναι ένα μόνο από τα θέματα που πρέπει να συζητηθούν με την Αγκυρα».

Την ίδια στάση τηρούν τόσο ο αντιπρόεδρος της επιτροπής, Ρεπουμπλικανός Τζιμ Ρις, όσο και ο Γκρέγκορι Μίκς, Δημοκρατικός αντιπρόεδρος της αντίστοιχης επιτροπής στη Βουλή. Και οι δύο, αλλά ειδικότερα ο κ. Ρις, φέρονται βαθύτητα ενοχλημένοι από το γεγονός ότι ο Ερντογάν εξακολουθεί να κωλυσιεργεί στην επικύρωση του πρωτοκόλλου ένταξης

της Σουηδίας και να μην υλοποιεί τη δέσμευση που έδωσε στο Βιλνίου. Ο έτερος εκ των τεσσάρων νομοθετών που αποφασίζουν για τις διεθνείς πωλήσεις όπλων, ο Ρεπουμπλικανός Μάικ Μακόλ από το Τέξας –όπου βρίσκεται το λεγόμενο σπίτι των F-16 και των F-35 (Air Force Plant 4)– τάσσεται για ευνόητους λόγους υπέρ της πώλησης των μαχητικών, μόλις εγκριθεί η ένταξη της Σουηδίας.

Ο κ. Κάρντιν, ο οποίος έχει ανακοινώσει ότι σε ένα χρόνο αποχωρεί από την πολιτική είναι, σύμφωνα με ανθρώπους του περιβάλλοντός του, ένας εξαιρετικά μεθοδικός νομοθέτης, ο οποίος εξετάζει σε βάθος τα θέματα που χειρίζεται και όταν διαμορφώνει άποψη τη στηρίζει μέχρι τέλους.

Εχει δε μια ιδιαίτερη ευαισθησία σε θέματα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και έχει θητεύσει για χρόνια σε σχετικές επιτροπές. Ενδεικτικές ήταν οι πρώτες σκληρές θέσεις που έλαβε ως πρόεδρος, μπλοκάροντας κάθε στρατιωτική βοήθεια και πώληση προς την Αίγυπτο και ζητώντας την επανεξέταση της στρατιωτικής βοήθειας και της σχέσης ασφάλειας με το Αζερμπαϊτζάν. Αναλυτές στην Ουάσιγκτον δεν αποκλείουν να τηρήσει εξίσου σκληρή στάση και απέναντι στην Τουρκία, ειδικά για το θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Στην αμερικανική κυβέρνηση, από την άλλη πλευρά, εξακολουθούν να προσπαθούν να διαγνώσουν δύο στοιχεία: Τις προθέσεις του κ. Κάρντιν, με τον οποίο ήδη είχαν συζητήσεις σε διάφορα επίπεδα, και αν και πότε θα καταθέσει ο Ερντογάν στην τουρκική Εθνοσυνέλευση το πρωτόκολλο ένταξης της Σουηδίας στο NATO. Για το τελευταίο εξακολουθούν να βρίσκονται «σχεδόν στο σκοτάδι», όπως λέγεται χαρακτηριστικά, καθώς ναι μεν λαμβάνουν δεσμεύσεις, αλλά όχι συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα. Η προσδοκία πριν από την κατάρριψη του τουρκικού μη επανδρωμένου αεροσκάφους στη Συρία ήταν ότι το θέμα θα προωθούνταν τις επόμενες εβδομάδες, καθώς, όπως έχουν διαμνύσει στους Τούρκους, όσο καθυστερούν, τροφοδοτούν τη δυσπιστία στο Κογκρέσο και χάνουν πολύτιμο χρόνο, αφού η χώρα εισέρχεται πιο βαθιά σε προεκλογική περίοδο με αποτέλεσμα οι προτεραιότητες να αλλάζουν.

Μετά το drone

Η κατάρριψη του τουρκικού drone περιέπλεξε ακόμη περισσότερο τις σχέσεις Ουάσιγκτον - Αγκυρας, σε μια στιγμή η οποία είχε χαρακτηριστεί από τους Αμερικανούς ως ιδιαίτερη κρίσιμη, καθώς καταβάλλονταν προσπάθειες «να μην πάει τίποτα στραβά μέχρι να μπει η Σουηδία». Τώρα, δεν αποκλείουν το ενδεχόμενο, ο Ερντογάν να αρχίσει να εγειρεί και άλλα ζητήματα, ειδικά για τους Κούρδους, τόσο από τη Σουηδία όσο και από τις ΗΠΑ, οι οποίες όμως, όπως διαβεβαιώνουν πηγές με γνώση, δεν έχουν να κάνουν καμία παραχώρηση. Σύμφωνα με πληροφορίες, στην αμερικανική πρωτεύουσα ενοχλήθηκαν σφόδρα από τις προειδοποιήσεις του Τούρκου ΥΠΕΞ προς «τρίτα μέρη» να μην εμπλακούν στις επιχειρήσεις στη βορειοανατολική Συρία κατά στόχων των PKK/YPG. Στο Κογκρέσο σχεδόν «δεν πίστευαν στα αυτιά τους», όπως μεταφέρθηκε χαρακτηριστικά στην «Κ», αλλά και στο τρίγωνο Λευκός Οίκος - Στέιτ Ντιπάρτμεντ - Πεντάγωνο επικράτησε η άποψη πως ένα μήνυμα προς την Αγκυρα ήταν απαραίτητο για να μπουν τα όρια.

Κατάρριψη - μήνυμα από τις ΗΠΑ «πάγωσε» την Αγκυρα

Νέα εστία αμερικανοτουρκικής έντασης για τους Κούρδους

Του ανταποκριτή μας
στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ

Η κατάρριψη του τουρκικού μη επανδρωμένου αεροσκάφους από τα αμερικανικά μαχητικά ερμηνεύτηκε ως ξεκάθαρο μήνυμα της Ουάσιγκτον στην Αγκυρα πως δεν θα υποχωρήσει στη στήριξη των Κούρδων της βόρειας Συρίας. Εμπειροί αναλυτές της γειτονικής χώρας αναφέρουν ότι οι ΗΠΑ έδειξαν ότι δεν θα εγκαταλείψουν τους Κούρδους, παρά την προειδοποίηση του υπουργού Εξωτερικών της Τουρκίας να αποσυρθούν άμεσα «οι τρίτοι» από την περιοχή, καθώς θα είναι «νόμιμοι στόχοι».

Τις τελευταίες εβδομάδες, στην τουρκική πρωτεύουσα είχαν επικρατήσει απόψεις πως πριν από την οριστική πιθανή έγκριση της ένταξης της Σουηδίας στο NATO από το τουρκικό κοινοβούλιο, η Τουρκία θα πρέπει να έχει περισσότερες εγγυήσεις από τις ΗΠΑ στο ζήτημα της ασφάλειάς της στα νότια σύνορά της. Από την τουρκική κυβέρνηση θεωρούνται μεγάλη απειλή προς την εθνική ασφάλεια της χώρας η στήριξη και η συνεργασία των αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων προς τις δυνάμεις πολιτοφυλακής YPG, αφού η συγκεκριμένη οργάνωση θεωρείται παρακλάδι του PKK.

Το μήνυμα που έστειλε ο υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, Χακάν Φιντάν, την περασμένη Τετάρτη ήταν μια ξεκάθαρη προειδοποίηση προς τις ΗΠΑ, ζητώντας να αποσύρουν την υποστήριξη τους στις δυνάμεις της κουρδικής YPG, καθώς δήλωσε πως «θα γίνουν νόμιμοι στόχοι». «Από εδώ και στο εξής, όλες οι υποδομές, οι στρατιωτικές εγκαταστάσεις και οι ενεργειακές εγκαταστάσεις που ανή-

Χακάν Φιντάν. Οι δηλώσεις του υπουργού Εξωτερικών της Τουρκίας «απαντήθηκαν» στο πεδίο με τον πιο κατηγορηματικό τρόπο.

Το περιστατικό σημειώθηκε σχεδόν 12 ώρες μετά τη δήλωση Φιντάν περί «τρίτων μερών στη Συρία», που στο εξής θα αποτελούν «νόμιμους στόχους».

κουν στο PKK/YPG στο Ιράκ και στη Συρία είναι ο νόμιμος στόχος των δυνάμεων ασφαλείας μας. Στα τρίτα μέρη συνιστώ να μείνουν μακριά από αυτές τις εγκαταστάσεις, αλλά και τα μέλη PKK/YPG. Η απάντηση των ενόπλων δυνάμεών μας θα είναι ξεκάθαρη σε αυτή την τρομοκρατική επίθεση».

Στρατιωτικοί αναλυτές της γειτονικής χώρας αναφέρουν πως η προσέγγιση του τουρκικού μη επανδρωμένου αεροσκάφους, το οποίο μετέφερε όπλα προς την αμερικανική βάση στη Συρία, δεν θα μπορούσε να είναι τυχαία ούτε «λόγω διαφορετικών τεχνικών αξιολογήσεων στον μηχανισμό απο-

κλιμάκωσης που λειτουργεί με τρίτους», όπως ανέφερε στην ανακοίνωσή του το υπουργείο Εξωτερικών της Τουρκίας την περασμένη Παρασκευή.

Σχεδόν 12 ώρες μετά τη δήλωση Φιντάν, οι ΗΠΑ κατέρριψαν το τουρκικό μη επανδρωμένο αεροσκάφος, το οποίο είχε προσεγγίσει τις αμερικανικές δυνάμεις σε απόσταση μόλις 500 μέτρων. Η τηλεφωνική επικοινωνία του υπουργού Αμυνας των ΗΠΑ Λόιντ Οстин με τον Τούρκο ομόλογό του, Γιασάρ Γκιουλέρ, εκτόνωσε το κλίμα έντασης. Ωστόσο η δυσπιστία μεταξύ των δύο πλευρών έχει ενταθεί.

Τις επόμενες εβδομάδες, θα είναι δύσκολο η Τουρκία να εγκρίνει την ένταξη της Σουηδίας στο NATO, την ώρα που έχει δεχθεί τρομοκρατικό χτύπημα πριν από μία εβδομάδα στην Αγκυρα από την οργάνωση PKK την οποία, όπως αναφέρουν οι Τούρκοι αξιωματούχοι, «στηρίζουν οι ΗΠΑ» και η κατάρριψη του μη επανδρωμένου αεροσκάφους θα καθυστερήσει περισσότερο τις εξελίξεις.

Πάντως, στην τουρκική πρωτεύουσα θεωρούν σίγουρο ότι με το τελευταίο επεισόδιο θα καθυστερήσει περισσότερο η συζήτηση της πώλησης των F-16 στο Κογκρέσο, κυρίως λόγω των επιφυλάξεων της Αγκυρας στο ζήτημα της Σουηδίας, που φιλοξενεί μέλη του PKK.

Σε όλες τις εξελίξεις, βέβαια, πρωταγωνιστής ήταν ο Χακάν Φιντάν και άλλοι αξιωματούχοι, εκτός από τον πρόεδρο της Τουρκίας. Μετά την επανεκλογή του, ο κ. Ερντογάν έχει δώσει αυξημένες αρμοδιότητες σε έμπιστους συνεργάτες του και ήδη υπάρχουν εκτιμήσεις πως η αλλαγή της εξωτερικής και της αμυντικής πολιτικής της χώρας οφείλεται και σε αυτόν τον τρόπο διακυβέρνησης.

Της ανταποκρίτριας μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΒΟΥΔΟΥΡΗ

Στην ισπανική πόλη της Γρανάδας και στο επιβλητικό κάστρο της Αλάμπρα οι 27 Ευρωπαίοι ηγέτες συναντήθηκαν με ομολόγους τους και από υποψήφια προς ένταξη κράτη-μέλη, προκειμένου να συζητήσουν τη στρατηγική ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2024-2029 αλλά και το κοινό μέλλον τους, καθώς σε αυτήν περιλαμβάνεται και η διεύρυνση του «μπλοκ». Μεγάλος «απών» από αυτή την κρίσιμη συζήτηση, στο πλαίσιο της λεγόμενης Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας –κυριολεκτικά και μεταφορικά–, ήταν η Τουρκία, και μάλιστα για δεύτερη φορά. Ένα «κρουολόγημα», που επικαλέστηκε την τελευταία στιγμή, δεν επέτρεψε στον Τούρκο πρόεδρο να μεταβεί στην Ισπανία, με πληροφορίες να αναφέρουν ότι βασικός λόγος ήταν η άρνηση της Γαλλίας να μετάσχει ο Ταγίπ Ερντογάν σε πολυμερή συνάντηση –στο περιθώριο της συνόδου– με στόχο μια νέα διαμεσολάβηση της Ε.Ε. στην κρίση του Ναγκόρνο-Καραμπάχ. Η ατμόσφαιρα πάντως μόνο θετική δεν θα ήταν στη Γρανάδα για τον Ερντογάν τόσο για τη στάση του έναντι της Αρμενίας και την

Η ατμόσφαιρα στη Γρανάδα μόνο θετική δεν θα ήταν για τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν λόγω της στάσης του τόσο έναντι της Αρμενίας όσο και στο ζήτημα ένταξης της Σουηδίας στο ΝΑΤΟ.

ταύτισή του με τον Αζέρο πρόεδρο Ιλχάν Αλίεφ, όσο και για το θέμα της διεύρυνσης του ΝΑΤΟ και της εκκρεμότητας από πλευράς του να δώσει το πράσινο φως στην ένταξη της Σουηδίας.

Η στάση του έναντι αυτών των δύο ζητημάτων αξιολογείται πλέον σοβαρά, ενόψει της ειδικής έκθεσης που προετοιμάζουν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και ο επικεφαλής της ευρωπαϊκής διπλωματίας Ζοζέπ Μπορέλ, κατ' εντολήν του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του περασμένου Ιουνίου για τις ευρωτουρκικές σχέσεις, σύμφωνα με ευρωπαϊκή διπλωματική πηγή. Η ίδια πηγή αναγνωρίζει παράλληλα ότι η Τουρκία δεν αποτελεί αυτή τη στιγμή για την Ένωση ακριβώς προτεραιότητα, αλλά μάλλον μια συνεχιζόμενη «πρόκληση», καθώς παρά την αρχική ευφορία που προκάλεσαν στις Βρυξέλλες οι δηλώσεις Ερντογάν για «αλλαγή σελίδας» στις σχέσεις με την Ε.Ε. στη νατοϊκή σύνοδο στο Βιλνίους το καλοκαίρι, ο Τούρκος πρόεδρος συνεχίζει να είναι πιο «αποφασιστικός και επιθετικός». Αλλάστε, «η αλλαγή ρητορικής της Αγκυρας ήταν σύμφωνα με πολλούς ένας τακτικισμός λόγω της τρέχουσας οικονομικής κατάρστασης», παραδέχεται άλλος Ευρωπαίος διπλωμάτης.

Ωστόσο, εν μέσω του συνεχιζόμενου πολέμου στην Ουκρανία και των γεωπολιτικών αναταράξεων που έχει προκαλέσει,

η Ε.Ε. αναζητά έναν εταίρο που να δίνει «λύσεις», αναγνωρίζουν και οι δύο διπλωμάτες. Σε πολλές περιπτώσεις, αναφέρει ο ένας εκ των δύο, «δεν μπορούμε να έχουμε καλές λύσεις χωρίς την Τουρκία», όπως για παράδειγμα στο μεταναστευτικό, στη στήριξη που παρέχει μέσω drones στο Κίεβο ή στη διευκόλυνση που παρείχε μέσω της Μαύρης Θάλασσας για τα ουκρανικά σιτηρά κ.ά., ενώ σίγουρα δεν περνάει απαρατήρητη στις Βρυξέλλες η θετική ατμόσφαιρα που επικρατεί αυτή την περίοδο στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, με βασικό ζητούμενο να διατηρηθεί.

«Υπάρχει πλέον η πεποίθηση ότι χρειάζεται μια αναπροσαρμογή στις ευρωτουρκικές σχέσεις,

ώστε η Ευρώπη που φιλοδοξεί να έχει έναν μεγαλύτερο γεωπολιτικό ρόλο, να έχει την Τουρκία ως έναν πιο προβλέψιμο γεωπολιτικό εταίρο», τονίζει στην «Κ» ο Ιαν Λέσερ, αντιπρόεδρος και επικεφαλής του γραφείου Βρυξελλών του German Marshall Fund των ΗΠΑ, που επισημαίνει παράλληλα ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα στις σχέσεις Ε.Ε. - Τουρκίας, «πέραν όλων των άλλων, είναι η θεμελιώδης έλλειψη εμπιστοσύνης και η επαναφορά αυτής της εμπιστοσύνης μπορεί και να μη συμβεί».

Η Ε.Ε. λοιπόν βρίσκεται έναντι μιας δύσκολης «εξίσωσης» στον δρόμο της διαμόρφωσης ενός νέου ουσιαστικού πλαισίου συνεργασίας με τον απρόβλε-

πτο «γείτονα» της. Την εξίσωση καλείται να «λύσει» η Κομισιόν που πρέπει να βάλει στο κάδρο την ευρύτερη εικόνα των γεωπολιτικών ανακατατάξεων και να τοποθετήσει εκεί την Τουρκία, με την αμφιλεγόμενη και εν πολλοίς διφορούμενη σχέση της με τη Μόσχα. Ταυτόχρονα θα πρέπει να ζυγίσει την πολιτική και οικονομική κατεύθυνση της νέας κυβέρνησης, και να ερμηνεύσει δηλώσεις και πράξεις σε σχέση με το κράτος δικαίου, την αποχώρηση από διεθνείς συμβάσεις και τις «απειλές» εναντίον αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Όλα αυτά εξετάζονται στον ορίζοντα των ευρωεκλογών τον Ιούνιο του 2024, καθώς η εκλογική ανάγκη πολλών ευρωομάδων

—όπως του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος— υπαγορεύει το κλείσιμο της πόρτας στην Αγκυρα. Χαρακτηριστική ήταν άλλωστε και η έκθεση προόδου που υποθέτησε, πριν από λίγες εβδομάδες, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με εισηγητή τον Ισπανό σοσιαλιστή Νάτσο Σάντσεθ Αμόρ, ο οποίος σημείωνε —ανάμεσα σε άλλα— πως «εάν η τουρκική κυβέρνηση δεν αλλάξει δραστικά πορεία, η διαδικασία ένταξης δεν μπορεί να επαναληφθεί υπό τις παρούσες συνθήκες».

Για την καθηγήτρια Ιλκε Τοϊγκιοϋρ, διευθύντρια του Center for Innovation in Global Politics and Economics, είναι πάντως τώρα η ευκαιρία οι «δύο πλευρές να εξετάσουν εάν υπάρχει κοινό

έδαφος για πολιτικές ιδίων συμφερόντων. Οι εμπορικές σχέσεις, για παράδειγμα, το μεταναστευτικό αλλά και ζητήματα διασυνδεσιμότητας. Υπάρχει σίγουρα ανάγκη για κοινή επιβεβαίωση ενδιαφέροντος στο πλαίσιο της επανεξέτασης αυτής της σχέσης. Η επικείμενη έκθεση της Κομισιόν ενδέχεται να γίνει η απαραίτητη αυτής της συζήτησης».

Ως προς την επανεξέταση της σχέσης, οι επιθυμίες της Αγκυρας έχουν γνωστοποιηθεί παντί τρόπο στις Βρυξέλλες εδώ και καιρό. «Αυτό που θα ήθελε η Τουρκία πρακτικά από την Ε.Ε είναι πολύ γνωστό: θα ήθελε να επαναδιαπραγματευθεί την τελωνειακή ένωση με την Ε.Ε., την απελευθέρωση της βίζας, που απαιτεί ωστόσο από την Τουρκία να κάνει πολλά —τα οποία δεν έχει κάνει και δεν θα γίνουν σύντομα—, όπως και την αποσαφήνιση του όρου τρομοκρατία, και φυσικά θα ήθελε να την προσκαλούν σε συζητήσεις ανωτάτου επιπέδου, ώστε να συζητάει τη μεγάλη εικόνα και στρατηγικά ζητήματα», αναφέρει ο Ιαν Λέσερ.

Στο πλαίσιο που έχει σαφώς ορίσει από τη δική της πλευρά η Τουρκία, το καίριο ζήτημα είναι ωστόσο το πώς θα «απαντήσει» η Ε.Ε. Ως προς την τελωνει-

Το μεγαλύτερο πρόβλημα στις σχέσεις Βρυξελλών - Αγκυρας «είναι η θεμελιώδης έλλειψη εμπιστοσύνης» σύμφωνα με τον Ιαν Λέσερ, επικεφαλής του γραφείου Βρυξελλών του German Marshall Fund.

ακή ένωση, πηγή με γνώση των εσωτερικών συζητήσεων στην Κομισιόν αναφέρει ότι «δεν είναι ρεαλιστικό να περιμένουμε επικαιροποίηση της τελωνειακής ένωσης, γιατί αυτό χρειάζεται μια μακρά διαδικασία διαπραγματεύσεων». Αυτό που μπορεί να προσφέρει η Ε.Ε. είναι «ένα θετικό σήμα ότι το εξετάζει θετικά και ίσως αυτό δώσει στις αγορές το απαιτούμενο μήνυμα που αναζητά τώρα η Τουρκία». Σχετικά με τη «διευκόλυνση παροχής βίζας» και όχι απελευθέρωση, ξεκαθαρίζει η ίδια πηγή, μπορεί επίσης να δοθεί, αλλά «για πολύ συγκεκριμένες κατηγορίες». Προσκλησεις για συμμετοχή σε συζητήσεις ανώτατου επιπέδου, επισκέψεις επιτρόπων στην Τουρκία που επιζητά ο Ερντογάν και για επικοινωνιακούς λόγους είναι το πλέον «ανάδυο» που μπορεί να προσφέρει η Ε.Ε. και χρηστικό για εκείν στο πλαίσιο του στόχου της «από κοινού λύσεων». Μια πιο προωθημένη ιδέα ενδεχομένως να περιλαμβάνει ένα πλαίσιο συνεργασίας στα ενεργειακά και κυρίως στο ζήτημα της «διασυνδεσιμότητας». Ο αποκλεισμός της Τουρκίας από το σχέδιο του διαδρόμου Ινδίας - Μέσης Ανατολής - Ευρώπης ήταν «πλήγμα» που ενόχλησε βαθύτατα τον Ερντογάν. Υπάρχουν όμως πρότζεκτ όπως αυτό, αναφέρει η πηγή, που μπορούμε να εξετάσουμε διασύνδεση και της Τουρκίας.

«Δεν θέλουμε να ανοίξουμε τη συμφωνία για το μεταναστευτικό»

Στη λίστα των ευρωτουρκικών εκκρεμοτήτων δεσπόζει το ζήτημα του μεταναστευτικού και η απαραίτητη για τις Βρυξέλλες και αρκετά κράτη-μέλη διατήρηση της συνεργασίας με την Αγκυρα. Σε ό,τι αφορά ωστόσο το αίτημα της Ελλάδας για «ανανέωση», «επέκταση» της υπάρχουσας συμφωνίας (δύλωσης) Ε.Ε. - Τουρκίας του 2016, η Κομισιόν επισήμως διά της αρμόδιας επιτρόπου Ιββα Γιόχανσον απάντησε, πριν από λίγες μέρες, ότι «απλώς θα πρέπει να εφαρμοστεί και να μην ανοίξει το θέμα αυτό ξανά». Αρμόδια πηγή από την Κομισιόν ξεκαθάρισε μιλώντας στην «Κ» πως Βρυξέλλες και Ελλάδα «είμαστε στην ίδια σελίδα, αλλά είναι θέμα γλώσσας», σχολιάζοντας προφανώς τον όρο «ανανέωση» και «επέκταση» της

ελληνικής πλευράς. Η ίδια πηγή εξηγεί πως «δεν θέλουμε να ανοίξουμε το θέμα, καθώς αυτό θα μπορούσε να απαλλάξει την Τουρκία από τις ευθύνες της σε σχέση με τη συμφωνία».

Ουσιαστικά αυτό που δεν επιθυμεί η Κομισιόν είναι να επιτραπεί στην Αγκυρα «να επιχειρήσει να διαπραγματευτεί λιγότερα, όπως —για παράδειγμα— να δέχεται επιστροφές από την Ελλάδα, κάτι που είναι υποχρεωμένη να κάνει βάσει της συμφωνίας. Επομένως, μάλλον θέλουμε να προσθέσουμε στη συμφωνία, π.χ. να διαπραγματευτούμε μια συμφωνία που θα περιλαμβάνει πλήρη εφαρμογή της υπάρχουσας συμφωνίας και ό,τι επιπλέον».

Στις Βρυξέλλες καταγράφονται, παράλληλα, οι προσπάθειες

Μια νέα διαπραγμάτευση με την Αγκυρα «θα μπορούσε να απαλλάξει την Τουρκία από τις ευθύνες της», σύμφωνα με πηγή της Κομισιόν.

Ελλάδας - Τουρκίας να βελτιωθεί η διμερής συνεργασία εντός του υφιστάμενου πλαισίου της συμφωνίας, καθώς και οι τρέχουσες εσωτερικές «προκλήσεις» που δημιουργεί το προσφυγικό για την κυβέρνηση Ερντογάν ενόψει και των τοπικών εκλογών το 2024 και ενώ λήγει χρονικά φέτος το «πακέτο» των 3 δισ. που έχει ήδη δώσει η Ε.Ε. για τη φιλοξενία

των 3,5 εκατ. προσφύγων από τη Συρία. Για τους λόγους αυτούς, αρμόδιες πηγές αναφέρουν ότι εξετάζεται το περιθώριο να δοθεί έξτρα ποσό μέσω του προϋπολογισμού (2024-27) για τους πρόσφυγες και κάποια από αυτά τα χρήματα, αυτή τη φορά, να δοθούν και απευθείας στο τουρκικό κράτος. Καταγράφεται εξίσου θετικά και η πρόθεση του νέου υπουργού Εσωτερικών Αλί Κερλίκαγια να χτυπήσει τα δίκτυα των διακινητών και στο πλαίσιο αυτό αναμένεται σύντομα να επισκεφθεί την Αγκυρα και η αρμόδια επιτρόπος Γιόχανσον, σύμφωνα με πληροφορίες.

Στην «εξίσωση» διαμόρφωσης του νέου πλαισίου των σχέσεων με την Τουρκία δεν είναι μόνο το περιεχόμενο που πρέπει να

εξεταστεί προσεκτικά, αλλά και ο χρόνος δημοσίευσης της εν λόγω έκθεσης, ώστε να μη συμπέσει χρονικά με την καθιερωμένη έκθεση προόδου, σημειώνει ευρωπαϊκή διπλωματική πηγή, καθώς εκτιμάται ότι θα επικρίνει την Τουρκία ιδιαίτερα σε ζητήματα κράτους δικαίου, ελευθερίας των ΜΜΕ και εν γένει δημοκρατίας. Επτερν πηγή πάντως θεωρεί ότι οι δύο εκθέσεις είναι ξεχωριστές διαδικασίες και πως αυτή της προόδου είναι απλώς «καθρέφτης» της συμπλήρωσης των απαιτούμενων κριτηρίων, που ισχύουν για κάθε υποψήφιο κράτος-μέλος.

Αν και η ιστορία των ευρωτουρκικών σχέσεων καταγράφει ήδη μια πορεία 60 χρόνων με αρκετά σκαμπανεβάσματα —ιδιαίτερα την τελευταία δεκαετία—, είναι

Δύο αγόρια ντυμένα δερβίσηδες του τάγματος Μεβλεβί εκτελούν τον τελετουργικό χορό τους στην πλατεία Σουλτάναχμετ με φόντο το ομώνυμο τέμενος την περασμένη Κυριακή. Η περιστροφική κίνησή τους δεν διαφέρει και πολύ από την πολιτική του Ερντογάν έναντι της Δύσης.

REUTERS/DILARA SENKAYA

Ε.Ε. των «36», με τέσσερις ταχύτητες

Η πολιτική πίεση για την «ουκρανική» διεύρυνση και η αρχιτεκτονική των ομόκεντρων κύκλων

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Την **Πρωτομαγιά** του 2004, η Ε.Ε. έζησε τη δική της Μεγάλη Εκρηξη: τα 15 κράτη-μέλη έγιναν μεμιάς 25 και ο πληθυσμός της Ένωσης αυξήθηκε κατά 75 εκατομμύρια, καθώς η μέχρι τότε δυτικοευρωπαϊκή λέσχη κρατών διευρύνθηκε με τρεις πρώην σοβιετικές δημοκρατίες (Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία), τέσσερα πρώην μέλη του Συμφώνου της Βαρσοβίας (Πολωνία, Τσεχία, Σλοβακία, Ουγγαρία), μία συνιστώσα της πρώην Γιουγκοσλαβίας (Σλοβενία) και δύο μεσογειακά νησιά (Κύπρος, Μάλτα). Στο ίδιο κύμα της διεύρυνσης καταχωρίστηκε η ένταξη άλλων δύο, βαλκανικών χωρών (Βουλγαρία, Ρουμανία), τρία χρόνια αργότερα.

Μια δεύτερη Μεγάλη Εκρηξη, που φιλοδοξεί να αυξήσει από 27 σε 36 ή και 37 τα κράτη-μέλη της Ένωσης (η οποία το προηγούμενο διάστημα κέρδισε την Κροατία, αλλά έχασε τη Βρετανία) δρομολογήθηκε από την άτυπη σύνοδο κορυφής της Γρανάδας, την Πέμπτη και την Παρασκευή που μας πέρασαν. Θεωρητικά και αν όλα πάνε καλά (ένα πελώριο «αν»), το νέο κύμα της διεύρυνσης θα περιλάβει τις οκτώ ήδη υποψήφιες χώρες: πέντε κράτη των Δυτικών Βαλκανίων (Σερβία, Βοσνία, Μαυροβούνιο, Βόρεια Μακεδονία, Αλβανία), την Ουκρανία και τη Μολδαβία, που απέκτησαν στάτους υποψήφιου μέλους μετά τη ρωσική εισβολή, και την αρχαιότερη, αλλά και περισσότερο προβληματική περίπτωση της Τουρκίας. Άλλες δύο χώρες, η Γεωργία και το Κόσοβο, ελπίζουν να μουν και αυτές στη λίστα αναμονής, παρά τα τεράστια προβλήματα που θέτουν οι υποψηφιότητές τους λόγω ανοικτών θεμάτων κυριαρχίας.

Σε πρώτη ματιά, η εγγραφή στην ημερήσια διάταξη της Ε.Ε. μιας τόσο μεγάλης και τόσο δύσκολης, από πάρα πολλές απόψεις, διεύρυνσης προκαλεί έκπληξη. Επιτέλους, η Ένωση έχει να αντιμετωπίσει πολύ πιο επείγοντα προβλήματα, όπως το μεταναστευτικό, που δοκιμάζει με πολύ επώδυνο τρόπο την εσωτερική της συνοχή και την αναθεώρηση του Συμφώνου Σταθερότητας, η εφαρμογή του οποίου είχε ανασταλεί επί πανδημίας, αλλά θα ξαναρχίσει, με ή χωρίς συμφωνία για αναθεώρηση, από 1/1/2024. Μέχρι τώρα, Παρίσι και Βερολίνο δεν έχουν καταλήξει σε συμφωνία για τους νέους δημοσιονομικούς κανόνες (η κακή προσωπική κημεία μεταξύ Εμανουέλ Μακρόν και Ολαφ Σολτς δεν βοηθάει, όπως έγραψαν οι Financial Times), ενώ και μόνον η σκέψη για επαναφορά των δρακόντειων όρων του Συμ-

φώνου για τα κρατικά χρέη και ελλείμματα σε περίοδο διαρκούς πτώσης της αγοραστικής δύναμης για τους πολλούς γεννάει εφιάλτες κοινωνικών εκρήξεων και πολιτικής αποσταθεροποίησης.

Επειτα, στα Δυτικά Βαλκάνια, οι πληγές των πολέμων της δεκαετίας του '90 είναι ακόμη ανοιχτές και τα εκκρεμή θέματα κυριαρχίας λειτουργούν ως ενεργά ηφαίστεια με περιοδικές αφυπνίσεις. Στις Βρυξέλλες, συνήθιζαν να μιλάνε για τρεις γόργιους δεσμούς που έπρεπε να λυθούν (ή να κοπούν) με την εξής σειρά, κατά αυξανόμενη δυσκολία: Βόρεια Μακεδονία - Κόσοβο - Βοσνία. Η συμφωνία των Πρεσπών έλυσε τον πρώτο κόμβο από πλευράς Ελλάδας, αμέσως μετά όμως έθεσε βέτο στην ευρωπαϊκή πορεία

Γάλλοι και Γερμανοί προσανατολίζονται σε μια Ένωση πολλών επιπέδων, με ριζική αναδιάρθρωση της ΚΑΠ και των περιφερειακών ταμείων.

Πολωνοί υποστηρικτές κομμάτων της αντιπολίτευσης διαδηλώνουν υπέρ της Ε.Ε. στη Βαρσοβία, την περασμένη Κυριακή. Την ώρα που οι Βρυξέλλες δρομολογούν τη διεύρυνση της Ένωσης με την ένταξη έως και εννέα νέων χωρών, πιθανή επικράτηση του ακροδεξιού κυβερνήματος Κόμματος Νόμου και Δικαιοσύνης στις επερχόμενες εκλογές στην Πολωνία θα υπονόμευε ακόμη περισσότερο την ευρωπαϊκή ενότητα.

Η πολεμική κόπωση και ο πολωνικός κίνδυνος

Του **POTZEP KOEN**
THE NEW YORK TIMES

Την **ώρα** που Σλοβακία, Ουγγαρία και Σερβία επιδεικνύουν όλες σπμαντική συμπάθεια προς τον Ρώσο πρόεδρο Βλαντιμίρ Πούτιν, άλλο ένα σημάδι που δείχνει τη μετατόπιση της Κεντρικής Ευρώπης προσφέρει η Πολωνία.

Η χώρα που φιλοξενεί περισσότερους από 1,5 εκατ. Ουκρανούς πρόσφυγες και υπήρξε από τους πιο σταβάρους υποστηρικτές του Κιέβου τον πρώτο ενάμιση χρόνο του πολέμου, αποφάσισε πρόσφατα να κλείσει τα σύνορά της στα φθηνά ουκρανικά σιτηρά. Το κυβερνών ακροδεξιό Κόμμα Νόμου και Δικαιοσύνης (PiS) διεξάγει σκληρή προεκλογική εκστρατεία κατά της φιλελεύθερης αντιπολίτευσης ενόψει των εκλογών της ερχόμενης Κυριακής.

Παρότι ο σκιάδης ηγέτης της χώρας, Γιάροσλαβ Κατσίνσκι, παραμένει φανατικά αντιρώσος, οι εθνικιστικές και υπερσυντηρητικές αξίες του απηχούν εκείνες

«Ούτε μία σφαίρα για την Ουκρανία», ήταν το σύνθημα της νικηφόρου προεκλογικής εκστρατείας του Ρόμπερτ Φίτσο στη Σλοβακία.

του Ούγγρου πρωθυπουργού Βίκτορ Ορμπαν και του Σλοβάκου εν αναμονή ομολόγου του, Ρόμπερτ Φίτσο. Μία νίκη του PiS στις βουλευτικές εκλογές θα υπονόμει ακόμη περισσότερο την ευρωπαϊκή ενότητα, σε μία στιγμή που η στασιμότητα στο πεδίο της μάχης απομακρύνει κάθε ενδεχόμενο διπλωματικού συμβιβασμού.

Ο Κατσίνσκι αντιτίθεται στην πολιτική, αμυντική και οικονομική ευρωπαϊκή ενσωμάτωση, την οποία προσβέυει με πάθος ο Γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν. Φήμες έχουν κυκλοφορήσει ακόμη και για πιθανή έξοδο

των Σκοπίων η Σόφια, προβάλλοντας τις δικές της γλωσσικές και εθνικές ενστάσεις και παρά την ευρωπαϊκή μεσολάβηση η τελική στάση της Βουλγαρίας παραμένει αβέβαιη. Το θέμα του Κοσόβου αποπειράθηκαν να λύσουν πρώτα οι Αμερικανοί, οι οποίοι πρότειναν ανταλλαγή εδαφών μεταξύ Πρίστινας και Βελιγραδίου (το βόρειο Κόσοβο στους Σέρβους, το Πρέσεβο στους Αλβανούς) και ύστερα οι Γάλλοι και Γερμανοί, με την πρόταση για σχηματισμό ένωσης σερβικών δήμων στο βόρειο Κόσοβο (κάτι που θα μετέτρεπε την περιοχή σε κράτος εν κράτει). Ωστόσο, η νέα αλβανική ηγεσία του Αλμπιν Κοούρτι απέρριψε τη συναλλαγή, κάτι που έφερε τις δύο πλευρές στα πρόθυρα του πολέμου ύστερα από την αιματηρή επιδρομή Σέρβων ενόπλων εναντίον Αλβανών αστυνομικών, στις 24 Σεπτεμβρίου. Οσο για τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, παραμένει ένα ασταθές προτεκτοράτο του ΝΑΤΟ, με μια από τις δύο συνιστώσες του, τη Σερβική Δημοκρατία (Srpska), να ψάχνει την ευκαιρία για να ενωθεί με τη μητέρα-πατρίδα.

Τέλος, σε αρκετές χώρες της Ένωσης η ιδέα της διεύρυνσης απωθεί την κοινή γνώμη για διάφορους λόγους στην κάθε μία. Η Γαλλία ήταν πάντα απρόθυμη για τη διεύρυνση προς Ανατολάς, προκρίνοντας τη σε βάθος ολοκλήρωση της Ένωσης, σε ομοσπονδιακή κατεύθυνση. Με τη σημερινή κοινωνική ατμόσφαιρα, φαίνεται εντελώς απίθανη η περίπτωση να ενέκρινε ο γαλλικός λαός μια διεύρυνση της Ένωσης με χώρες όπως η Τουρκία ή η Αλβανία. Εντονα επιφυλακτική στάση τηρούν επίσης η Ολλανδία, η Πορτογαλία και άλλα κράτη-μέλη.

Ποιος ήταν, λοιπόν, εκείνος ο παράγοντας που, σε πείσμα όλων αυτών, έφερε τη διεύρυνση στην κορυφή της ευρωπαϊκής ατζέντας; Η απάντηση είναι απλή: η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και η επιλογή της Ε.Ε. να συστρατευθεί με το Κίεβο και την Ουάσιγκτον εναντίον της Μόσχας. Η αποτελμάτωση της ουκρανικής αντεπίθεσης, που διανύει τον πέμπτο μήνα της και τα σημάδια κόπωσης και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού (νίκη του φιλορώσου Ρόμπερτ Φίτσο στη

Σλοβακία, δυστοκία στο αμερικανικό Κογκρέσο για τη βοήθεια στο Κίεβο), αυξάνουν την πίεση. Όπως δήλωσε τη Δευτέρα Γάλλος υπουργός, υπό την προϋπόθεση της ανωνυμίας, στην εφημερίδα Le Monde: «Για να είμαστε ειλικρινείς, δεν επιβάλλουμε πρόσθετες κυρώσεις στη Ρωσία, δεν δίνουμε περισσότερη βοήθεια σε χρήμα και σε όπλα στην Ουκρανία. Τι μένει; Η υπόσχεση για τη μελλοντική ένταξη στην Ε.Ε. Είναι η πιο ισχυρή εγγύηση ασφαλείας που μπορούμε να δώσουμε».

Φαίνεται ότι ο κύβος ερρίφθη στις αρχές του καλοκαιριού, στο ξενοδοχείο Amigo των Βρυξελλών, σε ένα γεύμα εργασίας όπου παρευρέθησαν, όπως έγραψε η El Pais, οι ηγέτες Γαλλίας, Γερμανίας, Ολλανδίας, Ιταλίας, Ισπανίας

Μόνο η ένταξη της Ουκρανίας υπολογίζεται ότι θα κοστίσει 186 δισ. ευρώ, ενώ για το σύνολο των υπό ένταξη χωρών θα χρειαστούν 256 δισ.

και Πολωνίας. Ακολούθησε η συγκρότηση γαλλογερμανικής ομάδας εργασίας από 12 ειδικούς, που παρουσίασαν την πρότασή τους στις 18 Σεπτεμβρίου. Η βασική τους ιδέα είναι μια σταδιακή, ίσως και μερική ένταξη σε μια Ευρώπη ομόκεντρων κύκλων (κάτι που αποτελεί παλιά γαλλική ιδέα): Στον πρώτο κύκλο θα ανήκουν εκείνα τα μέλη που είναι πρόθυμα για ακόμη πιο βαθιά ολοκλήρωση, κατά το πρότυπο της Ευρωζώνης ή της ζώνης Σένγκεν. Στην επόμενη ζώνη θα εντάσσονται τα υπόλοιπα πλήρη μέλη, με λιγότερες δεσμεύσεις και δικαιώματα. Η τρίτη ζώνη θα περιλάβει τα κράτη που θα ανήκουν στον Ενιαίο Ευρωπαϊκό Χώρο (όπου βρίσκονται σήμερα η Ισλανδία, η Νορβηγία και το Λιχτενστάιν), με δυνατότητα να συμμετέχουν στην Ενιαία Αγορά, αλλά όχι και να εκπροσωπούνται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στην Κομισιόν και στο Ευρωκοινοβούλιο. Τέλος, η τέταρτη ζώνη θα είναι εκείνη της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας, που δημιουργήθηκε στον απόηχο του ουκρανικού πολέμου και αποσκοπεί σε συγκλίσεις πάνω σε συγκεκριμένα προβλήματα (π.χ. περιβάλλον, ενεργειακό κ.ά.) αλλά όχι σε ένταξη. Εύλογα υποψιάζεται κανείς ότι η Τουρκία και άλλες χώρες προορίζονται για τις δύο τελευταίες ζώνες.

Το βέτο

Σε κάθε περίπτωση, η γαλλογερμανική έκθεση μας προειδοποιεί για καθόλου εύκολες αποφάσεις. Μια Ευρώπη που σχεδιάστηκε για έξι μέλη και αύριο θα αριθμεί εξαπτάσσια, δεν θα μπορεί να λειτουργεί εάν δεν καταργηθεί το βέτο και δεν λαμβάνονται αποφάσεις με ενισχυμένες πλειοψηφίες ακόμη και για τα ευαίσθητα θέματα της εξωτερικής πολιτικής και της φορολογίας, λένε οι 12 ειδικοί. Επιπλέον, θα πρέπει να αναθεωρηθούν ριζικά η Κοινή Αγροτική Πολιτική και τα περιφερειακά ταμεία, που καλύπτουν τα δύο τρίτα του κοινοτικού προϋπολογισμού. Με την ένταξη των νέων, φτωχότερων χωρών, σχεδόν όλα τα σημερινά κράτη-μέλη που είναι καθαροί εισπράκτορες κοινοτικών βοήθει-
ας θα μετατραπούν σε καθαρούς δότες. Εσωτερικό έγγραφο της Κομισιόν που δημοσιεύτηκε από αρκετά μέσα εκτιμά πως μόνο η ένταξη της Ουκρανίας θα στοιχίσει στην Ε.Ε. 186 δισ. ευρώ, ενώ για το σύνολο των υπό ένταξη χωρών θα χρειαστούν 256 δισ. Με αυτά τα δεδομένα, ο δρόμος προς τη νέα διεύρυνση προβλέπεται μακρύς, γεγονός εντάσεις και αμφίβολος.

ταξύ του ευρωπαϊκού κοινού.

Ο Φίτσο συνδύασε τον κοινωνικό συντηρητισμό, τον εθνικισμό, την ομοφοβική ρητορική και τις υποσχέσεις για γενναίες κρατικές παροχές, προσελκύοντας ψηφοφόρους αγροτικών και περιστατικών περιοχών. «Η Σλοβακία απέδειξε ότι η απειλή πολέμου στα σύνορά σου δεν σημαίνει απαραίτητα πως θα στηρίξεις ολόψυχα την Ουκρανία», λέει ο δρ Ρουπνίκ.

Δημοσκοπήση του Μαρτίου σε όλα την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη έδειξε ότι 51% των Σλοβάκων θεωρεί πως η Δύση και η Ουκρανία είναι οι «κύριοι υπεύθυνοι» του πολέμου. Ο Φίτσο υιοθέτησε πλήρως τη ρητορική του φιλορώσου Ορμπαν. «Ο Ορμπαν προσέφερε την έμπνευση στον Φίτσο, παρότι ο τελευταίος δεν διαβέβαιε τις ίδιες βαθιές ακροδεξιές ρίζες όπως ο Ούγγρος συνάδελφός του. Ο Σλοβάκος εν αναμονή πρωθυπουργός είναι πιο ρεαλιστής», λέει ο Λούντεκ Σεκίρα, Τσέχος επικριματίας και ιδρυτής φιλελεύθερου ινστιτούτου μελετών.

στην άποψη ότι η Κεντρική Ευρώπη αποστασιοποιείται σταδιακά από το δράμα της Ουκρανίας. «Ακούμε ολοένα και πιο συχνά το σαφές μήνυμα που στέλνουν οι Ευρωπαίοι προς τον Ζελένσκι: Σας εκλιπαρούμε, συμφωνήστε με τον Πούτιν», λέει ο δρ Ρουπνίκ. Μετά τις τεράστιες θυσίες του ουκρανικού λαού, όμως, για την υπεράσπιση της χώρας του απέναντι στη ρωσική εισβολή, αυτό είναι το μόνο που ο Ζελένσκι δεν πρόκειται να επιδιώξει.

Η εκλογή του Φίτσο στην Μπρατισλάβα και η ενδεχόμενη επανεκλογή Τραμπ στον Λευκό Οίκο περιπλέκει επικίνδυνα τις επιδιώξεις και τις προσδοκίες της Ε.Ε. στο Ουκρανικό. Ο νικητής των εκλογών στη Σλοβακία, πρώην πρωθυπουργός Φίτσο, ο οποίος υιοθέτησε ανεκφυλιστά φιλορωσική γραμμή, αποτελεί μία ακόμη ένδειξη της αποσάθρωσης της υποστήριξης της Δύσης προς την Ουκρανία.

Η Σλοβακία είναι βέβαια μία μικρή χώρα με ιστορικούς δεσμούς

με τη Ρωσία, ενώ η μορφή του συνασπισμού που θα σχηματίσει ο Φίτσο παραμένει ακόμη άγνωστη. Κάποιοι ελπίζουν ότι ο Σλοβάκος εντολοδόχος πρωθυπουργός θα επιδείξει ρεαλισμό, όπως έκανε η ακροδεξιά πρωθυπουργός της Ιταλίας Τζόρτζια Μελόνι. Η μετατόπιση της Σλοβακίας παραμένει, όμως, ανησυχητική, ιδίως από μία χώρα η οποία πρώτη παρέδωσε μαχητικά αεροσκάφη στην Ουκρανία.

Το αποτέλεσμα της κάλπης της περασμένης Κυριακής στη Σλοβακία συμπίπτει με την αυξανόμενη αμηνανία σε ΗΠΑ και Ε.Ε. για τα δισεκατομμύρια δολάρια σε αμυντική βοήθεια που έχει λάβει το Κίεβο και τις εκκλήσεις για αξιοποίηση των κεφαλαίων αυτών για τη στήριξη των χειμαζόμενων από την ακρίβεια Αμερικανών και Ευρωπαίων πολιτών. Η νίκη του Φίτσο με κεντρικό προεκλογικό σύνθημα «ούτε μία σφαίρα για την Ουκρανία» αποδεικνύει την ενισχυόμενη δημοτικότητα της απεμπλοκής από τον πόλεμο με-

Η βαθμολογία στην 6η αγωνιστική

2022-23	ΓΚΟΛ	Β.	2021-22	ΓΚΟΛ	Β.	2020-21	ΓΚΟΛ	Β.	2019-20	ΓΚΟΛ	Β.	2018-19	ΓΚΟΛ	Β.
1. ΠΑΦΟΣ	14-2	14	1. ΑΕΚ	12-4	14	1. ΑΠΟΛΛΩΝ	13-3	14	1. ΑΠΟΕΛ	12-4	14	1. ΑΕΛ	11-1	16
2. ΑΠΟΛΛΩΝ	7-3	14	2. ΑΡΗΣ	10-5	13	2. ΑΝΟΡΘΩΣΗ	8-5	13	2. ΑΝΟΡΘΩΣΗ	7-2	12	2. ΑΠΟΛΛΩΝ	18-1	16
3. ΑΡΗΣ	13-5	12	3. ΑΠΟΛΛΩΝ	9-8	12	3. ΟΜΟΝΟΙΑ	9-4	12	3. ΟΜΟΝΟΙΑ	8-4	11	3. ΑΠΟΕΛ	11-9	13
4. ΑΕΚ	9-5	10	4. ΟΜΟΝΟΙΑ	6-5	10	4. ΑΠΟΕΛ	7-5	11	4. ΕΘΝΙΚΟΣ	9-9	11	4. ΑΕΚ	8-3	12
5. ΣΑΛΑΜΙΝΑ	6-6	10	5. ΑΕΛ	10-5	10	5. ΔΟΞΑ	10-8	11	5. ΑΕΚ	12-6	10	5. ΣΑΛΑΜΙΝΑ	12-8	10
6. ΟΜΟΝΟΙΑ	10-6	9	6. ΑΝΟΡΘΩΣΗ	9-9	9	6. ΑΕΚ	9-5	10	6. ΣΑΛΑΜΙΝΑ	8-10	9	6. ΔΟΞΑ	11-9	9
7. ΑΠΟΕΛ	5-2	9	7. ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΣ	5-5	8	7. ΑΕΛ	8-9	9	7. ΑΕΛ	6-7	8	7. ΑΝΟΡΘΩΣΗ	5-6	6

Τρεις βαθμοί χωρίζουν τις πρώτες έξι ομάδες

Το φετινό πρωτάθλημα προμηνύεται ακόμη πιο ανταγωνιστικό

Του ΠΑΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Την περασμένη Δευτέρα συμπληρώθηκαν οι πρώτες έξι αγωνιστικές του πρωταθλήματος cyta και, για 5η συνεχή διοργάνωση από το 2019-20 μέχρι και φέτος (2023-24), η ομάδα που βρίσκεται στην 1η θέση της βαθμολογίας δεν ξεπερνάει τους 14 βαθμούς. Συγκεκριμένα, τη σεζόν 2019-20 ΑΠΟΕΛ με 14β., 2020-21 Απόλλων 14β., 2021-22 ΑΕΚ 14 β., 2022-23 Πάφος 14 β. και φέτος η Ανόρθωση πάλι με 14 βαθμούς.

Είναι όμως αρκετοί αυτοί οι βαθμοί για να δώσουν τίτλο; Είναι! Τίτλο έδωσαν και λιγότεροι. Χαρακτηριστικό είναι πως –κάθε χρονιά του χρονικού διαστήματος που προαναφέραμε, αλλά, και η πρώτη θέση όταν δεν ολοκληρώθηκε το πρωτάθλημα λόγω κόβιντ– καμιά από τις μετέπειτα πρωταθλήτριες δεν βρισκόταν στην 6η αγωνιστική στην πρώτη θέση.

Αριθμοί και αλήθεια

Τη σεζόν 2019-20 ο ΑΠΟΕΛ ήταν πρώτος και ακολούθως Ομόνοια και Ανόρθωση ήταν ισόβαθμες πριν διακοπή του πρωταθλήματος, την επόμενη χρονιά 2020-21 μετά την 6η αγωνιστική, πρώτος ήταν ο Απόλλωνας που τερμάτισε τελικά δεύτερος, το 2021-22 πρώτη ήταν η ΑΕΚ η οποία κατετάγη στη 2η θέση στην τελική βαθμολογία, πέρσι την αντίστοιχη περίοδο πρώτη ήταν η Πάφος η οποία στο τέλος τερμάτισε στην 4η θέση και φέτος είναι η Ανόρθωση η οποία φιλοδοξεί να παραμείνει εκεί μέχρι το τέλος.

Παρατηρώντας τους αριθμούς των προηγούμενων χρόνων είναι εκπληκτικό πως η πρωταθλήτρια κάθε χρονιάς –αλλά και τη σεζόν που διακόπηκε το πρωτάθλημα– στην πρώτη θέση ή πρωταθλήτριες, αναδείχθηκαν οι ομάδες οι οποίες μετά το τέλος της 6ης αγωνιστικής βρίσκόντουσαν στην 3η θέση της βαθμολογίας. Είμαι βέβαιος ότι κάποιος τώρα θα αφήσει το άρθρο στη μέση για να κοιτάξει τη βαθμολογία στην 6η αγωνιστική του φετινού πρωταθλήματος. Απλώς να θυμίσουμε πως ήδη έχουν διεξαχθεί τέσσερεις αγώνες από την Παρασκευή και μένουν άλλοι τρεις σήμερα για να κάνετε τις προεπαφαιρέσεις. Συνεχίζουμε. Η πρώτη Ομόνοια (2019-20) και πρωταθλήτρια Ομόνοια (2020-21) ήταν 3η στην αντίστοιχη 6η αγωνιστική. Τρίτος ήταν και ο πρωταθλητής Απόλλωνας του 2022 και ο πρωταθλητής Άρπς του 2023.

Οι επίδοξες πρωταθλήτριες

Το φετινό πρωτάθλημα χαρακτηρίζεται ιδιαίτερα επίπονο, με πολλές ομάδες να ερίζουν για τον τίτλο. Σε βάθος χρόνου κάποιες θα ξεχωρίσουν

Η διαφορά της πρωτοπόρου Ανόρθωσης από τον 6ο στη βαθμολογία ΑΠΟΕΛ είναι μόλις στους τρεις βαθμούς.

Αυτό που κάνει το πρωτάθλημα της Κύπρου περισσότερο ανταγωνιστικό είναι οι μικρές διαφορές σε ποιότητα δυναμικού, οι οποίες φαίνεται να είναι ανεξάρτητες από τον προϋπολογισμό.

μπροστά και κάποιες θα κόψουν πίσω. Φυσιολογικό. Αυτό γίνεται κάθε χρόνο, ή σχεδόν κάθε χρόνο. Οι διαφορές των πρώτων έξι ομάδων την τελευταία πενταετία δεν είναι ποτέ μεγαλύτερη των πέντε βαθμών. Άρα φαίνεται να κινούμαστε περίπου στα ίδια επίπεδα όπως και τη προηγούμενες πρόσφατες σεζόν. Μάλλον φέτος είναι κάπως καλύτερα. Η διαφορά της πρωτοπόρου Ανόρθωσης από τον 6ο στη βαθμολογία ΑΠΟΕΛ είναι μόλις στους τρεις βαθμούς. Μια νίκη τους χωρίζει. Μόλις τρεις βαθμοί!

Αυτό που κάνει το πρωτάθλημα της Κύπρου περισσότερο ανταγωνιστικό είναι ακριβώς οι μικρές διαφορές σε ποιότητα δυναμικού, οι οποίες φαίνεται να είναι ανεξάρτητες από τον προϋπολογισμό. Ότι δηλαδή υπάρχουν 5-6 ομάδες που φαντάζουν

ικανές να διεκδικήσουν τον τίτλο, τουλάχιστον όπως απορρέει από το δείγμα των πρώτων έξι αγωνιστικών. Ίσως μέχρι και το τέλος του α΄ γύρου του πρωταθλήματος να σχηματίσουμε καλύτερη εικόνα, αφού ακόμη ορισμένες δεν έβαλαν όλες τις μεταγραφές τους στο χορτάρι και γενικώς δεν είναι δυνατό να υπάρχει δέσιμο μεταξύ των αθλητών από τόσο νωρίς. Οι πολλές επίδοξες πρωταθλήτριες είναι που κάνει το πρωτάθλημά μας να ξεχωρίζει. Διότι οι βαθμολογικές διαφορές και σε ξένα πρωταθλήματα, πάνω-κάτω είναι οι ίδιες. Ωστόσο, δύσκολο να πιστέψει κανείς ότι η Λε Άβρ στη Γαλλία επειδή μέχρι την 7η αγωνιστική βρισκόταν πέντε βαθμούς πίσω από την πρωτοπόρο Μονακό είναι μεταξύ των υποψήφιων πρωταθλητών. Το ίδιο για παράδειγμα ισχύει και στη Γερμανία με τη Χόφενχάιμ η οποία είναι τέσσερεις βαθμούς πίσω από την πρώτη Λεβερκούζεν. Αν θέλετε, τα ίδια μπορούμε να πούμε και για την Μπράιτον στην Αγγλία, που είναι τρεις βαθμούς πίσω από την κορυφή, επίσης στην 7η αγωνιστική.

Το γαλλικό παράδειγμα

Η αγωνιστική άνοδος της Ομόνοιας, η «επιστροφή» της Ανόρθωσης, η σταθερή πορεία του Απόλλωνα, η ενισχυμένη φέτος Πάφος και ο απαι-

τητικός ΑΠΟΕΛ, συν επίσης η φιλόδοξη ΑΕΚ παρ' ότι δεν έκανε καλή εκκίνηση, είναι οι ομάδες που απειλούν να αφαιρέσουν το στέμμα από τον περσινό πρωταθλητή Άρνη. Προφανώς και δεν έχουν όλες τις ίδιες πιθανότητες για τον τίτλο, αλλά όλες –έστω και λίγες– έχουν. Και ονειρεύονται. Τούτο είναι κάτι που μεγιστοποιεί το ενδιαφέρον και δημιουργεί προϋποθέσεις για να προσελκύσει και περισσότερους φιλάθλους στα γήπεδά μας.

Αυτό το φαινόμενο δεν το βλέπεις συχνά αν και το παράδειγμα της Γαλλίας από το 1992 μέχρι το 1999 όπου τον τίτλο κατέκτησαν Μαρσέϊν, Παρί Σ.Ζ., Ναντ, Οσέρ, Μονακό, Λανς και Μπορντό δύσκολα θα το δούμε. Ούτε οι Γάλλοι έχουν καλές πιθανότητες να το ξαναζήσουν με την Παρί Σ.Ζ. να κυριαρχεί τα τελευταία χρόνια. Προς το παρόν στην Κύπρο είμαστε σε καλό δρόμο. Με τους πρωταθλητές των τελευταίων χρόνων να είναι διαφορετικοί, ΑΠΟΕΛ, Ομόνοια, Απόλλων, Άρπς... και βλέπουμε. Αν ο Άρπς καταφέρει να αναδειχθεί και φέτος πρωταθλητής, αυτό δεν αλλάζει την ουσία. Αν όπως λέει και η αρχαία έκφραση που αποδίδεται στον Πλάτωνα «αρχή ήμισυ παντός» τότε το Κυπριακό πρωτάθλημα έχει τις περισσότερες επίδοξες πρωταθλήτριες από κάθε άλλη χώρα.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Αρρωστος ή βάρβαρος;

Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Το διαβάζεις, το ξανά διαβάζεις, κουνάς το κεφάλι, τρίβεις τα μάτια σου και αναρωτιέσαι μήπως πρόκειται για τυπογραφικό λάθος. Διαπιστώνοντας ότι πρόκειται για αληθινή είδηση, χρειάζεται απαραίτητα λίγο χρόνο, κάποια δευτερόλεπτα ή λεπτά για να φιλτράρεις και να συνειδητοποιήσεις την ουσία του γεγονότος, καθότι δεν το χωρά ο νους σου, δυσκολεύεσαι να το επεξεργαστείς.

Αν κανείς αμφισβητεί τη δυσκολία επί του θέματος, δεν έχει παρά να διαβάσει αυτολεξεί την τιμωρία έτσι όπως επιβλήθηκε από τον αθλητικό δικαστή της ΚΟΠ, ύστερα από καταγγελία που βρέθηκε ενώπιόν του. Παρακαλώ διαβάστε:

*Καταγγελία κατά της ΑΕΚ στον αγώνα Πρωταθλήματος CΥΤΑ Α΄ Φάση περιόδου 2023-2024 ΑΕΖ Ζακακίου – ΑΕΚ Λάρνακας/22.09.2023 (5η αγωνιστική). *Τα φτύσιμο από οπαδούς της ομάδας στο 90 +2 λεπτό του αγώνα προς τον προπονητή της ομάδας τους, κατά παράβαση του άρθρου 10.2 (στ) των Πειθαρχικών Κανονισμών της ΚΟΠ. Πάμε ξανά μήπως και το εμπεδώσουμε. Η ΑΕΚ παραπέμφθηκε και ακολούθως τιμωρήθηκε από τον αθλητικό δικαστή, γιατί κάποιοι οπαδοί της έφτυναν (!!) τον προπονητή της ομάδας τους. Αυτό ακριβώς. Έφτυναν!

Και κάθεσαι και σκέφτεσαι. Βρισκόμαστε στο έτος 2023 μετά Χριστό, σε μια χώρα που τάχατες λογίζεται στον δυτικό πολιτισμό, σε μια κοινωνία που οι προύχοντες της, χαρακτηρίζουν ως σύγχρονη και οι οπαδοί ποδοσφαιρικής ομάδας, εκφράζουν την αντίδρασή τους φτύνοντας τον προπονητή!! Όχι μεταφορικά, κυριολεκτικά!! Και όχι, δεν πρόβησαν σ' αυτή τους την πράξη παρασυρόμενοι από την οποία εχθρότητα κατά των αντιπάλων. Όχι, τον δικό τους προπονητή! Ανεξαρτήτως αν υπό τη καθοδήγησή του η ΑΕΚ προ λίγων μηνών πραγματοποίησε το ιστορικότερο επίτευγμα της, παίζοντας στους 16 (!!) ευρωπαϊκές διοργανώσεις. Όχι, κάποιοι θεωρούν ότι έχουν το δικαίωμα να επιτίθενται στον οποιοδήποτε αν κατά την άποψή τους τα γεγονότα τους δικαιώνουν. Άμα εκτιμούν με την όποια κριτική σκέψη διαθέτουν, που μάλλον δεν διαθέτουν, ότι κάποιος ευθύνεται για την στεναχώρια τους, πρέπει να τιμωρηθεί. Και άμα λάχει και βόναυσα. Να τον κτυπήσουν, να τον φτύσουν να τον προσβάλουν, να του τσαλαπατήσουν την προσωπικότητα και την αξιοπρέπεια... άμα επιτρεπτόταν ο λιθοβολισμός, όπως την εποχή του Χριστού, θα τον λιθοβολούσαν.

Κανονική βαρβαρότητα με λίγα λόγια. Βίαιοι, σκληροί, απαίδευτοι, απολίτιστοι εκατοί τοις εκατό απάνθρωποι. Που δεν λογαριάζουν τίποτα και κανέναν, μήτε και τα παιδιά τους, αφού η παραφροσύνη τους είναι τέτοια που τους δημιουργεί την ανάγκη να τιμωρήσουν όποιον κρίνουν ότι ευθύνεται για την στεναχώρια τους. Δεν έχουν όρια, δεν έχουν περιορισμούς, δεν έχουν την ικανότητα να διακρίνουν ούτε και να θέσουν γραμμές συμπεριφοράς, ευπρέπειας, τι εστί δημοκρατικότητα και τι παραβίαση των δικαιωμάτων του συνανθρώπου τους. Φτύνεις, όταν νιώθεις απέχθεια. Όταν σिकाίνεσαι κάτι. Άμα όμως σικαίνεσαι έναν άνθρωπο που κάνει ή δεν κάνει καλά τη δουλειά του, που ούτε καν τον γνωρίζεις, μάλλον τον ίδιο σου τον εαυτό σικαίνεσαι και θες να φτύσεις. Μάλλον είσαι άρρωστος. Ή βάρβαρος.

Πονές για χάδια και για κλάματα!

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΝΝΙΔΗ

Το θέμα καινούργιο δεν είναι. Αντιθέτως, γραφικοί κινδυνεύουμε να χαρακτηριστούμε, αν δεν έχουμε ήδη γίνει, όσοι επιμένουμε να αναδεικνύουμε την ανεξήγητη ερμηνεία κάποιων πειθαρχικών κανονισμών, την ανομοιομορφία, το... κάδεμα και κάποτε την επιλεκτική ευαισθησία του αθλητικού δικαστή της ΚΟΠ Αριστοτέλη Βρυωνίδη.

Μετά τα όσα κομμοκομματικά καταγράφκαν πέρσι, σε σχέση με κατά καιρούς αποφάσεις του, μετά από σημαντικές αποφάσεις, τα τελευταία χρόνια, οι οποίες ανατράπηκαν από το Εφετείο και αφού κανένας αρμόδιος δεν ευαισθητοποιήθηκε, το έργο παίζει ήδη σε επανάλυση. Κάτι σαν copy/paste με σχεδόν πάντα την ίδια κατάληξη – Απόφαση πρόστιμο. Τι κι αν προκύπτουν σοβαρά περιστατικά αντιαθλητικής συμπεριφοράς, τι κι αν ομάδες έχουν καταστεί μόνιμοι «κάτοικοι» της εβδομαδιαίας ατζέντας του κυρίου Βρυωνίδη, τι κι αν προκύπτουν υποθέσεις επήθευσης, εξύβρισης εναντίων προσώπων ή και αξιωματικών ενός αγώνα αλλά και τραυματισμών ανθρώπων από δημιουργία επεισοδίων. Πρόστιμο και Άγιος ο Θεός η απάντηση και η εύκολη λύση για τον αθλητικό δικαστή.

Πέραν της υπόθεσης Ρικάρντο Σα Πίντο, στην τελευταία του λίστα με τις παραπομπές από τον πειθαρχικό εισαγγελέα, ο κύριος Βρυωνίδης είχε να εκδικάσει υποθέσεις βίαιης συμπεριφοράς εντός αγωνιστικού χώρου, εξύβρισης διαιτητών, φτύσιμο και ριζίμο αντικειμένων κατά διαιτητή καθ' όλη τη διάρκεια ενός αγώνα, τραυματισμού υπαλλήλου ασφαλείας, προσωρινών διακοπών σε αγώνες λόγω ριψής επικινδύνων αντικειμένων και πολλά άλλα, τα πλείστα επαναλαμβανόμενα και από τους ίδιους... πρωταγωνιστές, από το ξεκίνημα του φετινού πρωταθλήματος. Σε όλα αυτά, ο κύριος Βρυωνίδης αποφάσισε μόνο πρόστιμο! Προφανώς, δεν ήταν υποθέσεις ίδιου βαθμού σοβαρότητας, με την ένταση που δημιούργησαν δύο παίκτες ομάδων νέων, οι οποίοι αλληλοσπαραχθηκαν με βίαιο τρόπο, δημιούργησαν ένταση και τιμωρήθηκαν από τον κύριο Βρυωνίδη με αποκλεισμό από δύο (επιπλέον) αγώνες!

Όταν ο παράγοντας τύχη πάψει να είναι με το μέρος μας, όταν η βίαιη συμπεριφορά κάποιων θα προκαλέσει σοβαρή ζημιά –ίσως και ανεπανόρθωτη–, όταν ένα από τα αντικείμενα πετύχει στο κεφάλι ένα βοηθό διαιτητή, όταν μια κροτίδα ή ένας πυρός δεν θα τραυματίσει απλά (μακάρι όχι), αλλά όταν θα καταγράψει το κυπριακό ποδόσφαιρο την πρώτη απόλεια ζωής, ο Αθλητικός Δικαστής θα εξαντλήσει την αυστηρότητα του και όσοι σήμερα σφυρίζουν αδιάφορα στην απλή επιβολή ενός προστίμου, θα διατυμπανίζουν την αποφασιστικότητα τους για αυστηρά μέτρα και ποινές, για την αντιμετώπιση της κατάστασης. Όταν, βέβαια, θα είναι αργά...

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Ο Ηλίας Κωστής

Ο νεαρός Ηλίας Κωστής αναφέρθηκε με ανάρτησή του στο ντεμπούτο του με την Ατλέτικο Μαδρίτης στο Τσάμπιονς Λιγκ κόντρα στη Φέγενορντ (4 Οκτωβρίου 2023): «Είμαι πολύ χαρούμενος που έκανα το ντεμπούτο μου με τη φανέλα της Ατλέτικο Μαδρίτης στο Τσάμπιονς Λιγκ». Μπράβο στον μικρό. Και εις ανώτερα. Οι κόποι ανταμείβονται.

Η ΟΠΑΠ Basket League επέστρεψε

Η ΟΠΑΠ Basket League επέστρεψε με τις δέκα από τις 11 ομάδες που θα λάβουν μέρος να ρίχνον-

ται στη μάχη! Ρεπό στην πρεμιέρα έχει η νεοφώτιστη ΠΑΕΚ. Θα έχουμε διαφορετικό σκηνικό φέτος –ένεκα Ανόρθωσης, Ιδού το ερώτημα των φίλων του μπάσκετ, που έχουν κουραστεί με το μονότονο σκηνικό των τελευταίων χρόνων.

Ας είναι

Άρχισε η σεζόν στο φούτσαλ την περασμένη Πέμπτη. Η ΑΕΛ πήρε τη νίκη με 8-2 κόντρα στον ΑΠΟΕΛ και κατάκτησε το Super Cup Futsal. Στο νέο πρωτάθλημα θα λάβουν μέρος οι ακόλουθες πέντε ομάδες: Αραράτ, ΑΕΚ, ΑΕΛ, Ομόνοια Λευκω-

σίας και ΑΠΟΕΛ. Η έναρξη του πρωταθλήματος προγραμματίζεται για τις 11 και 13 Οκτωβρίου 2023. Δεν είναι και τόσο ενθαρρυντικά τα πράγματα, όπως γίνεται κατανοητό από τον αριθμό των ομάδων, αλλά τουλάχιστον έχουμε πρωτάθλημα.

Δεν είναι σλόγκαν

Όπως ενημέρωσε την περασμένη Πέμπτη η Ομόνοια, έχουν διατεθεί πάνω από 9.200 εισιτήρια διαρκείας για τη φετινή αγωνιστική περίοδο! Το σλόγκαν «Η Ομόνοια είναι ο λαός της» δεν είναι απλό σλόγκαν, αλλά μια πραγματικότητα.

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
-1,22%

Χ.Α.
-5,98%

Dow Jones

-0,30%

Nasdaq

1,20%

Nikkei

-2,58%

Dax

-1,65%

FTSE 100

-1,98%

ΔΙΕΘΝΗ
Ρεκόρ
καταγράφουν
οι αποδόσεις
των ομολόγων
Σελ. 10

Πετρέλαιο

-9,21%

€/ \$

-0,33%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Υψηλότερες αμοιβές
προσφέρει η βιομηχανία

Οι καλύτερα αμειβόμενοι και πιο παραγωγικοί εργαζόμενοι στην Ελλάδα είναι στη βιομηχανία. Σύμφωνα με μελέτη του ΣΕΒ, ο ετήσιος μισθός είναι 26%-32% υψηλότερος σε σχέση με τους υπόλοιπους κλάδους. Αντιστοίχως, η παραγωγικότητα ανά απασχολούμενο ανέρχεται σε 81.200 ευρώ. **Σελ. 7**

ΚΤΗΜΑΤΑΓΟΡΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

Τα δεινά για απόκτηση
ιδιόκτητης κατοικίας

Σε αδιέξοδο βρίσκονται όσοι θέλουν να αποκτήσουν δική τους κατοικία. Τα επιτόκια είναι πολύ υψηλά, τα πραγματικά εισοδήματα δεν έχουν επιστρέψει ακόμη στα προ κρίσης επίπεδα, καθώς ροκανίζονται από τον πληθωρισμό, και οι τιμές των ακινήτων έχουν εκτιναχθεί στα ύψη. **Σελ. 12**

Βήμα σημειωτών στις εκποιήσεις

Η κλεψύδρα αδειάζει στις 31 Οκτωβρίου – Ανοικτά τρία βασικά θέματα – Η θέση των τραπεζών

Ενώ η κλεψύδρα με την αναστολή των εκποιήσεων πρώτης κατοικίας αδειάζει και σε 20 ημέρες σταματά η περίοδος χάριτος, δεν υπάρχουν εξελίξεις στο θέμα. Το καλοκαίρι ψηφίστηκαν δύο προτάσεις νόμου, ωστόσο οι συζητήσεις άφησαν

πίσω τους τρία μεγάλα ανοικτά κεφάλαια. Το ειδικό δικαστήριο, τον θεσμό του χρηματοοικονομικού επιτρόπου και τον μηχανισμό επίλυσης διαφορών της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου. Και για τα τρία αυτά θέματα δεν έχουν

γίνει βήματα προς τα εμπρός. Σημειώνεται ότι παρόλο που δεν έχει ορισθεί χρηματοοικονομικός επιτρόπος, το γραφείο λειτουργεί κανονικά και δίκως επικεφαλής. Για το ζήτημα του ειδικού δικαστηρίου, το οποίο είναι και το με-

γαλύτερο πρόβλημα, επικρατεί το κενό. Όσον αφορά στον μηχανισμό της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου ακόμα δεν έχει συζητηθεί το στιδήςποτε. Την ίδια ώρα οι τράπεζες εκτιμούν πως με τα μέτρα που προϋπήρχαν, μαζί

με τα δύο μέτρα-προτάσεις νόμου που ψηφίστηκαν το καλοκαίρι του 2023, το πλαίσιο είναι σε θέση να λειτουργήσει ορθά. Υπενθυμίζουν πως, καμία τράπεζα δεν πρόβλεψε εκποίηση πρώτης κατοικίας. **Σελ. 5**

Το Ντουμπάι πρωταθλητής στην αγορά πολυτελών κατοικιών

Το Ντουμπάι παγώνει πλέον τη θέση του ως η πρώτη στον κόσμο αγορά κατοικιών πολυτελείας και αφήνει πίσω του μπιτρούλες που κρατούσαν έως τώρα τα σκήπτρα, όπως η Νέα Υόρκη και το Χονγκ Κονγκ. Σύμφωνα με έρευνα, στη διάρκεια του γ' τριμήνου του έτους στη μικρή αλλά πλούσια χώρα του Περσικού Κόλπου πουλήθηκαν κατοικίες αξίας 1,59 δισ. δολ. Το σύνολο των πωλήσεων κατοικιών στη διάρκεια των πρώτων εννέα μηνών του έτους, είναι 277 κατοικίες πολυτελείας, με την αξία των αγοραπωλησιών να ανέρχεται σε 4,91 δισ. δολ. **Σελ. 11**

Στη Cyta τα έργα μιλούν πιο δυνατά από τα λόγια

Συνέντευξη Α. Νεοκλέους

Τα έργα μιλούν πιο δυνατά από τα λόγια τονίζει ο CEO της Cyta Αντρέας Νεοκλέους. Αναφέρεται στο Cyta Fiber και τονίζει ότι μέχρι το τέλος του έτους το δίκτυο θα είναι διαθέσιμο σε 340.000 σπίτια και επιχειρήσεις. Στέλνει επίσης το δικό του μήνυμα ενόψει του Digital Agenda. **Σελ. 4**

Λιγότερες φέτος οι εξαγωγές χαλλουμιού αλλά μεγαλύτερης αξίας

Ποιες αγορές μας προτιμούν

Μειωμένος κατά 9,1% είναι ο όγκος εξαγωγών του χαλλουμιού το πρώτο εξάμηνο. Ωστόσο η αξία των εξαγωγών έχει αυξηθεί κατά 11,06%. Μείωση 18% στις εξαγωγές στη Βρετανία. Σημαντική ήταν η ενίσχυση του προϊόντος στις αγορές της Σ. Αραβίας, της Αυστραλίας και στις ΗΠΑ. **Σελ. 6**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Κινεζική οικονομία και διεθνείς προεκτάσεις

Τις τελευταίες δεκαετίες, η κινεζική οικονομία αναπτύχθηκε με υψηλούς ρυθμούς και αποτέλεσε κινητήριο μοχλό μεγέθυνσης της παγκόσμιας οικονομίας. Στηριζόμενη στις τολμηρές μεταρρυθμίσεις της δεκαετίας του 1980, στα τεχνολογικά άλματα, στην εξαγωγική της ικανότητα και στη ραγδαία διερευνώμενη αγορά ζήτηση, τροφοδοτούμενη από τη μαζική μετακίνηση πληθυσμού από τα χωματά στα μεσαία οικονομικά στρώματα, η Κίνα εκτόπισε την Ιαπωνία, ως η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία του πλανήτη, από το 2010.

Εκτοτε, συνέχισε να σημειώνει ικανοποιητική ανάπτυξη μέχρι την περίοδο της πανδημίας. Μετά το καθολικό κλείσιμο της οικονομίας, στα πλαίσια της υιοθέτησης αυστηρής πολιτικής της λεγόμενης «μυθικής ανοχής»

ενάντια στον κορωνοϊό, και σε αντίθεση με τις προσδοκίες, η κινεζική οικονομία δεν κατάφερε να ανακάμψει στα προ της πανδημίας επίπεδα. Ειδικά το δεύτερο τρίμηνο του 2023, η Κίνα παρουσίασε χαμηλότερο, από τον αναμενόμενο, ρυθμό ανάπτυξης. Αν και η Παγκόσμια Τράπεζα αναμένει επιτάχυνση της ανάπτυξης τους επόμενους μήνες, η οικονομική δραστηριότητα παραμένει υποτονική για τα δεδομένα της Κίνας.

Στο πλαίσιο αυτό, δύνανται να εξαχθούν οι πιο κάτω διαπιστώσεις:

Πρώτη, η μείωση της εισαγωγικής καταναλωτικής ζήτησης σε βασικές εξαγωγικές αγορές, περιλαμβανομένης και της Ευρώπης, αποτελεί ουσιαστικό ανασταλτικό παράγοντα. Οι αρνητικές γεωπολιτικές εξελίξεις και

ο εντεινόμενος εμπορικός προστατευτισμός επιτείνουν τις προκλήσεις για την Κίνα, που στηρίζεται σε υπέρμετρο βαθμό στις εξαγωγές.

Δεύτερη, ορισμένες δομικές αδυναμίες της κινεζικής οικονομίας έχουν καταστεί εμφανείς. Συγκεκριμένα, σημειώνονται το αυξημένο χρέος των νοικοκυριών και οι αδυναμίες στον τομέα των ακινήτων, μετά από περίοδο θεματικής ανάπτυξης, με δυσμενείς προεκτάσεις για τον τραπεζικό τομέα.

Τρίτη, η παρατεταμένη περίοδος επιβράδυνσης της κινεζικής οικονομίας έχει σοβαρές επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομία. Το ΔΝΤ έχει υπολογίσει ότι, ανάπτυξη 1% στην Κίνα ισούται με 0,3% τόνωση της παγκόσμιας οικονομίας. Η επιβράδυνση της κινεζικής οικονομίας αναμένεται

να επηρεάσει ιδιαίτερα τις χώρες της εγγύτερης περιοχής. Ήδη, η Νότια Κορέα και η Ταϊλάνδη αναθεώρησαν προς τα κάτω τις προβλέψεις τους για την ανάκαμψη των εγχώριων οικονομιών.

Τέταρτη, η Κίνα αντιμετωπίζει σε ιδιαίτερο βαθμό, κυρίως λόγω εξάρτησής της από παραδοσιακές μορφές ενέργειας, τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Πέμπτη, η Κίνα αντιμετωπίζει σοβαρό δημογραφικό πρόβλημα, λόγω της υιοθέτησης –για πολλές δεκαετίες– της πολιτικής του «ενός παιδιού», με επακόλουθο να εντείνονται οι τάσεις γήρανσης και μείωσης του εργαζόμενου πληθυσμού.

Παρόλο που τα οικονομικά δεδομένα επιτρέπουν στην Κίνα την υιοθέτηση επεκτατικής μακροοικονομικής πολιτικής, οι αρχές της χώρας παραμένουν προ-

σληωμένες σε προσεκτικές πολιτικές οι οποίες αποσκοπούν στην ενίσχυση της θέσης του εθνικού της νομισματός στις διεθνείς αγορές.

Παρά τη συγκρατημένη οικονομική ανάπτυξη, η Κίνα εξακολουθεί να παρουσιάζει πλεονάσματα στις εξωτερικές της συναλλαγές, τις οποίες αξιοποιεί για επενδύσεις, κυρίως σε αναπτυσσόμενες χώρες, ενισχύοντας με αυτόν τον τρόπο τη γεωπολιτική της επιρροή.

Τις επόμενες δεκαετίες, η γεωπολιτική αντιπαλότητα, κυρίως με τις ΗΠΑ, αναμένεται να ενταθεί. Η κυριαρχία στον νευρικό τομέα της τεχνολογίας αναμένεται να διαδραματίσει κυρίαρχο ρόλο.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος και ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των **ΕΡΑ ΝΤΑΜΠΑΛΑ-ΝΟΡΙΣ, ΡΟΥΝΤ ΝΤΕ ΜΟΙΖ, ΡΑΦΑΕΛ ΛΑΜ** και **ΚΡΙΣΤΙΝ ΡΙΤΣΜΟΝΤ***

Το βάρος των μέτρων κατά της κλιματικής αλλαγής

Το παράθυρο ευκαιρίας για τον έλεγχο της υπερθέρμανσης του πλανήτη κλείνει γρήγορα και πολλές χώρες σπεύδουν να υιοθετήσουν πολιτικές για τη μείωση των εκπομπών αερίων. Αυτές οι πολιτικές όμως συχνά τις επιβαρύνουν δημοσιονομικά. Αν οι ιθύνοντες βασιστούν αποκλειστικά σε δαπανηρά μέτρα για να επιτύχουν τους στόχους τους για το κλίμα, θα αυξήσουν το χρέος κατά 45% με 50% του ΑΕΠ μέχρι το 2050. Έτσι οι κυβερνήσεις αντιμετωπίζουν δυσείλυτο δίλημμα, γι' αυτό και προτείνουμε τολμηρές, γρήγορες και συντονισμένες δράσεις.

Αν οι κυβερνήσεις βασιστούν μόνο σε δαπανηρά μέτρα, θα αυξήσουν το χρέος κατά 50% του ΑΕΠ έως το 2050.

Κανένα μεμονωμένο μέτρο δεν μπορεί να επιτύχει μόνο τον τους στόχους για το κλίμα. Είναι πάντως αναγκαία η επιβολή χρεώσεων στην κατανάλωση άνθρακα, έστω κι αν δεν επαρκεί πάντα για τη μείωση των εκπομπών αερίων. Επιτυχή παραδείγματα από χώρες σε διάφορα επίπεδα ανάπτυξης, από τη Χιλή μέχρι τη Σιγκαπούρη και τη Σουηδία, καταδεικνύουν πως τα πολιτικά εμπόδια μπορούν εύκολα να υπερκεραστούν. Από την εμπειρία αυτών των χωρών προκύπτει πως όχι μόνον έχουν ωφεληθεί από τις πολιτικές χρεώσεων στον άνθρακα οι περίπου 50 ανεπτυγμένες και αναδυόμενες αγορές που τις έχουν ήδη υιοθετήσει, αλλά και περισσότερες από 20 χώρες που τις υιοθετούν δοκιμαστικά. Το μέτρο

πρέπει να συμπληρωθεί με άλλα προκειμένου να αντιμετωπισθούν τυχόν αστοχίες της αγοράς και να προωθηθεί η καινοτομία και η ανάπτυξη τεχνολογιών χαμηλής χρήσης άνθρακα. Μια ρεαλιστική πρόταση είναι η επιβολή κατώτερης χρέωσης στον άνθρακα σε διεθνές επίπεδο, που θα διαφοροποιείται ανάλογα με τα επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης της εκάστοτε χώρας.

Τα έσοδα από τις χρεώσεις στη χρήση άνθρακα μπορούν άλλωστε να διανέμονται ανάμεσα στις χώρες για να χρηματοδοτούν τη μετάβαση στην πράσινη οικονομία.

Εκτιμάμε ότι ένα κατάλληλο μείγμα από μέτρα που απαιτούν δαπάνες και άλλα που φέρνουν έσοδα μπορεί να περιορίσει τη δημοσιονομική επιβάρυνση και παράλληλα να επιτύχει τους στόχους για το κλίμα.

Έχουμε διαπιστώσει ότι το δημόσιο χρέος των ανεπτυγμένων οικονομιών θα αυξηθεί κατά 10% έως 15% του ΑΕΠ μέχρι το 2050 χωρίς πρόσθετες δαπάνες ή έσοδα. Αν πάντως αναβάλλουν οι χώρες τις χρεώσεις στην κατανάλωση άνθρακα, θα προσθέτουν στο χρέος τους από 0,8% έως 2% του ΑΕΠ τους κάθε χρόνο.

Καμία χώρα δεν μπορεί να αντιμετωπίσει μόνη της την κλιματική απειλή. Ο ιδιωτικός τομέας πρέπει να καταβάλει το μεγαλύτερο μέρος των δαπανών. Έρευνες στη Γερμανία και στις ΗΠΑ έδειξαν πως οι επιχειρήσεις επέδειξαν αντοχή στην ενεργειακή κρίση του 2022. Σε πολλές περιπτώσεις προσαρμόστηκαν στη νέα κατάσταση μειώνοντας την κατανάλωση ενέργειας.

* Οι συντάκτες του άρθρου είναι συνεργάτες του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Δημοσιεύθηκε στο blog του ΔΝΤ.

ΔΗΚΤΗΣ

Η ακρίβεια παραμένει

Σε ανοδική αναθεώρηση της εκτίμησής της για τον πληθωρισμό προχώρησε η ΕΚΤ, η οποία πλέον προβλέπει ότι για το 2023 και το 2024 ο πληθωρισμός θα ανέλθει στο 5,6% και 3,2% αντίστοιχα. Ατία γι' αυτό, οι προβλέψεις για την τιμή του πετρελαίου και των άλλων ενεργειακών προϊόντων. Πλέον η σύγκλιση με τον στόχο του 2% για τον πληθωρισμό τοποθετείται στο 2025, χρονιά που αναμένετε να σταθεροποιηθεί στο 2,1%. Υπενθυμίζουμε ότι ο πληθωρισμός από το ρεκόρ του 10,6% τον Οκτώβριο του 2022, καταγράφηκε τον προηγούμενο μήνα σύμφωνα με εκτιμήσεις στο 4,3%. Οι συνιστώσες που επέτρεψαν αυτή την αποκλιμάκωση εστιάζονται στην καλύτερη ισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης και στην υποχώρηση του κόστους ενέργειας.

Η δημοσιονομική πολιτική στο επίκεντρο

Η δημιουργία ελλειμμάτων και η χρηματοδότησή τους με μνημονικά επιτόκια την ίδια περίοδο που οι οικονομίες κάλπαζαν, ήταν για πολλά χρόνια το πλαίσιο άσκησης οικονομικής πολιτικής στην Ευρωζώνη. Τα πράγματα όμως έχουν αλλάξει και πλέον τα επιτόκια αναμένεται πως θα κυμαίνονται σε επίπεδα πάνω από τους δείκτες ανάπτυξης, μετατρέποντας αυτομάτως τον δανεισμό σε μη βιώσιμο για όσο χρόνο θα ισχύει αυτή η συνθήκη. Με αυτή την ανησυχία υπόψη, οι επενδυτές αναζητούν ένα νέο πλαίσιο δημοσιονομικών κανονισμών ούτως ώστε να επιστρέψει η εμπιστοσύνη στα ευρωπαϊκά κρατικά ομόλογα. Προς αυτή την κατεύθυνση, το επόμενο διάστημα η δημοσιονομική πολιτική και οι νέοι δημοσιονομικοί κανόνες αναμένεται πως θα απασχολήσουν το οικονομικό ρεπορτάζ. Αναντίλεκτα, θα είναι μια σημαντική διαφοροποίηση σε σχέση με το τι συνέβαινε μέχρι σήμερα που η νομισματική πολιτική βρισκόταν στο επίκεντρο.

Προσοχή στις αθετήσεις

Ως ήταν αναμενόμενο, η ραγδαία αύξηση των επιτοκίων έχει προκαλέσει διέγερση των περιθωρίων κερδοφορίας των τραπεζών την ίδια ώρα που εντείνονται οι ανησυχίες για χειρότερη των στοιχείων του ενεργητικού λόγω δυσκολιών στην εξυπηρέτηση των δανείων. Προς αυτή την κατεύθυνση η εποπτική σύσταση είναι προς την κατεύθυνση άμεσης αξιολόγησης των προβλέψεων, ούτως ώστε να υπάρξει επιβεβαίωση της επάρκειας αυτών την ίδια ώρα που θα πρέπει να επικαιροποιηθούν και τα συστήματα και οι διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων με τρό-

diktis@kathimerini.com.cy

Στα βαθιά νερά της κρίσης εισέρχεται η οικονομία τον προεχρή χειμώνα, σε μια συγκυρία που θα μετρηθούν για ακόμα μια φορά οι αντοχές του οικονομικού μας μοντέλου.

πο που να διασφαλίζεται πως το πλαίσιο που είναι σε ισχύ είναι συμβατό με τις προκλήσεις του σήμερα. Γενικά και εν αναμονή χειρότερησης των δεδομένων, οι τράπεζες καλούνται να εφαρμόσουν συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης για καλύτερο έλεγχο της κατάστασης.

Φιλόδοξα επενδυτικά προγράμματα

Το επόμενο χρονικό διάστημα οι τράπεζες θα πρέπει να υλοποιήσουν φιλόδοξα επενδυτικά προγράμματα για βελτίωση της τεχνολογικής

τους δυνατότητας. Οι προκλήσεις από την εμφάνιση των μη τραπεζικών ιδρυμάτων (fintech) είναι ορατές, ενώ αναμένεται πως η πίεση για εναλλακτικές προσφορές στις παραδοσιακές τραπεζικές εργασίες θα συνεχιστεί. Επιπλέον, οι τράπεζες θα πρέπει να γίνουν πιο αποτελεσματικές στις εργασίες τους επιδιώκοντας την αφαίρεση όλου του ακρείστου κόστους. Αυτή η διαδικασία αν και αρχικά θα απαιτήσει σημαντικούς πόρους, μεσοπρόθεσμα θα επιτρέψει στις τράπεζες να καταστούν περισσότερο ελκυστικές στους επενδυτές και να πετύχουν βελτιωμένους δείκτες αποτίμησης προσφέροντας μεγαλύτερη αξία για τους μετόχους τους.

Το γοργόν και χάριν έχει

Δεν μπορούμε να καθυστερήσουμε την πράσινη μετάβαση. Μελέτες έχουν αποδείξει ότι πιθανή καθυστέρηση θα ανεβάσει το κόστος της επένδυσης που θα πρέπει ούτως ή άλλως να γίνει. Με βάση τα αποτελέσματα της προσομοίωσης ακραίων σεναρίων που πραγματοποίησε η ΕΚΤ, στην περίπτωση που η πράσινη μετάβαση καθυστερήσει πέραν του αναμενόμενου, οι πιο ευάλωτες τράπεζες της Ευρωζώνης θα παρουσιάσουν διπλάσιες ζημιές στο χαρτοφυλάκιο δανείων τους σε σχέση με την ενδιάμεση παρατήρηση του δείγματος. Ούτε πρέπει να χαλαρώσουμε τις φιλοδοξίες μας για το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα σε σχέση με το κλίμα, αφού σε μια τέτοια περίπτωση θα αδυνατίσει το κίνητρο των επιχειρήσεων για επενδύσεις ακόμα και αν οι συνέπειες της κλιματικής κρίσης παραμείνουν καταστροφικές.

«Παρανοϊκή» ζέστη τον Σεπτέμβριο

Εσπασε κάθε ρεκόρ και ακολούθησε τον θερμότερο Αύγουστο και Ιούλιο

ΜΠΕΡΚΛΕΪ. Σε νέα ύψη ρεκόρ εκτινάχθηκαν οι παγκόσμιες θερμοκρασίες αυτό τον Σεπτέμβριο, εκπλήσσοντας τους επιστήμονες και κάνοντας έναν από αυτούς να κάνει λόγο για «εντελώς παρανοϊκό φαινόμενο».

Ο θερμότερος Σεπτέμβριος στην ιστορία ακολούθησε τον θερμότερο Αύγουστο και τον πιο ζεστό Ιούλιο της σύγχρονης εποχής, που ανα-

βιομηχανική εποχή. Δεδομένα Ευρωπαίων και Ιαπόνων επιστημόνων επιβεβαιώνουν τον θερμοκρασιακό αυτό άλμα.

Η ζέστη είναι αποτέλεσμα της συνεχιζόμενης παρουσίας μεγάλων ποσοστών διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα, σε συνδυασμό με το σημαντικότερο περιοδικό μετεωρολογικό φαινόμενο του πλανήτη, το Ελ Νίνιο. Τα προηγούμενα τρία χρόνια, στον Ειρηνικό επικράτησαν συνθήκες Ελ Νίνιο, συμβάλλοντας στη μείωση της θερμοκρασίας των υδάτων κατά μερικά κλάσματα του βαθμού Κελσίου και στη δέσμευση περισσότερης θερμότητας από τους ωκεανούς.

Οι συνθήκες, όμως, άλλαξαν με την επάνοδο του Ελ Νίνιο και την απελευθέρωση θερμότητας από τον ωκεανό στη γήινη ατμόσφαιρα. Είναι σχεδόν βέβαιο ότι το 2023 θα είναι το θερμότερο έτος στην καταγεγραμμένη μετεωρολογική ιστορία, ενώ το 2024 ενδέχεται να καταρρίψει το ρεκόρ αυτό, καθώς οι επιπτώσεις του Ελ Νίνιο θα είναι πιο αισθητές μερικούς μήνες μετά την εμφάνισή του. «Ο Σεπτέμβριος υπήρξε, κατά την επαγγελματική μου άποψη, εντελώς παρανοϊκός», έγραψε στο Twitter/X ο Ζικ Χάουσαφτερ του προγράμματος Berkeley Earth. Ο Μικα Ραντάνεν, ερευνητής κλιματολογικών θεμάτων του Φινλανδικού Μετεωρολογικού Ινστιτούτου, λέει: «Παλεύω ακόμη να κα-

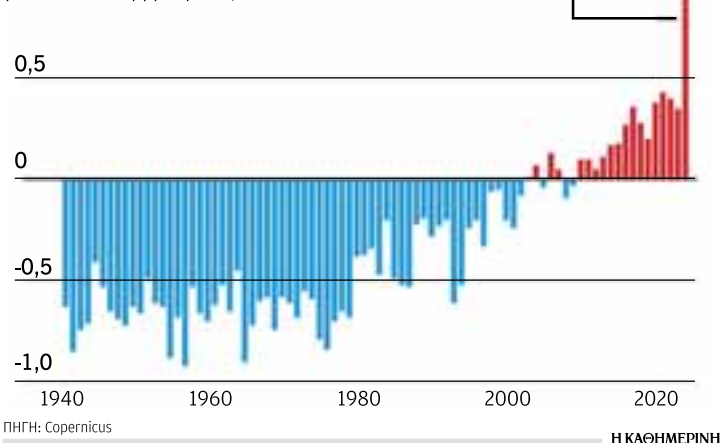
Αδεια η παραλία στο Μπρονξ τον Ιούνιο, καθώς καλύφθηκε από τους καπνούς της φωτιάς στα δάση του Καναδά. Το θερμότερο καλοκαίρι συνεχίζεται και το φθινόπωρο με πυρκαγιές και πλημμύρες. Υψηλές θερμοκρασίες βίωσαν και πολλές ευρωπαϊκές χώρες, με τη Βρετανία να σπάει το ρεκόρ από το 1884.

ταλάβω πώς είναι δυνατόν ένα έτος να ξεχωρίζει τόσο πολύ από τα προηγούμενα». Ο καθηγητής Εντ Χόκινς του Πανεπιστημίου του Ρέντινγκ

στη Βρετανία λέει ότι είναι «αποσβολωμένος». Η Σαμάνθα Μπέρτζες της Υπηρεσίας Κλιματικής Αλλαγής της Ε.Ε.

Ο θερμότερος Σεπτέμβριος

Απόκλιση από την παγκόσμια μέση θερμοκρασία επιφάνειας για κάθε Σεπτέμβριο μεταξύ 1940 και 2023.

ΠΗΓΗ: Copernicus

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

δείχθηκε μάλιστα στον θερμότερο μήνα που έχει ποτέ καταγραφεί. Οι υψηλές θερμοκρασίες ευνόησαν τους καύσωνες και τις δασικές πυρκαγιές σε όλο τον κόσμο, σύμφωνα με την εφημερίδα The Guardian.

Ο Σεπτέμβριος του 2023 ξεπέρασε το προηγούμενο ρεκόρ θερμοκρασίας κατά 0,5 βαθμό Κελσίου – η μεγαλύτερη τέτοια διαφορά από τη δεκαετία του 1940. Ο Σεπτέμβριος, από τη μεριά του, υπήρξε κατά 1,4 βαθμό Κελσίου πιο ζεστός από τον μέσο όρο του μήνα αυτού στην προ-

«Κοπέρνικος», λέει: «Οι πρωτοφανείς θερμοκρασίες αυτή την εποχή του χρόνου, όπως καταγράφηκαν τον Σεπτέμβριο, έχουν σπάσει τα ρεκόρ. Το 2023 μοιάζει ότι θα είναι το θερμότερο έτος, με διαφορά θερμοκρασίας 1,4 βαθμού Κελσίου από την προβιομηχανική εποχή. Δύο μήνες μετά τη σύνοδο του ΟΗΕ για το κλίμα, οφείλουμε να προειδοποιήσουμε για τον άμεσο κίνδυνο που διατρέχει η ανθρωπότητα». Υψηλές θερμοκρασίες ρεκόρ έχουν πληξει πολλές ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Γαλλία, η Γερμανία και η Πολωνία. Στη Βρετανία, η μετεωρολογική υπηρεσία αποφάνθηκε ότι ο Σεπτέμβριος του 2023 ήταν ο πιο ζεστός από το 1884, οπότε άρχισε η τήρηση αρχείων.

Στην Αυστραλία, η κλιματολόγος Τζοέλ Γκέργκινς σημειώνει: «Οι καταγραφές κλιματικών δεδομένων στην Αυστραλία για τον Σεπτέμβριο ήταν σοκαριστικές. Τα στοιχεία δείχνουν ότι σε ορισμένες περιοχές

της ηπειρώ, οι θερμοκρασίες ήταν 3 με 5 βαθμούς Κελσίου πάνω από τον μέσο όρο. Η ανομβρία συνεχίζεται, στο μεταξύ, και το καλοκαίρι του νότιο ημισφαιρίου αναμένεται μαρτυρικό». Παρότι η προκαλούμενη από την ανθρώπινη δραστηριότητα υπερθέρμανση του πλανήτη και το Ελ Νίνιο είναι οι πρώτοι υπαίτιοι των θερμοκρασιών ρεκόρ, άλλοι παράγοντες συντελούν και αυτοί σε μικρή άνοδο της μέσης θερμοκρασίας. Αυτοί είναι η ενίσχυση της ηλιακής δραστηριότητας που βρίσκεται στην κορύφωση του 11ετούς κύκλου της, ο περιορισμός των εκπομπών θείου –ικανού να μπλοκάρει την ηλιακή ακτινοβολία στην ατμόσφαιρα– από τα ναυτιλιακά και βιομηχανικά καύσιμα, και η ηφαιστειακή έκρηξη στη νήσο Τόνγκα του Ειρηνικού, η οποία εκτόξευσε στην ατμόσφαιρα μεγάλο όγκο υδρατμών, γνωστών για τις θερμοαπορροφητικές τους ιδιότητες.

digital
agenda
CYPRUS SUMMIT

ALPHA STAGE

Where ideas change
the world

22

submissions received

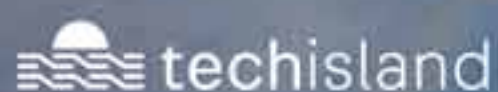
4

to be selected

1

to be awarded with
10K euros

POWERED BY

SPONSORS

EVALUATION COMMITTEE

KYRIAKOS KOKKINOS
HEAD OF ORGANISING
COMMITTEE

ITAI GREEN
FOUNDER AND CEO
OF INNOVATE ISRAEL

DEMETRIOS ZOPPOS
CO-FOUNDER &
PARTNER, 33East

KATERINA PRAMATARI
FOUNDING PARTNER
AT UNIFUND

MELINA MAI
TECHNOLOGY INVESTMENT
ASSOCIATE AT
BIG PI VENTURES

YIANNIS EFTYCHIOU
CO-FOUNDER &
PARTNER, 33East

OCTOBER 17,
2023

BOOK TICKET NOW

digitalagency.com

Τα έργα μιλούν πιο δυνατά από τα λόγια

Α. Νεοκλέους: Η ανάπτυξη του δικτύου της Cyta, ο στόχος μέχρι τέλος του 2023 και το μήνυμα ενόψει του Digital Agenda

Συνέντευξη στη **MARIA ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Οι αλλαγές επιτυγχάνονται με πράξεις, τονίζει ο CEO της Cyta Αντρέας Νεοκλέους, περιγράφοντας τη διαφορά της ενημέρωσης από τον θόρυβο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Μέσα από τη συνέντευξή του στην «Κ» ο κ. Νεοκλέους τονίζει ότι, είναι με τα έργα που θα επέλθουν οποιαδήποτε αλλαγή και εξέλιξη, κυρίως στον τομέα της καινοτομίας και της τεχνολογίας, ενώ δίνει μια γεύση από το περιεχόμενο της τοποθέτησής του στο συνέδριο Digital Agenda Cyprus Summit που θα πραγματοποιηθεί στις 17 Οκτωβρίου στη Λευκωσία.

-Σε έναν κόσμο όπου η επικοινωνία και οι ανακοινώσεις κυριαρχούν, ποια η σημασία για τις επιχειρήσεις, το να επικεντρώνονται στα έργα αντί στα

Λίγες εταιρείες συνειδητοποιούν ότι η επιτυχία και η αξιοπιστία τους εξαρτώνται από την ικανότητά τους να καινοτομούν και να υλοποιούν.

λόγια; Το αντιλαμβάνονται αυτό οι επιχειρήσεις;

-Το μεγαλύτερο στοίχημα επιβίωσης είναι η αλλαγή. Στην εποχή του disruption, η κριτική στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι άμεση και αμείλικτη, ενώ η υπερπληροφόρηση και η παραπληροφόρηση είναι παντού. Είναι, επομένως, ζωτικής σημασίας να διακρίνουμε τις υποσχέσεις από τις πράξεις, και τις προθέσεις από τα έργα. Η ουσία δεν βρίσκεται στο πόσα λέμε αλλά στη μετρήσιμη αξία των έργων που υλοποιούμε. Η επικοινωνία είναι σίγουρα σημαντική για την ενημέρωση, αλλά έχει ουσία μόνο όταν υπάρχουν αποτελέσματα. Οι υπερβολικές υποσχέσεις που δεν εκπληρώνονται καλούν την εμπιστοσύνη και εγγυώνται την εμπορική αποτυχία. Πίσω στην εργότησή σας, αν οι εταιρείες συνειδητοποιούν τη σημασία της μετάβασης από τα λόγια στη δράση. Λίγες το κάνουν. Μια από αυτές είναι η Apple, που καταλαβαίνουμε όλοι ότι πρόκειται για εταιρεία που δείχνει τον δρόμο. Εταιρείες όπως η Apple κατανοούν ότι η αξιοπιστία και η επιτυχία τους εξαρτώνται από την ικανότητά τους να καινοτομούν και να υλοποιούν. Κατανοούν ότι σε έναν κόσμο πλημμυρισμένο από μεγάλα λόγια και υποσχέσεις, οι επιχειρήσεις που πραγματικά ξεχωρίζουν είναι εκείνες που δίνουν προτεραιότητα σε έργα και αποτελέσματα. Χωρίς να συγκρίνω τα μεγέθη, κι εμείς στη Cyta διαχρονικά επενδύουμε σημαντικό μέρος της κερδοφορίας μας σε ουσιαστικά έργα υποδομής και την ανάπτυξη καινοτόμων υπηρεσιών, δημιουργώντας πραγματική αξία για τους πελάτες μας και την κοινωνία.

-Θα μπορούσατε να αναφέρετε

Στη Cyta διαχρονικά επενδύουμε σημαντικό μέρος της κερδοφορίας μας σε ουσιαστικά έργα υποδομής και την ανάπτυξη καινοτόμων υπηρεσιών, δημιουργώντας πραγματική αξία για τους πελάτες μας και την κοινωνία, αναφέρει ο κ. Νεοκλέους.

ένα παράδειγμα από τη Cyta; Ποιο το αποτέλεσμα;

-Το 2019 η Cyta είχε προγραμματίσει την ανάπτυξη του παγκύριου δικτύου οπτικών ινών της, του Cyta Fiber, σε ορίζοντα 10 χρόνων. Έκανε τότε 200 συνδέσεις τον μήνα. Βλέποντας τους ραγδαίους ρυθμούς με τους οποίους εξελίσσεται η τεχνολογία και ακούγοντας τις απαιτήσεις των πελατών μας, αποφασίσαμε με τους συνεργάτες μου να κάνουμε τις αλλαγές που χρειαζόμασταν και να επιταχύνουμε την ολοκλήρωσή του στα μισά, δηλαδή στα 5 χρόνια. Σημειώνω ότι το έργο είναι τεράστιο, με σημαντικές επενδύσεις και πολλές αλλαγές να γίνουν. Η απόφαση αυτή θεωρήθηκε αιρετική για τους ρυθμούς και τα δεδομένα του Ορ-

γανισμού, αλλά βάλαμε στοίχημα με τον εαυτό μας ότι θα αλλάζουμε. Και αντί για μεγαλειώδεις δημόσιες ανακοινώσεις και υποσχέσεις, επιλέξαμε έναν διαφορετικό δρόμο. Επικεντρωθήκαμε στην υλοποίηση του έργου, με ελάχιστες επικοινωνιακές ενέργειες. Η ομάδα μας εργάστηκε με προσήλωση στον στόχο, αξιοποιώντας cutting edge τεχνολογίες και διεθνή benchmarks. Ως αποτέλεσμα αυτής της σιωπηλής αλλά αποφασιστικής προσπάθειας, η Cyta κατάφερε να αυξήσει τους αριθμούς της, από 200 συνδέσεις τον μήνα το 2019 σε 200 συνδέσεις την ημέρα το 2023, ενώ μέχρι το τέλος του έτους το δίκτυο Fiber θα είναι διαθέσιμο σε 340.000 σπιτία και επιχειρήσεις. Οι πελάτες μας έχουν τώρα στη

διάθεσή τους πιο γρήγορες και πιο σταθερές συνδέσεις στο διαδίκτυο, βελτιωμένη ποιότητα και λιγότερες διακοπές υπηρεσίας. Αυτό σημαίνει ψηλότερη ικανοποίηση πελατών και ισχυρότερη ανταγωνιστική θέση στην αγορά. Σημαίνει, ακόμη, διαθέσιμες υποδομές για την άμεση μετάβαση της Κύπρου στην ψηφιακή εποχή. Αυτό είναι ένα έργο που μιλά πιο δυνατά από τα λόγια. Δίνοντας προτεραιότητα στην υλοποίηση και αφήνοντας την επιτυχία μας να μιλήσει, καταφέραμε να αποδείξουμε ότι αυτά που λέμε τα εννοούμε και ότι, σωστά, η έννοια μας είναι να προσφέρουμε πραγματική αξία στους πελάτες μας. Αυτό όχι μόνο ενισχύει την αξιοπιστία μας, αλλά και τη θέση μας στην αγορά.

Η σημασία της κριτικής

-Πώς μπορούν οι επιχειρήσεις να πετύχουν την ισορροπία μεταξύ της απαραίτητης ενημέρωσης και του θορύβου της ανούσιας συζήτησης;

-Όσοι με γνωρίζουν, ξέρουν ότι είμαι άνθρωπος των αριθμών. Αναγνωρίζω ότι η αποτελεσματική επικοινωνία είναι εξαιρετικά κρίσιμη, όπως και η διαφάνεια μεταξύ των επιχειρήσεων και των πελατών τους. Αλλά είναι εξίσου σημαντικό να ευθυγραμμίζεται με τη στρατηγική, τους στόχους και τις επιδιώξεις της κάθε εταιρείας. Κάθε μήνυμα και ανακοίνωση πρέπει να συνδέονται με χειροπιαστά αποτελέσματα. Στην εποχή που ο θόρυβος των μέσων κοινωνικής δικτύωσης καλύπτει σχεδόν

τα πάντα, η ειλικρίνεια και ο πραγματισμός έχουν ξεχωριστή σημασία. Την ίδια στιγμή που υπογραμμίζουμε τις επιτυχίες μας, θα πρέπει να βεβαιωνόμαστε ότι αναγνωρίζουμε και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε. Σήμερα που ο πελάτης επιλέγει ελεύθερα όποια εταιρεία ή υπηρεσία θέλει με ένα απλό κλικ στο κινητό του, είναι σημαντικό να αναζητούμε τις απόψεις και την κριτική των πελατών μας ώστε να γινόμαστε καλύτεροι. Οι CEO πρέπει πρώτοι να δίνουν το παράδειγμα με όσα πετυχαίνουμε και όχι με όσα λέμε, θέτοντας, έτσι, τον τόνο για ολόκληρο τον οργανισμό. Αυτή η προσέγγιση καλλιεργεί μια κουλτούρα λογοδοσίας και διασφαλίζει ότι η επικοινωνία παραμένει ριζωμένη στην πραγματικότητα και την πρόοδο.

Οι πελάτες μας έχουν τώρα στη διάθεσή τους πιο γρήγορες και πιο σταθερές συνδέσεις στο διαδίκτυο, βελτιωμένη ποιότητα και λιγότερες διακοπές υπηρεσίας.

-Συνδέεται κατά την άποψή σας, ο θόρυβος της ανούσιας συζήτησης με την εξέλιξη της τεχνολογίας;

-Ο θόρυβος αποσυντονίζει, πολλές φορές συγχύζει και σίγουρα αποπροσανατολίζει. Όταν οι εταιρείες δίνουν υπερβολικές υποσχέσεις χωρίς να ικανοποιούμε τις βασικές ανάγκες των πελατών μας, δημιουργούμε σκεπτικισμό και αμφιβολίες, που γρήγορα εκτροχιάζουν τη συζήτηση, αποσπών την προσοχή μας και τελικά επιβραδύνουν την πραγματική καινοτομία. Είναι, λοιπόν, κρίσιμο για τη διατήρηση της αξιοπιστίας μας να μιλάμε μόνο όταν έχουμε κάτι να πούμε. Και σίγουρα να αποφεύγουμε τους εντυπωσιακούς αλλά κενούς ισχυρισμούς.

Ισορροπία μεταξύ καινοτομίας και υλοποίησης στρατηγικών έργων

-Πώς διασφαλίζετε ότι η Cyta προσαρμόζεται στα νέα δεδομένα;

-Ζούμε στην εποχή του permanent crisis, η οποία απαιτεί πρωτίστως επιχειρηματική λογική στη διαχείριση των οποίων οικονομικών, επιχειρησιακών ή τεχνολογικών προκλήσεων, πάντα στη βάση των αρχών της εταιρικής διακυβέρνησης, της διαφάνειας και της χρηστής διοίκησης. Για τη Cyta, το κλειδί για τη διατήρηση του ανταγωνιστικού μας πλεονεκτήματος βρίσκεται στην ισορροπία μεταξύ καινοτομίας και υλοποίησης των στρατηγικών μας έργων. Η καινοτομία, ξέρετε, δεν περιορίζεται σε μεγάλες χειρωνακτικές, αλλά μπορεί εξίσου να περιλαμβάνει μικρές, σταδιακές βελτιώσεις που συνδυαστικά οδηγούν στην επιτυχία. Στο πλαίσιο

αυτό έχουμε επανασχεδιάσει την οργανική δομή και απλοποιήσαμε τις επιχειρησιακές λειτουργίες μας. Εφαρμόζουμε ένα νέο σύστημα ανάληψης του προσωπικού, πρωτοποριακό για το Δημόσιο, όπου η απόδοση αξιολογείται στη βάση μετρήσιμων στόχων ενισχύοντας την αξιοκρατία και έχοντας ως αποτέλεσμα το ηθικό, την εμπιστοσύνη και την απόδοση του προσωπικού μας. Ενθαρρύνουμε τη δημιουργική σκέψη και αναθέτουμε τη διερεύνηση των αναδυόμενων τεχνολογιών σε διεγερμένες ομάδες από όλο το φάσμα του Οργανισμού. Την ίδια στιγμή, επενδύουμε στην ανάπτυξη έργων που κάνουν πράξη τους στρατηγικούς μας στόχους, διασφαλίζοντας πως η όποια καινοτομία είναι πρώτον, λειτουργική και δεύτερον, βελτιώνει τις υπη-

Κάθε νέα υποδομή και κάθε νέα υπηρεσία, είναι για μας μια ευκαιρία για την αλλαγή προς το καλύτερο.

ρεσίες μας και την καθημερινότητα των πελατών μας. Παράλληλα, αναπτύσσουμε εξωτερικές συνεργασίες με startups, εταιρείες τεχνολογίας και ερευνητικά ιδρύματα που μας προσφέρουν πρόσβαση σε νέα τεχνολογία και μας βοηθούν να παραμένουμε ενημερωμένοι και συναφείς με τις τάσεις της αγοράς. Κυρίως, ακούμε ενεργά τους πε-

λάτες μας και δίνουμε προτεραιότητα στην κατανόηση των αναγκών τους για να προσαρμόζουμε τις υπηρεσίες μας με τρόπο που να καλύπτουν ή και να υπερβαίνουν τις προσδοκίες τους. Οι πελάτες καθοδηγούν τις αποφάσεις και τις ενέργειές μας και η δύναμη των ανθρώπων μας μάς επιτρέπει να προσαρμοζόμαστε, να καινοτομούμε και να δημιουργούμε έναν κόσμο καλύτερο, όπου κανείς δεν μένει πίσω. Αυτό είναι που μας διαφοροποιεί και στην αντίληψη του κόσμου. Η Cyta δεν αναπτύσσει υποδομές και υπηρεσίες για να τις βάλει στη συλλογή της ή για να βελτιώσει δείκτες της Ε.Ε. Κάθε νέα υποδομή και κάθε νέα υπηρεσία, είναι για μας μια ευκαιρία για την αλλαγή προς το καλύτερο, την αλλαγή για την οποία μιλήσαμε

στην αρχή. Πολλές φορές ο τρόπος μας είναι δύσκολος και επίπονος. Αλλά όταν τα καταφέρνουμε, το επίτευγμά έχει μεγάλο αντίκτυπο όχι μόνο για τη Cyta, αλλά πρωτίστως για τους πελάτες μας. Κυρίως, έχει ειδικό βάρος για την ίδια μας τη χώρα. Είμαστε αποφασισμένοι να συνεχίσουμε με αυτοπεποίθηση να πρωτοστατούμε στην ψηφιακή ανάπτυξη της Κύπρου και να συμβάλουμε καταλυτικά για το χτίσιμο μιας χώρας που να μας κάνει όλους περήφανους.

-Ποια τα επόμενα βήματα για τη Cyta στο κομμάτι της καινοτομίας, και ποιες οι επενδύσεις προς αυτή την κατεύθυνση;

-Κάνοντας πράξη όσα έχω ήδη πει, επιφυλάσσομαι να σας απαντήσω όταν θα έχουμε κάτι συγκεκριμένο να ανακοινώσουμε.

ΑΡΘΡΟ / Των ΤΖΟΝ ΜΠΛΟΥΝΤΟΡΝ και ΣΙΑΒΙΑ ΑΜΠΡΙΤΖΙΟ*

Οι κρίσιμες προσδοκίες για τον μελλοντικό πληθωρισμό

Ο **πληθωρισμός** σε όλο τον κόσμο έφτασε σε υψηλά επίπεδα πολλών ετών το 2022. Σήμερα ο δείκτης αποκλιμακώνεται σταθερά, αν και ο δομικός πληθωρισμός, ο οποίος εξαιρεί τις τιμές των τροφίμων και της ενέργειας, αποδεικνύεται πιο δυσκίνητος σε πολλές οικονομίες, ενώ και η αύξηση των μισθών έχει επιταχυνθεί. Αναφέρεται πως οι προσδοκίες για τον μελλοντικό πληθωρισμό διαδραματίζουν βασικό ρόλο στην ώθησή του, διότι αυτές οι απόψεις επηρεάζουν τις αποφάσεις σχετικά με την κατα-

νάλωση και τις επενδύσεις, οι οποίες σήμερα επηρεάζουν τις τιμές και τους μισθούς. Σε αναλυτικό κεφάλαιο της τελευταίας έκθεσης του ΔΝΤ περί των προοπτικών της παγκόσμιας οικονομίας εξετάζουμε τον τρόπο με τον οποίο οι προσδοκίες επηρεάζουν τον πληθωρισμό και τα περιθώρια της νομισματικής πολιτικής προκειμένου να τις επιπρεάσει για να επιτευχθεί μια «ήπια προσγείωση», δηλαδή ένα σενάριο όπου μια κεντρική τράπεζα καθοδηγεί τον πληθωρισμό πίσω στον στόχο της χωρίς

σοβαρή ύφεση στην οικονομία και την απασχόληση. Ερευνες αναλυτών και οικονομολόγων έδειξαν ότι οι (βραχυπρόθεσμες) προσδοκίες για τον πληθωρισμό τους επόμενους 12 μήνες ξεκίνησαν με μια σταθερή άνοδο το 2021 τόσο στις προηγμένες όσο και στις αναδυόμενες οικονομίες. Στη συνέχεια επιταχύνθηκαν πέρυσι.

Ωστόσο, οι προσδοκίες για τον πληθωρισμό την προσεχή πενταετία παρέμειναν σταθερές. Τον τελευταίο καιρό οι βραχυπρόθεσμες προσδοκίες για τον πληθω-

ρισμό άρχισαν να μετατοπίζονται σε μια σταδιακή πτωτική πορεία. Οι κινήσεις των βραχυπρόθεσμων προσδοκιών είναι οικονομικά σημαντικές για τη δυναμική του πληθωρισμού. Σύμφωνα με τη νέα στατιστική μας ανάλυση, αφού οι πληθωριστικές πιέσεις το 2021 και στις αρχές του 2022 άρχισαν να εκτονώνονται στα τέλη του περασμένου έτους, ο πληθωρισμός εξηγγείται όλο και περισσότερο από τις βραχυπρόθεσμες προσδοκίες. Στο πλαίσιο της μέσης προηγμένης οικονομίας αντιπροσω-

πεύουν πλέον τον κύριο μοχλό της δυναμικής του πληθωρισμού. Αναφορικά τώρα με τη μέση αναδυόμενη οικονομία της αγοράς, οι προσδοκίες έχουν αποκτήσει πλέον μεγαλύτερη σημασία. Εντούτοις, ο προηγούμενος πληθωρισμός παραμένει πιο σχετικός, υποδηλώνοντας ότι οι άνθρωποι μπορεί να σκέπτονται με εργαλείο το παρελθόν σε αυτές τις οικονομίες. Αυτό θα μπορούσε να αποτυπώνει εν μέρει την ιστορική υψηλότερη και πιο ασταθή εμπειρία πληθωρισμού σε πολλές από αυτές. Εν κατα-

κλείδι διαπιστώνουμε ότι ο πληθωρισμός στις προηγμένες οικονομίες συνήθως αυξάνεται κατά περίπου 0,8 της ποσοστιαίας μονάδας για κάθε 1 ποσοστιαία μονάδα αύξησης στις βραχυπρόθεσμες προσδοκίες, έναντι 0,4 της ποσοστιαίας μονάδας (για τον πληθωρισμό) στις αναδυόμενες οικονομίες της αγοράς.

* Ο κ. Τζον Μπλούντορν είναι αναπληρωτής προϊστάμενος και η κ. Σίαβια Αμπριτζίο οικονομολόγος του Τμήματος Ερευνών του ΔΝΤ.

Μηδέν εις το πηλίκο για εκποιήσεις

Η κλεψύδρα αδειάζει στις 31 Οκτωβρίου και τερματίζεται η περίοδος χάριτος που είχε δοθεί το καλοκαίρι

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Το απόλυτο κενό υπάρχει στις εξελίξεις που θα γίνονταν σε σχέση με το πλαίσιο των εκποιήσεων. Η κλεψύδρα με την αναστολή των εκποιήσεων πρώτης κατοικίας αδειάζει, καθώς σε κάτι περισσότερο από 20 ημέρες σταματά η περίοδος χάριτος που είχε δοθεί το καλοκαίρι. Άλλο ένα καλοκαίρι που καταπιάστηκε το «σύστημα» με το πλαίσιο των εκποιήσεων και την προσπάθεια βελτίωσής του. Μετά από το καλοκαίρι του 2018 που ψηφίστηκαν ουσιαστικές αλλαγές και προχώρησε με

Η ΚΕΔΙΠΕΣ διατηρεί απόθεμα 60 εκατ. ευρώ σε μετρητά για σκοπούς χρηματοδότησης του Σχεδίου «Ενοίκιο έναντι Δόσης» του οποίου θα είναι ο φορέας υλοποίησης.

θετικό πρόσημο το ζήτημα των μη εξυπηρετούμενων δανείων στην Κύπρο, το φετινό καλοκαίρι η νέα κυβέρνηση ανέβασε—ομολογουμένως—ψηλά τον πήχη. Ψηφίστηκαν δύο προτάσεις νόμου, οι οποίες να μην δίνουν μία «καθαρότερη όψη» του όλου προβλήματος, ωστόσο οι συζητήσεις του Ιουλίου άφησαν πίσω τους 3 μεγάλα ανοικτά κεφάλαια. Το ειδικό δικαστήριο, τον θεσμό του χρηματοοικονομικού επιτρόπου και τον μηχανισμό επίλυσης διαφορών της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου.

Να μην γίνουν περαιτέρω ενέργειες σε σχέση με το πλαίσιο ή με την προσπάθεια για βελτίωσή του συζητούν πάντως παρασκηνιακά οι τράπεζες.

Η μία πρόταση από τις δύο που ψηφίστηκε προνοεί ότι σε περίπτωση υπερημερίας ή απαίτησης για πληρωμή ενυπόθηκου χρέους, μαζί με την ειδοποίηση που αποστέλλεται από ενυπόθηκο δανειστή προς τους δανειολήπτες, τους εγγυητές και τους παρόχους εξασφάλισης, να αποστέλλεται και τυποποιημένη πληροφόρηση αναφορικά με την πιστωτική διεκδίκηση, με την επιστολή Τύπου Θ. Αυτή είναι η μία κορυφή του παγόβουνου. Η άλλη κορυφή του παγόβουνου είναι η δεύτερη πρόταση νόμου που ψηφίστηκε και είναι αυτή που προνοεί ότι σε περίπτωση που ενυπόθηκος οφειλέτης επιλέξει να προχωρήσει στην ανταλλαγή ενυπόθηκου ακινήτου έναντι εξόφλησης χρέους προς ενυ-

πόθηκο δανειστή και το ακίνητο συνιστά κύρια κατοικία ή επαγγελματική στέγη, ως αξία ανταλλαγής να ορίζεται η αγοραία αξία που προκύπτει από την υφιστάμενη διαδικασία εκτίμησης ακινήτου, αντί η καταναγκαστική αξία. Όπως προκύπτει λοιπόν, για τα τρία φλέγοντα ζητήματα επικρατεί η απόλυτη απραγία. Η αλήθεια είναι ότι ενδεχομένως να είναι άδικη η κριτική για την «απόλυτη απραγία» στο θέμα του ζητήματος του ορισμού ενός χρηματοοικονομικού επιτρόπου, διότι, το γραφείο λειτουργεί κανονικά και δίκως επικεφαλής. Το σημαντικό σημείο είναι να είναι παραγωγικό το Γραφείο και όπως είναι δέκτες πληροφοριών η «Κ», οι διεκπεραιώσεις

υποθέσεων προχωρούν κανονικά. Η λέξη «απραγία» στο συγκεκριμένο ζήτημα είναι ότι ο πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει αφήσει στον «πάγο» την ανάθεση προσώπου ως νέου επικεφαλής. Για το ζήτημα του ειδικού δικαστηρίου, το οποίο είναι και το μεγαλύτερο πρόβλημα, επικρατεί το απόλυτο κενό. Το «πάθημα δεν έγινε μάθημα» από την πρόταση νόμου κομμάτων που αφορούσε το δικαίωμα του ενυπόθηκου οφειλέτη και άλλων ενδιαφερόμενων προσώπων να προσφεύγουν σε αρμόδιο δικαστήριο για την αναστολή διαδικασίας εκποίησης ακινήτου σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, μέχρι να διακριβωθεί το οφειλόμενο ποσό. Αυτή ήταν και η επίμαχη πρόταση νόμου

Η καλή εξέλιξη

Υπάρχει και μία καλή εξέλιξη σε σχέση με τις εκποιήσεις. Από το καλοκαίρι φαίνεται πως έχει προχωρήσει «ζεστά» το θέμα του ενοικίου έναντι δόσης (mortgage to rent), και ενδεχομένως να δούμε εντός Νοεμβρίου 2023 να εφαρμόζεται. Η ΚΕΔΙΠΕΣ διατηρεί απόθεμα 60 εκατ. ευρώ σε μετρητά για σκοπούς χρηματοδότησης του Σχεδίου «Ενοίκιο έναντι Δόσης» του οποίου η ΚΕΔΙΠΕΣ θα είναι ο φορέας υλοποίησης. Κατά πόσο θα θελήσει ο Κύριος να υπογράψει πως το ακίνητο που είναι στο όνομά του (έστω και αν το χρωστά και δεν το πληρώνει) θα μεταβιβαστεί στο κράτος και θα έχει δικαίωμα να το αποκτήσει μεταγενέστερα, θα το δούμε. Επειδή ο πήχης είχε ανέβει αρκετά και με το ΕΣΤΙΑ και δεν είχε την αποδοχή που αναμέναμε.

τίωση του όλου πλαισίου. Μέσω της πρότασης νόμου θα επιτρεπόταν στον δανειολήπτη η προσφυγή στο δικαστήριο για εξασφάλιση διατάγματος αναστολής της εκποίησης, αλλά για πρώτη κατοικία και αξίας μέχρι 250 χιλιάδων ευρώ. Έπειτα, το όριο των 250 χιλιάδων ευρώ έγινε 350 χιλιάδων ευρώ και μπήκε «βία» στο συρτάρι ώστε να συζητηθεί ξανά από Σεπτέμβριο. Η ημερομηνία είναι 8 Οκτωβρίου και ακόμα δεν έχει συζητηθεί το στιγδήποτε. Σημειώνεται πως, με την πρόταση νόμου η αμφοισβήτηση του ποσού θα έπρεπε να γίνεται στη βάση βεβαίωσης υπογεγραμμένης από Ελεγκτή, Ελεγκτικό Γραφείο, ή Σύμβουλο Αφερεγγυότητας.

Δεν θέλουν κάτι οι τράπεζες
Να μην γίνουν περαιτέρω ενέργειες σε σχέση με το πλαίσιο ή με την προσπάθεια για βελτίωσή του συζητούν πάντως παρασκηνιακά οι τράπεζες. Οι τράπεζες εκτιμούν πως, τα μέτρα που προϋπήρχαν μαζί με τα δύο μέτρα-προτάσεις νόμου που ψηφίστηκαν το καλοκαίρι του 2023, το πλαίσιο είναι σε θέση να λειτουργήσει ορθά, αποτελεσματικά και δίκαια και δεν θέλουν να ανακινήσουν ξανά το όλο ζήτημα. Υπενθυμίζουν πως, καμία τράπεζα δεν προέβη σε εκποίηση πρώτης κατοικίας και όπου πήγε να γίνει, ήταν εξεζητημένες περιπτώσεις που δεν αποτυπώνονταν ως έχει η αλήθεια, άρα και σωστά είχαν προχωρήσει. Μην ξεχνάμε επίσης πως, το μεγάλο πρόβλημα πλέον δεν το έχουν οι τράπεζες, αλλά οι εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων που έχουν στους ισολογισμούς τους 24 δισεκατομμύρια προβληματικών δανείων και ακινήτων που συνδέονται με προβληματικό δανεισμό.

Εβδομάδα Ασφαλούς Παιχνιδιού

9 — 15 Οκτωβρίου 2023

Απόλαυσε το παιχνίδι, παίξε με ασφάλεια

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

1-7.9 Παρασκευή - Πέμπτη

19:00 **Septemberfest - Ενημερωτικό Περίπτερο**
Πάρκο Ακαδημίας, Αλκαντζιά

23.9 Σάββατο

17:00 **Φεστιβάλ Νέων "Up to Youth" - Ενημερωτικό περίπτερο**
Πάρκο Ακρόπολης, Λευκωσία

26.9 Τρίτη

10:00-15:00 **Πόσα γνωρίζουν οι φοιτητές για το ασφαλές παιχνίδι? - Unifest**
Πανεπιστήμιο Κύπρου

28.9 Πέμπτη

10:00-15:00 **Πόσα γνωρίζουν οι φοιτητές για το ασφαλές παιχνίδι? - Unifest**
Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

5.10 Πέμπτη

10:00-15:00 **Πόσα γνωρίζουν οι φοιτητές για το ασφαλές παιχνίδι? Διαδραστική εκδήλωση**
Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο & Πανεπιστήμιο Frederick, Λεμεσός

6-8.10 Παρασκευή - Κυριακή

all day **Ποιο το μήνυμα των ποδοσφαιριστών: Δραστηριότητες σε όλους τους ποδοσφαιρικούς αγώνες Α' και Β' Κατηγορίας**
Παγκύπρια

9.10 Δευτέρα

09:00-14:00 **6ο Συνέδριο Ασφαλούς Παιχνιδιού**
Συνεδριακό Κέντρο Φιλόξενια, Λευκωσία

15:30-17:30 **Γυναίκες και Προβληματική Ενασχόληση - Εκπαιδευτικό σεμινάριο για επαγγελματίες ψυχικής υγείας**
Δημοσιογραφική Εστία, Λευκωσία

16:00-18:00 **Graffiti street art και ασφαλές παιχνίδι**
Δήμος Δερύνειας

10.10 Τρίτη

09:00-11:00 **«Ασφαλές παιχνίδι: Ζούμε τη σημασία του, στηρίζουμε την εφαρμογή του» - Εκπαιδευτικό Σεμινάριο για εργαζόμενους στα πρακτορεία**
Mediterranean Hotel, Λεμεσός

16:30-18:30 **Road show σε επιχειρήσεις**
Λεμεσός

09:30-12:30 **ESG reporting and sustainability in the gambling industry**
Λευκωσία

10:00-15:00 **Πόσα γνωρίζουν οι φοιτητές για το ασφαλές παιχνίδι? - Unifest**
Πανεπιστήμιο Νεοπόλεως, Πάφος

18:00-20:00 **To Mobile Makerspace ενώνει δυνάμεις με το Young Cities!**
Δήμος Λευκωσίας

all day **Game Brain - Διαδραστικό παιχνίδι**
Ακαδημία ποδοσφαίρου Valencia

16:00-18:00 **Graffiti street art και ασφαλές παιχνίδι**
Δήμος Λεμεσού

11.10 Τετάρτη

13:00-15:00 **Road show σε επιχειρήσεις**
16:00-18:00 Λευκωσία

18:00-20:00 **To Mobile Makerspace ενώνει δυνάμεις με το Young Cities!**
Δήμος Γερμασιόγας

all day **Game Brain - Διαδραστικό παιχνίδι**
Ακαδημία Ανάρθωσης

16:00-18:00 **Graffiti street art και ασφαλές παιχνίδι**
Δήμος Λάρνακας

12.10 Πέμπτη

09:00-11:00 **«Ασφαλές παιχνίδι: Ζούμε τη σημασία του, στηρίζουμε την εφαρμογή του» - Εκπαιδευτικό Σεμινάριο για εργαζόμενους στα πρακτορεία**
Hotel Indigo, Λάρνακα

11:00-13:00 **Road show σε επιχειρήσεις**
Λευκωσία

18:00-20:00 **To Mobile Makerspace ενώνει δυνάμεις με το Young Cities!**
Δήμος Αραδίππου

16:00-18:00 **Graffiti street art και ασφαλές παιχνίδι**
Δήμος Σωτήρας

13.10 Παρασκευή

17:00-19:00 **6ο Παγκύπριο Τουρνουά Ακαδημιών Ποδοσφαίρου Αντέννα**
Λευκωσία

17:00-19:00 **Δράσεις στην πόλη: ενημερωτικά περίπτερα σε υπεραγορές**
Αλκαμεία, Έγκομη, Λάρνακα κεντρικό, Καψαλός, Πάφος Αραδίππη

09:00-11:00 **«Ασφαλές παιχνίδι: Ζούμε τη σημασία του, στηρίζουμε την εφαρμογή του» - Εκπαιδευτικό Σεμινάριο για εργαζόμενους στα πρακτορεία**
Αίθουσα ΠΟΕΔ, Λευκωσία

12:00-14:00 **Road show σε επιχειρήσεις**
Λάρνακα

all day **Game Brain - Διαδραστικό παιχνίδι**
Ακαδημία ποδοσφαίρου Liverpool

14.10 Σάββατο

10:00-12:00 **Δράσεις στην πόλη: ενημερωτικά περίπτερα σε υπεραγορές**
Παπαγιάννη Πάφος, Ίψικας και Έγκομη Μετρο Στρόβολος, Πλάτο, Λάρνακα, Λεμεσός και Παραλίμνι

11:00-13:00 **Keep the game safe quiz**
Mall of Cyprus, Λευκωσία

11:00-19:00 **6ο Παγκύπριο Τουρνουά Ακαδημιών Ποδοσφαίρου Αντέννα**
Λευκωσία

17:00-21:00 **Erasmus Days - Ενημερωτικό Περίπτερο**
Λεμεσός

15.10 Κυριακή

11:00-13:00 **Keep the game safe quiz**
Metropolis Mall, Λάρνακα

11:00-14:30 **3x3 Ερασιτεχνικό Τουρνουά Μπάσκετ "Keep the Ball safe"**
Στάδιο Ελευθερία, Λευκωσία

11:00-19:00 **6ο Παγκύπριο Τουρνουά Ακαδημιών Ποδοσφαίρου**
Λευκωσία

11:00-13:00 **Μυστικός κώδικας «δύναμη»: Θεατρικό παιδαγωγικό εργαστήριο για παιδιά ηλικίας 5-8 ετών**
Mall of Cyprus, Λευκωσία

16:00-18:00 **Graffiti street art και ασφαλές παιχνίδι**
Δήμος Αγλαντζιάς

Διοργανωτής:

ΕΘΝΙΚΗ ΑΡΧΗ ΣΤΟΙΧΗΜΑΤΩΝ

sgw.cy

#SGW2023

Μακρὺς και δύσκολος ο δρόμος για Σένγκεν

Εντοπίστηκαν 57 παιδιά που αναζητούνταν από την πρόσβαση που δόθηκε στην Κύπρο στο Σύστημα Πληροφοριών SIS

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Ένα βήμα για ενσωμάτωση του ευρωπαϊκού κεκτημένου σχετικά με το εσωτερικό ευρωπαϊκό πλαίσιο ασφάλειας και ελεύθερης διακίνησης, γνωστό ως συνθήκη Σένγκεν, πραγματοποίησε η Κυπριακή Δημοκρατία. Τέσσερα χρόνια από τη δήλωση ετοιμότητας (4 Μαΐου 2019) για έναρξη αξιολόγησης της Κύπρου σε σχέση με το κεκτημένο Σένγκεν, το εσωτερικό δίκτυο πληροφοριών της Δημοκρατίας διασυνδέθηκε με το σύστημα πληροφοριών Σένγκεν (SIS). Μια σημαντική εξέλιξη προκειμένου η Κύπρος να ολο-

Η Κυπριακή Δημοκρατία εν μέρει εφαρμόζει πρόνοιες του κεκτημένου Σένγκεν, κυρίως στις αφίξεις από άλλα κράτη-μέλη. Ωστόσο οι κυπριακές θεωρήσεις εγγράφων (viza) δεν επιτρέπουν στους κατοίκους τους να ταξιδεύουν ελεύθερα σε άλλες χώρες της Ε.Ε.

κληρώσει τα προαπαιτούμενα (ερωτηματολόγιο αξιολόγησης για 404 θέματα) για να ληφθεί η τελική απόφαση. Ωστόσο η ειδική κατάσταση που επικρατεί στην Κύπρο ένεκα της κατοχής, αυξάνει τον βαθμό δυσκολίας επίτευξης του στόχου, κάτι που είναι ξεκάθαρο στη Λευκωσία. Σύμφωνα με εκτιμήσεις από κυπριακές πλευρές, ο δρόμος προς ένταξη της Κύπρου σε περιβάλλον Σένγκεν είναι μακρύς και δύσκολος. Η Κυπριακή Δημοκρατία προκειμένου να πάρει μια θετική απόφαση θα πρέπει πρώτα απ' όλα να ολοκλη-

Η τελική απόφαση για εφαρμογή του κεκτημένου Σένγκεν θα στηριχθεί σε πολιτικά κριτήρια που έχουν να κάνουν με τις αδυναμίες φύλαξης που παρατηρούνται κατά μήκος της πράσινης γραμμής, υποστηρίζουν διπλωματικές πηγές στη Λευκωσία.

ρώσει το τεχνικό κομμάτι. Δηλαδή να εφαρμόσει και να λειτουργήσει με επιτυχία τα ηλεκτρονικά συστήματα και διαδικασίες συνεργασίας με άλλα κράτη-μέλη σε θέματα πληροφοριών και έκδοσης αδειών εισόδου (viza). Εδώ, όπως εκτιμούν αρμόδιες κυβερνητικές πηγές, η ολοκλήρωση των προετοιμασιών δεν αναμένεται νωρίτερα από το 2026. Ωστόσο το κεφάλαιο που θα κρίνει την πρόθεση της Κύπρου για είσοδο στο Σένγκεν είναι το πολιτικό. Η κατοχή και οι «τρύπες» που υπάρχουν επί της πράσινης γραμμής εξασθενίζουν σημαντικά τα θέλω της Λευκωσίας. Μάλιστα αν ληφθεί υπόψη η εμπειρία της Βουλγαρίας και Ρουμανίας, οι οποίες παραμένουν στον προθάλαμο του Σένγκεν από το 2011 έχοντας εκ-

Το SIS εντόπισε παιδιά που είχαν χαθεί

Σχεδόν δύο μήνες από τη διασύνδεση με το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν και ήδη έχουν αποκαλυφθεί τα πρώτα θετικά αποτελέσματα. Λόγω της πρόσβασης στο SIS οι αρχές της Δημοκρατίας κατάφεραν να εντοπίσουν περιπτώσεις προσώπων που αναζητούνταν. Σύμφωνα με άριστα ενημερωμένες πηγές της «Κ», στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν εντοπίστηκαν στοιχεία για 57 ανήλικα πρόσωπα τα οποία είχαν δηλωθεί εξαφανισμένα στην κυπριακή Αστυνομία. Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες πρόκειται για ανήλικα παιδιά τα οποία είχαν φύγει από την Κύπρο με τον ένα

γονέα τους ή ανήλικα παιδιά πολιτών τρίτων χωρών που ήλθαν στην Κύπρο νόμιμα ή παράνομα. Ταυτόχρονα το SIS, όπως εξήγησε στην «Κ» η ίδια πηγή, βάζει φρένο στην εισαγωγή στην Κύπρο κλεμμένων οχημάτων από άλλες χώρες τα οποία έχουν δηλωθεί από τους ιδιοκτήτες τους. Επίσης, καθοριστική είναι η βοήθεια του Συστήματος Πληροφοριών στον έλεγχο και εντοπισμό κλεμμένων ταξιδιωτικών εγγράφων και την πάταξη της πλαστοπροσωπίας, ζητήματα που σχετίζονται κυρίως με τις προσπάθειες περιορισμού των παράνομων αφίξεων στην Κύπρο.

πληρώσει τα προαπαιτούμενα, εύκολα συνάγεται το συμπέρασμα ότι πολύ δύσκολα η Κύπρος με τα σημερινά δεδομένα θα τύχει διαφορετικού χειρισμού.

Το SIS

Από τον περασμένο Ιούλιο η Κυπριακή Δημοκρατία έκανε το πρώτο βήμα που οδηγεί στο Σένγκεν, μιας και μετέχει στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν. Το πόσο σημαντικό βήμα είναι η διαλειτουργικότητα του εσωτερικού συστήματος πληροφοριών με αυτόν των υπολοίπων κρατών της Ε.Ε. σε περιβάλλον Σένγκεν περιέγραψε στην «Κ» ο εκπρόσωπος τύπου του υπουργείου Εξωτερικών Θεόδωρος Γκότσης. «Η Κύπρος μετέχει στο SIS το οποίο περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα ειδοποιήσεων για άτομα με ποινικό παρελθόν, τρομοκρατική δράση και για πρόσωπα που αναζητούνται». Με απλά λόγια οι αρχές ασφαλείας της Δημοκρατίας από τον περασμένο Ιούλιο έχουν πρόσβαση σε μια βάση δεδομένων 90 εκατομμυρίων πολιτών της Ε.Ε. αλλά και από τρίτες χώρες. Από το 2019 που έγινε η δήλωση ετοιμότητας, η Κύπρος εκπλήρωσε τις προϋποθέσεις που είχαν τεθεί, και την προηγούμενη εβδομάδα πραγματοποιήθηκε η πρώτη αξιολόγηση από πλευράς Ε.Ε. Η αξιολόγηση ολοκληρώθηκε σήμερα Κυριακή και οι πρώτες πληροφορίες αναφέρουν πως τα αποτελέσματα της αξιολόγησης είναι θετικά.

Οι θεωρήσεις εγγράφων

Το άλλο σημαντικό θέμα του οδικού χάρτη για το τεχνικό κομμάτι είναι οι θεωρήσεις ταξιδιωτικών εγγράφων (viza), κυρίως πολιτών τρίτων χωρών. Παρά το γεγονός ότι η Κυπριακή Δημοκρατία εν μέρει κινείται στη λογική Σένγκεν για ευρωπαίους πολίτες και έχει διασυνδεθεί με το SIS, δεν είναι κομμάτι του πλαισίου εσωτερικής ασφάλειας της Ε.Ε. Πρακτικά οι αρχές της Δημοκρατίας με το σημερινό καθεστώς μπορούν να

εκδώσουν εθνική viza και πολλαπλή, ταξιδιωτικά έγγραφα τα οποία δεν επιτρέπουν στον κάτοχό τους να ταξιδεύσει εντός Σένγκεν. Το ίδιο ισχύει και για όσους κατέχουν άδεια νόμιμης παραμονής και εργασίας στην Κύπρο. Τουναντίον, σε άλλα κράτη-μέλη της Ε.Ε. που μπορούν να εκδίδουν viza Σένγκεν, ο κάτοχός της μπορεί να διακινηθεί ελεύθερα εντός Ε.Ε. Όπως μας εξήγησαν διπλωματικές πηγές, το γεγονός ότι η Κύπρος δεν δικαιούται να εκδίδει viza Σένγκεν λειτουργεί αποτρεπτικά για τις περιπτώσεις παράνομων μεταναστών που επιθυμούν να μεταβούν σε χώρες τις κεντρικής Ευρώπης. Εάν και εφόσον η Κύπρος ενταχθεί σε περιβάλλον Σένγκεν, οι ίδιες πηγές εκτιμούν πως, θα αυξηθούν οι αιτήσεις.

Η πράσινη γραμμή

Το πολιτικό αγκάθι για μια θετική απόφαση εφαρμογής του κεκτημένου Σένγκεν πηγάζει από το πρωτόκολλο προσχώρησης της Κύπρου στην Ε.Ε. και την αναστολή του κεκτημένου στα βόρεια κατεχόμενα εδάφη της Κυπριακής Δημοκρατίας. Πρωτόκολλο που σαφώς ορίζει ως προϋπόθεση τον αποτελεσματικό έλεγχο των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε. από τα κράτη-μέλη. Στη δήλωση πρόθεσης ετοιμότητας του 2019, η Κυπριακή Δημοκρατία δήλωσε έτοιμη για έναρξη αξιολόγησης. Δηλαδή, «Να μπορούμε στον βαθμό που είναι εφικτό, δεδομένων των ειδικών συνθηκών της Κύπρου, να προχωρήσουμε στην εφαρμογή των μερών του κεκτημένου». Στο πνεύμα αυτό, όπως μας εξηγήθηκε, «ο στόχος παραμένει, στον βαθμό που δεν εξαρτάται από το πολιτικό ζήτημα, να ολοκληρωθούν όλα τα προαπαιτούμενα». Στη Λευκωσία δεν υπάρχουν εκτιμήσεις, έστω και με σχετική προσέγγιση, για τον χρόνο κατά τον οποίο η Ε.Ε. θα κληθεί να πάρει την πολιτική απόφαση εφαρμογής του κεκτημένου Σένγκεν στην Κύπρο.

Εξάγουμε λιγότερα, αλλά ακριβότερα χαλλούμια

Μειωμένος κατά 18% ο όγκος του προϊόντος που εξάγεται στη βρετανική αγορά, αυξάνεται όμως η αξία

Της ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ

Μεταβολές στις εξαγωγές χαλλουμιού έφερε η κατοχύρωση και η έναρξη της μαζικής παραγωγής του προϊόντος στην αγορά της Σουηδίας κατά 6%, αν και την ίδια ώρα αυξήθηκε η αξία των εξαγωγών κατά 12%. Στην περίπτωση της Γερμανίας, οι ποσότητες του προϊόντος που αγοράζουν από την Κύπρο έχουν επίσης μειωθεί κατά 21%, αν και δεν σημειώθηκε καμία μεταβολή στην αξία των εξαγωγών. Οι τρεις προαναφερθείσες αγορές διαμορφώνουν το top3 των βασικών αγορών εξαγωγής του προϊόντος σε όγκο και αξία εξαγωγών.

Σημαντική ήταν η ενίσχυση του προϊόντος στις αγορές της Σαουδικής Αραβίας, της Αυστραλίας και στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής.

γωγών κατά 11,06%. Σύμφωνα με τα στοιχεία των εξαγωγών του προϊόντος, μείωση 18% στον όγκο εξαγωγής έχει καταγραφεί στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου, η οποία είναι η υπ' αριθμόν 1 αγορά εξαγωγής του προϊόντος. Συγκεκριμένα, για περίοδο ενός εξαμήνου έχει καταγραφεί ότι ο όγκος των εξαγωγών του χαλλουμιού ήταν σχεδόν 10 χιλιάδες τόννοι, σε σχέση με 12 χιλιάδες τόννους την αντίστοιχη περίοδο του 2022 (αυτή την περίοδο η παραγωγή του χαλλουμιού ήταν εκτός προδιαγραφών ΠΟΠ). Την ίδια ώρα, έχει αυξηθεί οριακά η αξία των εξαγωγών στη

συγκεκριμένη αγορά, κατά 1% – από 80 εκ. το περσινό εξάμηνο, σε 81 εκ. το φετινό. Μείωση καταγράφει επίσης ο όγκος εξαγωγής του προϊόντος στην αγορά της Σουηδίας κατά 6%, αν και την ίδια ώρα αυξήθηκε η αξία των εξαγωγών κατά 12%. Στην περίπτωση της Γερμανίας, οι ποσότητες του προϊόντος που αγοράζουν από την Κύπρο έχουν επίσης μειωθεί κατά 21%, αν και δεν σημειώθηκε καμία μεταβολή στην αξία των εξαγωγών. Οι τρεις προαναφερθείσες αγορές διαμορφώνουν το top3 των βασικών αγορών εξαγωγής του προϊόντος σε όγκο και αξία εξαγωγών.

Σαουδική Αραβία και ΗΠΑ

Από εκεί κι πέρα καταγράφονται και αυξήσεις σε υφιστάμενες αγορές με ικανοποιητικές τις επιδόσεις σε αγορές εκτός Ε.Ε. Σημαντική ήταν για παράδειγμα η ενίσχυση του προϊόντος στην αγορά της Σαουδικής Αραβίας που πλυσίασε τα 7 εκατ. ευρώ στην αγορά χαλλουμιού, σημειώνοντας αύξηση 59% σε σχέση με πέρσι, αυξάνοντας επίσης και την ποσότητα που εισάγουν κατά 26%. Πρόκειται, όπως προκύπτει και από τα στοιχεία, για μια αγορά με σημαντικές προοπτικές για αύξηση των εξαγωγών. Επιπλέον, στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, με τον όγκο εξαγωγών να έχει ανεβεί μόλις στο 3%, ενώ η αξία αυξήθηκε κατά 29% φτάνοντας τα 5,9 εκατ. ευρώ. Περισσότερη ζήτηση είχε το χαλλούμι και στην αγορά της Αυστραλίας, κατά 27% στον όγκο και 57% στην αξία. Από τον ευρωπαϊκό χώρο αυξήθηκαν κατά

Ο Σύνδεσμος Τυροκόμων αποδίδει τη μείωση στον όγκο εξαγωγών και στην απουσία επιλογών όπως είναι το χαλλούμι με τσίλι ή βασιλικό, το χαλλούμι light και φυσικό το χαλλούμι burger στην αγορά.

13% σε όγκο οι εξαγωγές του προϊόντος στην Πολωνία (επίσης βασική χώρα εξαγωγής), και κατά 29% στα έσοδα. Στην περίπτωση της Ελλάδας, οι εξαγωγές του χαλλουμιού ανήλθαν στα 7,9 εκατ. ευρώ για το α' εξάμηνο του 2023 και σημείωσαν αύξηση κατά 69% σε σχέση με πέρσι, ενώ σε ποσοτήτα οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 42%.

Σημαντικές αυξήσεις, αν και η ζήτηση παραμένει σε χαμηλά επίπεδα, καταγράφει η αγορά του Ισραήλ. Μόλις 20,7 χιλιάδες κιλά ήταν οι εξαγωγές σε διάστημα εξαμήνου, ωστόσο είναι σημαντικό να αναφερθεί εφόσον καταγράφεται αύξηση 58% σε όγκο και 106% σε αξία εξαγωγής στην συγκεκριμένη αγορά, σε σχέση με πέρσι. Σημειώνεται και η αναφορά του Ισραηλινού πρω-

θυπουργού Βενιαμίν Νετανιάχου για το άνοιγμα της αγοράς του Ισραήλ στην αγορά των γαλακτοκομικών, στο πλαίσιο της τριμερούς συνεργασίας Κύπρου - Ελλάδας-Ισραήλ. Βεβαίως, περαιτέρω διευρυνση της αγοράς του Ισραήλ στα γαλακτοκομικά, προϋποθέτει έλεγχο και πιστοποίηση Kosher.

Λόγω burger

Μιλώντας στην «Κ» ο πρόεδρος του Παγκύπριου Συνδέσμου Τυροκόμων Μάριος Κωνσταντίνου ανέφερε ότι, ένας σημαντικός λόγος για τον οποίο έχουν μειωθεί οι όγκοι των εξαγωγών του προϊόντος είναι το γεγονός ότι δεν υπάρχουν πλέον επιλογές των εναλλακτικών προτάσεων όπως είναι το χαλλούμι με τσίλι ή βασι-

λικό, το χαλλούμι light και φυσικό το χαλλούμι σε στρογγυλό σχήμα, το οποίο έχει κερδίσει μεγάλη μερίδα της αγοράς του εξωτερικού ως χαλλούμι burger. Σημειώνεται ότι στη συμφωνία που υπογράφηκε τον Ιούλιο του 2022, με την οποία ξεκλείδωσε η μαζική παραγωγή του χαλλουμιού ΠΟΠ, είχε περιληφθεί και ο όρος για εφαρμογή αλλαγών ήσσονος σημασίας που είχαν να κάνουν με την υγρασία, το σχήμα του προϊόντος και τις φυλές των ζώων. Στο πλαίσιο των αλλαγών είχε περιληφθεί και το χαλλούμι burger, ως επίσης το χαλλούμι σε κύβους, σε τρίμμα κοκ. Μέχρι στιγμής τα πιο πάνω δεν έχουν προχωρήσει. Η προποσίωση της νομοθεσίας ώστε να επιτρέπεται η παραγωγή χαλλουμιού burger έχει τεθεί και στις πρόσφατες διαβουλεύσεις του υπουργείου Γεωργίας, μεταξύ αιγοπροβατοτρόφων και τυροκόμων, ωστόσο δεν προχώρησε. Βεβαίως η απουσία αυτών των μορφών χαλλουμιού είναι ένας από τους λόγους μείωσης στη ζήτηση. Οι υπόλοιποι έχουν να κάνουν με το κόστος και την αγοραστική δυνατότητα των καταναλωτών, η οποία έχει μειωθεί μετά την κρίση του κορονοϊού, του πολέμου στην Ουκρανία που είχε ως αποτέλεσμα μια προσπάθεια συγκράτησης στα έξοδα νοικοκυριών και επιχειρήσεων

Λόγω ανταγωνισμού

Την ίδια στιγμή, εξήγησε ο κ. Κωνσταντίνου, συνεχίζεται ο έντονος ανταγωνισμός από τυριά σκάρας, με αρκετά τυροκομεία και πολυεθνικές εταιρείες να μπου-

στην αγορά του τυριού σκάρας. Αυτά τα προϊόντα πωλούνται πιο φτηνά, δεν ακολουθούν συγκεκριμένες προδιαγραφές και είναι ως εκ τούτου φθηνότερα. Υπογράμμισε ότι ο Σύνδεσμος Τυροκόμων τάσσεται υπέρ του χαλλουμιού ΠΟΠ, εφόσον ξεκάθαρα πρόκειται για ένα εργαλείο προστασίας έναντι των απομιμήσεων του προϊόντος στην αγορά, ωστόσο είμαστε υπέρ του χαλλουμιού ΠΟΠ γιατί μας παρέχει προστασία έναντι απομιμήσεων.

Να ενδυναμωθεί το προϊόν

Σκολιάζοντας τα τεκταινόμενα εντός Κύπρου στην αλυσίδα παραγωγής, ο Μ. Κωνσταντίνου αναφέρει ότι θα πρέπει να βρεθεί μια ισορροπημένη λύση η οποία να επιτρέπει την ενδυνάμωση και την περαιτέρω ανάπτυξη του χαλλουμιού ΠΟΠ. Αυτό σημαίνει, σημείωσε, ότι αναπόφευκτα θα μειωθούν όλοι λίγο δυσαρεστημένοι. Το θέμα εναπομένει στους χειρισμούς υπουργού Γεωργίας και προέδρου της Δημοκρατίας, από τον οποίο έχει ζητηθεί συνάντηση. Υπενθυμίζεται ότι βάσει της συμφωνίας η ελάχιστη ποσοστιαία συμμετοχή του αιγοπροβάειου γάλακτος στο μείγμα χαλλουμιού από τον Σεπτέμβριο του 2023 μέχρι τον Ιανουάριο του 2024 θα καθορίζεται με βάση τη διαθεσιμότητα, με κατώτατο όριο το 10%, και από τον Φεβρουάριο του 2024 μέχρι τον Ιούλιο του 2024 η ελάχιστη ποσοστιαία συμμετοχή θα είναι 25%, και στη συνέχεια θα ισχύει η συμφωνία στην οποία θα καταλήξουν τα εμπλεκόμενα μέρη.

Τις καλύτερες αμοιβές προσφέρει η βιομηχανία

Μεταξύ 26%-32% υψηλότερες σε σχέση με τους υπόλοιπους κλάδους – Πάνω από 26.000 ευρώ ο μέσος ετήσιος μισθός

Της ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ

Τις υψηλότερες αμοιβές σε σχέση με τους υπόλοιπους κλάδους της οικονομίας προσφέρει η βιομηχανία στην Ελλάδα και μάλιστα σε ποσοστό που τα τελευταία χρόνια κυμαίνεται μεταξύ 26%-32%. Αντιστοίχως, η παραγωγικότητα στη βιομηχανία βρέθηκε το 2022 σε ιστορικό υψηλό, φθάνοντας σε 81.200 ευρώ ανά απασχολούμενο, ποσό που είναι κατά 38% μεγαλύτερο από το σύνολο της ελληνικής οικονομίας. Η μέση ετήσια αμοιβή στη βιομηχανία το 2022 ήταν υψηλότερη από το αντίστοιχο μέγεθος της οικονομίας κατά 31,7%, διαφορά που την κατατάσσει στην 1η θέση της Ε.Ε., με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο να βρίσκεται στο 4,7%. Σε σχέση πάντως με τους συναδέλφους τους στην Ευρώπη, οι μισθωτοί της ελληνικής βιομηχανίας είναι κακοπληρωμένοι.

Σε αντίθεση με τις περισσότερες χώρες της Ε.Ε., ο μέσος ετήσιος μισθός στην Ελλάδα καταγράφει πτωτική πορεία διαχρονικά (-12% το 2022 σε σχέση με το 2010). Το 2022 ο μέσος ετήσιος μισθός στη βιομηχανία ήταν 26.100 ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί στα 2/3 των ετήσιων μισθών των εργαζομένων στη βιομηχανία σε επίπεδο Ε.Ε. (39.400 ευρώ ετησίως), με τους εργαζομένους στη Δανία να βρίσκονται στην 1η θέση της Ε.Ε. με ετήσιο μισθό άνω των 77.000 ευρώ.

Το αποτύπωμα της εγχώριας βιομηχανίας στην ελληνική οικονομία και κοινωνία είναι συνολικότερα θετικό, σύμφωνα με τη χαρτογράφηση που έχει

Η παραγωγικότητα στη βιομηχανία βρέθηκε το 2022 σε ιστορικό υψηλό, φθάνοντας σε 81.200 ευρώ ανά απασχολούμενο.

κάνει ο ΣΕΒ, προσεγγίζοντας τη συμβολή του κλάδου μέσα από την αξιολόγηση 24 δεικτών για την περίοδο 2010-2022 σε πέντε βασικούς πυλώνες της οικονομίας. Η μελέτη του ΣΕΒ καταγρά-

φει παράλληλα και τις προκλήσεις που έχει να αντιμετωπίσει η ελληνική βιομηχανία, όπως και η ευρωπαϊκή, με τη μεγαλύτερη να δημιουργείται λόγω του παγκόσμιου επενδυτικού ανταγωνισμού. Τα σημαντικά επενδυτικά κίνητρα στις ΗΠΑ σε συνδυασμό με τη σημαντική διαφορά ενεργειακού κόστους και τη δραστικά μειωμένη γραφειοκρατία δημιουργούν συνθήκες για μαζική φυγή επιχειρήσεων (κυρίως ενεργοβόρων) από την Ε.Ε., και το ενδεχόμενο ενός νέου κύματος αποβιομηχανισμός επισημαίνουν χαρακτηριστικά οι συντάκτες της μελέτης. Από τους δείκτες που εξέ-

τασε ο ΣΕΒ πάντως διαφαίνονται σημαντικές δυνατότητες επιτυχίας εφόσον αντιμετωπιστούν οι σημαντικές προκλήσεις, και υπό αυτό το πρίσμα εκτιμά ότι είναι εφικτός ο μεσοπρόθεσμος στόχος του 15% του ΑΕΠ για τη μεταποίηση και του 20% του ΑΕΠ για τη βιομηχανία. Για να συγκλίνει με τις επιδόσεις της Ε.Ε. η Ελλάδα, σύμφωνα με τον ΣΕΒ, «πρέπει “να ανέβει κατηγορία” με σχέδιο, τομές και μικρές επαναστάσεις». Η μεγέθυνση των επιχειρήσεων τίθεται από τον ΣΕΒ ως πρώτη σε σύνολο επτά προϋποθέσεων για την επίτευξη αυτών των στόχων. Αναφέ-

ρει, επίσης, την ενίσχυση των επενδύσεων υψηλής προστιθέμενης αξίας, την ενίσχυση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων στην πράσινη μετάβαση με διασφάλιση ανταγωνιστικών τιμών ενέργειας, τον εκσυγχρονισμό της αγοράς εργασίας και την ισότητα στην αγορά εργασίας, τη δομική μείωση της γραφειοκρατίας και την έγκαιρη αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, ζητήματα που θα αποτελέσουν και αντικείμενο συζήτησης στο βιομηχανικό συνέδριο που διοργανώνει ο ΣΕΒ την ερχόμενη Δευτέρα.

Τα συμπεράσματα, πάντως, από την εξέλιξη των δεικτών που εξετάζει η μελέτη του ΣΕΒ αποτυπώνουν τη διαχρονική αύξηση των μεγεθών της ελληνικής βιομηχανίας.

Ο κλάδος μέσα σε 12 χρόνια έχει αυξήσει τη συμμετοχή του στην προστιθέμενη αξία της οικονομίας, στο εξαγωγικό εμπόριο και στην επενδυτική δραστηριότητα. Το 2022 δημιούργησε το 14,4% του ΑΕΠ, έναντι 13,2% το 2010. Μόνο η μεταποίηση δημιούργησε το 10,3% του ΑΕΠ το 2022, από το 8,9% το 2010. Μετά το 2014 αύξησε τις θέσεις εργασίας κατά 31%. Πλέον, 1 στους 4 εργαζομένους απασχολείται σε βιομηχανικές δραστηριότητες ή δραστηριότητες που οφείλονται στη βιομηχανία. Δίνει εργασία υψηλής εξειδίκευσης σε 3.500 ερευνητές πλήρους απασχόλησης έναντι 1.900 το 2011. Παράγει διεθνώς ανταγωνιστικά προϊόντα καλύπτοντας το 90% των εξαγωγών αγαθών. Η συνεισφορά των βιο-μηχα-

νικών εξαγωγών στο ΑΕΠ τριπλασιάστηκε το 2022 σε σχέση με το 2010 (23,6% έναντι 8%). Καινοτομεί διπλάσιάζοντας τα τελευταία δέκα χρόνια τις δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη. Είναι διαχρονικά σημαντική πηγή επενδύσεων, με 22 δισ. ευρώ επενδύσεις από το 2010 σε μηχανολογικό και τεχνολογικό εξοπλισμό και 38 δισ. ευρώ ύψος συνολικών επενδύσεων. Στη δημοσιονομική κρίση συνεισέφερε το 22%-25% των επενδύσεων, τη στιγμή που η συμμετοχή της στο ΑΕΠ ήταν 12%. Ηγείται της προσπάθειας για πράσινη μετάβαση και κλιματική ουδετερότητα, επενδύοντας στη μείωση των εκπομπών και στο ενισχυμένο αποτύπωμα των ΑΠΕ, με αποτέλεσμα τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου πάνω από 40%.

Χαρακτηριστική είναι η ανάκαμψη της βιομηχανικής παραγωγής μετά το 2014, με αποτέλεσμα ο κλάδος μέχρι το 2022 να έχει καλύψει τις απώλειες των ετών όπου η ύφεση της οικονομίας ήταν εντονότερη. Κατά την περίοδο 2010-2022 οι επιμέρους βιομηχανικοί κλάδοι που κατέγραψαν τη μεγαλύτερη αύξηση παραγωγής ήταν ο ηλεκτρονικός εξοπλισμός (191%), η φαρμακοβιομηχανία (144%), τα βασικά μέταλλα (36%), τα χημικά προϊόντα (19,6%), τα προϊόντα χάρτου (16%) και τα πλαστικά (15,8%).

Σχεδόν σε όλους, πάντως, τους τομείς, παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί, οι επιδόσεις του βιομηχανικού κλάδου της Ελλάδας συνεχίζουν να αποκλίνουν σημαντικά από τον μέσο όρο της Ε.Ε.

ΛΟΤΤΟ

Μια φορά να το βρεις, ΧΡΟΝΙΑ ΘΑ ΤΟ ΧΑΡΕΙΣ!

€10.000

Κάθε ΜΗΝΑ

για Δέκα χρόνια

6

8

10

ΟΠΑΠ ΚΥΠΡΟΥ

Η συμμετοχή σε τυχερά παιχνίδια επιτρέπεται μόνο σε άτομα άνω των 18 ετών. Η σκηνή συμμετοχή ενέχει κινδύνους εθισμού και απώλειας περιουσίας. Γραμμή στήριξης 1444.

Προειδοποίηση για το κόστος των δασικών πυρκαγιών

Εως 2,8 δισ. ετησίως οι ζημιές για την ελληνική οικονομία, εκτιμά ο οίκος Scope

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Από 2,4 δισ. ευρώ έως και 2,8 δισ. ευρώ ετησίως εκτιμάται ότι θα ανέλθει το κόστος για την ελληνική οικονομία από τις δασικές πυρκαγιές το διάστημα 2023-2050 υπολογίζει ο οίκος αξιολόγησης Scope Ratings και εάν δεν υπάρξει κρατική παρέμβαση, το βάρος θα το επωμιστούν τα νοικοκυριά, οι επιχειρήσεις και οι τράπεζες, προειδοποιεί, με πιθανές ευρύτερες επιπτώσεις για τον δανεισμό στην Ελλάδα.

Το κόστος των ζημιών από τις πυρκαγιές στην Ευρώπη ανήλθε σε 4,1 δισ. ευρώ τους πρώτους εννέα μήνες του 2023, με την Ελλάδα να έχει υποστεί ζημιές 1,66 δισ. ευρώ, που αντιστοιχεί στο 0,8% του ΑΕΠ του 2022. Οι εκτιμήσεις περιλαμβάνουν τα κόστη πυρόσβεσης, αναδάσωσης, ζημιών και καθαρισμού, χωρίς μάλιστα να έχουν υπολογιστεί οι επιπτώσεις στην αγροτική παραγωγή και τον τουρισμό. «Οι ζημιές πολλών δισεκατομμυρίων ευρώ από πυρκαγιές όπως αυτές στην Ελλάδα και σε άλλα μέρη της Ευρώπης αυτό το καλοκαίρι, θα μπορούσαν να γίνουν πολύ λιγότερο ασυνήθιστες τις επόμενες δεκαετίες λόγω της κλιματικής αλλαγής», τονίζει ο οίκος.

Το τμήμα ανάλυσης ESG της Scope εξέτασε τον κίνδυνο από τις πυρκαγιές στην Ελλάδα ως μελέτη περίπτωσης (case study) για την πιθανότητα αύξησης του κόστους που σχετίζεται με το κλίμα σε περιοχές με ζεστά και

Στις εκτιμήσεις της Scope Ratings περιλαμβάνονται τα κόστη πυρόσβεσης, αναδάσωσης, ζημιών και καθαρισμού.

Στον «λογαριασμό» δεν υπολογίζονται οι επιπτώσεις στην αγροτική παραγωγή και στον τουρισμό.

ξηρά καλοκαίρια όπως η Μεσόγειος. «Η ανάλυση των σεναρίων μας αξιολογεί τη μελλοντική πιθανότητα πυρκαγιάς και τη σχετική ζημιά σε διάφορα κλιματικά σενάρια, συγκρίνοντάς τα με τη μέση ιστορική ζημιά

μεταξύ του 2006 και του 2023», εξηγεί ο αναλυτής της Scope, Αρνέ Πλατό.

Χρησιμοποιώντας μια προσέγγιση αναμενόμενων απωλειών, η ετήσια ζημιά από δασικές πυρκαγιές θα μπορούσε να είναι 46% υψηλότερη το 2026-2030 στην Ελλάδα από τη ζημιά το 2023, υπολογίζει ο οίκος. Μέχρι το 2046-2050, η ετήσια ζημιά θα μπορούσε να είναι έως και 56% υψηλότερη.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Scope, το ετήσιο οικονομικό κόστος των ζημιών από τις πυρκαγιές στην Ελλάδα θα μπο-

ρούσε να ανέλθει σε 2,4 δισ. ευρώ το 2026-2030, σε περίπου 2,5 δισ. ευρώ το 2031-2040 και θα μπορούσε να φτάσει στα 2,8 δισ. ευρώ το 2046-2050, υπερβαίνοντας κατά πολύ το ήδη υψηλό κόστος των δασικών πυρκαγιών του 2023. Αυτό έρχεται να συγκριθεί με τα 484 εκατ. ευρώ που ήταν η μέση ετήσια ζημιά λόγω των πυρκαγιών την περίοδο 2006-2023.

Η Scope λαμβάνει υπόψη τον αντίκτυπο των πυρκαγιών στις αξίες των περιουσιακών στοιχείων και όχι άλλες δευτερεύουσες επιπτώσεις, όπως διαταραχές στις αλυσίδες εφοδιασμού, απώλεια εξασφαλίσεων, αυξημένα ασφαλιστικά, απώλεια παραγωγικότητας εργασίας ή μετανάστευση από απώλεια οικοτόπων, που μπορεί να έχουν και μεγάλη σημασία για τους επενδυτές.

Ενας δυνητικά επιβαρυντικός παράγοντας στο οικονομικό κόστος των μελλοντικών πυρκαγιών στην Ελλάδα είναι η έλλειψη ασφαλιστικής κάλυψης. Μόνο το 9% των συνολικών ζημιών από τις πυρκαγιές καλύπτονταν από ασφάλιση το 1990-2019, επισημαίνει η Scope, ενώ μόνο το 15% των κατοικιών και περίπου 230.000 εμπορικά ακίνητα καλύπτονται από ασφάλιση πυρκαγιάς σήμερα. Ως εκ τούτου, τα νοικοκυριά και οι επιχειρήσεις θα επωμιστούν το μεγάλο μέρος των αναμενόμενων ζημιών, καθώς και οι τράπεζες που έχουν εξασφαλίσεις σε περιοχές που είναι επιρρεπείς σε πυρκαγιές.

Ευάλωτος στην κλιματική αλλαγή ο ελληνικός τουρισμός, λέει η Moody's

Οι χώρες της Νότιας Ευρώπης, με ταξυ των οποίων και η Ελλάδα, κινδυνεύουν να γίνουν λιγότερο ελκυστικές ως προορισμοί για διακοπές εάν οι καύσωνες και οι πυρκαγιές είναι συχνότεροι, ενώ τα κόστη για τον τουριστικό κλάδο –ειδικά τα ενεργειακά– θα εκτιναχθούν, και τα ξενοδοχεία θα αναγκαστούν να «ρίξουν» τις τιμές τους οι οποίες άγγιξαν ρεκόρ αυτό το καλοκαίρι, προειδοποιεί ο οίκος αξιολόγησης Moody's.

Ειδικότερα, όπως επισημαίνει ο οίκος, οι συχνότεροι καύσωνες και οι πυρκαγιές είναι πιστωτικά αρνητικές για τις τουριστικές εταιρείες που είναι περισσότερο εκτεθειμένες στη Νότια Ευρώπη. Ωστόσο, οι περισσότερες είναι μεγάλες και γεωγραφικά διαφοροποιημένες και είχαν ισχυρή ανάκαμψη μετά την πανδημία, γεγονός που καθιστά απίθανο η πιστωτική τους ποιότητα να επηρεαστεί τόσο πολύ. Πάντως, η Moody's αναμένει αύξηση του κόστους ως αποτέλεσμα των αυξημένων ακραίων καιρικών φαινομένων. Οι ταξιδιωτικές εταιρείες καθώς και οι εταιρείες του κλάδου της φιλοξενίας ενδέχεται να αντιμετωπίσουν επιπλέον κόστος εάν οι πελάτες χρειαστούν εναλλακτική διαμονή ή αλλαγή τοποθεσίας. Το ενεργειακό κόστος, το οποίο αντιπροσωπεύει το 10%-20% των λειτουργικών δαπανών των ξενοδοχείων, εξαιρουμένων των δαπανών προσωπικού, είναι πιθανό να αυξηθεί επειδή η κτιρία χρειάζονται κλιματισμό για μεγαλύτερες περιόδους τα πιο ζεστά καλοκαίρια. Το κόστος ενέργειας θα αυξηθεί περισσότερο σε δημοφιλείς προορισμούς καλοκαιρινών διακοπών που εκτίθενται

στους κινδύνους της αύξησης της θερμοκρασίας και επίσης βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στην υδροηλεκτρική ενέργεια για τις ενεργειακές τους ανάγκες. Επιπλέον, οι καύσωνες και οι πυρκαγιές δημιουργούν προσωρινό «πάγωμα» στις κρατήσεις και τα ταξίδια λόγω των ανησυχιών των πελατών για την ασφάλειά τους, τονίζει η Moody's, και ενδέχεται να οδηγήσουν σε υψηλότερα ποσοστά ακύρωσης και χαμηλότερες κρατήσεις της τελευταίας στιγμής. Αυτό ακόμη δεν έχει γίνει αισθητό πάντως, επισημαίνει η Moody's. Ωστόσο, τονίζει ότι η Νότια Ευρώπη κιν-

Το ενεργειακό κόστος των ξενοδοχείων θα αυξηθεί σημαντικά, καθώς θα χρειάζονται κλιματισμό για μεγαλύτερο διάστημα.

δυνεύει να γίνει λιγότερο ελκυστική ως προορισμός διακοπών, εάν οι καύσωνες και οι πυρκαγιές γίνουν συχνότερες, τη στιγμή που ο τουρισμός αποτελεί σημαντικό «κομμάτι» της οικονομίας τους. Περισσότεροι επισκέπτες μπορεί επίσης να επιλέξουν να κάνουν διακοπές στις αρχές του φθινοπώρου και στα τέλη της άνοιξης για να αποφύγουν τους πιο ζεστούς μήνες, επεκτείνοντας την τουριστική περίοδο και περιορίζοντας το «χτύπημα» στον συνολικό αριθμό των επισκεπτών για τις χώρες του Νότου.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΟΥΡΤΑΛΗ

Ενισχύονται οι ξένες επενδύσεις μεγαλύτερης προστιθέμενης αξίας

Περισσότερες άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ), πιο ποιοτικές υπό την έννοια κυρίως της μεγαλύτερης προστιθέμενης αξίας και, το κυριότερο, με συνέχεια, καθώς αρκετές από τις ξένες επιχειρήσεις που βρίσκονται εδώ σχεδιάζουν νέες επενδύσεις την επόμενη χρονιά, δείχνει η έρευνα για την ελκυστικότητα της Ελλάδας ως επενδυτικού προορισμού (EY Attractiveness Survey Ελλάδα 2023) την οποία παρουσίασε χθες ο διευθύνων σύμβουλος της EY Ελλάδος Γιώργος Παπαδημητρίου, στη διάρκεια του 6th Invest GR Forum: Staying the Course.

Σύμφωνα με το EY European Investment Monitor (Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο Επενδύσεων), μια εκτεταμένη βάση δεδομένων που επεξεργάζεται η EY, το 2022 πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα 47 άμεσες ξένες επενδύσεις, έναντι 30 το 2021. Ο αριθμός αυτός κατατάσσει –για πρώτη φορά– την Ελλάδα στην πρώτη εικοσάδα μεταξύ των 48 χωρών που παρακολουθεί η έρευνα και αποτελεί, με διαφορά, την καλύτερη επίδοση από το 2000, οπότε ξεκίνησε να πραγματοποιείται η έρευνα αυτή. Αθροιστικά, οι επενδύσεις της τελευταίας τριετίας αντιπροσωπεύουν το 35% του συνόλου των επενδύσεων που πραγματοποιήθηκαν τα τελευταία 23 χρόνια. Ωστόσο, όπως επισημαίνεται στην έρευνα, οι ΑΞΕ που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα εξακολουθούν να αντιπροσωπεύουν μόλις το 0,79% των συνολικών επενδύσεων στην Ευρώπη. «Είναι σαφές ότι για να εξασφαλίσει η Ελλάδα τη θέση που της αναλογεί στον ευρωπαϊκό επενδυτικό χάρτη και να καλύψει το επενδυτικό κενό των τελευταίων δύο δεκαετιών, ο σημερινός ρυθμός ανάπτυξης πρέπει να διατηρηθεί και, ιδανικά, να ενταθεί τα επόμενα χρόνια», τονίζει η EY.

Καταγράφεται επίσης μια συνεχιζόμενη βελτίωση της ποιο-

Καταγράφεται συνεχιζόμενη βελτίωση της ποιοτικής σύνθεσης των επενδύσεων σε δραστηριότητες έντασης γνώσης, όπως του λογισμικού και των υπηρεσιών πληροφορικής.

Σύμφωνα με έρευνα, αρκετές από τις ξένες επιχειρήσεις που βρίσκονται εδώ σχεδιάζουν νέες επενδύσεις το 2024.

τικής σύνθεσης των επενδύσεων, με μεγαλύτερη διασπορά σε περισσότερες δραστηριότητες και σημαντικό ποσοστό να κατευθύνεται σε δραστηριότητες έντασης γνώσης με σχετικά υψηλή προστιθέμενη αξία και σε κλάδους όπως του λογισμικού και των υπηρεσιών πληροφορικής, που μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου της οικονομίας.

Σύμφωνα με την έρευνα της EY, που πραγματοποιήθηκε με τη συμμετοχή 250 στελεχών ξένων επιχειρήσεων από ολόκληρο τον κόσμο, δύο στις πέντε επιχειρήσεις (40%) σχεδιάζουν να επενδύσουν ή να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους στη χώρα μας στη διάρκεια του επόμενου χρόνου. Το ποσοστό αυτό αυξάνεται σταθερά τα τε-

λευταία τρία χρόνια, από 28% το 2020 σε 34% το 2021 και 37% το 2022.

Δύο στους τρεις συμμετέχοντες (67%) πιστεύουν ότι η ελκυστικότητα της Ελλάδας θα βελτιωθεί περαιτέρω τα επόμενα τρία χρόνια, με το 5% να αναμένει σημαντική βελτίωση, ενώ το 9% των ερωτηθέντων αναμένει ελαφρά μείωση και το 2% σημαντική μείωση. Η εικόνα αυτή είναι ευθυγραμμισμένη με τα ευρήματα για το σύνολο της Ευρώπης (67% αναμένουν βελτίωση και 8% μείωση) και είναι μακράν η πιο αισιόδοξη μεταξύ των επιμέρους υπό σύγκριση χωρών που συμμετείχαν στην έρευνα φέτος. Ωστόσο, το ποσοστό των θετικών δηλώσεων (67%) έχει μειωθεί σε σύγκριση με το 2022 (75%).

Ως προς τους σημαντικότερους κινδύνους που θα μπορούσαν να απειλήσουν τη συνολική ελκυστικότητα της Ελλάδας ως επενδυτικού προορισμού, οι συμμετέχοντες στην έρευνα ανέφεραν τον εντεινόμενο πληθωρισμό (28%), την ενεργειακή κρίση (23%), την κοινωνική και οικονομική αστάθεια (21%) και το εργατικό κόστος (20%).

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Προσωρινό πλήγμα στην οικονομία από τις πλημμύρες στη Θεσσαλία

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Προσωρινή επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας το τέταρτο τρίμηνο στο 1,6%, εξαιτίας της κάμψης στην αγροτική παραγωγή που προκαλούν οι πλημμύρες στη Θεσσαλία, προβλέπει η Εθνική Τράπεζα, αν και συνολικά στο έτος εκτιμά ότι ο ρυθμός ανάπτυξης θα διατηρηθεί στο 2,4% έναντι κυβερνητικής πρόβλεψης για 2,3%.

Εξάλλου, οι αναλυτές της τράπεζας θεωρούν ότι οι σημαντικές επενδύσεις ανασυγκρότησης που προβλέπονται θα δώσουν ισχυρή ώθηση στο ΑΕΠ το 2024, κατά 0,5 ποσοστιαίες μονάδες, οπότε και προβλέπουν ότι ο ρυθμός ανάπτυξης θα είναι τουλάχιστον 2,7%. Η κυβέρνηση, πάντως, για το 2024 προβλέπει ρυθμό 3%. Επίσης, αυτές οι επενδύσεις θα ενισχύσουν το ΑΕΠ του 2025 κατά 0,2 μονάδες.

Η Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης της τράπεζας, της οποίας προϊστάται ο Νίκος Μαγγίνας, εκτιμά ότι βραχυπρόθεσμα η οικονομική δραστηριότητα θα υποστεί μικρή επιβράδυνση λόγω της μείωσης της γεωργικής και της κτηνοτροφικής παραγωγής στις άμεσα πληττόμενες περιοχές. Σημειώνεται ότι η Θεσσαλία αντιπροσωπεύει το 15% της καλλιεργούμενης γεωργικής γης της χώρας, με το 3% (το 18% της καλλιεργούμενης γης στη συγκεκριμένη περιφέρεια) να αντιστοιχεί στις πλημμυρισμένες εκτάσεις. Οι μελετητές κάνουν μια συντηρητική υπόθεση για απώλεια του 25% της παραγωγής του πρωτογενούς τομέα της Θεσσαλίας για το υπόλοιπο του έτους και τους πρώτους μήνες του 2024, εκτιμώντας ότι η μείωση της τοπικής παραγωγής θα αγγίξει τα 150 εκατ. ευρώ έως το τέλος του έτους.

Υποθέτουν επίσης ότι η του-

Οι δαπάνες για την αποκατάσταση και ανασυγκρότηση της Θεσσαλίας την περίοδο 2024-2025 αναμένεται να προσεγγίσουν τα 2 δισ. ευρώ.

Σύμφωνα με ανάλυση της Εθνικής Τράπεζας, η οικονομική δραστηριότητα θα επιβραδυνθεί το τέταρτο τρίμηνο στο 1,6% του ΑΕΠ.

ριστική δραστηριότητα στην περιοχή θα μεταφραστεί σε απώλεια του μεγαλύτερου μέρους των τουριστικών εσόδων για το υπόλοιπο του έτους και ίσως για τους πρώτους μήνες του 2024, αφαιρώντας περίπου 20 εκατ. ευρώ. Ο αντίκτυπος στη μεταποίηση εκτιμάται ότι θα κυμανθεί στα 25-30 εκατ. ευρώ. Σημειώνουν πάντως ότι οι βραχυπρόθεσμες απώλειες θα αμβλυνθούν από τις έκτακτες δαπάνες νοικοκυριών και επιχειρήσεων προκειμένου να καλύψουν τις άμεσες ανάγκες

τους, οι οποίες θα χρηματοδοτηθούν από το κράτος, τις ασφαλιστικές αποζημιώσεις και τις δωρές του ιδιωτικού τομέα.

Σε επόμενο στάδιο οι δαπάνες που θα απαιτηθούν για την αποκατάσταση και ανασυγκρότηση της περιοχής την περίοδο 2024-2025 αναμένεται να προσεγγίσουν τα 2 δισ. ευρώ, και θα μεταφραστούν σε συνδυαστική τελική διαπάνη 3 δισ. ευρώ από τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα σε εθνικό επίπεδο. Η αύξηση του ΑΕΠ της Θεσσαλίας εκτιμάται ότι θα ξεπεράσει το 6% ετησίως την επόμενη διετία.

Οι αναλυτές της Εθνικής εκτιμούν ότι η δημοσιονομική υπεραπόδοση του τρέχοντος έτους θα υπερβεί τις προβλέψεις του προσχεδίου του προϋπολογισμού για πρωτογενές πλεόνασμα 1,1% του ΑΕΠ το 2023 και θα μπορούσε να προσεγγίσει και το 2%, χωρίς την έκτακτη επιβάρυνση από τις φυσικές καταστροφές.

Πώς θα γίνει η Ευρώπη κλιματικά ουδέτερη

Οι αναγκαίες επενδύσεις σε ΑΠΕ έως το 2030 και τα εμπόδια που πρέπει να ξεπεραστούν, σύμφωνα με το Potsdam Institute

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Η **Ευρώπη** θα μπορούσε πράγματι να γίνει η πρώτη κλιματικά ουδέτερη ήπειρος, όμως η ευκαιρία για τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου ευρωπαϊκού συστήματος καθαρής ενέργειας που θα βασίζεται εις ολοκλήρου σε ανανεώσιμες πηγές μπορεί να χαθεί εάν δεν ληφθούν άμεσα μέτρα, προειδοποιεί μελέτη που εκπονήθηκε από το Potsdam Institute for Climate Impact Research, ένα εκ των κορυφαίων περιβαλλοντικών think tanks παγκοσμίως, από κοινού με άλλα έγκριτα ινστιτούτα όπως η Ακαδημία Αθηνών. Ανάμεσα στα σημαντικότερα εμπόδια που πρέπει να ξεπεραστούν, σύμφωνα με τη μελέτη, περιλαμβάνονται τα ανεπαρκή ποσοστά αποθήκευσης ενέργειας και η έλλειψη των απαραίτητων υποδομών δικτύου. Σε αυτό το πλαίσιο, οι πολιτικοί των χωρών της ευρωπαϊκής ηπείρου, επισημαίνουν οι ερευνητές της μελέτης, καλούνται να αναπτύξουν «κοινή βούληση» για την επίτευξη του στόχου ενεργειακής ανεξαρτησίας. Απαιτούνται στρατηγικές κινήσεις για την ανάπτυξη τοπικών ενεργειακών υποδομών, ενώ παράλληλα απαιτείται και η εφαρμογή ενός ευνοϊκού νομοθετικού πλαισίου στην Ευρώπη, το οποίο θα είναι ευθυγραμμισμένο με τους εθνικούς στόχους των χωρών. Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής θα πρέπει να προωθήσουν τη μαζική επέκταση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ μέχρι το 2030, καθώς απαιτείται επιπλέον ετήσιος ρυθμός αύξησης κατά περίπου 20%. Η μελέτη ποσοτικοποιεί μάλιστα το κόστος για την επίτευξη αυτού του στόχου. Η εξασφάλιση της ενεργειακής αυτάρκειας

σε ευρωπαϊκό επίπεδο με τη χρήση ΑΠΕ θα κόστιζε 140 δισ. ευρώ ετησίως μέχρι το 2030 και 100 δισ. ευρώ ετησίως μέχρι το 2040.

Εμφαση, σύμφωνα με τη μελέτη, θα πρέπει να δοθεί στη χρήση ηλιακής ενέργειας στο νότιο τμήμα της ηπείρου και στη χρήση αιολικής ενέργειας στον βορρά. Οι διαφορετικές πηγές ενέργειας θα πρέπει να συνδυαστούν, λαμβάνοντας υπόψη το πρόβλημα της ζήτησης θέρμανσης. Παράλληλα, θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν και άλλες εναλλακτικές πηγές ενέργειας, όπως η υδροηλεκτρική και η γεωθερμική, ενώ μετά το 2030 το υδρογόνο θα αντικαταστήσει

Οι ερευνητές προτείνουν τη θέσπιση μιας βιομηχανικής πολιτικής για την κατασκευή βασικών υποδομών, όπως η ηλιακή φωτοβολταϊκή τεχνολογία.

τους ορυκτούς πόρους. Οι ερευνητές της μελέτης συστήνουν στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής της Ευρώπης να υιοθετήσουν πολιτικές που θα καθιστούν πιο ελκυστικές τις επενδύσεις ΑΠΕ, να απλοποιήσουν τις διαδικασίες αδειοδότησης για την κατασκευή αιολικών και ηλιακών πάρκων και επέκτασης των δικτύων καθώς και για την καλύτερη σύνδεση της Ιβηρικής Χερσονήσου με τα ευρωπαϊκά δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας και υδρογόνου. Προτείνουν επίσης τη θέσπιση μιας σημαντικής πολιτικής για την κατασκευή βασικών

Σύμφωνα με τη μελέτη, θα πρέπει να δοθεί έμφαση στη χρήση ηλιακής ενέργειας στο νότιο τμήμα της ηπείρου και στη χρήση αιολικής ενέργειας στον βορρά. Παράλληλα, θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν και άλλες εναλλακτικές πηγές ενέργειας, όπως η υδροηλεκτρική και η γεωθερμική, ενώ μετά το 2030 το υδρογόνο θα αντικαταστήσει τους ορυκτούς πόρους.

υποδομών, όπως η ηλιακή φωτοβολταϊκή τεχνολογία, που απαιτούνται για την υποστήριξη της επέκτασης των ΑΠΕ. Το βασικό επιχείρημα για την οικοδόμηση εγχώριων (ευρωπαϊκών) παραγωγικών δυνατοτήτων που θα επιτρέψουν την κατασκευή ηλιακών φωτοβολταϊκών και αιολικών σταθμών είναι ότι οι ίσως φθηνότεροι παραγωγοί της παγκόσμιας αγοράς μπορεί να μην είναι πρόθυμοι να εξασφαλίσουν τον εφοδιασμό.

Η μελέτη προβλέπει ότι θα υπάρξει μια σημαντική αύξηση της ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας

κατά την τρέχουσα δεκαετία, από τον τομέα των μεταφορών. Αυτό, όπως επισημαίνει, ενέχει τον κίνδυνο πίεσης της αγοράς σε πιο σπάνιους πόρους όπως είναι το κοβάλτιο, το νικέλιο και το λίθιο για την παραγωγή μπαταριών. Ως εκ τούτου, η αναπόφευκτη αυτή αύξηση της ζήτησης προτείνεται να συνδυαστεί με πολιτικές που στοχεύουν, για παράδειγμα, στη μείωση της ιδιοκτησίας αυτοκινήτων. Λόγω της εξάρτησης από την εισαγωγή της βασικής τεχνολογίας, του κόστους και της ασφάλειας, η πυρηνική ενέργεια δεν αποτε-

λεί βιώσιμη λύση, επισημαίνεται, οπότε οι υφιστάμενοι σταθμοί θα πρέπει να παραμείνουν σε λειτουργία μέχρι το τέλος του κύκλου της ζωής τους, αλλά δεν θα πρέπει να κατασκευαστούν νέοι. Στη σύνταξη της μελέτης συμμετείχε και το Κέντρο Ερευνας Φυσικής της Ατμόσφαιρας και Κλιματολογίας της Ακαδημίας Αθηνών με επικεφαλής τον καθηγητή Χρήστο Ζερεφό, δίνοντας έμφαση στη σημαντική ποσοστιαία συμβολή των χωρών της ΝΑ Ευρώπης και της Μεσογείου στην αύξηση της συμμετοχής των ΑΠΕ στο ευρωπαϊκό

ενεργειακό μείγμα. Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην περιοχή αυτή, όπως δηλώνει στην «Κ» ο κ. Ζερεφός, προέρχονται από αιολική ενέργεια στην ξηρά και στη θάλασσα, ηλιακή ενέργεια, παλίρροιες, θαλάσσια ρεύματα και κυματική ενέργεια καθώς και υδροηλεκτρική και γεωθερμική. Ο κ. Ζερεφός επισημαίνει τη δυνατότητα εκμετάλλευσης των γεωθερμικών πεδίων της Μεσογείου και αναφέρει ότι ήδη η Ακαδημία Αθηνών βάσει μελέτης θα προβεί μέσω ΣΔΙΤ στην κατασκευή κλιματιζόμενου κτιρίου γραφείων με χρήση γεωθερμίας και φωτοβολταϊκών στη διασφάλιση των οδών Σίνα και Βουαρσίου.

Η μελέτη με τίτλο «Ενεργειακή ανεξαρτησία της Ευρώπης έως το 2030 μέσω της χρήσης ΑΠΕ» ανατέθηκε από τον όμιλο Aquila, εταιρεία επενδύσεων και ανάπτυξης έργων με έδρα το Αμβούργο της Γερμανίας, που εστιάζει στην παραγωγή και διαχείριση βασικών περιουσιακών στοιχείων για λογαριασμό των πελατών της. Ο όμιλος Aquila υποστηρίζει ενεργά ότι σε παγκόσμιο επίπεδο οι υπάρχουσες ενεργειακές υποδομές θα πρέπει να ξαναχτιστούν, να ανακατασκευαστούν ή να επανεφευρεθούν τις επόμενες δεκαετίες, με τη βοήθεια ιδιωτικών επιχειρήσεων. Ως εκ τούτου, συμμετέχει στη χρηματοδότηση, την ανάπτυξη και την κατασκευή υποδομών καθαρής ενέργειας και βιώσιμων υποδομών. Ο όμιλος Aquila διαχειρίζεται περισσότερα στοιχεία ύψους περίπου 15 δισ. ευρώ σε αυτούς τους τομείς και προωθεί την ενεργειακή μετάβαση μέσω ενός διαφοροποιημένου χαρτοφυλακίου καθαρής ενέργειας, το οποίο ανέρχεται σε περίπου 10,5 GW στην Ευρώπη.

Νέα εποχή για την Πολυκλινική ΥΓΕΙΑ

Δρ. Ζαχαριάδης: Παραμένουμε πιστοί στην αποστολή μας, να παρέχουμε κορυφαίες ιατρικές και νοσηλευτικές υπηρεσίες

Συνέντευξη στον **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Από τις 25 Σεπτεμβρίου άνοιξε ένα νέο κεφάλαιο για την Πολυκλινική ΥΓΕΙΑ στη Λεμεσό. Η ένταξη της στο ΓΕΣΥ έφερε αλλαγές οι οποίες ήταν και επιβεβλημένες λόγω των σημαντικών μεταβολών στον τομέα της υγείας στην Κύπρο. Ο Διευθύνων Σύμβουλος της Πολυκλινικής ΥΓΕΙΑ, Δρ Γεώργιος Ζαχαριάδης, μιλά στην «Κ» για τα νέα δεδομένα του νοσοκομείου, για την μέχρι στιγμής ανταπόκριση της κλινικής στις καινούργιες απαιτήσεις, απαντά στο αν συνεχίζει η κλινική να δέχεται «private cases» και επισημαίνει την βαρύτητα που δόθηκε στο Τμήμα Επειγόντων Περιστατικών (ΤΑΕΠ). Μεταξύ άλλων, ο Δρ. Γ. Ζαχαριάδης υπογραμμίζει στη συνέντευξη του πως πέρα από τη νέα εποχή που φέρνει για την Πολυκλινική ΥΓΕΙΑ η ένταξη στο ΓΕΣΥ, επιδιώκεται να σηματοδοτήσει και μια νέα εποχή εξελιγμένων υπηρεσιών υγείας συνολικά για τους πολίτες στην Κύπρο.

Το νοσηλευτικό, Ιατρικό, παραϊατρικό και διοικητικό προσωπικό, καθώς και οι εξωτερικοί συνεργάτες Ιατροί, έχουν εκπαιδευτεί στα συστήματα του ΓΕΣΥ.

Διαπιστεύσεις και Πιστοποιήσεις

- Σε όσους θέτουν το ζήτημα «ποιότητα παροχής υπηρεσιών» τώρα που ενταχθήκατε στο ΓΕΣΥ, τι απαντάτε;
- Πρώτα απ' όλα πρέπει να αναφερθεί ότι, διαχρονικά, η Πολυκλινική ΥΓΕΙΑ είναι συνώνυμη της ποιότητας ιατρικών και νοσηλευτικών υπηρεσιών στο χώρο της υγείας στην Κύπρο. Γι' αυτό άλλωστε αξιολογήθηκε από τον ΟΑΥ και εγκρίθηκε με τη μέγιστη δυνατή βαθμολογία, βάσει κλίμακας ποιοτικών κριτηρίων, πέραν των υποδομών και ιατρικών ειδικοτήτων.

Είμαστε περήφανοι για τις Διαπιστεύσεις και Πιστοποιήσεις από διεθνείς και εθνικούς οργανισμούς, που αναγνωρίζουν την αριστεία και τη δέσμευσή μας στον τομέα της υγείας. Η Διοίκηση της Πολυκλινικής, λαμβάνοντας υπόψη τις συνεχείς προκλήσεις ανάπτυξης, τις απαιτήσεις των ασθενών και συνεργατών μας, καθώς και τους νόμους και κανονισμούς που διέπουν τη λειτουργία της, έχει υιοθετήσει ένα Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης που περιλαμβάνει τις πλέον καταξιωμένες διεθνείς διαπιστεύσεις και πιστοποιήσεις (ISO 9001:2015, ISO 14001:2015, ISO 15189:2012, ISO 27001:2013, ISO 45001:2018, ISO 22000:2018, CHKS, Cyber Essentials Plus). Βάσει αυτών, η Πολυκλινική ΥΓΕΙΑ, είναι σε θέση να διασφαλίσει την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών, ιατρικών – νοσηλευτικών και φιλοξενίας – εξυπηρέτησης, στο πλέον ασφαλές περιβάλλον, τόσο για τους εργαζομένους, όσο και για τους ασθενείς και συνεργάτες Ιατρούς.

Η υψηλή ποιότητα παρεχόμενων υπηρεσιών, αποτελεί στρατηγική επιλογή της Διοίκησης της Πολυκλινικής ΥΓΕΙΑ και χαρακτηρίζει όλους τους τομείς της λειτουργίας και των διαδικασιών της. Αντιμετωπίζουμε την ένταξή μας στο ΓΕΣΥ ως νέο, πρόσθετο κίνητρο διαρκούς εξέλιξης υποδομών και ανθρώπινου δυναμικού. Διοίκηση, Διεύθυνση, μαζί με τους 540 εξειδικευμένους επαγγελματίες που εργάζονται στην Πολυκλινική ΥΓΕΙΑ, είμαστε αφοσιωμένοι σε αυτό που κάνουμε εδώ και 36 χρόνια: να προσφέρουμε, υπεύθυνα, το καλύτερο στους ασθενείς μας, ως Νοσηλευτήριο 1ης επιλογής. Γιατί προτεραιότητά μας είναι η Υγεία.

- Τέλος, υπάρχει κάτι που θα συμβουλευάτε άλλες κλινικές της Κύπρου, υπάρχει κάποιο μήνυμα θα θέλατε να μοιραστείτε;
- Ποιτικές υπηρεσίες υγείας, προσβάσιμες σε όλους και με επίκεντρο τον ασθενή.

ταποκριθούμε στις αλλαγές αυτές. Συγκεκριμένα, το νοσηλευτικό, ιατρικό, παραϊατρικό και διοικητικό προσωπικό, καθώς και οι εξωτερικοί συνεργάτες Ιατροί, έχουν εκπαιδευτεί στα συστήματα του ΓΕΣΥ και μάλιστα με επαναληπτικές εκπαιδεύσεις κατά τους τελευταίους 3 μήνες, ώστε να διασφαλιστεί η επάρκεια χρήσης των συστημάτων. Παράλληλα, έχει γίνει όλη η απαραίτητη προετοιμασία σε επίπεδο στελέχωσης των τμημάτων, από το Νοσηλευτικό Τμήμα και τους Εσωτερικούς Ιατρούς, όσο και το Διαγνωστικό Τμήμα (MRI, CT, Xray, Lab), το τμήμα Επειγόντων Περιστατικών και βεβαίως την Εξυπηρέτηση Πελατών και το Διοικητικό προσωπικό γενικότερα. Επιπλέον έχει γίνει σημαντική επένδυση, στον τομέα των υποδομών, για τη διατήρηση της υψηλής ποιότητας παρεχομένων υπηρεσιών της Πολυκλινικής ΥΓΕΙΑ. Όσον αφορά στο θέμα της 24ωρης λειτουργίας, για εμάς δεν είναι κάτι καινούριο, αφού πάντοτε η Πολυκλινική ΥΓΕΙΑ λειτουργούσε αδιάλειπτα όλο το 24ωρο, 7 ημέρες την εβδομάδα.

Συνεχίζει με «private cases»

- Η Πολυκλινική Υγεία μετά την ένταξη της στο ΓΕΣΥ, μπορούμε να τολμήσουμε να πούμε πως «έχασε» εντελώς τον χαρακτήρα του ιδιωτικού νοσοκομείου; Εν ολίγοις, δέχεστε «private cases»;
- Σας ευχαριστώ για την ερώτηση γιατί μου δίνει την ευκαιρία να διευκρινιστεί το θέμα αυτό. Η Πολυκλινική ΥΓΕΙΑ, ασφαλώς και δέχεται περιστατικά που καλύπτονται ασφαλιστικά ή

Οι ραγδαίες μεταβολές στο χώρο της υγείας, «επέβαλαν» την αναγκαία προσαρμογή και την αλλαγή πλεύσης.

μέσα από την πληρωμή του ίδιου του ασθενούς. Δηλαδή, αν κάποιος ασθενής έχει παραπεμπτικό από ιατρό μη ενταγμένο στο ΓΕΣΥ για κάποιες διαγνωστικές εξετάσεις, μπορεί να τις πραγματοποιήσει στην Πολυκλινική ΥΓΕΙΑ, καλύπτοντας είτε ο ίδιος, είτε η ιδιωτική του ασφάλεια το οικονομικό σκέλος. Το ίδιο ισχύει και για ιατρικές πράξεις, οι οποίες δεν καλύπτονται από το ΓΕΣΥ, όπως είναι τα χειρουργεία αισθητικών επεμβάσεων. Επιπλέον, ασθενείς, οι οποίοι δεν είναι δικαιούχοι του ΓΕΣΥ, είτε στο πλαίσιο Ιατρικού Τουρισμού, είτε διαμένοντες στην Κύπρο μη δικαιούχοι, μπορούν να λάβουν το σύνολο των ιατρικών υπηρεσιών που παρέχει η Πολυκλινική ΥΓΕΙΑ, ως ιδιώτες.

Βαρύτητα στο ΤΑΕΠ

- Μεγάλο βήμα και το Τμήμα Πρώτων Βοηθειών της Πολυκλινικής (ΤΑΕΠ). Πως βλέπετε αυτή την πολύ σημαντική παροχή του νοσοκομείου;
- Η λειτουργία Τμήματος Πρώτων Βοηθειών απαιτεί δομική εσωτερική οργάνωση και εξει-

ΑΝΑΛΥΣΗ

Η απεργιακή μάχη στις «τρεις αδελφές»

Του ΤΖΟΖΕΦ ΓΟΥΑΪΤ / REUTERS

Το συνδικάτο των Ηνωμένων Εργατών Αυτοκινητοβιομηχανίας των Ηνωμένων Πολιτειών συμπληρώνει ήδη 20 ημέρες συμπληρώνει ήδη 20 ημέρες αδιάλειπτης απεργιακής κινητοποίησης, η οποία βασίζεται σε μια τολμηρή στρατηγική – μια στρατηγική, η οποία θέτει τις «τρεις αδελφές» του Ντιτρόιτ σε ένα πολύ ριψοκίνδυνο παιχνίδι επιβιώσης (σαν το «Survivor»), διότι οι συνδικαλιστικοί εκπρόσωποι λαμβάνουν σε εβδομαδιαία βάση απόφαση ποια εργοστάσια θα απεργήσουν στη συνέχεια. Οι απολύσεις αυξάνονται, οι προμηθευτές του κλάδου του αυτοκινήτου πλήττονται και οι φραστικές αντιπιδέσεις εκατέρωθεν είναι οξείες.

Ο Σον Φέιν, πρόεδρος του συνδικάτου των Ηνωμένων Εργατών Αυτοκινητοβιομηχανίας, έχει μετασχηματίσει την τελετή των εκατέρωθεν διαπραγματεύσεων για τις συλλογικές συμβάσεις με τις General Motors,

Οι συνέπειες της συνεχιζόμενης κινητοποίησης σε General Motors, Ford και Stellantis.

Ford και Stellantis, μπτρική της Chrysler, σε ένα παιχνίδι με ρίσκο, που προσελκύει την προσοχή των ΜΜΕ.

Οι κατασκευάστριες αυτοκινήτων αναζητούν σημάδια για το πώς θα μπορέσουν να επιβιώσουν, αφού του επετέυχθη μερική συμφωνία του συνδικάτου με τα φορτηγά Mack Trucks, που ανήκουν στον όμιλο Volvo Group την Κυριακή. Pros το παρόν, φαίνεται ότι το συνδικαλιστικό όργανο των εργαζομένων στον κλάδο έχει τον έλεγχο της καταστάσεως, αν και οι οδυνηρές συνέπειες πλήττουν και τις δύο πλευρές. Στις αρχές της εβδομάδας, τόσο η General Motors όσο και η Ford δήλωσαν ότι θα απολύσουν επ' αόριστον 500 επιπλέον άτομα πέραν των αρχικών σε τέσσερα εργοστάσιά τους στις μεσοδυτικές πολιτείες.

Από τη δική τους πλευρά οι αναλυτές, έχοντας στρέψει το βλέμμα στα οικονομικά αποτελέσματα του τρίτου τριμήνου, που αναμένονται, αρχί-

ζουν να υπολογίζουν το κόστος των απεργιών, που χαρακτηρίζει «μαχπτικές» το συνδικάτο. Κατά την JP Morgan, η General Motors ειδικά έχει απολέσει από τα λειτουργικά της κέρδη 191 εκατ. δολάρια και 145 εκατ. δολάρια η Ford, διαρκούντος του τρίτου τριμήνου.

Πρόκειται για πολύ μεγάλα ποσά, αλλά όχι σε συσχετισμό με την GM ή τη Ford, οι οποίες προβλέπουν αθροιστικά προφών κέρδη έως και 26 δισ. δολάρια το τρέχον έτος. Το ημερήσιο κόστος των απεργιών είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα αυξάνεται από τη μία εβδομάδα στην άλλη, όπως προσθέτει στην ανάλυσή της η JP Morgan.

Το πραγματικό πλήγμα θα υπάρξει όταν το συνδικάτο των Ηνωμένων Εργατών Αυτοκινητοβιομηχανίας δώσει εντολή για απεργία στα εργοστάσια εκείνα που κατασκευάζουν τα αγροτικά αυτοκίνητα Ford, Chevrolet και Ram, καθώς και τα μεγάλα οχήματα πολλαπλών δραστηριοτήτων όπως η Cadillac Escalade της General Motors. Ωστόσο, με τον ρυθμό που ακολουθεί το συνδικάτο, θα χρειαστούν εβδομάδες μέχρι να επεκταθούν στα ανωτέρω εργοστάσια οι κινητοποιήσεις.

«Τώρα έχουμε τη δύναμη να κλιμακώσουμε τη δράση μας και να διακόψουμε τη λειτουργία εργοστασίων», τόνισε σε δήλωσή του στις 13 Σεπτεμβρίου ο Σον Φέιν. «Και αυτό πρόκειται να δημιουργήσει σύγχυση στις εταιρείες, καθώς θα διερωτώνται συνεχώς τι μέλλει γενέσθαι, ποια θα είναι η επόμενη κίνηση».

Την προηγούμενη Παρασκευή, το συνδικάτο απέδειξε την αποτελεσματικότητά της στρατηγικής του, προκηρύσσοντας ταυτόχρονη περιορισμένη κινητοποίηση και στις τρεις αυτοκινητοβιομηχανίες αντί να οργανώνει απεργίες σε κάθε μία ξεχωριστά, όπως γινόταν στο παρελθόν.

Ο Σον Φέιν, τέλος, είχε προετοιμαστεί να κηρύξει απεργία σε ένα εργοστάσιο από κάθε μία εταιρεία, αλλά την τελευταία στιγμή αποφάσισε να εξαιρέσει εκείνο της Stellantis, μπτρικής της Chrysler, διότι ο όμιλος προχώρησε σε νέες συμβιβαστικές προτάσεις λίγα λεπτά πριν από τη ζωντανή δήλωση του Σον Φέιν.

Ρεκόρ καταγράφουν οι αποδόσεις των ομολόγων παγκοσμίως

Στα υψηλά 15ετίας οι αμερικανικοί τίτλοι, άλμα για τα 10ετή σε Ευρώπη, Ιαπωνία

Ισχυρούς κραδασμούς γνωρίζουν για μια ακόμη φορά οι αγορές ομολόγων ανά τον κόσμο με μαζικές πωλήσεις που οδηγούν τις αποδόσεις τους στα υψηλότερα επίπεδα δέκα και πλέον ετών και αντανακλούν εντεινόμενο εκνευρισμό από την πλευρά των επενδυτών. Αιτία είναι για μια ακόμη φορά τα υψηλά επιτόκια καθώς οι κεντρικές τράπεζες δείχνουν αποφασισμένες να τα διατηρήσουν σε υψηλά επίπεδα διαψεύδοντας κάθε προσδοκία για επικείμενες μειώσεις τους εντός του 2024. Παράλληλα, όμως, το κλίμα δυναμιτίζει περαιτέρω η ανησυχία για τη δημοσιονομική υγεία μεγάλων οικονομιών καθώς έχει προηγηθεί τον Αύγουστο η υποβάθμιση της αμερικανικής οικονομίας από τον οίκο Fitch που επικαλέστηκε τη διεύρυνση του ελλείμματος των ΗΠΑ, ενώ τις τελευταίες ημέρες έχει προστεθεί και η απόφαση της Ιταλίας να αυξήσει το δημοσιονομικό της έλλειμμα.

Ετσι οι αποδόσεις των δεκαετών ομολόγων του αμερικανικού δημοσίου εκτοξεύθηκαν χτες κατά 12 μονάδες βάσης φτάνοντας στο 4,872% και καταγράφοντας το υψηλότερο επίπεδο που έχουν σημειώσει από το 2007. Κι ενώ οι διαπραγματευτές ομολόγων προεξοφλούν ότι σύντομα θα φτάσουν και ενδεχομένως θα υπερβούν το 5%, οι αποδόσεις των τριακονταετών υπερέβησαν το 5% για πρώτη φορά από τον Αύγουστο του 2007.

Στην Ευρώπη, στο μεταξύ, καταγράφονται οι ίδιες μαζικές πωλήσεις παρά τις ενδείξεις αποδυνάμωσης της οικονομίας που συνήθως στρέφουν τους επενδυτές στα ασφαλή καταφύγια των κρατικών ομολόγων και οδηγούν τις αποδόσεις σε υποχώρηση.

Οι αποδόσεις των δεκαετών του γερμανικού δημοσίου υπερέβησαν οριακά το 3% φτάνοντας στο 3,01% για πρώτη φορά μετά μία και πλέον δεκαετία. Η αγορά προεξοφλεί πως τα επιτόκια της Ευρωζώνης θα παραμείνουν σε υψηλά επίπεδα. Παράλληλα, όμως, αναμένεται πλημμύρα ομολόγων καθώς η ΕΚΤ μάλλον θα επισπεύσει τις πωλήσεις από το χαρτοφυλάκιό της, ενώ έχουν προηγηθεί ανάλογες κινήσεις της Fed που έχει μειώσει τα ομόλογα στα χαρτοφυλάκιά της κατά περισσότερα από 800 δισ. δολ. από τον

Οι αποδόσεις των δεκαετών ομολόγων του αμερικανικού δημοσίου εκτοξεύθηκαν χτες κατά 12 μονάδες βάσης φτάνοντας στο 4,872%, καταγράφοντας το υψηλότερο επίπεδο που έχουν σημειώσει από το 2007. Οι αποδόσεις των τριακονταετών υπερέβησαν χτες το 5% για πρώτη φορά από τον Αύγουστο του 2007.

Τα υψηλά επιτόκια και η ανησυχία για τη δημοσιονομική υγεία μεγάλων οικονομιών πυροδοτούν μαζικές πωλήσεις ομολόγων ανά τον κόσμο.

Ιούνιο του περασμένου έτους. Εξάλλου, η Κίνα έχει διοχετεύσει στην αγορά ομόλογα του αμερικανικού δημοσίου αξίας περίπου 175 δισ. δολ. καθώς έχει μειώσει την έκθεσή της στο αμερικανικό χρέος κατά περίπου 17%.

Η αναταραχή στην αγορά ομολόγων έχει συμπαράσρει

και την εκτός Ε.Ε. Βρετανία καθώς οι αποδόσεις των ομολόγων εκτοξεύθηκαν στα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων 20 ετών. Εντύπωση προκαλεί, άλλωστε, το γεγονός ότι ακόμη και στην Ιαπωνία, όπου η κεντρική τράπεζα διατηρεί υπό ασφυκτικό έλεγχο τις αποδόσεις των ομολόγων της, η απόδοση των δεκαετών της σημείωσε άνοδο κατά 4,5 μονάδες βάσης, φτάνοντας στα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων 10 ετών. Ανάγκασε, έτσι, την Τράπεζα της Ιαπωνίας να ανακοινώσει ότι προχωράει σε μαζικές αγορές ομολόγων αξίας 12,7 δισ. δολ.

Μιλώντας για το θέμα στο αμερικανικό δίκτυο CNBC, ο Κουίνσι Κρόσμπι, στρατηγικός αναλυτής της LPL Financial, επισήμανε πως «μεγάλο μέρος

της οικονομίας έχει αναπτυχθεί λόγω των πολύ χαμηλών και των αρνητικών επιτοκίων και τώρα προσαρμόζεται σε αυτό που ουσιαστικά είναι ένα πιο κανονικό καθεστώς επιτοκίων».

Η εκτόξευση των αποδόσεων συνεπάγεται πάντως αυξημένο κόστος χρηματοδότησης των κυβερνήσεων και επομένως ελαχιστοποίηση των δημοσιονομικών περιθωρίων που έχουν οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις για στήριξη των οικονομιών και των κοινωνιών τους. Και βέβαια συνεπάγεται υψηλότερο κόστος χρηματοδότησης για επιχειρήσεις και δανειολήπτες και σαφώς ακριβότερα στεγαστικά δάνεια.

REUTERS, BLOOMBERG, FINANCIAL TIMES, CNBC

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η Νο1 ενημερωτική εφαρμογή στην Κύπρο

Κατεβάστε την εφαρμογή της καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟΣ

Την Παρασκευή 20 Οκτωβρίου 2023 στις 9:00 π.μ. στο κτίριο του Κυπριακού Οργανισμού Αγροτικών Πληρωμών, γωνία οδού Μιχαήλ Κουτσόφτα 20 & Εσπερίδων (Πάρδος Λεωφ. Κέννεντυ), 2000 Λευκωσία, θα πωληθούν σε Πλειστηριασμό 3 ISUZU Διπλοκάμπινα και 1 PEUGEOT Βαν.

Οι ενδιαφερόμενοι αγοραστές μπορούν να επιθεωρήσουν τα οχήματα στο χώρο στάθμευσης του Οργανισμού το πρωί του Πλειστηριασμού μεταξύ 8-9πμ.

Για περισσότερες πληροφορίες και καταλόγους απευθυνστε στους Δημοπράτες: ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ ΛΤΔ Τ. Παπαδόπουλου 6, Άγιος Δομέτιος, Λευκωσία (Απέναντι από Ξενοδοχείο ΑΣΤΥ) Τηλ.: 99639733, 22778751

Νέα επιχειρηματική ελίτ δημιουργεί ο Πούτιν

Οι πρόσφατες διαβεβαιώσεις του Ρώσου προέδρου Βλαντιμίρ Πούτιν ότι «δεν θα υπάρξει αποϊδιωτικοποίηση» είναι εξίσου απατηλές με τις επανειλημμένες υποσχέσεις του ότι δεν θα εισβάλει στην Ουκρανία. Οι Αρχές έχουν κινηθεί για να πάρουν τον έλεγχο 17 μεγάλων επιχειρήσεων μόνο φέτος, σύμφωνα με τον Ιλία Σουμάνοβ, πρώην επικεφαλής του κέντρου διεθνούς διαφάνειας της Ρωσίας, γράφουν οι Financial Times.

Αυτό δεν είναι μια προσπάθεια ορισμένων θρασέων στη Ρωσία να βγάλουν χρήματα. Είναι μέρος της προσπάθειας του Πούτιν να αναδιανεμήσει τον πλούτο από ανθρώπους που δεν θεωρούνται επαρκώς πιστοί στο Κρεμλίνο και να δημιουργήσει μια νέα κατηγορία ελίτ, η οποία θα οφείλει την περιουσία της στον πρόεδρο και τον στενό κύκλο του. Τα μέλη αυτής της νέας ελίτ, κυρίως οι siloviki (άτομα που προέρχονται από τις υπηρεσίες ασφαλείας) και οι επιχειρηματικοί εταίροι τους, θα είναι οι πραγματικοί νικητές του πολέμου της Ουκρανίας – και το θεμέλιο της σταθερότητας του καθεστώτος, σύμφωνα με τους Financial Times. Ο Πούτιν μεγαλώνει και

Μετά την εισβολή στην Ουκρανία, ο Πούτιν έχει επανασχεδιάσει πλήρως τις σχέσεις του με τους Ρώσους ολιγάρχες.

αυτή η ομάδα θα επιτρέψει στο σύστημά του να επανεφεύρει τον εαυτό του ακόμη και αφού φύγει από την πολιτική σκηνή. Pros το τέλος της πρώτης προεδρικής θητείας του Πούτιν το 2004 σφυρηλατήθηκε μια φόρμουλα για ειρηνική συνύπαρξη μεταξύ του Κρεμλίνου και των ολιγαρχών που είχαν χτίσει την περιουσία τους κάτω από σκοτεινές συνθήκες μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης.

Το κράτος επέτρεψε στους ολιγάρχες να διατηρήσουν περιουσιακά στοιχεία που είχαν συσσωρεύσει τη δεκαετία του 1990 και να συνεχίσουν να ευημερούν, με αντάλλαγμα να μην αναμειχθούν στην πολιτική.

Το Κρεμλίνο μπόρεσε σταδιακά να επιβάλει πρόσθετες οικονομικές απαιτήσεις στους ολιγάρχες –που ονομάζονταν «κοινωνική ευθύνη»– για να αποδείξουν την πίστη τους, αλλά η επιχειρηματική ελίτ δεν ήταν δυσαρεστημένη. Οι επιχειρηματίες είχαν μάθει πως να βγάζουν χρήματα από προσοδοφόρα κρατικά συμβόλαια και είχαν τη διαβεβαίωση ότι εάν τους έπληττε μια καταστροφή όπως η κασστήριο για την εθνικοποίηση του 2008, οι κρατικές τράπεζες θα τους βοηθούσαν. Η εισβολή του Πούτιν στην Ουκρανία έχει επανασχεδιάσει πλήρως τη συμφωνία με τους ολιγάρχες. Η αγωγή του Αυγούστου από ένα ρωσικό δικαστήριο για την εθνικοποίηση μιας εταιρείας που ανήκει στον Αντρέι Μελντισένκο, έναν από τους πλουσιότερους ανθρώπους της Ρωσίας, είναι η πιο ενδεικτική περίπτωση. Ο Μελντισένκο δεν είναι ο μόνος. Τον περασμένο μήνα

ένα δικαστήριο στη Ρωσία εθνικοποίησε τη Metafrax Chemical, μια μεγάλη εταιρεία παραγωγής μεθανόλης. Οι εισαγγελείς ισχυρίστηκαν ότι η συμφωνία ιδιωτικοποιήσεων του 1992 είχε «υπονομεύσει την οικονομική κυριαρχία και την αμυντική ικανότητα της Ρωσίας» – λέξεις που χρησιμοποιούνται όλο και περισσότερο στη Ρωσία για επιθέσεις στους αντιπάλους. Για κάποιους ο πόλεμος με την Ουκρανία είναι ένα βολικό πρόσχημα για την ακύρωση των προπολεμικών συμφωνιών και την αναζήτηση προσοδοφόρων περιουσιακών στοιχείων. Ήδη από τον Ιανουάριο ο Πούτιν είχε αναγνωρίσει την επαναβεβαίωση του κρατικού ελέγχου στις στρατηγικές επιχειρήσεις ως προτεραιότητα για το γραφείο του γενικού εισαγγελέα. Διτικές επιχειρήσεις όπως η Carlsberg και η Danone ήταν οι πρώτες που ένωσαν τον τόνο του νέου νομικού περιβάλλοντος της Ρωσίας. Όσο για τους ίδιους τους Ρώσους, το κουτί αναδιανομής της Πανδώρας που άνοιξε ο πόλεμος του Πούτιν δεν θα χτυπήσει απλώς τους ολιγάρχες, αλλά τελικά θα επιστρέψει για να «εγκλωβίσει» τους νέους δικαιούχους.

Αλληπάλληλες πτωχεύσεις κατασκευαστικών σε όλο τον κόσμο

Σε κρίση ο κλάδος, από τη Γερμανία και τη Σουηδία μέχρι την Αυστραλία

Από τη Γερμανία μέχρι την Αυστραλία και τις σκανδιναβικές χώρες, Σουηδία και Φινλανδία, η βιομηχανία της οικοδομής γνωρίζει ασυνήθη κρίση κυρίως εξαιτίας της αύξησης των επιτοκίων, της ακρίβειας και της συνεπακόλουθης δυσπραγίας. Εργολάβοι και κατασκευαστικές οδηγούνται σε πτώχευση μετά την εκτόξευση του κόστους της κατασκευής και την πτώση της ζήτησης, με ηχηρότερη περίπτωση ίσως τον όμιλο Gersh στη Γερμανία. Ο εν λόγω όμιλος κήρυξε πτώχευση προ εβδομάδων ενώ έχει υπό κατασκευήν έργα αξίας 4 δισ. ευρώ. Ανάμεσά τους, στη Νυρεμβέργη, το κτίριο της εταιρείας Quelle, η οποία υπήρξε σύμβολο του μεταπολεμικού οικονομικού θαύματος της Γερμανίας, με τα εγκαίνιά του να έχουν προγραμματισθεί για το 2024 και τώρα να αναβάλλονται άγνωστο για πότε.

Η Gersh δεν είναι η μοναδική εργολαβική εταιρεία που καταρρέει στη Γερμανία, αφού βρίσκεται στις προκαταρκτικές διαδικασίες για την κήρυξη πτώχευσης και η κατασκευαστική Euroboden του Μονάχου. Έχει, άλλωστε, προηγηθεί, τον Αύγουστο, η κατάρρευση του ομίλου Project Immobilien και των εταιρειών που έχουν αναλάβει πολλά

έργα του και τα οποία μεταβιβάζονται τώρα σε άλλους εργολάβους. Μιλώντας στο Bloomberg για το θέμα, η Μάρλις Ράσκε, υπεύθυνη αναδιάρθρωσεων και πτωχεύσεων στη νομική εταιρεία Noert, επισημαίνει πως «οι εργολάβοι αγωνίζονται να τα καταφέρουν καθώς έχει αυξηθεί το κόστος των κατασκευών, τα επιτόκια είναι σε υψηλά επίπεδα και οι τιμές έχουν υποχωρήσει». Όπως τονίζει η ίδια, έχει ήδη καταγραφεί σημαντικός αριθμός πτωχεύσεων τις τελευταίες εβδομάδες «και περιμένουμε κι άλλες».

Η κατάσταση είναι λίγο ως πολύ ίδια σε όλον τον κόσμο. Στην Αυστραλία, για παράδειγμα, η κατασκευαστική Porter Davis είναι μία από τις πολλές που οδηγήθηκαν στην πτώχευση και στην εκκαθάριση μέσα στο έτος λόγω ακριβώς της αύξησης του κόστους και της πτώσης της ζήτησης. Στη Σουηδία, άλλωστε, όπου γενικότερα οι πτωχεύσεις εκτοξεύθηκαν στα ύψη φέτος, φτάνοντας τις 5.500 από τον Ιανουάριο μέχρι τον Αύγουστο, το υψηλότερο ποσοστό πτωχεύσεων ανάμεσα σε όλους τους τομείς της οικονομίας αντιπροσωπεύει ο κατασκευαστικός κλάδος. Περισσότερες από 1.000 σουηδικές κατασκευαστικές και μικρές εργολαβικές

Ο γερμανικός όμιλος Gersh κήρυξε πτώχευση προ εβδομάδων, ενώ έχει υπό κατασκευήν έργα αξίας 4 δισ. ευρώ. Ανάμεσά τους, στη Νυρεμβέργη, το κτίριο της εταιρείας Quelle, η οποία υπήρξε σύμβολο του μεταπολεμικού οικονομικού θαύματος της Γερμανίας.

Οι κατασκευαστικές είναι ο πλέον αδύναμος κρίκος στην αγορά ακινήτων εξαιτίας της πτώσης των τιμών, της αύξησης των επιτοκίων και της εκτόξευσης του κόστους κατασκευής.

εταιρείες έχουν κηρύξει πτώχευση μέχρι τον Αύγουστο, που ισοδυναμεί με αύξηση 35% στον κλάδο στο σύνολο του έτους. Ειδικότερα, δε, μέσα στον Αύγουστο οι πτωχεύσεις κατασκευαστικών σημείωσαν αύξηση 48%. Η κρίση άρχισε μετά την απόφαση της κεντρικής τράπεζας, Riksbank, να αυξηθεί τα επιτόκια στο 3,75% ύστερα από 7 χρόνια, στη διάρ-

κεια των οποίων τα διατήρησε σε μηδενικά ή και σε αρνητικά επίπεδα. Σε ό,τι αφορά τη Φινλανδία, γνωστή ένωση κατασκευαστικών εκτιμά πως ο αριθμός των νέων οικοδομών ενδέχεται να υποχωρήσει μέσα στο έτος στα χαμηλότερα επίπεδα που έχουν καταγραφεί μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Ολα αυτά σκιαγραφούν μια εκθεμελίων μεταβολή των συνθηκών καθώς ύστερα από χρόνια χαμηλών ή και αρνητικών επιτοκίων, στη διάρκεια των οποίων έρρεαν τα κεφάλαια των επενδυτών στα ακίνητα, τα πάντα λειτουργούν σήμερα εις βάρος των κατασκευαστικών. Σύμφωνα με την εταιρεία ακινήτων Savills, στη Γερμανία, οι αγοραπωλησίες ακινήτων για γραφεία βρίσκονται στα χαμηλότερα επίπεδα των τελευταίων σχεδόν δέκα ετών. Μια μεγάλη εταιρεία ακινήτων, η Vonovia, προειδοποίησε κατά την ανακοίνωση των

αποτελεσμάτων της ότι όσες νέες κατασκευές είναι σε εξέλιξη είναι «μετά βίας βιώσιμες». Όπως υπογραμμίζει ο Χένινγκ Κοχ, επικεφαλής της Commerz Real, της μεγαλύτερης επενδυτικής της Γερμανίας που τοποθετείται σε ακίνητα, «η ταχύτητα της διόρθωσης είναι εκπληκτική». Ο ίδιος εξηγεί πως η πτώση στη γερμανική αγορά ακινήτων άρχισε πριν από ενάμιση χρόνο και τους τελευταίους 2-3 μήνες βλέπουμε να πτωχεύουν όλο και περισσότερες εργολαβικές».

Οι κατασκευαστικές είναι ο πλέον αδύναμος κρίκος στην αγορά ακινήτων λόγω της πτώσης των τιμών των ακινήτων, που καθιστά επισφαλής τα έργα τους. Καθώς αυξάνονται τα επιτόκια, οι επενδυτές απαιτούν όλο και μεγαλύτερες αποδόσεις, που με τη σειρά τους οδηγούν σε πτώση τις τιμές που θα καταβάλουν για ένα ολοκληρωμένο κτίριο. Την ίδια στιγμή, ωστόσο, εκτοξεύε-

ται το κόστος της κατασκευής και οι εργολάβοι αναγκάζονται να επενδύσουν όλο και περισσότερα χρήματα σε απόρροια έξοδα.

Υψηλόβαθμο στέλεχος γερμανικής τράπεζας δηλώνει πως η τράπεζά του προσπαθεί να εμποδώσει δεσμούς με ορισμένους από τους ισχυρότερους και μεγαλύτερους εργολάβους της χώρας, ώστε να μπορέσει να τους επιστρατεύσει για να αναλάβουν ένα έργο όταν αυτό «παγώσει» εξαιτίας πτωχεύσεων της κατασκευαστικής που το είχε αναλάβει. Τα μεγάλα και εντυπωσιακά έργα μπορούν να προσθέσουν μια πολιτική συνιστώσα στο πρόβλημα εάν παραμείνουν «παγωμένα» για μεγάλο χρονικό διάστημα. Στη Νυρεμβέργη, ο δήμαρχος δηλώνει βέβαιος πως το κτίριο της Quelle θα ολοκληρωθεί, μιας και έχει ενθαρρυντικές τοποθετήσεις από πολλούς ιδιοκτήτες τμημάτων του.

BLOOMBERG

Το Ντουμπάι, παγκόσμιος πρωταθλητής στην αγορά πολυτελών κατοικιών στον κόσμο

Το Ντουμπάι παγώνει πλέον τη θέση του ως η πρώτη στον κόσμο αγορά κατοικιών πολυτελείας και αφήνει πίσω του μητροπόλεις που κρατούσαν έως τώρα τα σκήπτρα, όπως η Νέα Υόρκη και το Χονγκ Κονγκ. Σύμφωνα με στοιχεία της εταιρείας ερευνών αγορές Knight Frank LLP, στη διάρκεια του γ' τριμήνου του έτους στη μικρή αλλά πλούσια χώρα του Περσικού Κόλπου πουλήθηκαν κατοικίες αξίας 1,59 δισ. δολ. Όταν, όμως, υπολογιστεί το σύνολο των πωλήσεων κατοικιών στη διάρκεια των πρώτων εννέα μηνών του έτους, τότε η εν λόγω εταιρεία διαπιστώνει ότι πουλήθηκαν 277 κατοικίες πολυτελείας, με την αξία των αγοραπωλησιών να ανέρχεται σε 4,91 δισ. δολ. και να επισκιάζει τις αντίστοιχες αγορές σε πόλεις φημισμένες για τις πολυτελείς αγορές κατοικιών.

Μιλώντας στο Bloomberg, ο Φαϊζάλ Ντουράνι, επικεφαλής του τομέα ερευνών στην Knight

Πωλήσεις αξίας 4,91 δισ. δολ. μέσα στους πρώτους εννέα μήνες του έτους.

Frank, επισημαίνει πως «η ζήτηση για κατοικίες πολυτελείας παραμένει σε υψηλά επίπεδα στο Ντουμπάι και η προσφορά είναι πάντα λιγότερη από τη ζήτηση». Όπως διευκρινίζει, παραμένει περιορισμένη η προσφορά για πολυτελέστερες επαύλεις, ενώ αυξάνεται προς το παρόν και αναμένεται ότι θα εξακολουθήσει να αυξάνεται η ζήτηση για πολυτελείς επαύλεις μπροστά στη θάλασσα. Ο ίδιος υπογραμμίζει, μάλιστα, ότι είναι εκπληκτική η άνοδος των τιμών σε αυτήν την αγορά, αφού συνεχίζεται και κλιμακώνεται επί εννέα συναπτά τριμήνα. Η αγορά ακινήτων του Ντουμπάι γνώρισε πρωτοφανή ανάπτυξη χάρη στον τρόπο που

Πάνω από τις μισές πωλήσεις επαύλεων ήταν στο τεχνητό νησί Παλμ Τζουμείρα, που έχει σχήμα δένδρου. Εκεί, στις συνοικίες Εμιράτς Χίλς και Τζουμείρα Μπέι, οι τιμές των ακινήτων έχουν σημειώσει άνοδο 16% σε σύγκριση με το περασμένο έτος.

χειρίστηκε η κυβέρνησή του την πανδημία αλλά και χάρη στη χαλαρή πολιτική της στη χορήγηση βίζας, που προσείλκυσε πολλούς ξένους στη χώρα. Έχει εκτοξευθεί, ειδικότερα, η ζήτηση για τις

πολυτελέστερες επαύλεις, όπως αυτές που βρίσκονται μπροστά στη θάλασσα στα τεχνητά νησιά του Ντουμπάι, καθώς καταφεύγουν εκεί θαυματοποιοί επενδυτές και Ρώσοι που προσπαθούν

να περιφρουρήσουν τα περιουσιακά τους στοιχεία, όπως και εκατομμυριούχοι από επενδύσεις σε κρυπτονομίσματα και πλούσιοι Ινδοί που χρειάζονται καλύτερη κατοικία.

Η μικρή αυτή χώρα της Μέσης Ανατολής είναι, πάντως, γνωστή για τα αλλεπάλληλα και αιφνιδιαστικά επεισόδια ανόδου και πτώσης της αγοράς ακινήτων. Ένα από τα πλέον δραματικά επεισόδια πτώσης ήταν το 2008, όταν μια κρίση χρέους στην αγορά ακινήτων οδήγησε ορισμένους από τους εργολάβους της χώρας στα πρόθυρα πτώχευσης. Στη διάρκεια αυτής της περιόδου ανόδου της αγοράς, ωστόσο, οι εργολάβοι προσπαθούν να περιφρουρήσουν τα συμφέροντά τους απαιτώντας μεγάλο τμήμα των πληρωμών για τα ακίνητα προτού ακόμη αρχίσουν την οικοδομική δραστηριότητα. Αυτό συνεπάγεται, βέβαια, μεγαλύτερη ανάληψη ρίσκου από πλευράς των πλούσιων αγοραστών κατοικιών, οι οποίοι πληρώνουν μεγάλα ποσά προκαταβολικά.

Όπως επισημαίνει στη σχετική έκθεσή της η Knight Frank, πάνω από τις μισές πωλήσεις επαύλεων ήταν στο τεχνητό νησί Παλμ Τζουμείρα, που έχει σχήμα δένδρου. Εκεί, στις συνοικίες Εμιράτς Χίλς και Τζουμείρα Μπέι, οι τιμές των ακινήτων έχουν σημειώσει άνοδο 16% σε σύγκριση με το περασμένο έτος. Στην πιο παραδοσιακή περιοχή της Ουμ Σουκεϊμ 3 και στη σκιά του φημισμένου ξενοδοχείου Burj Al Arab, η ζήτηση είναι επίσης πολύ μεγάλη και οι τιμές των επαύλεων είναι κατά 62% υψηλότερες από εκείνες που επικρατούν στην περιοχή Μπίτζνες Μπέι που την ανταγωνίζεται. Και όπως τονίζει η Knight Frank, οι περισσότερες πωλήσεις στην περιοχή γίνονται με μετρητά, ενώ είναι αξιοσημείωτη η ποικιλία διαφορετικών ανθρωπών που την κατακλύζουν και αγοράζουν τα ακίνητά της.

BLOOMBERG

Αύξηση παρατυπιών στα ευρωπαϊκά κονδύλια

Αυξανόμενη κακοδιαχείριση, λάθη και παρατυπίες στα κονδύλια που διαθέτει η Ε.Ε. στις χώρες-μέλη διαπιστώνει η χρηματοοικονομική εποπτική αρχή του μπλοκ. Οι χώρες βρίσκονται υπό πίεση να ξοδέψουν τα χρήματά γρήγορα και αποτελεσματικά, με αποτέλεσμα να υπάρχει ο κίνδυνος ορισμένες χώρες της Ε.Ε. να μην είναι σε θέση να ξοδέψουν το μεγαλύτερο πακέτο βοήθειας στην ιστορία της, καθώς αγωνίζονται να τηρήσουν τις προθεσμίες.

Οι έρευνες σε κονδύλια ύψους 196 δισεκατομμυρίων ευρώ που καταβλήθηκαν από τον προϋπολογισμό της Ε.Ε. το 2022 «έδειξαν» παρατυπίες στο 4,2%, ποσοστό υψηλότερο σε σχέση με το 3% που ήταν ένα χρόνο νωρίτερα, σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό

Ελεγκτικό Συνέδριο (ECA). «Οι κυβερνήσεις των κρατών-μελών βρίσκονται υπό πολύ μεγαλύτερη πίεση να ξοδέψουν τα χρήματα γρήγορα. Το θέμα αυτή τη φορά είναι ότι υπάρχουν πολύ περισσότερα χρήματα, που πρέπει να δαπανηθούν σε σύντομο χρονικό διάστημα», γεγονός που αυξάνει τον κίνδυνο για σφάλματα, ατελή έργα και στη χειρότερη περίπτωση απάτες, δήλωσε στο Politico ο πρόεδρος του ECA, Τόνι Μέρφι. Οι χώρες, σημειωτέον, μπορούν να διεκδικήσουν πληρωμές βάσει του προηγουμένου κύκλου προϋπολογισμού μέχρι το τέλος του τρέχοντος έτους, ενώ τα χρήματά του Ταμείου Ανάκαμψης μετά την πανδημία πρέπει να δαπανηθούν έως το 2026.

Οι ελεγκτές εντόπισαν επίσης

προβλήματα σε 11 από τις 13 επιχορηγήσεις ανάκαμψης μετά την πανδημία που εκταμιεύθηκαν το 2022, συνολικού ύψους 47 δισ. ευρώ. Τα σφάλματα που καταγράφηκαν σε τακτικά προγράμματα της Ε.Ε. κυμαίνονταν από τη διεκδίκηση μη επιλέξιμων δαπανών έως την κακή συμμόρφωση με τους κανόνες της Ε.Ε. και τους εθνικούς κανόνες περί προμηθειών και κρατικών ενισχύσεων, καθώς και 14 περιπτώσεις φερόμενης απάτης. Σε μια περίπτωση, αγρότης στην Ιταλία ζήτησε γεωργικές επιδοτήσεις για ένα οικόπεδο με λεμονιές, όπου έπειτα από έλεγχο διαπιστώθηκε ότι δεν υπήρχαν δέντρα.

Όσον αφορά το Ταμείο Ανάκαμψης, οι ελεγκτές διαπίστωσαν ότι 15 από τους 281 στόχους για τους οποίους καταβλήθηκαν

επιχορηγήσεις ανάκαμψης δεν ήταν επιλέξιμοι για χρηματοδότηση ή το μέτρο είχε στη συνέχεια αντιστραφεί, κάτι που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απέρριψε. «Υποστηρίζουμε ότι όλες οι πληρωμές το 2022 έγιναν σωστά», δήλωσε εκπρόσωπος της Κομισιόν.

Οι ελεγκτές ανησυχούν πως η Ιταλία και η Ισπανία, δύο από τους μεγαλύτερους δικαιούχους των ευρωπαϊκών κονδυλίων, δίνουν μάχη για να δαπανήσουν τα τακτικά κονδύλια της Ε.Ε. Η Ιταλία έχει δαπανήσει το 67% και η Ισπανία το 57% των πόρων από το Ταμείο Συνολικής, εγείροντας ερωτήματα σχετικά με την ικανότητά τους να δαπανούν τα ευρωπαϊκά χρήματα εγκαίρως και κατάλληλα.

Οι έρευνες σε κονδύλια ύψους 196 δισεκατομμυρίων ευρώ που καταβλήθηκαν από τον προϋπολογισμό της Ε.Ε. το 2022 «έδειξαν» παρατυπίες στο 4,2%, ποσοστό υψηλότερο σε σχέση με το 3% που ήταν ένα χρόνο νωρίτερα.

Σε αδιέξοδο όσοι θέλουν να αποκτήσουν δική τους στέγη

Ακριβά δάνεια, χαμηλοί μισθοί και εκτίναξη τιμών ακινήτων

Του ΘΑΝΟΥ ΤΣΙΡΟΥ

Οι τιμές των ακινήτων επέστρεψαν στα προ μνημονίων επίπεδα. Όμως, τίποτα –εκτός από τις τιμές– δεν θυμίζει σήμερα τη «χρυσή» εποχή της κτηματαγοράς. Τα επιτόκια είναι πολύ υψηλότερα, οι επενδύσεις σε κατοικίες πολύ λιγότερες και τα πραγματικά εισοδήματα δεν έχουν επιστρέψει ακόμη στα προ κρίσης επίπεδα, καθώς ροκανίζονται από τον πληθωρισμό. Δεν έχουν επιστρέψει καν στα ίδια ονομαστικά επίπεδα, καθώς το 2009 ο μέσος μισθός στον ιδιωτικό τομέα προσεγγίζει τα 1.500 ευρώ και σήμερα είναι κάτω από 1.200. Τα οικοδομικά υλικά έχουν φτάσει σε τέτοια επίπεδα που ωθούν ήδη στην αναστολή νέων κατασκευών, ενώ οι χορηγήσεις στεγαστικών δανείων δεν μπορούν να συγκριθούν με την προ του 2010 περίοδο. Οσο για την κλιματική και την ενεργειακή κρίση, έχουν εκτοξεύσει το κόστος χρήσης της κύριας κατοικίας (ηλεκτροδότηση, θέρμανση, ψύξη κ.λπ.), ειδικά για τα παλαιότερα –άρα και φθηνότερα όσον αφορά στο κόστος κτήσης– ακίνητα.

Όλα συγκλίνουν στο ότι το στεγαστικό πρόβλημα θα γίνεται ολοένα και μεγαλύτερο το επόμενο χρονικό διάστημα, καθώς όσοι δεν το έχουν λυμένο, πέφτουν σε... τοίχο: αν επιδιώξουν να αγοράσουν, θα πρέπει να διαθέτουν ση-

μαντική ρευστότητα, αλλά και οικονομική αντοχή για να καταβάλουν μια πολύ υψηλή μηνιαία δόση για το στεγαστικό δάνειο. Αν στραφούν σε παλαιότερο ακίνητο για να συμπίεσουν το ύψος της επένδυσης, θα έρθουν αντιμέτωποι είτε με το πολύ υψηλό κόστος της ενεργειακής αναβάθμισης είτε με τους αυξημένους λογαριασμούς θέρμανσης και ηλεκτροδότησης και αν επιλέξουν το ενοίκιο θα βρουν μπροστά τους τη σχεδόν καθολική έλλειψη διαθέσιμων ακινήτων με μηνιαίο μίσθωμα χαμηλότερο των 700 ευρώ για ένα διαμέρισμα 80-100 τετραγωνικών, που μπορεί να φιλοξενήσει μια τετραμελή οικογένεια.

Το ότι τα επιδοτούμενα δάνεια που δόθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος «Σπίτι μου» για να καλυφθούν οι στεγαστικές ανάγκες των νέων έγιναν ανάρπαστα σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα –αφήνοντας μάλιστα χιλιάδες αιτούντες εκτός λόγω εξάντλησης πόρων– αποτελεί από μόνο του απόδειξη του πόσο δύσκολο είναι πλέον για το μέσο νοικοκυριό να καλύψει τη στεγαστική του ανάγκη. Οι δείκτες αποδεικνύουν τους λόγους:

1. Ο δείκτης τιμών ακινήτων της Τράπεζας της Ελλάδος έχει φτάσει στο α΄ εξάμηνο της φετινής χρονιάς στις 95,3 μονάδες. Αυτό σημαίνει ότι οι τιμές έχουν επιστρέψει στα επίπεδα του 2009. Αν

Το στεγαστικό πρόβλημα

	Δείκτης τιμών ακινήτων	Κόστος στέγασης	Δείκτης τιμών υλικών	Επιτόκιο στεγαστικών δανείων	Χορηγήσεις νέων στεγαστικών δανείων (σε εκατ. €)
2007	100	82,07	94,9	4,53%	15.199
2008	100,9	89,14	101	4,83%	12.435
2009	96,3	86,75	100,2	3,68%	7.966
2010	93,2	92,75	103,3	3,78%	6.695
2011	87,2	101,01	105,9	4,52%	4.772
2012	76,9	108,97	106,5	3,07%	5.011
2013	67,5	115	104,9	2,72%	3.728
2014	61,1	112,37	102	3,08%	1.584
2015	57,9	105,1	100	2,76%	733
2016	56,8	101,76	98,3	2,75%	577
2017	56,2	103,96	98,6	2,66%	601
2018	57,8	104,03	99,5	2,98%	611
2019	63,9	103,91	99,6	3,25%	625
2020	68,9	100	99,3	2,98%	688
2021	75,6	105,33	103,1	2,77%	1.001
2022*	86	130,66	114,4	3,01%	1.213
2023*	95,3	119,58	122,1	4,22%	—
Μετ. 2023-2021	26,00%	14,00%	18,00%	52,00%	—
Μετ. 2023-2009	-1,02%	37,84%	21,86%	14,67%	—

ΠΗΓΗ: ΤΣΕ, ΕΛΣΤΑΤ

Σήμερα για να χτιστεί ένα τετραγωνικό μέτρο κατοικίας απαιτούνται τουλάχιστον 22% περισσότερα χρήματα σε σχέση με το 2007.

λοιπόν από το 2009 μέχρι το 2017 που καταγράφηκε το «χαμηλό» του δείκτη είχε καταγραφεί μείωση στις τιμές της τάξης του 41,6%, από τότε μέχρι σήμερα έχει καταγραφεί αύξηση 70%.

2. Το κόστος της στέγασης, ειδικά μετά την έκρηξη των ενεργειακών τιμών τα τελευταία 2 χρόνια, δεν θυμίζει σε τίποτα το αντίστοιχο του 2009. Τη συγκεκριμένη χρονιά ο δείκτης της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής διαμορφωνόταν στις 86,75 μονάδες (σ.σ. ο δείκτης της στέγασης περιλαμβάνει τη θέρμανση, την ηλεκτροδότηση, τα ενοίκια κ.λπ.). Μέχρι και το 2020 η μεταβολή ήταν περιορισμένη. Για παράδειγμα, το

2020 τα νοικοκυριά πλήρωναν 15,3% περισσότερα. Όμως, στο 8μηνο του 2023 ο δείκτης έχει φτάσει τις 120 μονάδες. Που σημαίνει ότι το κόστος στέγασης είναι κατά 20% υψηλότερο σε σχέση με το 2020 και κατά 38% ακριβότερο συγκριτικά με το 2009.

3. Αν κάποιος θα ήθελε να συγκρίνει το κατασκευαστικό κόστος ενός ακινήτου σήμερα σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια, θα έπρεπε να καταγράψει την πορεία του δείκτη τιμών υλικών κατασκευής. Στο 8μηνο του 2023 ο δείκτης έχει πάρει μέση τιμή 122,1 μονάδες. Έχει καταγράψει δηλαδή αύξηση 18% την περίοδο 2021-2023. Κι αν κάποιος έκανε τη σύγκριση με το μακρινό 2009, θα έβλεπε ότι σήμερα για να χτιστεί ένα τετραγωνικό μέτρο κατοικίας απαιτούνται τουλάχιστον 22% περισσότερα χρήματα σε σχέση με τα προ μνημονίου επίπεδα.

4. Βασικό στοιχείο για την απόκτηση ή την ανέγερση ενός ακινήτου είναι και το κόστος του χρήματος. Μέσα στη διετία 2021-2023 η μεγάλη άνοδος των ευρωπαϊκών επιτοκίων έφερε και αύξηση κατά

52% στους τόκους. Το επιτόκιο, με βάση στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος για ένα μέσο στεγαστικό δάνειο, έχει ξεπεράσει πλέον το 4,2% από 2,77% το 2021. Και το 2009 ήταν ψηλά τα ευρωπαϊκά επιτόκια, όμως ακόμη και τότε το μέσο στεγαστικό δάνειο τοκίζόταν (για τον νέο δανειολήπτη) με 3,68%.

5. Τα στεγαστικά δάνεια είναι η... κινητήριος δύναμη της κτηματαγοράς, καθώς χρηματοδοτούν τις επενδύσεις στα ακίνητα. Είτε γιατί το βάρος έχει πέσει στη διαχείριση των κόκκινων στεγαστικών δανείων του παρελθόντος είτε γιατί τα νοικοκυριά διστάζουν να κάνουν την κίνηση λόγω επιτοκίων είτε γιατί οι τράπεζες έχουν γίνει πολύ πιο προσεκτικές όσον αφορά στο ποιους θα δανείσουν, το γεγονός είναι οι νέες χορηγήσεις στεγαστικών δανείων παραμένουν ακόμη σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Τα 12-15 δισ. ευρώ ετησίως που δίδονταν το 2007 και το 2008, δεν έχουν καμία σχέση με τη σημερινή πραγματικότητα. Μπορεί τα πράγματα να είναι καλύτερα συγκριτικά με την καταστροφική για την κτηματαγορά περίοδο 2015-2019, όταν

οι νέες χορηγήσεις έπεσαν και κάτω από 600 εκατ. ευρώ. Όμως, ακόμη και τώρα κινούμαστε στα επίπεδα του 1,2 δισ. ευρώ ετησίως, με βάση τα στοιχεία της ΤτΕ.

6. Για να εκτιμήσουμε κάποιος ένα δάνειο πρέπει να το «αντέχει» ο μισθός του. Αν και πάλι συγκρίνουμε με το 2009, θα διαπιστωθεί ότι ο μέσος μισθός στον ιδιωτικό τομέα (σε ονομαστικό επίπεδο και χωρίς να ληφθεί υπόψη η απόλεια αγοραστικής δύναμης λόγω πληθωρισμού) έχει μειωθεί κατά 18,84% στο τέλος του 2022 σε σχέση με το τέλος του 2009. Διότι πριν μιλούμε στα μνημόνια ο μέσος μισθός ήταν 1.449 ευρώ και στο τέλος του 2022 μόλις 1.176 ευρώ. Αρα, για ένα δάνειο 100.000 ευρώ, το 2009 θα έπρεπε να καταβάλλεται δόση 464 ευρώ τον μήνα (με 30ετή περίοδο αποπληρωμής και το τότε μέσο επιτόκιο) που όμως αντιστοιχούσε στο 32% του μέσου μισθού στον ιδιωτικό τομέα, και σήμερα πρέπει να καταβάλλονται 495 ευρώ με το σημερινό επιτόκιο δανεισμού, το οποίο όμως αντιστοιχεί στο 42% του μέσου μισθού στον ιδιωτικό τομέα.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ

Οι Κτηματικές Επιδόσεις του Σεπτεμβρίου

Για πολλούς ο Σεπτέμβριος αποτελεί την αρχή του έτους και είναι κατανυκτικό γιατί: νέα ακαδημαϊκή χρονιά με σχολεία, ιδιαίτερα και πανεπιστήμια, σφραγίζεται το τέλος των καλοκαιρινών διακοπών, επανέρχόμαστε στην πιο αγχωτική περίοδο με τα κυκλοφοριακά εμφράγματα μέχρι να βρούμε τη ρέγουλα και δεν συμμαζεύεται. Φυσικά, όλοι προσβλέπουμε στην απαρχή ενός νέου κύκλου που οδηγεί στην περίοδο των Χριστουγέννων και το νέο ημερολογιακό έτος.

Η συνολική αξία συναλλαγών τον Σεπτέμβριο φέτος κυμάνθηκε περίξ των €348,5 εκ. –ποσό που τοποθετεί τον Σεπτέμβριο στην τέταρτη μέχρι τώρα θέση της χρονιάς.

Είναι όμως και η αρχή της περιόδου που επανέρχεται το ενδιαφέρον στα ακίνητα. Άλλοι για να ενοικιάσουν, άλλοι για να αγοράσουν, άλλοι για να αναπτύξουν, άλλοι για να πουλήσουν, πολύ απλά επειδή τα ακίνητα αποτελούν σημαντικό μέρος της ζωής και της καθημερινότητάς μας.

Πάμε λοιπόν να δούμε τι μας επιφύλαξε ο ένατος μήνας του τρέχοντος έτους. Τον Σεπτέμβριο του 2023 σημειώθηκαν συνολικά 1.589

πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων. Συγκρινόμενες με τον Αύγουστο του 2023 είναι κατά 198 πωλήσεις αυξημένες (14,2%), ενώ συγκρινόμενες με τον Σεπτέμβριο του 2022 είναι μειωμένες κατά 4,4% αφού πέρσι τον ίδιο μήνα καταγράφηκαν 1.663 πωλήσεις.

Σε επίπεδο πωλητηρίων εγγράφων (μελλοντικές μεταβιβάσεις συναλλαγών που έγιναν), η παγκύπρια εικόνα για τον Σεπτέμβριο είναι ανεβασμένη κατά 15% σε σχέση με τον Σεπτέμβριο πέρσι, αφού κατατέθηκαν συνολικά 1.336 πωλητήρια έγγραφα, σε αντίθεση με 1.157 τον Σεπτέμβριο πέρσι. Η συνολική εικόνα των εννέα μηνών του 2023 είναι ανεβασμένη κατά 20% σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο σε ό,τι αφορά στα πωλητήρια έγγραφα.

Η συνολική αξία συναλλαγών τον Σεπτέμβριο φέτος κυμάνθηκε περίξ των €348,5 εκ. –ποσό που τοποθετεί τον Σεπτέμβριο στην τέταρτη μέχρι τώρα θέση της χρονιάς. Αν τον συγκρίνουμε όμως με τον Σεπτέμβριο του 2022, τότε ο φετινός μήνας υπολείπεται του περσινού κατά €89,5 εκ. που συνιστά μείωση 20,4%, αφού τον αντίστοιχο περσινό μήνα αντάλλαξαν χέρια ακίνητα αξίας περίξ των €438 εκ.

Πώς διανέμεται αυτή η συνολική απόδοση του μήνα μεταξύ των επαρχιών;

Η Λευκωσία κατέγραψε 473 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €101,5 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Σεπτεμβρίου 29,8% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 29,1%

Τον Σεπτέμβριο του 2023 σημειώθηκαν συνολικά 1.589 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων. Συγκρινόμενες με τον Σεπτέμβριο του 2022 είναι μειωμένες κατά 4,4%.

επί της αξίας συναλλαγών. Καταγράφεται σαν ο δεύτερος καλύτερος μήνας για τη Λευκωσία σε αριθμό συναλλαγών και ο καλύτερος μήνας από πλευράς αξίας συναλλαγών. Τον Σεπτέμβριο πέρσι είχε καταγράψει 447 συναλλαγές συνολικής αξίας περίξ των €73,9 εκ. Επιπλέον, η Λευκωσία κατέγραψε και 275 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 28% αυξημένα σε σχέση με τον Σεπτέμβριο του 2022. Οι επιδόσεις της Λευκωσίας κατά τον Σεπτέμβριο δείχνουν ένα απότομο comeback σε παλαιότερες καλές εποχές, αλλά θα δούμε μέσα στον Σεπτέμβριο ενδιαφέρον να δούμε πώς θα συνεχίσει τους επόμενους μήνες.

από τον περασμένο Νοέμβριο.

Η Λεμεσός κατέγραψε 427 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €115,3 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Σεπτεμβρίου 26,9% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 33,1% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Σεπτέμβριο πέρσι είχε καταγράψει 454 συναλλαγές συνολικής αξίας περίξ των €150,9 εκ. Επιπλέον, η Λεμεσός κατέγραψε και 410 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 3% αυξημένα σε σχέση με τον Σεπτέμβριο του 2022. Η αγορά της Λεμεσού άρχισε να παρουσιάζει κάποια σημεία κοπώσης και είναι ενδιαφέρον να δούμε πώς θα συνεχίσει τους επόμενους μήνες.

Η Λάρνακα κατέγραψε 353 πω-

λήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €64,5 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Σεπτεμβρίου 22,2% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 18,5% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Σεπτέμβριο πέρσι είχε καταγράψει 343 συναλλαγές συνολικής αξίας περίξ των €63,4 εκ. Επιπλέον, κατέγραψε και 298 πωλητήρια έγγραφα, που είναι κατά 32% αυξημένα σε σχέση με τον Σεπτέμβριο του 2022. Η Λάρνακα διατηρεί μια πρωτιά στη δυναμική ανάπτυξης της επενδυτικής αγοράς της.

Η Πάφος κατέγραψε 232 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €54,2 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Σεπτεμβρίου 14,6% επί του αριθμού πω-

λήσεων και μερίδιο 15,6% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Σεπτέμβριο πέρσι είχε καταγράψει 314 συναλλαγές συνολικής αξίας περίξ των €134,6 εκ. Επιπλέον, κατέγραψε και 289 πωλητήρια έγγραφα, που είναι κατά 20% αυξημένα σε σχέση με τον Σεπτέμβριο του 2022. Αν και ο φετινός Σεπτέμβριος είναι αισθητά μειωμένος σε σχέση με τον περσινό, εντούτοις η γενική εικόνα της επαρχίας είναι ακόμη θετική.

Η Αμμόχωστος κατέγραψε 104 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €13,1 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Σεπτεμβρίου 6,5% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 3,8% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Σεπτέμβριο πέρσι είχε καταγράψει 105 συναλλαγές συνολικής αξίας περίξ των €15,2 εκ. Επιπλέον, η Αμμόχωστος κατέγραψε και 64 πωλητήρια έγγραφα, που είναι μειωμένα κατά 18% σε σχέση με τον Σεπτέμβριο πέρσι. Η Αμμόχωστος είχε ένα απότομο ξεφούσκωμα σε ενδιαφέρον τον μήνα αυτό και επανήλθε στην πιο μακροχρόνια πορεία της μετά από ένα σερί ανόδου και αυξημένου ενδιαφέροντος που κράτησε 3-4 μήνες.

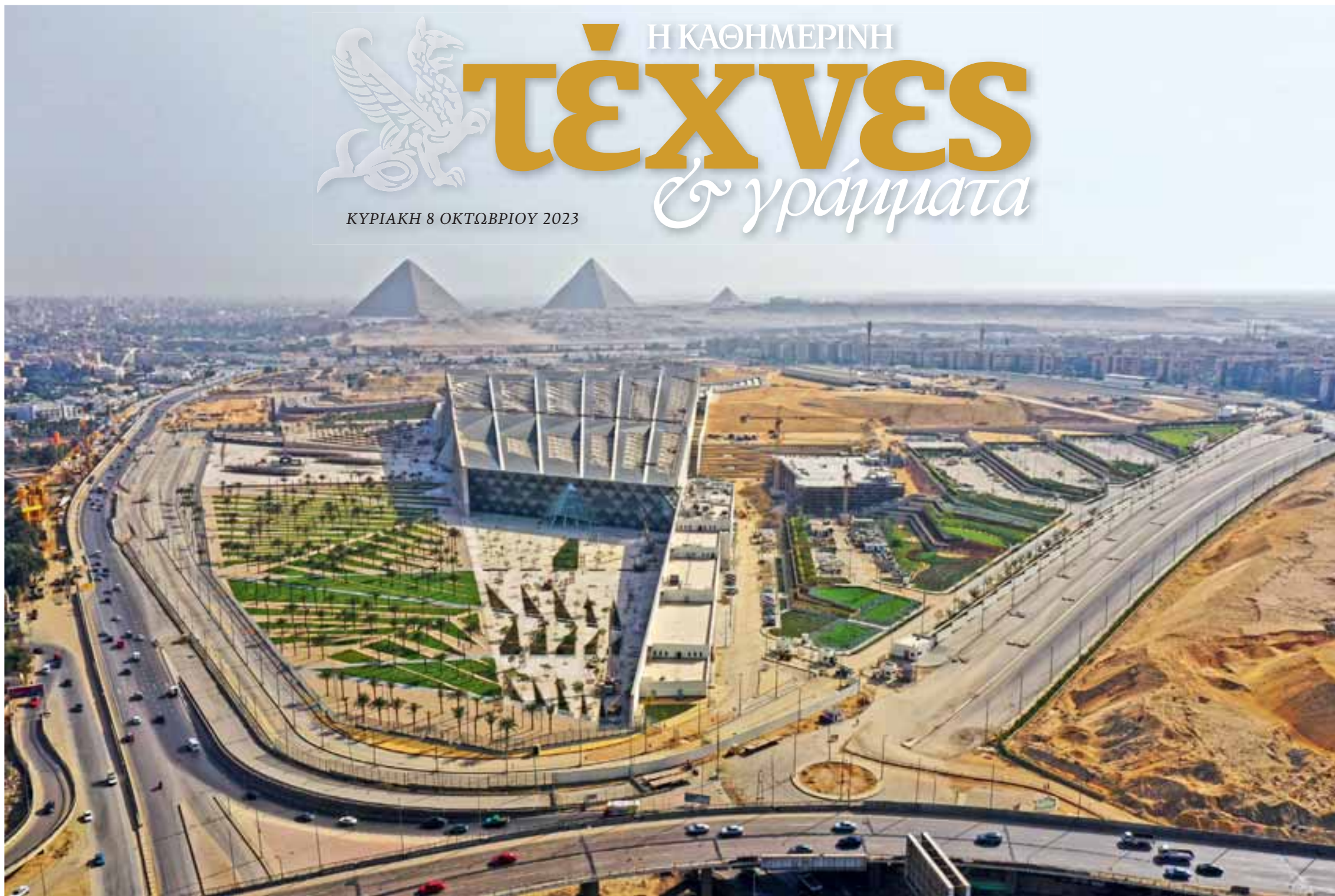
Οι τρέχουσες οικονομικές συνθήκες δυσχεραίνουν το κλίμα και είναι ενδιαφέρον να δούμε πώς το αγοραστικό κοινό θα συμπεριφερθεί το επόμενο διάστημα στην προσπάθειά του να πολεμήσει την ακρίβεια και τον πληθωρισμό.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΤΕΧΝΕΣ & γράμματα

ΚΥΡΙΑΚΗ 8 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2023

Η αποπεράτωση του Grand Egyptian Museum έχει ολοκληρωθεί και μέσα στους επόμενους μήνες, «στα τέλη του 2023 ή στις αρχές του 2024», λέει στην «Κ» η κ. Αίγλη Μπαλαμάτση, θα υποδεχθεί τους πρώτους επισκέπτες.

Το πετράδι των Πυραμίδων

Η ελληνική εταιρεία Interweave πίσω από το GEM (Grand Egyptian Museum), το «μεγαλύτερο μουσείο στον κόσμο»

Του **ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ**

Τοποθετημένο σε απόσταση αναπνοής από τις Μεγάλες Πυραμίδες της Γκίζας, δίπλα στο νέο αεροδρόμιο και στην πόλη του Καΐρου, το Grand Egyptian Museum (GEM) είναι για την Αίγυπτο το σημαντικότερο έργο πολιτισμού, που φιλοδοξεί να δώσει μια νέα πνοή στην ταυτότητα και στον τουρισμό της χώρας, και να πάρει τον τίτλο του μεγαλύτερου αρχαιολογικού μουσείου αφιερωμένου σε έναν αρχαίο πολιτισμό μόλις ανοίξει για το κοινό. «Το μουσείο θα ανοίξει μέσα στους επόμενους μήνες, στα τέλη του 2023 ή στις αρχές του 2024», μας λέει η Αίγλη Μπαλαμάτση, διευθύνουσα σύμβουλος και επικεφαλής στρατηγικής της Interweave.

Η κ. Μπαλαμάτση και η ομάδα της δεν έχουν την ευθύνη να ανοίξουν το μουσείο, αν και νιώθουν την πίεση της διεθνούς κοινότητας, που περιμένει το διαήκντι της Αιγύπτου να ολοκληρωθεί εδώ και 20 χρόνια. Η δημιουργία του ξεκίνησε το 2003, διακόπηκε με την Αραβική Ανοιξη και επανήλθε το 2014. Οι εργασίες έχουν ολοκληρωθεί και όλοι βρίσκονται σε κατάσταση αναμονής. Η Interweave έχει εκπονήσει το σχέδιο και τη στρατηγική με την οποία το μνημείο του GEM θα πάει σε όλο τον κόσμο.

Για να φτάσω στα γραφεία της εταιρείας στου Ψυρρή, άφησα πίσω μου καφετέριες ντυμένες με πελώριες κολοκύθες και γκρουπ τουριστών, άνοιξα μια μεταλλική πόρτα χωρίς χερούλι και ανέβηκα σκάλες για να βγω σε έναν καταπληκτικό χώρο με θέα την Ακρόπολη. «Θέλαμε να είμαστε στο κέντρο της Αθήνας και να βλέπουμε εμείς και οι πελάτες μας το μνημείο, γιατί σε αυτό πιστεύουμε, στη σύνδεση του πολιτισμού με τον τουρισμό. Το κέντρο εγκαταλείπεται από μόνιμους κατοίκους, αλλά εμείς παραμένουμε με πείσμα», τονίζει η κ. Μπαλαμάτση.

Με εμπειρία σε θέσεις ευθύ-

νης και στρατηγικού σχεδιασμού για έργα πολιτισμού και τουρισμού για την Ελλάδα και το εξωτερικό, η Αίγλη Μπαλαμάτση και η Interweave συμμετείχαν, στις αρχές του 2021, σε διαγωνισμό για την εκπόνηση στρατηγικής που θα προσδιόριζε την ταυτότητα του GEM σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και θα δημιουργούσε τις συνθήκες για να είναι βιώσιμο.

Η πρότασή τους κέρδισε τις εντυπώσεις των Αιγυπτίων και τον διαγωνισμό και για 18 μήνες δούλεψαν εντατικά με όλους τους εμπλεκόμενους του έργου, από την αιγυπτιακή κυβέρνηση μέχρι επιστήμονες και τους αι-

Η ελληνική πρόταση κέρδισε τις εντυπώσεις των Αιγυπτίων και για 18 μήνες δούλεψαν εντατικά με όλους τους εμπλεκόμενους του έργου.

γυπτιολόγους που φρόντιζαν τα εκθέματα.

Για να έχουμε μιαν αίσθηση των μεγεθών: το GEM, το Μεγάλο Αιγυπτιακό Μουσείο, είναι ένας χώρος περίπου 80.000 τ.μ., αντίστοιχος του Λούβρου και του Βρετανικού Μουσείου. Σε έξι αίθουσες θα παρουσιάζει περίπου 100.000 εκθέματα από τους θησαυρούς των φαραώ, με κύρια την αίθουσα που θα παρουσιάζει 6.000 εκθέματα από τον τάφο του φαραώ Τουταγχαμών, ο οποίος ανακαλύφθηκε άθικτος, ενώ παράλληλα θα λειτουργούν ξενοδοχείο, χώροι εστίασης και εμπορίου, κέντρο καινοτομίας και επιστημονικό κέντρο αιγυπτιολογίας, παιδικό μουσείο, το μουσείο της ξύλινης «πλιακής βάρκας» που βρέθηκε στην πυραμίδα του Khufu, υπαίθριοι χώροι συναυλιών και διοργάνωσης εκδηλώσεων. Πώς προσεγγίζεις ένα γιγαντι-

Η ομάδα της Interweave που συμμετείχε στο πρότζεκτ GEM κατά τη διάρκεια επίσκεψης στις Πυραμίδες. Το μουσείο βρίσκεται μια ανάσα από το εμβληματικότερο μνημείο του αρχαίου αιγυπτιακού πολιτισμού.

Το GEM έχει διαστάσεις ανάλογες με εκείνες του Βρετανικού Μουσείου και του Λούβρου και θα φιλοξενεί 100.000 εκθέματα.

αίο έργο; «Εμείς αντιμετωπίσαμε το έργο σαν προορισμό και όχι μόνο σαν μουσείο. Από την αρχή, το μουσείο σήμαινε κάτι πολύ περισσότερο από ένα κτίριο μέσα στο οποίο υπάρχουν αρχαιότητες. Αφορά βαθύτατα την Ιστορία, την ταυτότητα, την ύπαρξη, ακόμη και την επόμενη ημέρα του αιγυπτιακού λαού. Στην έρευνα

που κάναμε, ένα από τα πιο σημαντικά πράγματα ήταν να πάμε στον αιγυπτιακό λαό και να δούμε τι σημαίνει για τους πολίτες της Αιγύπτου. Θεωρώ ότι σε αυτό η συμβολή μας ήταν καθοριστική. Η ευαισθησία με την οποία αντιμετωπίσαμε το έργο».

Η δική τους δουλειά αφορούσε πέντε μεγάλες ενότητες με δεκά-

δες υποέργα σχετικά με την ταυτότητα του μουσείου, την εμπειρία του επισκέπτη, τη στρατηγική ανάπτυξης του, επικοινωνίας και μάρκετινγκ, τον ρόλο του στην αναβάθμιση της πολιτιστικής και τουριστικής εμπειρίας της Αιγύπτου, το κοινό στο οποίο θα απευθύνεται, στην προσέλευση ξένων και ντόπιων επισκεπτών – ειδικά για τους Αιγύπτιους μεγάλη έμφαση δόθηκε σε εκπαιδευτικά προγράμματα μιας και η Αίγυπτος είναι πληθυσμιακά μια νεανική χώρα.

Μελέτησαν διάφορους προορισμούς και μουσεία, μεγάλα και μικρότερα, επισκέφθηκαν από την Ντίσνεϊλαντ μέχρι την Ακρόπο-

ειδικούς του αιγυπτιακού πολιτισμού, δεν είχαν ποτέ την αίσθηση πως είναι οι «ξένοι» που μπαίνουν «σφήνα» σε μια εθνική υπόθεση. «Το αντίθετο, η ομάδα του GEM και της Hassan Allam, της ιδιωτικής εταιρείας που ανέλαβε τη λειτουργία του μουσείου, αναζητούσαν εξ αρχής έναν συνεργάτη με διεθνή εμπειρία – η ομάδα μας αποτελούνταν από 22 ειδικούς, 10 διαφορετικών εθνικοτήτων». Ούτε αντιμετώπισαν καχυποψία για τη σύνδεση του πολιτισμού με τον τουρισμό. «Όλοι είχαν καταλάβει την ανάγκη αυτής της συσχέτισης. Σεβαστήκαμε τη δουλειά των αιγυπτιολόγων και εκείνοι τη δική μας», σημειώνει.

Το μουσείο της Αθήνας

Το GEM είναι –σε άλλη κλίμακα– κάτι αντίστοιχο με το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο στην Αθήνα. Ρωτάμε την κ. Μπαλαμάτση ποια είναι η σωστή στρατηγική ώστε η νέα επέκταση και αναβάθμιση του μουσείου να γίνει κομμάτι της Αθήνας. «Θα έκανα την τοπική κοινωνία μέρος της Ιστορίας, των δράσεων, αυτού του αφηγήματος που θέλουμε να χτίσουμε, τους ανθρώπους που σχετίζονται με τον τουρισμό της πόλης, τους επιχειρηματίες της γειτονιάς. Σαφώς μιλάμε για άλλα μεγέθη και άλλη κλίμακα, ωστόσο, είναι μια μεγάλη ευκαιρία να κάνουμε το EAM ένα διεθνές case study», σημειώνει και προσθέτει ότι είναι σημαντικό να δημιουργηθούν συνδέσεις και σχέσεις μεταξύ των μουσείων της πρωτεύουσας. «Πιστεύω ότι πρέπει να είμαστε πολύ πιο τολμηροί και το ένα μουσείο να στέλνει επισκέπτες στο άλλο, να συνδέεται το ένα με το άλλο και να λένε μαζί μια κοινή ιστορία. Αν δούμε τον χάρτη της Αθήνας από ψηλά, θα έπρεπε ενώνοντας τις τελείες των μουσείων και των αρχαιολογικών μας χώρων, να μπορούμε να πούμε μια ιστορία για τον πολιτισμό μας από την αρχαιότητα έως τα σύγχρονα χρόνια και την ταυτότητα της Αθήνας».

«Αντιμετωπίσαμε το έργο σαν προορισμό και όχι μόνο σαν μουσείο. Σήμαινε κάτι πολύ περισσότερο από ένα κτίριο μέσα στο οποίο υπάρχουν αρχαιότητες».

λη, οργάνωσαν τους χώρους και τις δράσεις του μουσείου και τη μεθοδολογία για την εφαρμογή της στρατηγικής σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. «Το GEM δεν πρέπει να αφορά μόνο το χθες, αλλά το σήμερα και το αύριο, και έτσι οργανώνονται οι δράσεις. Υπάρχουν οι αίθουσες των αρχαιοτήτων που έχουν και εκπαιδευτικό χαρακτήρα και αφορούν την κληρονομιά και το χθες. Αλλά έχεις και ένα Innovation Space, έναν χώρο του αύριο, που θα στελεχωθεί με αντιστοιχίες εταιρείες. Το μουσείο δεν είναι μόνο τα εκθέματά του, αλλά και όσα μπορούν να εμπνεύσουν σε εμάς αυτά τα εκθέματα, οι εμπειρίες και οι ιστορίες που προέρχονται από την πολιτιστική κληρονομιά», εξηγεί η κ. Μπαλαμάτση.

Στα περίπου δύο χρόνια που η ελληνική ομάδα συνεργάστηκε με τους αιγυπτιολόγους και τους

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

8.10 - 14.10.23

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

«26 Έργα - Ιδέες Σε Μικτή Τεχνική»

Η Γκαλερί Marginalia στον Στρόβολο παρουσιάζει τον ζωγράφο Γιώργου Λουλούδη στην έκθεση με τίτλο «26 Έργα - Ιδέες Σε Μικτή Τεχνική». Όπως αναφέρει ο ζωγράφος σε σημειώσεις του: «Το έργο με καθοδηγεί και εγώ αυτό. Τα υλικά είναι τα ίδια πάντα αλλά δεν ακολουθώ καμιά σειρά ή κανόνες. Ακολουθώ τις ποιότητες και τις υφές και εκεί δουλεύω. Τοπία, κτίρια, νεκρή φύση, δεν συνδέονται τόσο στη θεματική όσο στην τεχνική. Είναι μια ενόττητα δουλειάς των τελευταίων δύο χρόνων». Διάρκεια έκθεσης έως 28 Οκτωβρίου. Γκαλερί Marginalia, Αρχ. Κυπριανού 15, Στρόβολος. Πληροφορίες **τηλέφωνο 99657080**, **marginalia.gallery@gmail.com**

ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Το Ξαρκής φέτος στον Κόρνο

Το Φεστιβάλ Ξαρκής, πιστό στον νομαδικό του χαρακτήρα, γιορτάζει φέτος τη 10η έκδοσή του και μεταφέρεται από τις 13 μέχρι τις 15 Οκτωβρίου στον πανέμορφο Κόρνο, ένα ορεινό χωριό το οποίο είναι συνυφασμένο με τη μεγάλη παράδοση της κυπριακής αγγειοπλαστικής. Την Παρασκευή 13 Οκτωβρίου το φεστιβάλ θα ξεκινήσει με εργαστήρια και οικοπαιδαγωγικές διαδραστικές εμπειρίες, το απόγευμα θα συναντηθούμε στον Συνεταιρισμό Αγγειοπλαστών του χωριού για την τελετή έναρξης, ενώ το βράδυ θα πειραματιστούμε με ένα εναλλακτικό κυπριακό ζιαφέτι, προσκαλώντας όλο το χωριό σε ένα μεγάλο γλέντι. Το Σάββατο 14 Οκτωβρίου θα συνεχίσουμε με ένα πολυσύνθετο πρόγραμμα που θα περι-

λαμβάνει εργαστήρια αλλά και παιχνίδια, όπως ένα εναλλακτικό κυπριακό τάβλι, φρουτουριστικούς περιπάτους και συζητήσεις με την τοπική κοινότητα. Το βράδυ είναι προγραμματισμένη συναυλία με καλλιτέχνες όπως η Melentini & The Running Blue Orchestra, οι Buzz' Ayaz, οι Cherry Bandora και οι Stranger in the Body, καθώς και δυνατά DJ sets. Το πρόγραμμα της τελευταίας μέρας (Κυριακή 15 Οκτωβρίου) θα περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, μία περιφόρμανς για το καθήρσιμα του λουβιού, την παρουσίαση ενός πρότζεκτ γύρω από την παράδοση των ταμάτων, χορωδιακά σχήματα και πολλά άλλα. Φεστιβάλ Ξαρκής, Κόρνος από τις 13 μέχρι τις 15 Οκτωβρίου. Πληροφορίες **https://festival.xarkis.org/**

ΣΙΝΕΜΑ

Προβολές Ομίλου Φίλων Κινηματογράφου

Ξεκινούν οι προβολές του Ομίλου Φίλων Κινηματογράφου από τη Δευτέρα 9 Οκτωβρίου έως τις 30 Οκτωβρίου στον κινηματογράφο Πάνθεον στη Λευκωσία. Οι προβολές του Ομίλου θα είναι με γενική είσοδο 5 ευρώ. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει την προβολή των ταινιών «Ο Εκθρός Δίπλα Μου» του Rodrigo Sorogoyen, «Καραόκε» του Moshe Rosenthal, «Το Μπλε Καφτάνι» της Maryam Touzaní, «Ραμόνα» της Andrea Bagney. Όρα έναρξης προβολών 8:30 μ.μ. Κινηματογράφος Πάνθεον, Διαγόρου 29, Λευκωσία. Ο Όμιλος λειτουργεί ως Κινηματογραφική Λέσχη και σύμφωνα με τους κανόνες λειτουργίας του δεν επιτρέπεται η είσοδος σε άτομα κάτω των 18 ετών.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Η «προϊκα» της Ελευσίνας

«Χρησιμοποιούμε τους αρχαιολογικούς χώρους kāπως εξορκιστικά, μήπως προσδώσουν αίγλη στα διαδραματιζόμενα», έχει πει ο σκηνοθέτης Μιχαήλ Μαρμαρινός, και μάλλον έχει δίκιο. Όμως οι δύο παραστάσεις που παρακολούθησαμε στον αρχαιολογικό χώρο της Ελευσίνας, το «Μα» του Ρομέο Καστελούτσι και το «Ανθρώπινο ρέκβιεμ» των Γιόχεν Σάντιγκ και Σάσα Βαλς, ανέδειξαν τη μυσταγωγία ως μέρος μιας άτυπης συνομιλίας που αντλεί από τους μύθους και τους ισάκιους, για να τους δώσει ήχο και σώμα.

Την περασμένη εβδομάδα το Μυστήριο 14 (όπως αριθμούνται οι εκδηλώσεις της Ελευσίνας Πολιτιστικές Πρωτεύουσας 2023), με βάση το έργο του Γιοχάνες Μπραμς («Γερμανικό ρέκβιεμ»), τη συμμετοχή της 65μελούς Χορωδίας Ραδιοφωνίας του Βερολίνου και τριών χορευτών (που αναφέρονταν στη Δήμητρα, στην Περσεφόνη και στον Άδην), καθαγιασθηκε από μια αποκαλυπτική πανσέληνο. Ήταν το ολόγιομο και κατακόκκινο φεγγάρι του τέλους του Σεπτεμβρίου που ανέτειλε, ήλιος σωστός, περίπου την ώρα που η διεθνώς αναγνωρισμένη σοπράνο Μάρλις Πέτερσεν τραγουδούσε με τη χορωδία «ιδού εγώ: είκα για λίγο καιρό θλίψη και κόπο, και βρήκα παρηγοριά». Ο σκηνοθέτης Γιόχεν Σάντιγκ είπε πως «όταν έμαθε για τα Ελευσίνια Μυστήρια ήξερε πως ήταν στον σωστό δρόμο». «Νομίζω πως ούτε ο Μπραμς γνώριζε για αυτά, όμως είναι σχεδόν σαν να έγραψε το έργο αυτό για να ακουστεί στο Ιερό της Ελευσίνας» («Κ» 24/9). Δεν ξέρω αν υπήρχε σύνδεση ανάμεσα σε αυτήν τη νεκρώσιμη ακολουθία (με αποστάσιμα από την Αγία Γραφή), που μοιάζει ταυτόχρονα με τελετή εορτασμού της ζωής, και στον μύθο της Περσεφόνης. Ούτε αν αυτή η μουσική δημιουργία αποτελεί «ένα στοχασμό για τα ίδια υπαρκτάκα ερωτήματα που έθεταν τα φημισμένα Ελευσίνια Μυστήρια, τα οποία διοργανώνονταν επί σχεδόν δύο χιλιετίες κατά τους αρχαίους χρόνους».

Η επαναλειτουργία του αρχαιολογικού χώρου ως τόπου διάδρασης με τη σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία ανοίγει τον διάλογο με τον χρόνο και με την πόλη.

Όμως όσες φορές κι αν έχει κανείς επισκεφθεί τον χώρο πριν, τίποτα δεν είναι ίδιο με την «επαναζωή» που αποκτά μέσα από ένα δρώμενο» με την προϋπόθεση το δρώμενο να είναι «θαγενές του αφνηγήματός του», όπως υπογραμμίζει ο καλλιτεχνικός διευθυντής της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας Μιχ. Μαρμαρινός. Γι' αυτό και πολλές εκδηλώσεις εμπνέονται από –και συντονίζονται με– τον αρχαιολογικό χώρο, συνενώνοντας το βίωμα με την αφήγηση, την τέχνη με τον εμβληματικότερο τόπο της Ελευσίνας, γύρω από τον οποίο υφάνθηκε όχι μόνο το όνομα αλλά και η ύπαρξή της. Στο τέλος του 2023, όταν θα κλείσει ο κύκλος των «Μυστηρίων» και θα γίνουν οι οφειλόμενοι απολογισμοί, η απαρίθμηση γεγονότων θα έχει πει τη μισή αλήθεια. Γιατί η άλλη μισή βρίσκεται στο αθέατο· σε ό,τι δεν καταγράφεται στα πρακτικά. Κι αυτά είναι αισθήματα, αισθήσεις, πληροφορίες, μεγάλα και μικρά ξαφνιάσματα, ανατροπές, η συνθήκη μιας πόλης αλλιώς. «Μια εμπειρία με άλλη γλώσσα και άλλα μέσα», καθώς θα επιθυμούσε ο καλλιτεχνικός διευθυντής. Η «προϊκα» της Ελευσίνας, άυλη και υλική (κτιριακή υποδομή) από τη λειτουργία του θεσμού, είναι μια μαγιά για το μέλλον της πόλης. Την επηρεάζει ή την αφήνει αδιάφορη; Θα αξιοποιηθεί ή θα πέσει η αυλαία και θα επιστρέψει στα οικεία και δικά της; Δύσκολες και εξαιρετικά επισφαλείς οι απαντήσεις. Με τον αρχαιολογικό χώρο της, όμως, οι δεσμοί θα έχουν ισχυροποιηθεί. Η συστηματική επαναλειτουργία του ως τόπου διάδρασης με τη σύγχρονη καλλιτεχνική σκέψη και δημιουργία ανοίγει τον διάλογο με τον χρόνο και με την πόλη. Με το παλιμψηπστο της ιστορίας της. Αποκαθίσταται μια ροή, που μέσα από πολλές διαφορετικές αφηγήσεις αποκτά συνοχή και δυναμική. Οι στιγμές πολλαπλασιάζονται, οι στιγμές που έζησε ο καθένας χωριστά ως θεατής και επισκέπτης, χαράσσοντας παράλληλες διαδρομές. Θα επιστρέψουμε στην Ελευσίνα, στην ανάμνηση του απρόσμενου που θα (προσ)καλεί να εντάξουμε κι αυτήν την περιπλάνηση στα «μυστήρια» με διάρκεια. Η άφιξη εκεί θα σημαίνει και μια επανεκκίνηση: μια εκ νέου τροφοδοσία προθέσεων και επιθυμιών.

ΘΕΑΤΡΟ

«Οποιος θέλει να χωρίσει να σηκώσει το χέρι του»

Ξεκίνησαν οι παραστάσεις του έργου «Οποιος θέλει να χωρίσει να σηκώσει το χέρι του» του Γιώργου Καπουτζίδη, στη Νέα Σκηνή του ΘΟΚ, σε σκηνοθεσία Γιάννη Παρασκευόπουλου. Το «Οποιος θέλει να χωρίσει να σηκώσει το χέρι του» είναι μια κωμωδία που σκιαγραφεί αριστοτεχνικά το σύγχρονο παρόν μας μέσα από αυθεντικές, καθημερινές στιγμές, με πρωταγωνιστές νέους ανθρώπους που πασιχίζουν να βρουν τα πατήματά τους σε έναν κόσμο ρευστό, γεμάτο διαψεύσεις και ματαιώσεις. Ένα έργο που μιλάει για την αγάπη που πλημμυρίζει μόλις σπάσουν οι οθόνες των κινητών. Προικισμένο με άφθονο χιούμορ αλλά και ευθύτητα, τόλμη και ρεαλισμό, το έργο θίγει ζητήματα

όπως η δέσμευση, η σεξουαλικότητα, η μοναξιά, η πίστη και η ελευθερία της επιλογής. Παίζουν (με αλφαβητική σειρά): Ανδρέας Βούλγαρης, Έλενα Ευσταθίου, Παναγιώτης Λάρκου, Άννα Μάγκου, Μαρίνα Μανδρή, Πολυξένη Σάββα, Νίκος Σαμουρίδης, Άγγελος Χατζηκαϊάλ. Τακτικές παραστάσεις θα δίνονται κάθε Παρασκευή (8:30 μ.μ.), Σάββατο (6:00 μ.μ. και 8:30 μ.μ.) και Κυριακή (6:00 μ.μ.). Παραστάσεις θα δοθούν και στην Πάφο (6/12), στη Λάρνακα (20/12) και στη Λεμεσό (30/12). Πληροφορίες, εισιτήρια στη σελίδα **www.thoc.org.cy** και στο Ταμείο Θέατρου ΘΟΚ, **τηλ. 77772717 (Τρίτη-Σάββατο 10:00-13:30 & 16:00-18:00)**. Συστήνεται για θεατές άνω των 15 ετών.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Το Μάθημα» από το θέατρο VERSUS

Το Θέατρο Versus στη Λεμεσό ξεκινάει τη νέα περίοδο, κάνοντας πρεμιέρα στις 10 Οκτωβρίου, με το έργο του Ευγένιου Ιονέσκο «Το Μάθημα», σε σκηνοθεσία Λουκά Ζήκου. Όπως σημειώνει ο σκηνοθέτης στο σημειώμα του «Το Μάθημα» είναι κατά βάση κωμωδία, «πικρή, παράλογη, καταγγελτική μεν, κωμωδία δε. Και το γέλιο –το άφθονο γέλιο– λειτουργεί ως λύτρωση αλλά και ως καθρέπτης». Μία μαθητρία ξεκινάει ιδιαίτερα μαθήματα στο σπίτι κάποιου καθηγητή στην προσπάθειά της να πάρει το διδακτορικό της. Αυτό το πληροφορορούμαστε από την ίδια τη μαθητρία στον προκαταρκτικό της διάλογο με τον καθηγητή. Το

μάθημα λοιπόν ξεκινάει. Πρόκειται για ένα τυπικό ιδιαίτερο μάθημα. Το ύψος τουλάχιστον είναι τέτοιο. Ο ζήλος της μαθήτριας είναι μεγάλος και ο ενθουσιασμός του καθηγητή για τις γνώσεις και τον τρόπο σκέψης της μαθήτριάς του ακόμα μεγαλύτερος. Πρόκειται όπως είπαμε για ένα τυπικό ιδιαίτερο μάθημα. Τυπικό; Στον Ιονέσκο τίποτα δεν είναι τυπικό. Παίζουν οι Γιολάντα Χριστοδοπούλου, Θέκλα Φλουρή και Λουκάς Ζήκος. Πρεμιέρα Τρίτη 10 Οκτωβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Παραστάσεις: 11, 13, 15, 18, 20, 23, 25, 27 και 29 Οκτωβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Θέατρο Ένα, Λεμεσός. **Εισιτήρια www.myticketcy.com**

ΕΚΘΕΣΗ

«An Elegy for Coming Undone»

Το **Koraï** project space παρουσιάζει την ατομική έκθεση της Ελένης Οδυσσέως, με τίτλο «An Elegy for Coming Undone» σε επιμέλεια Ντενίζ Αραούζου. Η καλλιτέχνις παρουσιάζει μια νέα σειρά έργων τα οποία ζωγράφισε σε αναξιοποίητο ακατέργαστο μετάξι, που συντέλεσε από υφασματοπωλεία, από ολόκληρη την Κύπρο. Παρόλο που η πλούσια ιστορία της κυπριακής σπορτοφίας είναι συνυφασμένη με τη βιοτεχνία, το εμπόριο, την εκμετάλ-

λευση, την αποικιοκρατία, την οικιακή και βιομηχανική παραγωγή, εντούτοις έχει επίμονα αγνοήσει τη μετα-ανθρωπιστική προσέγγιση που θα αναδείκνυε την οπτική του μεταξοκλώπικα, του οποίου ο κύκλος ζωής διακόπτεται βίαια κατά τη διαδικασία παραγωγής. Εγκαίνια: 7 Οκτωβρίου. Διάρκεια έκθεσης από 9 Οκτωβρίου έως 19 Νοεμβρίου. Αδελφότητα Κораϊ 6-8, Λευκωσία. **Πληροφορίες koraispace.com Instagram: [@koraiprojectspace](https://www.instagram.com/koraiprojectspace)**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Οι δύο ασθενείς: Βιβλίο και Εικαστικά

Το έχουμε πει πολλές φορές από αυτή εδώ τη στήλη ότι ο τομέας του βιβλίου χρειάζεται μεγαλύτερη και πιο συγκεκριμένη στήριξη από την Πολιτεία. Είναι θεωρώ ένας παραμελημένος τομέας και δεδομένης της έλλειψης προσωπικού στο Τμήμα Νεότερου και Σύγχρονου Πολιτισμού τα πράγματα δεν φαίνονται να αλλάζουν σύντομα. Δυστυχώς. Άρα σκέφτομαι για ποιο λόγο να ζητάμε τη δημιουργία μιας νέας κυπριακής βιβλιοθήκης. Πόσο την έχουμε ανάγκη, αν δεν μπορούμε να τη στελεχώσουμε κατάλληλα; Χρειαζόμαστε απλώς ένα νέο, πιο υποβλητικό κτήριο για να κόψει ο πρόεδρος της Δημοκρατίας μία ακόμη κορδέλα, όταν θα παραδίει την προεδρία μετά από τέσσερα ή περισσότερα χρόνια; Κάνοντας όμως δεύτερες σκέψεις, καταλήγω στο συμπέρασμα πως χρειαζόμαστε και νέα Κυπριακή Βιβλιοθήκη και νέες πολιτικές για το βιβλίο, γιατί έχουμε μείνει πίσω σε σχέση με το πώς αντιμετωπίζει η Πολιτεία τον κόσμο του βιβλίου, που αλλάζει συνεχώς και εμείς με τις δομές μας δεν μπορούμε να ακολουθήσουμε, όσο αν θα θέλουμε. Χρειαζόμαστε ένα νέο κτήριο για να μπορέσει να αναπνεύσει ο πλούτος της Κυπριακής Βιβλιοθήκης, να συγκεντρωθούν τα λογοτεχνικά αρχεία, να γίνουν

οι χώροι του πολιτιστικές και κοινωνικές κυψέλες. Να είναι σημείο αναφοράς στα πολιτιστικά πράγματα της πόλης της Λευκωσίας και της Κύπρου ολόκληρης. Να είναι ένας κόμβος πολιτιστικής και λογοτεχνικής ζύμωσης. Σαφώς και δεν χρειαζόμαστε απλώς και μόνο ένα κτήριο, γιατί τα κτήρια τα φτιάχνεις, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, το μετά είναι το θέμα. Και εδώ είναι που κωλαίνουμε, άρα αναμένω από το υφυπουργείο Πολιτισμού συγκεκριμένο σχέδιο για τη λειτουργία της νέας Κυπριακής Βιβλιοθήκης, όπως το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Κυπριακής Βιβλιοθήκης 2010-2014", το οποίο αναρτήθηκε στις 26 Μαρτίου στο διαδίκτυο, τεσεσράμισι χρόνια μετά τη σύνταξή του και αφού αλλάξαμε δύο κυβερνήσεις και τέσσερις υπουργούς Παιδείας και Πολιτισμού. [...] Η μελέτη εκπονήθηκε αφιοκερδώς από τους Τσιμπόγλου - Ανδρέου, στο πλάι-

στο της προσφοράς των ιδιών αλλά και της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου προς την κυπριακή κοινωνία. Τα χρόνια πέρασαν, το Στρατηγικό Σχέδιο δεν εφαρμόστηκε ποτέ [...]. Σε εκείνο το Στρατηγικό Σχέδιο, το 2010 έγραφαν οι συντάκτες του: «Οι υφιστάμενες κτιριακές εγκαταστάσεις είναι ανεπαρκείς και ακατάλληλες για την ορθολογική λειτουργία της ΚΒ, πολύ περισσότερο για την ανάπτυξή της». Το 2010 και σήμερα έχουμε 2023 και σε λίγο 2024 και ακόμα συζητάμε για το κτήριο, για το ένα και το άλλο. Συζητάμε για το αν θα πηγαίνουμε στις διενείς εκθέσεις βιβλίου, συζητάμε για το βιβλίο και τη φιλοναγνώσια και το 2010 είχε γίνει δωρεάν ολόκληρη μελέτη, αλλά είχαμε άλλα φαίνα να και σκεφτούμε και δεν προλαβαίναμε... Τις ίδιες σκέψεις κάνω και για τα εικαστικά, τα οποία επίσης θεωρώ έναν τομέα αρκετά παραγκωνισμένο. Θα μου πείτε έχουμε τη ΣΠΕΛ, έχουμε το κτήριο, το οποίο προορίζεται για Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονες Τέχνες. Προσπαθεί όμως ακόμα να βρει τον δρόμο της και ποιος είναι ο ρόλος της ως εκθεσιακός χώρος. Όταν εγκαινιάστηκε ο χώρος διαβάσαμε πως ο νέος χώρος της Κρατικής Πινακοθήκης στο πρώην κτήριο της ΣΠΕΛ, ένα κτήριο του 1965, σε σχέδια του αρχιτέκτονα Σταύρου Οικονό-

μου, εμβαδού 3630 τ.μ., αποτελείται από τρεις ορόφους. Σε αυτό το κτήριο, όπως σημείωναν οι τότε Πολιτιστικές Υπηρεσίες του τότε Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού «θα εκτίθενται σύγχρονα έργα τέχνης από την Κρατική Συλλογή, από τη δεκαετία του '50 και εντεύθεν, συμπεριλαμβανομένων έργων που κάνουν χρήση μη-συμβατικών και νέων μέσων και θα λειτουργεί ως παράρτημα της υφιστάμενης Κρατικής Πινακοθήκης Σύγχρονες Κυπριακές Τέχνες στην οδό Στασίνου». Τα εγκαίνια έγιναν τον Φεβρουάριο του 2019 και ακόμα ψάχνει ρόλο η ΣΠΕΛ, και η Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονες Τέχνες-Majestic έμεινε να περιμένει να δει τι θα γίνει τελικά, παράρτημα ή κάτι άλλο; Mas αρκεί που οι χώροι δεν είναι αδειοί, όπως έχω ξαναγράψει, κινδυνεύοντας να γίνω γραφικός. Αλλά δεν είναι αρκετό οι χώροι να είναι απλώς γεμάτοι, αλλά να έχουν έναν λόγο ύπαρξης, να ενεργούν ως χώροι αναφοράς για τον σκοπό ή τον οποίο ανεγέρθηκαν. Συμπερασματικά λοιπόν δεν αρκούν μόνο τα κτήρια, χρειάζεται και στρατηγικός σχεδιασμός, και άνθρωποι με όρεξη και μεράκι και πολιτική βούληση για να το εφαρμόσουν.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Δημιουργία: μία πηγαία ανθρώπινη ανάγκη

Η Γιώργα Σολομώντος περιγράφει στην «Κ» το πρώτο Διεθνές Φεστιβάλ Ποίησης και Συν+Κίνησης που διοργανώνεται στη Λευκωσία

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η Γιώργα Σολομώντος, διοργανώτρια και καλλιτεχνική διευθύντρια του Poetry Moves International Festival (3-25 Οκτωβρίου) μιλάει στην «Κ» για το νέο πολυθεματικό φεστιβάλ που διοργανώνεται στη Λευκωσία, το οποίο όπως λέει βασίζεται στη σκέψη ότι αρχή των πάντων είναι η ποίηση, ο πυρήνας δηλαδή είναι η ποίηση, γι' αυτό η ποίηση δένει σε διάλογο με τις άλλες τέχνες όπως τη μουσική, τον χορό, το τραγούδι, την εικόνα, ώστε να διευρυνθεί το πεδίο καλλιτεχνικής δράσης και καινοτόμου δημιουργίας. Η κα Σολομώντος σημειώνει πως πρωταρχικός στόχος και επιθυμία είναι να καθιερωθεί ως ένα διεθνές, ετήσιο Φεστιβάλ, συνδυάζοντας την ποίηση με άλλες μορφές τέχνης».

–Ποια ανάγκη δημιούργησε το νέο αυτό φεστιβάλ;

–Παρακολουθώντας την καλλιτεχνική σκηνή της Κύπρου παρατήρησα ότι τα περισσότερα φεστιβάλ στον τόπο μας είναι μουσικής. Υπάρχουν και ορισμένα άλλα φεστιβάλ όπως για παράδειγμα λογοτεχνίας, τα περισσότερα όμως είναι μονοθεματικά. Στην πορεία, ορισμένα από αυτά προσπαθούν και προσθέτουν/συνδυάζουν και άλλες τέχνες. Επίσης, παρατήρησα ότι υπάρχουν πολλές ηλικιακές αλλά και πληθυσμιακές ομάδες που, κυρίως για πρακτικούς λόγους, δεν μπορούν να παρακολουθήσουν τα πολυάριθμα διήμερα ή τριή-

«Απώτερος σκοπός είναι το Φεστιβάλ να αποτελέσει νέα πλατφόρμα μέσα από την οποία θα δίδεται η ευκαιρία σε δημιουργούς όλων των τεχνών να αναπτύξουν ιδέες μέσω συνεργασιών/ανταλλαγών».

μερα Φεστιβάλ που διοργανώνεται την τελευταία δεκαετία κατά την καλοκαιρινή περίοδο, ως επί το πλείστον όμως σε χωριά. Έχοντας αυτά υπόψη μου, εμπνεύστηκα και ένιωσα την ανάγκη να δημιουργήσω ένα νέο Φεστιβάλ, το Poetry Moves International Festival, με τον ελληνικό τίτλο Διεθνές Φεστιβάλ Ποίησης και Συν+Κίνησης, με ένα πυρήνα που θα δένει αρχικά όλες τις τέχνες με αυτό το κέντρο και στη συνέχεια, αφού ωριμάσει, οι τέχνες να δένονται και μεταξύ τους μέσω του πυρήνα. Θα ήθελα να τονίσω ότι δεν είναι Φεστιβάλ ποίησης αλλά πρόκειται ένα πολυθεματικό φεστιβάλ. Έχει μια καθαρή δομή και βασίζεται στη σκέψη ότι αρχή των πάντων είναι η ποίηση, ο πυρήνας δηλαδή είναι η ποίηση, γι' αυτό η ποίηση δένει σε διάλογο με τις άλλες τέχνες όπως τη μουσική, το χορό, το τραγούδι, την εικόνα, ώστε να διευρυνθεί το πεδίο καλλιτεχνικής δράσης και καινοτόμου δημιουργίας. Η δεύτερη σκέψη ήταν ότι το φεστιβάλ θα γίνει σε πόλη και στη συγκεκριμένη

«Επεκτείνοντας το Φεστιβάλ σε διάφορους χώρους πιστεύω ότι ίσως προσεγγίζουμε και περισσότερο αλλά και διαφορετικό κοινό. Αυτό θα αποδειχθεί στη πορεία» λέει στην «Κ» η Γιώργα Σολομώντος, διοργανώτρια και καλλιτεχνική διευθύντρια του Poetry Moves International Festival.

περίπτωση στη Λευκωσία, αφού είμαι πλέον κάτοικος Λευκωσίας, και που δεν θα περιοριστεί σε ένα χώρο αλλά θα εξαπλωθεί σε όλη την πόλη, σε διαφορετικούς χώρους, κατάλληλους για το εκάστοτε δρώμενο. Μία προσπάθεια, ως την ονομάσουμε «απο-κέντρωση» εντός πόλεως. Γι' αυτό και το φετινό Φεστιβάλ, με μόνο πέντε πολιτιστικές εκδηλώσεις δυστυχώς, λόγω του οικονομικού παράγοντα, πραγματοποιείται στο Επιμελητήριο Καλών Τεχνών, στη Μουσική Ακαδημία Arte, στο Πολιτιστικό Ιδρυμα Άρτος, στο Εγκώμιο Πολιτιστικό Κέντρο και στο Σατιρικό Θέατρο. Επεκτείνοντας το Φεστιβάλ σε διάφορους χώρους πιστεύω ότι ίσως προσεγγίζουμε και περισσότερο αλλά και διαφο-

ρετικό κοινό. Αυτό θα αποδειχθεί στη πορεία.

–Γιατί επελέγη ως θέμα της πρώτης έκδοσης του Φεστιβάλ η Παγκόσμια Ποίηση γυναικών;

–Αρχικά δεν υπήρχε συγκεκριμένος λόγος που επέλεξα αυτή τη θεματική. Με μια δεύτερη σκέψη όμως, είναι πολύ πιθανόν να το έκανα υποσυνείδητα, διότι μέσα στα χρόνια, διαβάζοντας ποίηση, παρατηρούσα ότι κυρίως σε ανθολογίες ποίησης «άκουγα» ελάχιστες γυναίκες φωνές. Επέλεξα μια ευρεία συλλογή ποιημάτων από γυναίκες από την Κύπρο και διεθνώς, η οποία προτάθηκε στους καλλιτέχνες και στις ομάδες καλλιτεχνών που συμμετέχουν. Παράλληλα, δέχθηκα και προτάσεις από τους ίδιους τους

καλλιτέχνες. Η τελική επιλογή των ποιημάτων, ωστόσο, πάνω στην οποία μπόρεσαν να αναπτυχθούν τα εκάστοτε δρώμενα, ανήκει στους καλλιτέχνες. Πηγή εμπνεύσης για την πρώτη έκδοση του Φεστιβάλ αποτελούν ποιήματα της Else Lasker-Schüler, της Emily Dickinson, της Blaga Dimitrova, της Άννας Αχμάτοβα, της Rosalea de Castro, της Maya Angelou, της Μαρίας Πολυδούρη για να αναφέρω μόνο ορισμένες και των Κύπριων ποιητριών Ευρυδίκης Περικλέους Παπαδοπούλου, Χριστιάνας Αβρααμίδου, Δάφνης Νικήτα και Ρωξάνης Νικολάου. Η επιλογή ποίησης για κάθε μελλοντική διοργάνωση θα ποικίλει και μπορεί να είναι ένα συγκεκριμένο ποίημα για παράδειγμα, ποίηση συγκεκριμένου ποιητή ή ποιητών, ποίηση συγκεκριμένης χώρας, ποίηση με θεματικές ενότητες.

–Ποιοι είναι οι στόχοι που έχετε θέσει για το φεστιβάλ;

–Είναι ένα μη-κερδοσκοπικό Φεστιβάλ, με ελεύθερη είσοδο και πρωταρχικός στόχος και επιθυμία είναι να καθιερωθεί ως ένα διεθνές, ετήσιο Φεστιβάλ, συνδυάζοντας την ποίηση με άλλες μορφές τέχνης. Εν συνεχεία, στα πλάνα και στους στόχους μας είναι κάθε χρόνο να προκηρύσσεται η νέα θεματική του και να δημιουργηθούν συνεργασίες με διάφορα Φεστιβάλ στο εξωτερικό αλλά και στο εσωτερικό, να δέχεται έργα τα οποία συνάδουν με το σκεπτικό, να γίνονται νέες παραγωγές, αναθέσεις και προκηρύξεις διαγωνισμών. Απώτερος σκοπός είναι το Φεστιβάλ να

αποτελέσει νέα πλατφόρμα μέσα από την οποία θα δίδεται η ευκαιρία σε δημιουργούς όλων των τεχνών να αναπτύξουν ιδέες μέσω συνεργασιών/ανταλλαγών, να δημιουργήσουν νέα έργα και ένα διεθνές δίκτυο δημιουργών. Να ενδυναμωθεί η εικόνα της ποίησης στο ευρύτερο κοινό σε συνδυασμό και σχέση με άλλες τέχνες και να προσφέρει στο κοινό πρωτότυπες και πρωτόγνωρες εμπειρίες με καινούργια έργα και συναντήσεις με ανερχόμενους / αναδυόμενους καλλιτέχνες μέσα από τις πλατφόρμες του.

–Πώς το βλέπετε να μεγαλώνει;

–Πώς το βλέπω να μεγαλώνει; Τώρα μόλις γεννήθηκε οπότε, χρειάζεται αγάπη και φροντίδα. Και αν το κοινό το αγκαλιάσει, τότε θα έχει την ευκαιρία να μεγαλώσει.

–Είναι η μουσική, ο χορός και η ποίηση τα συστατικά για έναν καλύτερο κόσμο;

–Είμαι σίγουρη ότι η μουσική, ο χορός, η ποίηση αλλά και ο κινηματογράφος, οι εικαστικές τέχνες, η τέχνη σε κάθε της έκφανση και γενικά η Δημιουργία αποτελούν μια πηγαία ανθρώπινη ανάγκη, είναι το οξυγόνο της ψυχής μας. Οπότε, αν η ψυχή μας αναπνέει σωστά, τότε σίγουρα ο κόσμος μπορεί να γίνει καλύτερος.

 Πληροφορίες: Διεθνές Φεστιβάλ Ποίησης και Συν+Κίνησης, Λευκωσία 3-25 Οκτωβρίου, www.poetry-moves-international-festival.com | Είσοδος ελεύθερη

Η HELLENIC BANK ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
4-5-6-7-8 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΜΕΣΟΥ
10-11-12 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Ελένη Πάντου

ΣΥΝΟΔΕΥΟΥΝ ΜΕΛΩΔΙΚΑ
STRING DEMONS

TO PARTY!

ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΜΟΥ

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ Ανέστης Αζάς

ΜΕΓΑΣ ΧΟΡΗΓΟΣ:

ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ:

ΟΙ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ ΤΗΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΜΕ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΤΗΣ

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ:

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΑΕΡΟΜΕΤΑΦΟΡΕΑΣ:

Η θέα των δύο Σφριγγών, με τα νευρώδη σώματα και τα γαμπά νύκια στα πόδια, δημιουργεί αίσθημα άβατου. Ο Τύμβος Καστά εκτιμάται ότι θα ανοίξει για το κοινό το 2027.

Κάθοδος στις πύλες του Κάτω Κόσμου

Μπήκαμε με την αρχαιολόγο Δημητρία Μαλαμίδου στον επιβλητικό Τύμβο Καστά – Η αρχαία Αμφίπολη κρύβει πολλά μυστικά

Της **ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΣ ΠΟΥΡΝΑΡΑ**

Είχαμε μόλις διασχίσει χωράφια με κατάφορτα δένδρα που βγάζουν τα περίφημα αμύγδαλα Οφρυνίου για να φτάσουμε μέχρι τον Τύμβο Καστά. Ο ήλιος του Σεπτεμβρίου έκαιγε, αλλά με το που περάσαμε τη λευκή μουσαμαδένια κουρτίνα για να μπούμε στον τάφο της Αμφίπολης, η θερμοκρασία ήταν πολύ πιο χαμηλή. Μας προετοίμαζε για την κάθοδο στον Κάτω Κόσμο. Ήδη η θέα από τις Σφίγγες, με τα νευρώδη σώματα και τα γαμπά νύκια στα πόδια (άλλο πράγμα να τις βλέπεις στην τηλεόραση και άλλο μπροστά σου), δημιουργούσε αίσθημα άβατου. Κατεβαίνοντας, το φυσικό φως σταμάτησε και μείναμε περικυκλωμένοι από εργοταξιακές λάμπες και σκαλωσιές. Ακόμη και αυτές δεν καλούσαν την ατμόσφαιρα. «Ξέρετε πόσοι άνθρωποι μου λένε ότι τους έρχεται να κάνουν τον σταυρό τους μόλις μπαίνουν; Είναι εντυπωσιακό το δέος που προκαλεί στους επισκέπτες, εκπέμπει ακόμη θρησκευτικότητα», μου είπε η συμπαθέστατη έφορος Αρχαιοτήτων Σερρών, Δημητρία Μαλαμίδου, που μας συνόδευε. Εμένα δεν μου ήρθε να κάνω τον σταυρό μου, αλλά ένιωθα ξεκάθαρα μια ανατριχίλα όταν πενούσαμε πλάι από τις τυλιγμένες με προστατευτικά Καρυάτιδες για να φτάσουμε μέχρι τον ταφικό θάλαμο. Τα ψηφιδωτά σκεπασμένα και αυτά, με μια μικρή τρύπα που αποκάλυπτε μόνον το πρόσωπο της Περσεφόνης. Είναι αλλόκοτο να σε κοιτάζει κάτι που φτιάχτηκε 2.500 χρόνια πριν. Ενιώθα το βάρος της Ιστορίας να σταλάζει επάνω μου. Βρισκόμασταν πια στη χώρα του Αδη, όπως τον είχαν φανταστεί οι αρχαίοι. Πρέπει να ήμασταν οι τελευταίοι από τους 5.000 ανθρώπους που είχαν την τύχη να επισκεφθούν το μνημείο απ' όταν άνοιξε για ειδικές ομάδες, τον περασμένο Μάιο. Εκτοτε, εκπαιδευτικοί, άνθρωποι του τουρισμού, ερευνητές, μέλη της τοπικής αυτοδιοίκησης βίωσαν αυτήν τη μοναδική εμπειρία. Τώρα ο λόφος δεν είναι πια προσβάσιμος, καθώς γίνονται εργασίες για να τοποθετηθεί σε πρώτο χρόνο ένα στέγαστρο, να γίνουν υποστυλώσεις σε ευαίσθητα σημεία και συντήρηση των επιφανειών στους θαλάμους. Το σπουδαιότερο είναι ότι θα θωρακιστεί

το μνημείο για την απορροή των ομβρίων υδάτων. Παράλληλα, θα δημιουργηθούν οι χώροι υποδοχής και στάθμευσης, καθώς και ένας εκθεσιακός χώρος. Καλώς εκόντων των πραγμάτων, θα ανοίξει για το κοινό το 2027. Η Δημητρία Μαλαμίδου είναι επικεφαλής της Εφορείας από το 2018, παλιά γνώριμη της περιοχής. «Στην Αμφίπολη έχω εργαστεί ξανά από τη δεκαετία του 1990 μέχρι και το 2005. Τότε δούλευα σε σωστικές ανασκαφές κυρίως στις νεκροπόλεις της αλλά και σε κλασικές οικίες και στο αρχαίο Γυμνάσιο με την Πέπη Λαζαρίδου, θυγατέρα του αείμνηστου Δημήτρη Λαζαρίδου. Είναι ευχάριστο να επιστρέφει κανείς σε ένα γνώριμο μέρος, πόσο μάλλον τώρα που η ματιά μας πά-

«**Ξέρετε πόσοι άνθρωποι μου λένε ότι τους έρχεται να κάνουν τον σταυρό τους μόλις μπαίνουν; Είναι εντυπωσιακό το δέος που προκαλεί στους επισκέπτες».**

«Η Αμφίπολη ιδρύθηκε το 437 π.Χ. με απόφαση του ίδιου του Περικλή, τα χρόνια που ο Παρθενώνας κτιζόταν στην Αθήνα και βρέθηκε στο επίκεντρο του ανταγωνισμού όλων των μεγάλων δυνάμεων διαφορετικών εποχών», επισμαίνει η έφορος Αρχαιοτήτων Σερρών Δημητρία Μαλαμίδου.

προκύψουν από τον λόφο Καστά, τον οποίον ήδη έχουμε ερευνήσει, αλλά από τις ανασκαφές που πραγματοποιούμε στην πόλη. Κάποια επιγραφή ή άλλο σπάραγμα μπορεί να μας οδηγήσει σε πολύ χρήσιμα συμπεράσματα. Σήμερα που έχει τελειώσει προ πολλού το ανασκαφικό σασπένς, το οποίο είχε δημιουργήσει προσδοκίες, έχουμε άλλα καθήκοντα. Ήρθε πια η ώρα να απαντήσουμε τι κάνουμε με αυτό το μνημείο, πώς το συντηρούμε, πώς το αποδίδουμε στο κοινό».

Οι ανασκαφές του Λαζαρίδου

Σύμφωνα με την κ. Μαλαμίδου, ακόμη και πριν έρθει στο φως το μνημείο του Καστά, η Αμφίπολη πάλι δεν είχε λάβει την προβολή που της άξιζε, παρά την τεράστια ανασκαφική προσπάθεια που είχε γίνει ήδη από τη δεκαετία του 1960 με τον Λαζαρίδη και την Αρχαιολογική Εταιρεία και αργότερα από τους αρχαιολόγους της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, η οποία έφερε στο φως πολλά ευρήματα. Με τον θάνατο του τελευταίου υπήρξε και κάμψη της ανασκαφικής δραστηριότητας από το 1985 έως

και το 2010. «Σε αυτά τα χρόνια, η Αρχαιολογική Υπηρεσία έπρεπε να κάνει έργα υποδομής, δηλαδή να συντηρήσει ό,τι βγήκε από το χώμα, αλλά και να φτιάξει το μουσείο, που άρχισε να κτίζεται τη δεκαετία του '70, όμως άνοιξε για το κοινό το 1995», συμπληρώνει. Έπρεπε να στεγάσει πολλά ευρήματα από την πόλη, η οποία ιδρύθηκε το 437 π.Χ. με απόφαση του ίδιου του Περικλή, τα χρόνια που ο Παρθενώνας κτιζόταν στην Αθήνα. Οι Αθηναίοι ήθελαν να βάλουν πόδι στην περιοχή του Στρυμόνα, στους πρόποδες του Παγγαίου, αφενός για την ξυλεία που εξαγόραζαν για το στόλο τους από τα δάση με τις οξείες στην περιοχή, αφετέρου για τον πλούτο των πολυτιμων μετάλλων. Εδώ προϋπήρχαν ακμαία πολιίσματα των Θρακών. Όμως η Αμφίπολη βρέθηκε στο επίκεντρο των εξελίξεων και του ανταγωνισμού όλων των μεγάλων δυνάμεων διαφορετικών εποχών. Ένα μεγάλο κεφάλαιο της ιστορίας της αφορά τον ίδιο τον Πελοποννησιακό Πόλεμο, με τους κατοίκους να παίρνουν το μέρος των Σπαρτιατών υπό τον Βρασίδα.

Αργότερα έχουμε τους Μακεδόνες που απλώνονται και τον Φίλιππο να την κατακτά. Ο Φίλιππος Έ' πεθαίνει εδώ. Οι Ρωμαίοι την κάνουν πρωτεύουσα μιας από τις διοικητικές περιφέρειες της Μακεδονίας, ο Αύγουστος και ο Αδριανός την ευεργετούν. Την Αμφίπολη πρέπει να τη δούμε συνδεδεμένη με μεγάλα ιστορικά γεγονότα της ελληνικής αρχαιότητας», επιμένει. «Αυτό που κάνει μοναδικό το μνημείο του Καστά είναι το μέγεθός του, τα αρχιτεκτονικά του στοιχεία, οι ιδιαιτερότητές του», συνεχίζει. «Όταν το εντόπισε η σκαπάνη, υπήρξαν πολιτικές σκοπιμότητες. Η επικοινωνιακή προσέγγιση δεν ήταν η συνηθισμένη. Δηλαδή, δεν ήταν εκείνη που προφύλασσε την κοινή γνώμη από βε-

«**Πιστεύω ότι αν ποτέ μάθουμε για ποιον κτίστηκε ο τάφος αυτός, τα τεκμήρια θα προκύψουν από τις ανασκαφές που πραγματοποιούμε στην πόλη».**

2.000 χρόνια μπορεί να φέρει τέτοιες εξελίξεις. Όταν αφαιρείς χώρο, δημιουργούνται διαφορετικές πιέσεις, αλλάζει η ισορροπία που υπάρχει μέσα στο έδαφος. Οπότε, τώρα φροντίζουμε και αυτό». Η δική της αίσθηση για το μνημείο, που το ζει καθημερινά από το 2018, ποια είναι; «Εντυπωσιάστηκα από το μέγεθός του, την ποιότητα των υλικών, των γλυπτών, τη σύνθεση πολλών στοιχείων. Είναι σαν πορεία μετάβασης στον κάτω κόσμο, στη δική μας εποχή δεν υπάρχει αυτό. Ο τάφος αντανακλά τη σκέψη, τις αντιλήψεις και τη συναισθηματική φόρτιση, τις υπαρξιακές ανησυχίες των ανθρώπων που επισκέπτονταν το κτίσμα, όταν ήταν σε λειτουργία. Πρέπει στην αρχική του φάση να ήταν ένας τάφος “μακεδονικού τύπου” που δέχτηκε μετατροπές και έγινε κατόπιν “ιερός τόπος”, ο οποίος συνδεόταν με τις αντιλήψεις των ελληνιστικών χρόνων για τη μεταθανάτια ζωή».

Μετά τον Μέγα Αλέξανδρο

«Πρόκειται για την περίοδο μετά τον Μέγα Αλέξανδρο, κατά την οποία υπάρχουν έντονες επιρροές από την Ανατολή, οι οποίες φέρνουν μια ώριμη δοξασία, θρησκευτικών πίστσεων, ιδεών που αφορούν υπαρξιακά ζητήματα. Ας μην ξεχνάμε πως τότε οι άνθρωποι ζούσαν σε μια πρώιμη παγκοσμιοποίηση με ταραχές και δονήσεις, με βιώματα που δεν συγκρίνονται με αυτά που είχαν κάτοικοι των αρχαϊκών ή κλασικών πόλεων. Στον ελληνιστικό κόσμο, η φιλοσοφία εξελίσσεται με επίκεντρο το άτομο και όχι μόνον το σύνολο, σαν να προετοιμάζεται και η επικράτηση του χριστιανισμού. Τα αρχιτεκτονικά στοιχεία και οι απεικονίσεις έχουν να κάνουν ακριβώς με αυτό, είναι μια πύκνωση στοιχείων και συμβολισμών από διαφορετικές εποχές του ελληνικού κόσμου. Π.χ. η παράσταση της Περσεφόνης και του Πλούτωνα είναι θέμα εξαιρετικά αγαπητό στους Μακεδόνες, οι Καρυάτιδες είναι ιέρειες χθόνιων θεοτήτων ήδη από την Ακρόπολη των Αθηνών, οι Σφίγγες είναι αποτροπαϊκά σύμβολα πανταχού παρούσες σε επιτύμβια μνημεία των αρχαίων Ελλήνων και σε ιερά. Η Αμφίπολη τα έχει όλα», κατέληξε. Βγήκαμε ξανά έξω στο φως του ήλιου. Πρέπει να ομολογήσω πως ένιωσα μια ανακούφιση...

Ολοκληρωμένη κινηματογραφική εμπειρία

Οι Αλεξία Ρόιτερ και Ιωακείμ Μυλωνάς μιλάνε στην «Κ» για το 13ο Διεθνές Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Κύπρου

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«Πάντα υπάρχουν περιθώρια βελτιώσις και πρέπει να στοχεύουμε πάντα σε κάτι καλύτερο και ως διοργανωτές και ως θεσμός. Δεν πρέπει ποτέ να εφησυχάζουμε, πρέπει να εξελισσέσαι και να μην παίρνεις την επιτυχία δεδομένη. Λένε στην «Κ» οι καλλιτεχνικοί διευθυντές του Διεθνούς Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Κύπρου (ΔΦΤΜΜΚ) Αλεξία Ρόντερ και Ιωάννη Μυλωνάς, το οποίο ξεκίνησε το Σάββατο 7 Οκτωβρίου, στον φυσικό του χώρο, στο Θέατρο Ριάλτο στη Λεμεσό και θα διαρκέσει μέχρι τις 13 Οκτωβρίου. Η Αλεξία και ο Ιωάννης, ποιοί υπαρκτοί του φεστιβάλ, λένε πως στο φεστιβάλ υπάρχει θέση για όλους: «Στην εποχή που ζούμε δεν νομίζουμε να υπάρχει κάποιος ο οποίος δεν έχει επαφή με οπτικοακουστικό υλικό. Θα έχει την ευκαιρία να εξερευνήσει έναν ακόμα πιο πλούσιο κόσμο». Και αυτή είναι μόνο μία από τις ευκαιρίες που μπορεί να αρπάξει το κοινό, αφού όπως λένε οι όλοι μπορούν να έχουν μια όμορφη, κοινή και ολοκληρωμένη κινηματογραφική εμπειρία, η οποία δεν είναι ποτέ ψυχρή και απρόσωπη. Για τους δημιουργούς δεν το φεστιβάλ προσφέρει τη δράση «Talents and Short Film Market» του Τορίνο (TSFM), άρα κανείς δεν θα φύγει παραπονεμένος από την αίθουσα του Ριάλτο.

–Ξεκινάει η 13η διοργάνωση του φεστιβάλ...Διαφοροποιείται με κάποιο τρόπο το Διεθνές Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Κύπρου (ΔΦΤΜΜΚ) από τα άλλα σχετικά φεστιβάλ:

—Εξαρτάται... αν η ερώτηση αφορά γενικά κινηματογραφικά φεστιβάλ που γίνονται στην Κύπρο, τότε θα λέγαμε πως το ΔΦΤΜΜΚ είναι το φεστιβάλ που προβάλλει τις περισσότερες ταινίες και έχει αναμφίβολα τη μεγαλύτερη επισκεψιμότητα. Είναι επίσης ένα φεστιβάλ που αγκαλιάζονται τόσο πολύ από τον κόσμο και τους δημιουργούς, διότι όσοι το επισκέπτονται περνούν καλά! Τώρα αν το συγκρίνουμε με αντίστοιχα φεστιβάλ ταινιών μικρού μήκους στο εξωτερικό, τότε σίγουρα υπάρχουν διαφορές, κυρίως λόγω μεγέθους. Αυτό που είναι κοινό σε όλα τα φεστιβάλ του είδους, ειδικά σε Ευρανήκους στην οικογένεια της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας Κινηματο-

«Η εικόνα του φεστιβάλ
ξεκίνησε με τον Άχιμ...
εμείς τώρα φροντίζουμε
κάθε χρόνο να είμαστε
δημιουργικοί και
να εξελίσσουμε αυτό
που δημιουργήσα».

Το φεστιβάλ προσφέρει μια ολοκληρωμένη εμπειρία. Μπορείς να παρακολουθήσεις ταινίες και μετά σε ένα όμορφα διαμορφωμένο χώρο να τις συζητήσεις με ποτό και φαγητό.

γράφου είναι το υψηλό επίπεδο του διαγωνιστικού προγράμματος, το κύρος των μελών των κριτικών επιτροπών που επιλέγεται διαχρονικά, η εξαιρετική διοργάνωση, η φιλοξενία, καθώς και οι πολύ καλές συνθήκες προβολής. Και το ΔΦΤΜΜΚ σίγουρα πληροί όλες αυτές τις προδιαγραφές υποδειγματικά, αφού φιλοξενείται στο υπέροχο θέατρο Ριάλτο και αφού η διοργάνωση είναι πάντα άρτια απ' όλες τις απόψεις. Ένα στοιχείο που το διαφοροποιεί σε σχέση με άλλα φεστιβάλ του εξωτερικού είναι ότι ο προγραμματισμός του φεστιβάλ, δηλαδή η επιλογή και κατ' επέκταση σειρά των ταινιών, γίνεται ως επί το πλείστον με βάση το κοινό και όχι την κριτική επιτροπή. Συνήθως οι ταινίες που αρέσουν μόνο στις κριτικές επιτροπές προβάλλονται σε σχεδόν κενές αίθουσες.

–Τα χρήματα του κράτους είναι συγκεκριμένα... Είναι αρκετός ο προϋπολογισμός του φεστιβάλ; Μπορούν να βρεθούν και άλλοι τρόποι χρηματοδότησης;

—Το φεστιβάλ γίνεται με πολύ μικρό κόστος σε αντίθεση με αυτά που υπάρχουν στον εξωτερικό. Σίγουρα θα ήταν ευχής έργο να υπήρχε τρόπος εξεύρεσης πόρων από άλλες πηγές αλλά δυστυχώς η χώρα δεν δίνει κίνητρα στον ιδιωτικό τομέα να επενδύσει στον πολιτισμό. Ο υφιστάμενος προϋπολογισμός είναι αρκετός μόνο για τη διοργάνωση της φεστιβαλικής εβδομάδας. Αν υπήρχαν περισ-

ΠΑΥΛΟΣ ΒΡΥΟΝΙΔΗΣ

Ένα στοιχείο που διαφοροποιεί το Διεθνές Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Κύπρου σε σχέση με άλλα φεστιβάλ του εξωτερικού είναι ότι ο προγραμματισμός του, δηλαδή η επιλογή και κατ' επέκταση σειρά των ταινιών, γίνεται ως επί το πλείστον με βάση το κοινό και όχι την κριτική επιτροπή, λένε οι καλλιτεχνικοί διευθυντές του Αλεξία Ρότερ και Ιωάννης Μυλωνάς.

σότερα χρήματα θα μπορούσαν να γίνουντα σημαντικές δράσεις και προβολές ταινιών καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου και σε διαφορετικές περιοχές της Κύπρου, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα σε περισσότερο κοινό να γνωρίσει την ταινία μικρού μήκους.

–Υπάρχει «θέση» για τους μη σινεφιλ ή έστω για όσους/ες δεν έχουν εντρυφήσει στα κινηματογραφικά είδη;

—Σίγουρα υπάρχει θέση για όλους. Στην εποχή που ζούμε δεν νομίζουμε να υπάρχει κάποιος ο οποίος δεν έχει επαφή με οπτικοακουστικό υλικό. Θα έχει την ευκαιρία να εξερευνήσει έναν ακόμα πιο πλούσιο κόσμο. Επίσης να πούμε πως το μεγαλύτερο ποσοστό των θεατών και των φανατικών ακολούθων του φρεστίβάλ όλα αυτά τα χρόνια είναι το κοινό της Λεμεσού!

–Ποιες συνεργασίες γίνονται με φορείς/θέσµους της Λεμεσού ώστε το φεστιβάλ να αγκαλιαστεί από την πόλη και τους κατοίκους του;

—Υπάρχει μια συνεργασία με τον Δήμο Λεμεσού, ο οποίος θεσμοθέτησε και το βραβείο καλύτερης ερμηνείας σε Κυπριακή ταινία. Επίσης, το βραβείο για το καλύτερο μουσικό βίντεο απο-

φασιζεται από κριτική επιτροπή αποτελούμενη από φοιτητές του Τμήματος Πολυμέσων του ΤΕΠΑΚ. Το φεστιβάλ μέσα στα 12 χρόνια του έχει κάνει πολλές διαφορετικές δράσεις σε εναλλακτικούς χώρους εντός της πόλης όπως στο Παλιό Ξυδαδίκι, το Παλιό Λιμάνι, τις χαρυτσοπαθούχες στο κανάγιο, ακόμα και εν πλω! Σίγουρα θα ήταν ευπρόσδεκτη οποιαδήποτε επιπρόσθετη βοήθεια και στήριξη του φεστιβάλ από τον Δήμο. Πάντα υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης και πρέπει να στοχεύουμε πάντα σε κά-

τι καλύτερο και ως διοργανωτές και ως θεσμός. Δεν πρέπει ποτέ να εφησυχάζουμε, πρέπει να εξελίσσεσαι και να μην παύρεις την επιτυχία δεδομένη.

—Θα ήθελα να μιλήσουμε λίγο και για την οπτική ταυτότητα του φεστιβάλ, πώς εμπνευστήκατε την αφίσα σας;

—Η εικόνα του φεστιβάλ είναι κάτι πολύ σημαντικό για μας. Κάθε χρόνο είναι ξεχωριστό το εικαστικό που καθοδηγεί και εμπνέει όλη τη διοργάνωση. Μας αρέσει η διαφοροποίηση, ο πειραματισμός.

η δημιουργικότητα. Δεν υπάρχει ποτέ συγκεκριμένη εμπνευσι. Υπάρχει πάντα δημιουργική ελευθερία. Τα φετινά εικόνες της αφίσας την έχει επιμεληθεί η Jeanne Bornet, Head Designer της Zedem Media, η οποία μας παρουσίασε πολλές διαφορετικές ιδέες που μας άρεσαν. Η συγκεκριμένη όμως ήταν αυτό που λέμε «αγάπη με την πρώτη ματιά!». Σε προηγούμενες εκδόσεις του φεστιβάλ το σχεδιαστικό ήταν δημιουργία της επίσης εξαιρετικής Νάσιας Δημητρίου, η οποία έχει και τη γενική επιμέλεια των γραφιστικών του φεστιβάλ. Επίσης, δεν μπορεί να μην αναφερθώ στον άνθρωπο που δημιούργησε την ταυτότητα και το λογότυπο του φεστιβάλ, τον πολύ αγαπημένο και ταλαντούχο συνεργάτη μας Achim Wieland, τον οποίο δυστυχώς χάσαμε φέτος... Η εκδόνα του φεστιβάλ ξεκίνησε με τον Άχιμ... εμείς τώρα φροντίζουμε κάθε χρόνο να είμαστε δημιουργικοί και να εξελίσσουμε αυτό που δημιουργήσε.

—Για δεύτερη χρονιά συνεργασία με το Talents and Short Film Market του Τορίνο (TSFM). Πώς λειτούργησε την πρώτη φορά;

—Η συνεργασία ήταν εξαιρετική. Οι δημιουργίες που έλαβαν μέρος αποκόμισαν σημαντικές εμπειρίες και δύο εξ αυτών έχουν ήδη ολοκληρώσει τις ταινίες τους. Είναι πολύ σημαντική δράση τόσο για τους Κύπριους όσο και για τους δημιουργούς από την ευρύτερη γεωγραφική γειτονία μας.

 Περισσότερα για το πρόγραμμα
του Φεστιβάλ στο:
www.isffc.com.cy / www.rialto.com.cy

«To πιο chill-out festival»

—Το φεστιβάλ έχει φτάσει τα όριά του, ή μπορεί να επεκταθεί περισσότερο;

–Το φεστιβάλ επεκτείνεται και κάθε χρόνο αλλά με σύνθεση και εντός των οικονομικών πλαισίων. Αυτό που ίσως χρειάζεται είναι η επέκταση των δραστηριοτήτων του καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου. Όσο αφορά στην εβδομάδα των προβολών θεωρούμε ότι πρέπει να μείνει ως έχει, δηλαδή ένα φεστιβάλ που όλοι μπορούν να έχουν μια όμορφη, κοινή και ολοκληρωμένη κινηματογραφική εμπειρία, η οποία δεν είναι ποτέ ψυχρή και απρόσωπη.

—Κλείνοντας, με μία κλισέ η ερώτηση... για ποιο λόγο να έρθει κάποιος στο φεστιβάλ;

—Το Φεστιβάλ προσφέρει μια ολοκληρωμένη εμπειρία. Μπορείς να παρακολούθησεις ταινίες και μετά σε ένα όμορφο διαμορφωμένο χώρο να τις συζητήσεις με ποτό και φαγητό. Είναι σημαντικό το ότι το Φεστιβάλ έχει μια χαλαρή ατμόσφαιρα και μπορείς να μιλήσεις με τους δημιουργούς. Όπως πολύ χαρακτηριστικά και εύστοχα είπε ο Άρης Δημοκίδης που επισκέφτηκε το ΔΦΤΜΜΚ πέρυσι: «Είναι το πιο chill-out festival που έχω πάει ποτέ!».

Τη φρετινή εικόνα της αφίσας την έχει επιμεληθεί η Jeanne Bornet, Head Designer της Zedem Media, η οποία μας παρουσίασε πολλές διαφορετικές ιδέες που μας άρεσαν. Η συγκεκριμένη όμως ήταν αυτό που λέμε «αγάπη με την πρώτη ματιά!».».

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

HANOVER STATE MUSEUM

ΑΝΝΟΒΕΡΟ

Πάουλα Μόντερζον-Μπέκερ

Η νέα έκθεση στην Πινακοθήκη του Αννόβερου είναι αφιερωμένη στην πρωτοπόρο ζωγράφο του Μοντερνισμού, Πάουλα Μόντερζον-Μπέκερ (1876-1907). Εκπρόσωπος του εξπρεσιονισμού, η Μόντερζον-Μπέκερ υπήρξε πρωτοπόρος ήδη από το 1900. Η Πινακοθήκη του Αννόβερου κατέχει 38 έργα της, τα περισσότερα πλην του Μουσείου της Βρέμης, γεγονός που πιστοποιεί ότι η Μόντερζον-Μπέκερ έχαιρε μεγάλης εκτίμησης στο Αννόβερο, με συλλέκτες να αγοράζουν έργα της.

ΦΡΑΝΚΦΟΥΡΤΗ

Κέτι Κόλβιτζ

Τα αφιερώματα στις γυναίκες ζωγράφους του 20ού αιώνα, περιπτώσεις ενίοτε υποφωτισμένες, είναι γενικευμένη τάση. Στο Κρατικό Μουσείο της Φρανκφούρτης, η έκθεση το 2024 για την Κέτι Κόλβιτζ (1867-1945) εστιάζεται στη διαδρομή αυτής της εξέχουσας περίπτωσης. Καλλιτέχνις «δύσκολη», με πολιτικό υπόστρωμα, είναι γνωστή για τα σχέδια, τη ζωγραφική και τα γλυπτά της σε περίοδο ταραγμένη για τη Γερμανία. Το μουσείο Κέτι Κόλβιτζ βρίσκεται στην Κολωνία και η έκθεση γίνεται σε συνεργασία.

FRANKFURT STÄDEL MUSEUM

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Χένρι Τέιλορ

Για 30 χρόνια και πλέον, ο 65χρονος καλλιτέχνης από το Λος Άντζελες Χένρι Τέιλορ ζωγραφίζει τα πορτρέτα συγγενών, φίλων και αγνώστων, με πρόθεση να βγάλει μια μισοφωτισμένη πλευρά τους. Η έκθεση των έργων του στο μουσείο Whitney της Νέας Υόρκης είναι μια αναγνώριση της διαδρομής του. Με τίτλο «B-Side», η έκθεση παραπέμπει στους δίσκους βινυλίου, που στην πίσω πλευρά είχαν μια όχι και τόσο γνωστή επιτυχία. Η άλλη όψη των ανθρώπων σε στιγμές μακριά από τους προβολείς...

WHITNEY MUSEUM

ΜΟΝΑΧΟ

Βιβλιοθήκες

Η Κρατική Βιβλιοθήκη της Βαυαρίας στο Μόναχο παρουσιάζει έκθεση αφιερωμένη στο έργο του Ελβετού αρχιτέκτονα Μαξ Ντούντλερ (γενν. 1949), που ειδικεύεται στη δημιουργία βιβλιοθηκών. Με προπλάσματα, σχέδια διαγωνισμών και φωτογραφίες, η έκθεση αναδεικνύει το σύνολο του έργου του με προβολή εξαιρετικών βιβλιοθηκών, όπως αυτή του Κέντρου Γιάκομπ και Βίλχελμ Γκριμ στο Πανεπιστήμιο Χούμπολτ του Βερολίνου (φωτογραφία) ή η Βιβλιοθήκη του Αουγκσμπουργκ, που τελεί υπό κατασκευήν.

STEFAN MUELLER

ΜΑΛΑΓΑ

Η επιρροή του Πικάσο

Το 2023 είναι Έτος Πικάσο (50 χρόνια από τον θάνατό του) με πλήθος εκθέσεων σε μουσεία του κόσμου. Το μουσείο Πικάσο στη Μάλαγα κλείνει τη χρονιά με μια ιδιαίτερη έκθεση με τίτλο «Η πηγή του Πικάσο». Θέμα της είναι η επίδραση του Πικάσο σε γενιές κορυφαίων καλλιτεχνών του 20ού αιώνα. Ανάμεσά τους έργα του Φράνσις Μπέικον, του Γκέοργκ Μπάτζελιτς, του Βίλεμ ντε Κούνινγκ, της Εβα Γιούσκεβιτς, του Σάι Τουόμπλι κ.ά. Στη φωτογραφία, έργο του Μπράιαν Κάλβιν (1969).

MUSEO PICASSO MALAGA

MUSEE D'ORSAY

Αυτοπροσωπογραφία
του Γάλλου ζωγράφου
Λουί Ζανμό (1814-1892).

«Το ποίημα της ψυχής», ταξίδι αισθήσεων στο μουσείο Ορσέ

Μία από τις εκθέσεις που αποκλίνουν από το προβλέψιμο είναι η έκθεση στο μουσείο Ορσέ, στο Παρίσι, με θέμα την τέχνη ενός φημισμένου τέκνου της καλλιτεχνικής σκηνής της Λυών του 19ου αιώνα. Τα ζωγραφικά έργα του Λουί Ζανμό (1814-1892) μοιάζουν με πύλες σε ένα σύμπαν πνευματικό, αιθέριο και απολύτως ρομαντικό, σαν μια αλληγορία της ψυχής και του χρόνου. Αλλωστε, η ίδια η έκθεση, που στην ουσία προτείνει στο σύγχρονο, διενθές κοινό μια εκδοχή του γαλλικού 19ου αιώνα (ως μέρος μιας παγκόσμιας γλώσσας), προχωράει σε μια τολμηρή συμπύεση ζωγραφικής και ποίησης, μια συμπίεση που την προτείνει ως όλον. Ο Ζανμό ήταν και ποιητής. Ήταν υπό μια έννοια ένας ολιστικός καλλιτέχνης του πνευματικού ρομαντισμού και μέσα από τη δική του ενόραση του κόσμου επιχειρούσε να απευθυνθεί στο κοινό με ερωτήματα τελεολογικά, κοσμολογικά και οντολογικά. Υπήρξε ένας υπαρκτός της 19ου αιώνα.

Ο Ζανμό είχε το χάρισμα μιας λεπτής και οικουμενικής αισθητικής γλώσσας. Οι συνθέσεις του στην ενόπτη «Το ποίημα της ψυχής», που αποτελεί τον κορμό της έκθεσης, απλώνονται σαν μια ζωφόρος συμπληρωμένη με συνέ-

τα. Θα ήταν ένα πλήρες έργο στο μυαλό του, ένα έργο που διερευνά και υποκύπτει μόνο στη δύναμη του μυστηρίου. Ήταν θρησκευόμενος ή αγνωστικιστής; Τα μεγάλα ερωτήματα της αστικής κοινωνίας του 19ου αιώνα που συνταρασσόταν από τα άλματα της επιστήμης και της τεχνικής είχαν αποδοθεί από πολλούς καλλιτέχνες ως θέματα βαθιά πνευματικά. «Το ποίημα της ψυχής», που άρχισε να το δουλεύει στη Ρώμη το 1835 και το ολοκλήρωσε το 1881, είναι μια σύλληψη ισοδύναμα εικαστική και ποιητική. Σε 34 κεφάλαια, ο Ζανμό αφηγείται την πορεία της ψυχής πάνω στη Γη. Για την εποχή του, ήταν μια δυνατή και αλληγορική υπόμνηση για το φθαρτό του ανθρώπου, αλλά και μια επίκληση στην αθανασία του πνεύματος. Ο Ζανμό ήταν ένας καλλιτέχνης που ζούσε απολύτως συνδεδεμένος με τα μεγάλα υπαρξιακά ζητήματα που ενώνουν όλους τους ανθρώπους ανεξαρτήτως οικονομικού, κοινωνικού και μορφωτικού επιπέδου. Η τέχνη του είναι και μια αντίδραση στον τεχνοκρατισμό και στον φιλισταϊσμό, ως γαλλική απάντηση στους Βρετανούς προραφαλίτες, που και εκείνοι αντιδρούσαν στην επικράτηση της τεχνικής προόδου και της αποθέωσης του πραγματισμού.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Το τελευταίο άλμπουμ του Emerson String Quartet

Ο κύριος Γκρι μου θυμίζει τη συνομιλία που είχα πριν από ενάμιση χρόνο (μέσω Zoom) με έναν από τους προσωπικούς μου ήρωες: τον βιολονίστα Γιουτζίν Ντράκερ, ιδρυτικό μέλος του εκπληκτικού κουαρτέτου εγχόρδων Εμερσον (Emerson String Quartet).

Ήταν λίγο πριν από τη συναυλία του Εμερσον στο Μέγαρο Μουσικής, μέρος της τελευταίας περιόδου του συνόλου, το οποίο, όπως μου έλεγε ο Ντράκερ, είχε έρθει η ώρα να κλείσει ένας κύκλος σχεδόν μισού αιώνα (ξεκίνησαν το 1976).

Αυτές τις ημέρες, ο κύριος Γκρι μου έφερε ένα δώρο: το τελευταίο cd που ηχογράφησε το Κουαρτέτο Εμερσον, για λογαριασμό της εταιρείας Alpha-Classics.

Για δισκογραφικό κύκνειο άσμα, ο τίτλος μοιάζει παράταιρος: Infinite Voyage - Ατελείωτο ταξίδι. Και όμως, αυτό είναι. Αφε-

Το έργο γράφτηκε όταν ο Σένμπεργκ είδε τη γυναίκα του να τον εγκαταλείπει για άλλον άνδρα.

νός, επειδή οι μουσικοί του συνόλου δεν σταματούν εδώ τις αναζητήσεις τους, αφετέρου, επειδή οι ήχοι του Εμερσον θα συνεχίσουν να ταξιδεύουν (μέσω της Deutsche Grammophon). Αλλά είναι και κάτι ακόμα: το «ατελείωτο ταξίδι» που συνδέουν τις μουσικές του άλμπουμ: ο πόθος για εξερεύνηση, η αγωνία για την πληρότητα που ακραγίζουμε ενίοτε αλλά ποτέ δεν γίνεται δική μας. Ο κύριος Γκρι ξεχωρίζει τον κύκλο τραγουδιών «Μελαγχολία» (Έργο 13) του Πάουλ Χίντεμπερτ (1895-1963) και ειδικά το

Το «Infinite Voyage» (εταιρεία: Alpha-Classics) είναι το τελευταίο άλμπουμ του διάσημου νεοϋρκέζικου μουσικού συνόλου The Emerson String Quartet.

δεύτερο άσμα. Εδώ, το Εμερσον συμπράττει με την απίθανη υψίφωνο Μπάρμπαρα Χάνιγκαν, η οποία, παρενθετικά στον δίσκο, ερμηνεύει και το «Ακατάπαυστο τραγούδι» (Chanson perpetuelle, Op. 37) του Γάλλου Ερνέστ Σοσόν (1855-1899), με τον Μπερτράν Σαμαγιού στο πάνο. Οι κορυφές του άλμπουμ, όμως, είναι το Κουαρτέτο Εγχόρδων Έργο 3 του Άλμπαν Μπεργκ (1885-1935) και, πάνω απ' όλα, το Κουαρτέτο Εγχόρδων Υπ' αριθμ. 2, σε φα δίεση ελάσσονα, Έργο 10 του Αρνολντ Σένμπεργκ (1874-1951). Είναι ένα καινοτόμο έργο (και) για υψίφωνο: η Χάνιγκαν τραγουδά υποβλητικά τους στίχους του Στεφάν Γκεόργκε (1868-1933): «Νιώθω τον αέρα από έναν άλλο πλανήτη»...

Το έργο ώθησε τον Καντίνσκι να γράψει στον Σένμπεργκ, το 1911, ότι στη μουσική του βρήκε

αυτό που ποθούσε να εκφράσει ο ίδιος μέσω της ζωγραφικής.

Όπως όμως γράφει ο Νικόλας Ντέρνι στο βιβλιονίκι που συνοδεύει το άλμπουμ, ο Σένμπεργκ με άλλον ζωγράφο συνδέθηκε: τον Ρίχαρντ Γκερσλ (1883-1908). Ο τελευταίος διδάξε ζωγραφική στον μεγάλο συνθέτη, κυρίως όμως συνήψε παθιασμένη ερωτική σχέση με τη γυναίκα του, Ματθίλδη: θα εγκαταλείψει τον άντρα της, αλλά λίγες μόλις ημέρες μετά θα επιστρέψει ξανά σε αυτόν. Το Κουαρτέτο δουλεύτηκε αυτό το χρονικό διάστημα και εμπεριέχει την τρικυμία στην καρδιά του Σένμπεργκ. Κι ωστόσο, το έργο (που σφυρήλατη άγρια στην προεπιμέρα) κλείνει με ένα άνοιγμα σε ένα νέο κόσμο, τον «άερα ενός άλλου πλανήτη».

Οχι όμως και για τον ζωγράφο Γκερσλ, ο οποίος αυτοκτονεί λίγο αργότερα...

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της ΣΙΣΣΥΣ ΑΛΩΝΙΣΤΙΩΤΟΥ

Πονάνε οι μπουνιές στα social media;

Η φράση «ακολουθεί αντιδημοφι- λές ποστ» χρησιμοποιείται στα κοινωνικά δίκτυα όταν ο γράφων νομίζει ότι έτσι είτε θα μειώσει την μάνιν των διαφωνούντων, κερδίζοντας ταυτοχρόνως την εκτίμηση των συμφωνούντων, είτε θα εισπράξει γενικώς την εκτίμηση που αναλογεί σε όσους τολμούν να διαφωνήσουν, ορθώ- νοντας το ανάστημά τους απέναντι στην προσωρινά επικρα- τούσα δημοφιλία μιας άποψης μέσα στον ορμηγιάδο των από- ψεων που διατυπώνονται. Το πα- ρόν επιθυμεί –και θα δούμε αν το καταφέρει– να απευθυνθεί στην οργή του κοινού απέναντι στους δημοσιογράφους που, ξεπερνώ- ντας εκείνο το αλήστου μνήμης «αλήτες ρουφιάνοι», εκφράζεται με χαρακτηρισμούς που περιλαμ- βάνουν όσια και ιερά (ο καλύτε- ρος έχει σκοτώσει τη μάνα του – παρεμπιπτόντως είναι κλεμμέ- νο ρηθέν από... δημοσιογράφο), σοβαρότατες κατηγορίες (πλη- ρωμένοι δολοφόνοι), σεξιστικές προσβολές (γιατί δεν τη στέλνε- τε να πλύνει κάνα πιάτο) και δι- απιστώσεις από θέση ανωτερό- τητας (δεν αντέχεται πια τόση αμορφωσιά). Όλα τα παραπάνω γραμμένα με αφορμή, και μερι- κώς αιτία, τις πρόσφατες πυρκα- γιές και πλημμύρες.

Σε αυτό το σημείο, προβλημα- τίζομαι εάν πρέπει να ενισχύω την αντιδημοφιλία του παρόντος κειμένου χρησιμοποιώντας τον δεύτερο και τρίτο πληθυντικό αριθμό της ειδικούς γενίκευ- σης. Αυτούς που απευθύνονται σε ομάδες με συγκεκριμένα σε άλλο τόσο συγκεκριμένα χαρα- κτηριστικά και ιδιότητες, χωρίς να αναγνωρίζουν ατομική υπό- σταση και άρα αναλογικά ή απο- κλειστική ευθύνη, αυτούς που εξορίζουν τη συμπεριληπτικό- τητα και τη συνευθύνη που εκ- προσωπεί ο πρώτος πληθυντι- κός. Ν’ απευθυνθώ έτσι σ’ εσάς, τους χρήστες των social media – και να, ήδη η πρόταση ανη- κεί σκληρότητα και ανεπαισθή- τως αγένεια σαν τις «μπουνιές» που μοιράζετε με άνεση από το πληκτρολόγιο.

Πράγματι, όπως έγραψε ο Αν- δρέας Δρυμιώτης («Καθημερινή», 24/09) «στα τηλεοπτικά ρεπορτάζ η κάλυψη ήταν απαράδεκτη. Κά- θε εικόνα έπρεπε να έχει χρονο-

Η οργή του κοινού απέναντι στους δημοσιογράφους, ξεπερνώντας το «αλήτες, ρουφιάνοι», εκφράζεται στα social media με χαρακτηρισμούς που αφορούν όσια και ιερά, σεξιστικές προσβολές και σοβαρότατες κατηγορίες.

«Φτάνει, δημοσιογράφοι! Γκώσαμε!», έγραφε κάποιος. Φυσικά γκώσατε. Αλλά δεν σας περνάει από τον νου να κοιτάξετε λίγο τη δική σας βουλμία.

σημανση (ημέρα και ώρα) και το ακριβές στίγμα (από το Google Maps), ώστε ο τπλεθεατής να έχει σαφή αντίληψη για τι και πού εί- ναι αυτό που βλέπει. Οι περιγρα- φές διαγωνίζονται στη δραμα- τοποίηση και στην υπερβολή». Αλλά ξέρετε, επίσης πράγματι, οι δημοσιογράφοι προέρχονται από τα σπλάχνα σας, από αυτών την ίδια κοινωνία. Από την ίδια παιδεία, τα ίδια σχολεία, τα ίδια πανεπιστήμια. Δεν τους πέταξε κάποιο ούφο στην «ωραιότερη χώρα του κόσμου» για να σας συγχύζουν. Πόσοι από εσάς μπή- καν στον μηδαμινό κόπο να ελέγ- ζουν χρονοσήμανση και ακριβές στίγμα έστω σε ένα ρεπορτάζ πριν πιάσουν το πληκτρολόγιο για να διαμαρτυρηθούν για κά- τι συγκεκριμένο τουλάχιστον; Αντιμετωπίζοντας την κάκιστη

δημοσιογραφία, όπου αποτυπώ- νονται αντιφατικότητα, αυθαίρε- σία συμπερασμάτων, καφενειακή και υποτιμητική προς το κοινό δημοσιογραφική στάση, πότε – πριν αρχίσετε να εκτοξεύετε κα- τηγορίες στον αέρα και με τον αέρα του πληκτρολογίου– μπή- κατε στον κόπο να απευθυνθεί- τε στην εφημερίδα, στο κανάλι, στον ιστότοπο για να δηλώσετε, ως άτομο και με επιχειρήματα, διαφωνία ως προς την ποιότητα συγκεκριμένου δημοσιογραφι- κού έργου που έχει πάντοτε υπο- γραφίσει με ονοματεπώνυμο; Διό- τι δεν υπογράφουμε συλλογικά: «ρεπορτάζ από τη Θεσσαλία» κι από κάτω «οι δημοσιογράφοι». Εκτός από ψυχρή έχουμε και ονό- ματα, αλλά και ευθύνη, που αν δεν την υπηρετούμε όπως πρέ- πει, τότε έρχεται η ώρα της δικής σας ευθύνης να την υποδείξετε και να ζητήσετε τα ρέστα, αφού βεβαίως σκεφτείτε τι συνιστά για εσάς σοβαρή ή, έστω, αποδεκτή ενημέρωση.

«Φτάνει, δημοσιογράφοι! Γκώ-σαμε!», έγραφε κάποιος. Φυσικά γκώσατε. Αλλά δεν σας περνάει από τον νου να κοιτάξετε λίγο τη δική σας βουλμία για ειδήσεις που είναι αδύνατον να καλυφθεί παρά μόνον μ’ αυτά που σας έκα-

ναν να... γκώσετε; Να αναρωτη- θείτε από πού προκύπτει και να προχωρήσετε στην αναζήτηση μιας σχετικής διαίτας;

Και τελικά, δεν έχετε υπόψη ούτε ένα δημοσιογράφο του οποί- ου εκτιμάτε γραπτά και απόψεις; Πώς τον συμπεριλαμβάνετε στην κτηνώνη γενίκευση των social media σχολίων περί «αγραμμά- των, πληρωμένων δολοφόνων, επικίνδυνων» χωρίς να νιώθετε στοιχειωδώς άσχημα με μια τόσο προσβλητική και τραυματική για το Δίκαιο άποψη; Πιστεύετε ότι, αναγνώστες, θεατές, ακροατές, είστε άμοιροι ευθυνών για ό,τι διαβάσετε, ακούτε και βλέπετε; Είστε μωρά παιδιά που τα ταΐζουν με το ζόρι και δεν έχουν δύναμη και μέσα να αντιδράσουν;

Ο νέος τόπος συνάντησης δη- μοσιογράφων και πολιτών που εγκαινιάστηκε από τα κοινωνι- κά δίκτυα, δημιουργώντας και για τους δύο προφανείς δυσκο- λίες να καταλάβουν το εύρος και το βάθος του ρόλου και άρα το αποτέλεσμα των παρεμβάσεων, δεν είναι πια νέος. Όλοι όσοι γρά- φετε στα κοινωνικά δίκτυα είστε με την κυριολεκτική έννοια του όρου «δημοσιογράφοι». Δεν γίνε- ται να κρατάτε άλλο τη θέση του ανόπτου καταναλωτή, ανεύθυνου παιδιού, αιώνιου κατηγόρου των ΜΜΕ, γιατί κι εμείς... γκώσαμε. Είστε μέρος του προβλήματος πλέον, όχι θύματα.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι μπορείτε να περάσετε άλλα τό- σα χρόνια οργισμένοι, κάνοντας διαπιστώσεις με τις οποίες πιθα- νόν λίγοι θα διαφωνήσουν. Αλλά δεν βαρεθήκατε; Δεν θέλετε να κάνετε κάτι γι’ αυτό που –τουλά- χιστον φαίνεται να– σας ενοχλεί τόσο πολύ;

Φαντάζομαι κάποιοι δυσανα- σκετούν, γιατί δεν αναγνωρίζουν τον εαυτό τους στα παραπάνω. Τι να κάνουμε, αυτά έχουν οι γε- νικεύσεις.

Και αν σκεφτείτε ότι το κείμε- νο αυτό ενέχει σπέρματα των δι- απιστώσεων της εισαγωγής, δεν θα σας διαψεύσω. Ενέχει, όμως, και μια βαθιά θλίψη, ειλικρινή επιθυμία να εκμαιεύσει περισ- σότερες στιγμές ηθικής διαύγει- ας από όλους μας. Όσο για τον δεύτερο πληθυντικό, πρέπει να πω ότι με δυσκόλεψε. Πολύ. Ξέ- ρω πόσο εξοργίζει και πληγώνει.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΘΙΑ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΘΕΟΦΙΛΟΥ

Η Ανθια Χριστοδούλου Θεοφίλου κατάγεται από τη Λεμεσό της Κύ- πρου, στην οποία και διαμένει μα- ζί με την οικογένειά της. Εργάζεται ως ψυχολόγος - ψυχοθεραπεύτρια στο Κέντρο Προσωπικής Ανάπτυξης και Αυτογνωσίας «Για την Ιθάκη», το οποίο και διευθύνει. Το 2014, κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Γα- βριλίδης η πρώτη της συλλογή δι- νηγημάτων με τίτλο «Δάσος λύκων» ενώ συμμετείχε και σε συλλογικές εκδόσεις δινηγημάτων. Το βιβλίο «Στην Άλλη πλευρά του κρεβατιού» (εκδόσεις Βακχικών) είναι το πρώ- το της μυθιστόρημα.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
Στο κομοδίνο δίπλα στο προσκέ- φαλό μου ζει και βασιλεύει ένα «μικρό βιβλιοπωλείο». Κάποτε αρ- κεί μια κίνηση, η στοίβα καταρρέ- ει και στο κεφάλι μου προσγειώ- νονται βιβλία διαφόρων ειδών, «Η μεταμόρφωση» και «Η βραδυπται», που έχω διαβάσει αλλά απολαμβά- νω να φυλλομετρώ, και βιβλία που τώρα διαβάζω, «The art of writing fiction», «Meditations», «The body keeps the score».

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοι- χείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Βραδυπται είναι ο ρυθμός της από- λυσης και της μνήμης, ενώ ταχύ- τητα ο ρυθμός της μη ικανοποίη- σης και της λήθης. Παρότι διδάσκω στους θεραπευόμενούς μου την αζία του «εδώ και τώρα» και τη σπ-

μασία της ενσυνειδητότητας, ο Κού- ντερα το διατυπώνει με τρόπο φρέ- σκο και μου ακούγεται καινούργια αυτή η άποψη.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρό- σφατα για πρώτη φορά;
«Η Δίκη» του Κάφκα.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνω- στική συνθήκη.
Όταν αισθάνομαι έτοιμη να βυθιστώ στον κόσμο ενός βιβλίου.

Υπάρχουν βιβλία για τα οποία να νιώθετε ενοχές που σας άρεσαν;
Κανένα απολύτως!

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί πε- ρισσότερο σε ένα βιβλίο;
Ο αυθεντικός τρόπος με τον οποίο με αγγίζει, με προβληματίζει και μου ανακινεί συναισθήματα.

Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε;
«Πέδρο Πάραμο» του Χουάν Ρούλφο.

Ποια είναι η τριαντάχρονη πρω- ίδα σας;
Η Αλεξάνδρα, μια συνεσταλμένη και ανασφαλής νέα γυναίκα, που με- τακομίζει για πρώτη φορά μακριά από τους υπερπροστατευτικούς και ελεγκτικούς γονείς της. Επιθυμεί να γνωρίσει τον απόλυτο έρωτα, να αγαπήσει και να αγαπηθεί με την άνευ όρων αγάπη, κατακτώντας την ανεξαρτησία της και ξεπερνώντας τις κοινωνικές προκαταλήψεις.

Πώς θα χαρακτηρίζατε από πλευράς περιεχομένου το μυθιστόρημά σας;
Πρόκειται για ένα ψυχολογικό θρί- λερ, μια περίεργη ερωτική περιπέ- τεια, που θέτει παράλληλα ευαίσθη- τα κοινωνικά ζητήματα μέσα από αντισυμβατικούς χαρακτήρες. Πραγ- ματεύεται θέματα όπως η ναρκισσι- στική γονική αγάπη, η υπερπροστα- σία, το παιδικό τραύμα, τα ψέματα που λέμε στα παιδιά για τον θάνα- το, τον σεξισμό, τον καταναλωτι- σμό, τον έρωτα ως μια κοινωνι- κώς αποδεκτή μορφή ψυχικής ασθένειας και τις δυσκολίες που προκύπτουν στη συ- ντροφική σχέση.

Εμπειρία: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

ΨΗΦΙΑΚΗ BIBΛΙΟΘΗΚΗ

από τη Read LIBRARY

ΕΡΜΑΝ ΕΣΣΕ (1877-1962)
Πάντα ήμουν γεμάτος ερωτήσεις – 100 αποφθέγματα
Μετάφραση: Γιάννης Φαρσάρης
Εκδ. Ανοικτής Βιβλιοθήκης, **σελ.** 109
Άδεια διανομής: Creative Commons BY-NC-SA

«Η σοφία δεν είναι παρά μια προετοιμασία της ψυχής, μια ικανότητα, μια μουσική τέχνη σκέψης, αίσθησης και αναπνοής σκέψης» ενόπτης σε κάθε στιγμή της ζωής».

Το ηλεκτρονικό βιβλίο «Πάντα ήμουν γεμάτος ερωτήσεις» είναι μια συλλογή αποφθεγμάτων του γερμανού λογοτέχνη Έρμαν Έσσε που επέλεξε, μετάφρασε στα ελληνικά και επιμελήθηκε ο Γιάννης Φαρσάρης. Ο Έρμαν Έσσε ήταν Γερμανός λογοτέχνης. Γεννήθηκε στο Καλβ της Βυρτεμβέργης στη Γερμανία το 1877, σε αυστηρό προτεσταντικό περιβάλλον. Ο πατέρας του ήταν ιεραπόστολος, ενώ ο παππούς του γνωστός ινδολόγος και ιεραπόστολος. Ξεκίνησε να εργάζεται ως βι- βλιοπώλης και, παράλληλα, συνέγραφε. Έγινε γρήγορα γνωστός με τα ποιήματα και τα μυθιστορήματά του. Το 1904 δημοσίευσε το πρώτο του μυθιστόρημα, Πίτερ Κάμενταντ. Το 1946 τιμήθηκε με το βραβείο Γκαίτε και το Βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας και το 1955 με το βραβείο Ειρήνης του Γερμανικού Συνδέσμου Εμπορίας Βιβλίων. Απεβίωσε στις 9 Αυγούστου του 1962. Κεντρικό θέμα του έργου του είναι η υπαρξια- κή θρησκευτική προβληματική του ανθρώπου. Στα έργα του (Ντέμια, Σιντάρτα, Ο λύκος της στέππας, κ.α.) συναντώνται συχνά μοτίβα του γερμανικού ρομαντισμού, θέματα από την ινδική και κινεζική φιλοσο- φία και ψυχαναλυτικές θεωρίες.

Το ηλεκτρονικό βιβλίο διατίθεται και από την εφαρμογή Read Library. Επισκεφθείτε τον ιστότοπο <https://www.read-library.com> για πληροφορίες και περισσότερα βιβλία.

 Ανδρονίκη Λασιθιωτάκη lasithiotakisa@sppmedia.com

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Λυγμοί οργής

ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΙΚΟΛΟΥΔΗΣ
Αδειος τόπος
εκδ. Πατάκη, **σελ.** 160

Ενας τόπος άγριος και οδυνη- ρός, κάπου στην ενδοχώρα της Κρήτης, συντρίβει τον αφηνγητή του μυθιστορήματος του Γιάν- νη Νικολούδη (Ηράκλειο, 1987). Εξίσου ασφυκτική πίεση ασκού- σε στον ήρωα ο τόπος και στο προηγούμενο βιβλίο του, τη συ- νταρακτική νουβέλα «Από χώ- μα και κόκαλα» (2021). Τώρα η ιστορία αρχίζει με την αποφυλά- κιση του ήρωα από τις φυλακές της Αλικαρνασσού, αποκαλύ- πτοντας από την πρώτη σελίδα τη σύντομη επιστροφή του σε αυτές, έπειτα από τη διάπραξη ενός αποτρόπαιου εγκλήματος. Μέσα από την αλληλοδιαδοχή μαρτυριών για τον δράστη και το έγκλημά του, αλλά και από πρωτοπρόσωπες εκμυστηρεύ- σεις εις εαυτόν του αφηνγητή, προβάλλει το ψυχογράφημα ενός ανθρώπου τσακισμένου, καθημαγμένου από το σκοτάδι μέσα του.

Η σκηνογραφία ανακαλεί τον ζόφο του προηγούμενου βιβλί- ου. Ο ήρωας πολιορκείται από ένα εφιαλτικό, σχεδόν φονικό περιβάλλον. Παντού βρωμιά, σα-

πίλα και απόπνοια τάφου. Την αγριότητα του τοπίου τη μετα- βολίζει σε άφωνα ουρλιαχτά που τον τραντάζουν από μέσα, κάνο- ντάς τον θρύψαλα. Ο τόπος εί- ναι η ψυχική του συνθήκη. Με- τά τη φυλακή βρίσκει δουλειά εργάτη σε μια ακανθί μάντρα σαν στρατόπεδο, σπαρμένη με πα- ράγκες και θερο- κόκηπια. Η εξα- θλίωση, η βία και οι διαρκείς ταπει- νώσεις επιδεινώ- νουν την απο- κρουστικότητα του τόπου. Όταν τον βρίσκει το κακό, διαπιστώ- νει πως δεν έχει την αντοχή ούτε να το αποκρού- σει ούτε να του αντισταθεί. Όλο του το σώμα γίνεται πόνος· «ο πόνος ήταν η ραφή που με κρα- τούσε σε ένα πράγμα και όχι σε κομμάτια». Μεσ στη μαύρη νύ- χτα, «σαν κάτι να μάζευε, όλο να μάζευε, σαν κάτι να μάζευε και να πλνσίαζε στο αμν».

Όταν παύουν οι φωνές των αυτοπτών μαρτύρων και του ήρωα, ακούγεται η ανάσα της

γης, ο κοϊκός συριγμός της, κα- θώς αναδύεται μέσα σε έναν άσχημο, βαλτώδη ύπνο. Εδώ ο Νικολούδης αριστεύει με τη λυ- ρική ποιότητα της γραφής του. Η γη ονειρεύεται, αλλά τα όνειρά της δεν καρποφορούν, τη διαρ- ρέουν και εξατμίζονται, γυρεύο- ντας «μια διαφυ- γή από ετούτο τον πηλαδόρο σαν ματωμένο συ- κώτι τόπο». Στα σωθικά της ακο- λογεί το χώμα. «Βούισμα του κά- τω κόσμου». Μεσ στο σκοτάδι η γη ανασαίνει με πνι- κτούς ψιθύρους και αυτοί «οι ψι- θυροί δεν είναι τίποτα άλλο πα- ρα οι τριγμοί του πνεύμανα της

γης καθώς κρατάει την ανάσα της» και αυτή η ανάσα που «πάλ- λεται στο στήθος της γης άλλο δεν προσπαθεί να κάνει παρά να αναδύσει τον στεκάμενο βάλτο των ονείρων». Όταν ανατέλλει, το φως στραγγίζει στο χώμα και τα όνειρα σπάνε σε σκιές, «όλα όσα η γη εδώ δεν θυμάται ότι ονειρεύεται».

Ο Κασσελάκης λογοτεχνικός ήρωας;

Εξι συγγραφείς επιχειρούν να εμπνευστούν από τον νέο αρχηγό του ΣΥΡΙΖΑ και το «ρεσάλτο» του στο πολιτικό σύστημα

Του **ΝΙΚΟΛΑ ΖΩΗ**

Είτε με την Αριστερά ταυτίζεται κανείς, είτε με τη Δεξιά, είτε με το κέντρο, ένα πράγμα βρίσκει μάλλον προφανές: η πρόσφατη ιστορία του Στέφανου Κασσελάκη, του νέου αρχηγού της αξιωματικής αντιπολίτευσης, είναι σε πολλές πτυχές της μοναδική και αναπάντεχη, όχι

μόνο για τα ελληνικά δεδομένα. Χωρίς να τον γνωρίζουν παρά μόνο ελάχιστοι στην Ελλάδα, ο 35χρονος επιχειρηματίας ήρθε εξ Αμερικής, ανακοίνωσε την υποψηφιότητά του για την ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ λίγο πριν από τη σχετική εκλογική διαδικασία του κόμματος και τελικά, για μια σειρά από λόγους, την κέρδισε με

ποσοστό διόλου ευκαταφρόνητο. Εκτοτε, ανάμεσα στις τόσες συζητήσεις για τον Στέφανο Κασσελάκη, υπάρχει και μία ακόμα, που γίνεται συνήθως από θεράποντες της τέχνης της αφήγησης και του γραπτού λόγου και καταλήγει ενίοτε στο ίδιο συμπέρασμα: δύσκολα ένας σεναριογράφος ή ένας συγγραφέας θα μπορούσε να εξιστορή-

σει όσα έχουν συμβεί το τελευταίο διάστημα με τρόπο αληθοφανή. Αν ισχύει κάτι τέτοιο, και αν η λογοτεχνία είναι και ένας τρόπος διαχείρισης και ταξινόμησης της πραγματικότητας, τότε τίθεται και το εξής, έστω υποθετικό, ερώτημα: ποιο λογοτεχνικό είδος, ποια μυθοπλαστική φόρμα θα χρειαζόταν να επιστρατεύσει ένας συγγραφέας

για να αφηγηθεί, ξεκάθαρα ή υπαινικτικά, την ιστορία του Στέφανου Κασσελάκη; Το ερώτημα γίνεται ίσως πιο σύνθετο με δεδομένη την έντονη δημόσια παρουσία του νέου πολιτικού αρχηγού. Όχι, δεν έλειπε από την Ελλάδα το επικοινωνιακό κομμάτι της πολιτικής. Πλέον όμως, ο νέος αρχηγός του ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ βρί-

σκεται σχεδόν κάθε μέρα στην επικαιρότητα, δικαίως ή αδικώς, για λόγους όχι πάντοτε πολιτικούς. Τροφοδοτεί άραγε έτσι τη συγγραφική φαντασία; Την περιορίζει; Θα ενέπνεε ένα μυθιστόρημα ή ένα διήγημα και αν ναι, σε ποιο στυλ; Πολιτικό θρίλερ, επιστημονική φαντασία, κωμωδία ή κάτι άλλο; Εξι συγγραφείς απαντούν.

Βασιλική Πέτσα Αδυνατώ να επεξεργαστώ τη φιλοδοξία

Συνυπολογίζοντας τις προκλήσεις, αλλά και τους κινδύνους, που συνεπάγεται η μυθοπλαστική αναπαράσταση υπαρκτών, και μάλιστα ζώντων, δημόσιων προσώπων, τη σχετική έλλειψη ελληνικών έργων, επικεντρωμένων σε πολιτικούς, που θα μπορούσαν να αποτελούν ένα λογοτεχνικό προηγούμενο, αλλά και τη συνήθη, πλέον, πρακτική της λογοτεχνίας να επεμβαίνει κατόπιν εορτής, αναστοχαστικά, στα δημόσια πράγματα, προκειμένου να μην κατηγορηθεί ως θερμάιμη ή αποκάλυπτα μεροληπτική, είναι λογικό να εμφανίζεται κανείς μάλλον διστακτικός, αν όχι αμήχανος, απέναντι σ' ένα τέτοιο ερώτημα. Εξάλλου, εγείρονται και ζητήματα τεχνικής: νέα φαινόμενα απαιτούν έναν νέο τρόπο έκφρασης και αυτό, τι το νέο κομίζει ο νεοεκλεγείς πρόεδρος, μένει να φανεί. Λένε ότι η λογοτεχνία δεν είναι παρά μια διαδικασία επανεγγραφής, πάνω στο σώμα της πραγματικότητας ή άλλων κειμένων· as περιμένουμε, εννοώ, πρώτα το δικό του δείγμα γραφής.

Προσωπικά, πάντως, αντιμετωπίζω μια επιπλέον δυσκολία: Αδυνατώ, νομίζω, να επεξεργαστώ τη φιλοδοξία. Μου είναι ως έννοια, ως επιδίωξη και στάση ζωής, ακόμη και ως βίωμα, ξένη. Ιδίως τη στιγμή της εκπλήρωσής της. Είναι συμπαγής, δεν έχει, φαινομενικά τουλάχιστον, καμιά ρωγμή, άρα και κανένα (λογοτεχνικό) ενδιαφέρον.

Αμάντα Μιχαλοπούλου Ο «κύριος Κ» και το «Κιβώτιο»

Η περίπτωση Κασσελάκη δεν θα με ενέπνεε ως λογοτεχνία. Έχωμε εκπροσώπους του κοινωνικού ρεαλισμού και του μοντερνισμού στη χώρα μας: σκέφτομαι αντίστοιχα τον Χωμενίδη και το «Δαμάζοντας το κτήνος» της Ερσνς Σωττροπούλου. Αλλά με εμπνέει ως άσκηση δημιουργικής γραφής. Θα ζητούσα από τα παιδιά να γράψουν μια ιστορία αφηρημένου εξπρεσιονισμού στα πρότυπα του Κάφκα ή του Μπολάνο με ήρωα τον κύριο Κ. Ή να επεξεργαστούν δημιουργικά τη φράση «δεν πρόκειται να προσδώσω ποτέ την κοινωνία» αντικαθιστώντας το ρήμα και το αντικείμενο, προσφέροντας πιο σουρεαλιστικές λύσεις στη φράση. Ή να απομαγνητοφωνήσουν μια παράγραφο από το επίμαχο βίντεο και να δουλέψουν με την πολιτική ιδιόλεκτο όπως το κάνει π.χ. ο Ιαν ΜακΓιούαν στο «Αμστερνταν», ο Μίλαν Κούντερα στο «Αστέιο» ή η Σώτη Τριανταφύλλου. Θα μου άρεσε κι ένας θεατρικός μονόλογος: ένας κύριος Κ καθισμένος σε ντιβανοκάσέλα εκστομίζει κοινότητες φράσεις σε λογική σειρά και μετά αναδιατάσσει τις φράσεις δημιουργώντας έναν όλο και πιο ανησυχητικό μονόλογο.

Αλλά σοβαρά τώρα: σκέφτομαι αντί για την κασέλα «Το Κιβώτιο» του Αρν Αλεξάνδρου και μελαγχολώ. Ας βάλουμε τον κύριο Κ να κάθεται στη μέση της σκηνής. Έχει να γράψει μια πανεπιστημι-

Ο Στέφανος Κασσελάκης κατά την πρόσφατη επίσκεψή του στο Εργαστήριο Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης για ΑμεΑ στην Καλλιθέα. Δύσκολα ένας σεναριογράφος ή ένας συγγραφέας θα μπορούσε να εξιστορήσει όσα έχουν συμβεί το τελευταίο διάστημα στην ελληνική πολιτική σκηνή.

«Η “υπόθεση Κασσελάκης” μου προκαλεί συγγραφική αμηχανία. Θα μπορούσε να είναι υλικό για παραμύθι ή μυθιστόρημα ή μαύρη κωμωδία».

ακή εργασία για την αξιοπιστία και τον κυνισμό. Προσπαθεί να διαβάσει «Το Κιβώτιο» με λυσάρι. Δεν καταλαβαίνει λέξη.

Σοφία Νικολαΐδου Η ζωή γράφει τις καλύτερες ιστορίες

Κανένας συγγραφέας δεν μπορεί να ξεπεράσει τη ζωή. Εκείνη γράφει τις καλύτερες ιστορίες. Άλλωστε η βιωμένη πραγματικότητα, η Ιστορία που βράζει, υπήρξε από συστάσεως μυθιστορήματος το ορυκτό υλικό της μυθοπλασίας.

Οποιο φρικτό έγκλημα και να επινοήσει κανείς για το αστυνομικό του μυθιστόρημα υπάρχει κάποιο άλλο φρικτότερο που συνέβη πραγματικά. Οποια απίστευτη σύμπτωση, γύρισμα της πλοκής, τρελή ανατροπή και να επινοήσει ο μυθιστοριογράφος υπάρχει πάντα μια ανθρώπινη ιστορία, ένα πραγματικό γεγονός που θα κάνει την επιπρόσθε του κιμά. Μου έχει συμβεί σε μυθιστόρημα που βασίστηκε σε ιστορικά γεγονότα να χρειαστεί να «κατεβάσω» την πραγματική πραγματικότητα, γιατί δεν θα γινόταν πιστευτή. Δεν πληρούσε τη ρεαλιστική συνθήκη...

Η «υπόθεση Κασσελάκης» μου προκαλεί συγγραφική αμηχανία. Θα μπορούσε να είναι υλικό για παραμύθι με διδακτικό επιμύθιο, κάτι σαν «Ο λαγός και η χελώνα». Ή μυθιστόρημα που ξεκινάει νωχελικά και αίφνης η πλοκή γκαζώνει. Μαύρη κωμωδία με όλα τα βαθνυόστατα και τα σοβαρά να λέγονται και να γίνονται πιστευτά. Δεν πληρούσε τη ρεαλιστική συνθήκη... Η «υπόθεση Κασσελάκης» μου προκαλεί συγγραφική αμηχανία. Θα μπορούσε να είναι υλικό για παραμύθι με διδακτικό επιμύθιο, κάτι σαν «Ο λαγός και η χελώνα». Ή μυθιστόρημα που ξεκινάει νωχελικά και αίφνης η πλοκή γκαζώνει. Μαύρη κωμωδία με όλα τα βαθνυόστατα και τα σοβαρά να λέγονται και να γίνονται πιστευτά. Δεν πληρούσε τη ρεαλιστική συνθήκη...

λοιπόν, μαζί με άλλους, να δω και να διαβάσω τη συνέχεια.

Βαγγέλης Ραπτόπουλος Η πραγματικότητα ξεπερνά κάθε φαντασία

Θυμήθηκα το «Ζ» του Βασιλικού. Επειδή ακριβώς και πάλι η πραγματικότητα ξεπέρασε κάθε φαντασία, έστω και ως παρωδία. Επομένως, δεν θα έγραφα μυθοπλασία, αλλά ένα μυθιστόρημα-ντοκουμέντο με θέμα, αντί της δολοφονίας Λαμπράκη, την εκλογή του Κασσελάκη στην προεδρία του ΣΥΡΙΖΑ.

Η περίπτωση Κασσελάκη έχει σαφέστατα μία όψη που φλερτάρει με τη σουρεαλιστική κωμωδία. Και μία άλλη όψη («μεταπολιτική») που είναι τόσο καινούργια στην Ελλάδα, ώστε οι μισοί ελπίζουν και οι μισοί φοβούνται, περιμένοντας να δουν πού θα πάει το πράγμα.

Ο αμερικανοτογραφής Κασσελάκης κομίζει νέα ήθη που σπέρνουν έναν μικρό πανικό σε ολόκληρο το πολιτικό μας σύστημα.

«Ενδείκνυται ως υπερήρωας της Marvel να εμπνεύσει δονκιχωτικά σονέτα και ημικαβαφικούς ιάμβους, ίσως και ένα μυθιστόρημα-ποταμό που θα πλημμυρίσει με λυρισμό τη Θεσσαλία».

Νέα ήθη είναι η αθρόα χρήση των κοινωνικών δικτύων, αλλά και όσα δηλώνει, και προπαντός η βούλησή του να προσεγγίσει την κοινωνία.

Σε σύγκριση με τους επιστήμονες ή τους καλλιτέχνες μας, δεν έχουμε δυστυχώς τους πολιτικούς που μας αξίζουν. Η μέχρι τώρα παρουσία του Κασσελάκη, ακόμα κι όταν με ξένιζε ή με δυσареστούσε, έκανε τους παραδοσιακούς πολιτικούς μας να φαίνονται ακόμη πιο ανεπαρκείς και υποκριτές.

Όσο για τη διακηρυγμένη ομοφυλοφιλία του, πέτρα σκανδάλου για τους ομοφοβικούς, που αποτελούν ένα μεγάλο μέρος της οπισθοδρομικής κοινωνίας μας

(ανάμεσά τους και οι καταπιεσμένοι ομοφυλόφιλοι που τον αντιπαθούν λόγω ζήλιας), μου τον κάνει συμπαθή εξ ορισμού.

Ευτυχία Γιαννάκη Το «Sunny Boy» πήγε στο Ελος

Κάποιοι πίστευαν ότι θα έρθουν καλύτερες μέρες, κάποιοι ότι θα έρθουν χειρότερες, κάποιοι έλεγαν ότι πλησίαζε το τέλος του κόσμου, κάποιοι έβλεπαν πως ο κόσμος ήταν ακόμη στην αρχή του. Μόνη αλήθεια ήταν ότι το Ελος, το χωριό που είχε βουλιάζει προ πολλού στον βάλτο, εξακολουθούσε κόντρα σε κάθε λογική να μετράει τους ίδιους κατοίκους που έκαναν τις ίδιες κουβέντες και κουβαλούσαν τα ίδια μυαλά από την ημέρα που πλημμύρισε. Οι κάτοικοι ζούσαν μέσα στο σκοτάδι και την τρέλα, με ρούχα που κολλούσαν πάνω τους, με το νερό να φτάνει μέχρι τον λαιμό τους, σέρνοντας βαριά τα πόδια τους στη λάσπη. Κάποια στιγμή εμφανίστηκε ένας ξένος, χαμογελαστός και τους είπε εγώ μπορώ, εγώ θα τα αλλάξω όλα, το Ελος θα βγει επιτέλους από τον βάλτο. Το σώμα του γυάλισε στον ήλιο. Τον είπαν sunny boy γιατί ήταν φωτεινός. Κάποιοι είδαν τον σωτήρα, κάποιοι τον εκθρό, κάποιοι είπαν ότι είχε μυστική αποστολή, κάποιοι ότι ήταν ένα κενό δοχείο, άλλοι είδαν το ίδιο δοχείο γεμάτο. Ο ξένος περίμενε. Τους κοίταξε και έβαλε το πόδι του στο Ελος. Η λάσπη έφτασε ως το γόνατο. Όλοι πια κοιτούσαν τον ξένο να δουν τι θα συμβεί... Αυτό θα μπορούσε να είναι ένα διήγημα για την περίπτωση, αλλά τώρα όσο το σκέφτομαι λέω δεν θα το γράψω.

Γιώργος Σκαμπαρδώνης Κασσελογοτεχνία

Για τον νέο αρχηγέτη μπορούν να γραφούν παιάνες (και πεάνες), επιγράμματα (και επιγράμματα), ποιμενικές ασυμφωνίες και πθογραφίες θηκών πλεονεκτημάτων. Επίσης Πινδαρικοί ύμνοι και ποιήματα Στράτωνος μούσας παιδικής. (Ημιπιπιρικάδων). Ενδείκνυται ως υπερήρωας της Marvel να εμπνεύσει δονκιχωτικά σονέτα και ημικαβαφικούς ιάμβους, ίσως και ένα μυθιστόρημα-ποταμό που θα πλημμυρίσει με λυρισμό τη Θεσσαλία. Είναι προφανές πως ο αρχηγός μπορεί να πυροδοτήσει και στίχους λαϊκών ασμάτων Καζαντζιδίκης πνοής του στυλ «Η επιστροφή του μετανάστη-εφοπλιστή», και «Αστόρια, Αστόρια, μας έκλεισε τα στόρια». Επίσης χριστιανικά κοντάκια («Στέφανος εξ ακανθών») και δημόδη άσματα της τάβλας, όπως το «Τι γύρευες, Στέφο μ', τι χάλευες στο Λέχοβο στη Ράχη». Ή, ακόμα και στίχους αλα-Γκόρπα («Κομμουνιστής στα λάχανα και στα λεφτά χασάπης»). Ανδρα μοι έννεπε μούσα πολύτροπον – αν και αυτό το «άνδρα» είναι πλέον αφόρητο μη-κορέκτι και δεν μπορεί να γραφεί. Ρεμπέτικα του είδους «Το κασέ του Κασσελάκη» και συνταγές όπως «Φρικασε-λάκι». Είναι, δε, πιθανό, εις τον πάτο της εικόνας, να ακούσουμε και ωραιότατα Ηπειρώτικα μοιρολόγια.

Ενα βιβλίο σαν ταινία του σινεμά

Πώς το φως σηματοδοτεί την αλήθεια

ΜΙΧΑΛΗΣ ΤΣΙΚΑΛΑΣ
Ο Μεγάλος Εχθρός
εκδ. Γερμανός, 2023, σελ. 322

Τον ΝΙΚΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ-ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗΛ

«Κατάρα στο φως», μονολόγησε. Έκλεισε τα μάτια του, ο καπνός πάνω από το κεφάλι του σύννεφο και είδε τον εαυτό του καθάλα στον Βοριά στις κορυφές της Γκιόνας, της Πίνδου, του Ταύγετου να έρχεται ως τιμωρός και να λυσοσμανά κατά του φωτός και του ήλιου [...]. Ο Αριστείδης Μαρδάς δεν είναι τίποτε άλλο για τους γύρω του, παρά ένας βράχος. Μα η ψυχή του θα σπάσει και θα σκορπίσει περισσότερο κι από τους κόκκους της άμμου κάτω από το φως του ήλιου, στην Πνύκα. Και σε αυτό το ταξίδι, κανείς από τους γύρω του δεν έμεινε ο ίδιος».

Το απόσπασμα, που μόλις διαβάσατε είναι το κείμενο στο οπισθόφυλλο του βιβλίου του Μιχάλη Τσικαλά «Ο Μεγάλος Εχθρός», το πρώτο του μυθιστόρημα, που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις «Γερμανός» της Θεσσαλονίκης στις αρχές του καλοκαιριού, με εξώφυλλο του αδελφού του συγγραφέα, απόλυτα συνταυτισμένο με το κείμενο. Αυτή η παράγραφος, είναι το άλφα και το ωμέγα του μυθιστορήματος, τα λέει

όλα, και είναι συναρπαστικό το γεγονός ότι η παράγραφος αυτή αναπτύχθηκε με πολλή τέχνη από τον συγγραφέα σε 320 σελίδες σε δεκαεπτά κεφάλαια. Αυτό το βιβλίο δεν είναι το πρώτο του πεζό κείμενο. Είχε προηγηθεί η δημοσίευση ενός διηγήματος σε λογοτεχνικό περιοδικό και η συλλογή πέντε εκτεταμένων διηγημάτων του με τίτλο «Σεσημασμένα Δαιμόνια» το 2014, από τις «Εκδόσεις Αιγαίον», με ένα ωραίο εξώφυλλο της ζωγράφου Ελένης Νικοδήμου, που, δυστυχώς, τη χάσαμε πρόσφατα. Τα διηγήματα αυτά γράφτηκαν σε χρόνο που ο συγγραφέας τους εργαζόταν ως αρχισυντάκτης εφημερίδας –της κυπριακής «Καθημερινής»– αλλά και σε άλλα έντυπα, παραγωγές στο ραδιόφωνο, και σε ειδησεογραφικές ιστοσελίδες, θέσεις εργασίας που χρειάζονται την έγκαιρη συγγραφή πολλών κειμένων, θέσεων, αναλύσεων, σχολίων κτλ. Η επίπονη αυτή δραστηριότητα, σε συνδυασμό με την παρακολούθηση της καθημερινότητας δημιούργησε μέσα του έναν λογοτεχνικό χειμάρρο, ο οποίος βρήκε διέξοδο στα διηγήματά του, και πολλές φορές, αυτός ο χειμάρρος, φαινόταν να είναι σχεδόν ασυγκράτητος. Όπως ένα άλογο, που ξεχύνεται στην απέραντη πεδιάδα και ο αναβά-

Ο «Μεγάλος Εχθρός» μάς κερδίζει από το πρώτο κιόλας οκτασέλιδο κεφάλαιο του βιβλίου, στο οποίο με περισσή τέχνη αρχίζει να ψυχογραφείται ο ήρωας του μυθιστορήματος, ο Αριστείδης Μαρδάς, καθώς επαναληπτικά καταριέται τον ήλιο και το φως.

της του δεν μπορεί να το κουμαντάρει. Αυτά τα κείμενα όμως, έχουν ιδιαίτερες χάρες.

Τώρα, μετά από μια δεκαετία σχεδόν, ο Μιχάλης Τσικαλάς εμφανίζεται ξανά με το μυθιστόρημά του «Ο Μεγάλος Εχθρός», και μας κερδίζει από το πρώτο κιόλας οκτασέλιδο κεφάλαιο του βιβλίου, στο οποίο με περισσή τέχνη αρχίζει να ψυχογραφείται ο ήρωας του μυθιστορήματος, ο Αριστείδης Μαρδάς, καθώς επαναληπτικά καταριέται τον ήλιο και το φως, μέσα από το γραφείο του, κάπου στην Πανεπιστημίου, στην Αθήνα. Αυτή η πρωτόγνωρη και παράξενη αποστροφή του προς το φως και οι κατάρες σίγουρα κάτι θέλουν να μας πουν. Και πράγμα-

τι, αν με το φως σηματοδοτείται η αλήθεια, μια αλήθεια που ενochλεί, τότε μια μεγάλη αλήθεια θα αποκαλυφθεί στο τέλος, και το γεγονός αυτό θα μας κρατήσει σε αγωνία. Συνεχίζοντας στα επόμενα κεφάλαια, ο αναγνώστης téρπεται από τον χειμαρρώδη τρόπο του συγγραφέα, πλούσιο σε λογοτεχνικές αρετές. Ο λόγος του είναι προσεγγμένος και αναπτύσσει την ιστορία του επιφανούς δικαστή με κάθε λεπτομέρεια. Και κάθε τόσο προστίθενται νέα πρόσωπα που τον πλαισιώνουν, τα οποία ζωγραφίζονται –ψυχογραφούνται καλύτερα– με τον ίδιο αποκαλυπτικό τρόπο.

Σε κάθε κεφάλαιο, ο «βράχος» δικαστής Μαρδάς περιγράφεται

Σε κάθε κεφάλαιο, ο «βράχος» δικαστής Μαρδάς περιγράφεται από μια διαφορετική οπτική γωνία για να αποκαλυφθεί ο εσωτερικός του κόσμος.

από μια διαφορετική οπτική γωνία για να αποκαλυφθεί ο εσωτερικός του κόσμος, όπως για παράδειγμα στη σκηνή όπου στο μυαλό του Μαρδά έρχεται και ξανάρχεται μια συνταρακτική πρωτοφανής δίκη, για μια υπόθεση φόνου ενός παιδιού από τον πατέρα του, που είχε διαρκέσει για εβδομάδες, είχε έντονο ενδιαφέρον από τα μέσα ενημέρωσης και την κοινωνία, και τέλος την καταδικαστική του ετυμότητα για ισόβια κάθειρξη του πατέρα. Με τον ίδιο τρόπο περιγράφονται και τα πρόσωπα που τον πλαισιώνουν και αποκαλύπτονται οι σχέσεις τους μαζί του με κάθε λεπτομέρεια. Ανέφερα προηγουμένως τη λέξη σκηνή. Ναι, πολύ σωστά, γιατί όλο το βιβλίο το ζει ο αναγνώστης σαν μια κινηματογραφική ταινία. Μια ταινία όπου ο φακός του συγγραφέα είναι στραμμένος όχι μόνο σε ό,τι βλέπει το μάτι αλλά μπαίνει και μέσα στην ψυχή των χαρακτήρων του μυθιστορήματος. Οι λεπτομερείς περιγραφές όμως, δεν είναι για να γεμίζουν οι σελίδες. Προχωρούν την ιστορία, χωρίς περιττολογίες, και προκαλούν το ενδιαφέρον του αναγνώστη για τη συνέχεια. Το μυθιστόρημα του Μιχάλη Τσικαλά δεν είναι αστυνομικό μυθιστόρημα, έχει όμως κάποια από τα καλύτερα στοιχεία του είδους αυτού.

Η Ασπασία, η ιδιαίτερα γραμματέας του Μαρδά, στο δικηγορικό του γραφείο, είναι επίσης βασικός χαρακτήρας του μυθιστορήματος, που ο φακός του συγγραφέα στρέφεται με σεβασμό και λεπτότητα, τόσο στις καθημερινές της συνήθειες όσο και στον ενδότερο της κόσμο, στις σχέσεις της, στις σκέψεις της, και καταφέρνει να αποκαλύψει, τελικά, ένα τραγικό πρόσωπο, που θα μας συγκλονίσει, αλλά και από τους υπόλοιπους χαρακτήρες... «κάνεις σε αυτό το ταξίδι δεν έμεινε ο ίδιος». Περιγράφονται με την ίδια ακριβή μέθοδο.

Ο «Μεγάλος Εχθρός» του Μιχάλη Τσικαλά δεν είναι ένα μυθιστόρημα φαντασίας με συνεχείς ανατροπές, που συναρπάζουν συνήθως τον αναγνώστη. Είναι ένα σύγχρονο μυθιστόρημα, όπου ο συγγραφέας του χρησιμοποιεί μια κάμερα, την οποία βυθίζει στη ψυχή των χαρακτήρων του, και εστιάζει σε μία, κυρίως, ανατροπή αλλά με πολλά μηνύματα, που ενδιαφέρει αλλά και χαρακτηρίζει την κοινωνία μέσα στην οποία ζούμε.

Ο Μιχάλης Τσικαλάς, είναι προικισμένος με την τέχνη του λόγου. Άξιος!

Ο κ. Νίκος Νικολάου-Χατζημιχαήλ είναι λογοτέχνης.

Για τον άνθρωπο
και τον γοργισμό

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

ΕΞ

Romas Kotsonis

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

ΧΟΡΗΓΟΣ
PORSCHE

Ένα
κάποιο
Τέλος

Τόνι Μπρόντμπεντ
Χάριτ Γουόλτερ
Μισέλ Ντόκερι
Έμμι Μόρτιμερ
Μπίλι Χάουλ
Τζο Άλγουιν
Φρένι Μείβορ
Μάθιου Γκουντ

MOVIES BEST HD
THE HOME OF MOVIES!

ΚΥΡΙΑΚΗ 8 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 21:00

THE SENSE OF AN ENDING / ΕΝΑ ΚΑΠΟΙΟ ΤΕΛΟΣ

ΔΡΑΜΑ

Ο συναξιούχος Τόνι Γουέμπστερ παραλαμβάνει ένα γράμμα που θα διαταράξει την ήρεμη ζωή του και θα τον φέρει σε επαφή με την πρώτη του αγάπη.

Το Κανάλι Διατίθεται:

Θέση: 101

Θέση: 49

www.mesimvria.com

Ανάμεσα σε μεροκάματα και... κέρδη

Η ηθική και το βάρος της συνείδησης στον κυνικό κόσμο της οικονομίας

Ενας άλλος κόσμος ★★ ★
ΔΡΑΜΑ (2022)

Σκηνοθεσία: Στεφάν Μπριζέ
Ερμηνείες: Βενσάν Λιντόν, Σαντρίν Κιμπερλέν

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Σταθερά αφοσιωμένοι στο σύγχρονο κοινωνικοπολιτικό σινεμά με έμφαση στον χώρο της εργασίας, ο Γάλλος Στεφάν Μπριζέ παρουσιάζει άλλο ένα τέτοιο δράμα με πρωταγωνιστή ξανά τον αγαπημένο του Βενσάν Λιντόν. Ο τελευταίος υποδύεται τον Φιλίπ Λεμέλ, διευθυντή ενός γαλλικού εργοστασίου κατασκευής εξαρτημάτων που ανήκει σε αμερικανικό πολυεθνικό όμιλο. Όταν οι κεφαλές της εταιρείας θα ζητήσουν νέο γύρο περικοπών προσωπικού, εκείνος θα βρεθεί μπροστά σε δύσκολα ηθικά διλήμματα. Ταυτόχρονα η προσωπική του ζωή καταρρέει, καθώς η σύζυγός του τον εγκαταλείπει, βλέποντάς τον συνεχώς απόντα λόγω της δουλειάς, ενώ ο μικρός του γιος νοσπλεύεται σε κλινική εξαιτίας ψυχικού νοσήματος.

Αυτή τη φορά, ο Μπριζέ επιλέγει να μην ακολουθήσει με τον παρόμοιο του τον απλό εργαζόμενο αλλά ένα ανώτερο στέλεχος μιας επιχείρησης, περιγράφοντας τη σύγχρονη πραγματικότητα, η οποία συχνά μπορεί να είναι εξίσου δύσκολη και αγωνιώδης. Ο Λεμέλ είναι επιτυχημένος διευθυντής εργοστασίου: διατηρεί καλές σχέσεις με τους εργαζομένους του –τους αποκαλεί συνεργάτες–, νοιάζεται για τα προβλήματά τους, ενώ παράλληλα η μονάδα του είναι κερδοφόρα. Εκείνοι από την άλλη είναι αρκετά καχύποπτοι απέναντί του, λόγω προηγούμενων απολύσεων, αλλά κυρίως εξαιτίας του διαρκώς αυξανόμενου φόρτου εργασίας που τους έχει φέρει στα όριά τους. Ο Λεμέλ

θα προσπαθήσει να αποφύγει τη σύγκρουση μέχρι την τελευταία στιγμή, ρίχνοντας όλο το βάρος της πίεσης στον εαυτό του, καθώς διαπραγματεύεται την τύχη των εργαζομένων με τους ανωτέρους του.

Σε έναν πολύτως κυνικό κόσμο, όπου η λέξη «ανταγωνισμός» επαναλαμβάνεται συνεχώς και τα μερίσματα των μετόχων είναι πολύ πιο σημαντικά από τις δουλειές των καθημερινών ανθρώπων, ένας μοναχικός ήρωας παλεύει να ισορροπήσει ανάμεσα στα καθήκοντα της θέ-

Ενας διευθυντής εργοστασίου που ενδιαφέρεται για το προσωπικό και οι άνωθεν απαιτήσεις για περικοπές, τη στιγμή που η ζωή του καταρρέει.

σης του και σε όσα επιβάλλει η ηθική του. Το φιλμ φωτίζει εξυπνα διαφορετικές πτυχές της δικής του εμπειρίας, αναδεικνύοντας ταυτόχρονα κι εκείνες της αμερικτικής σύγχρονης αγοράς, είτε αφορά το ανώτατο επίπεδο –«έχω κι εγώ αφεντικό, τη Γουόλ Στριτ», λέει ο επικεφαλής του ομίλου– είτε τα συνδικάτα που αντιδρούν. Υστερα από όλα αυτά η προσωπική ιστορία μοιάζει σχεδόν ακრειαστή, ωστόσο αξίζει και μόνο για τη χαμηλότερη ερμηνεία της Σαντρίν Κιμπερλέν, η οποία στέκεται δίπλα στην απλώς εξαιρετική του Βενσάν Λιντόν. Ο Γάλλος ηθοποιός έχει αποδείξει πολλές φορές την αξία του κι εδώ το κάνει ξανά, δίνοντας ξεχωριστή πνοή σε έναν, ούτως ή άλλως, ενδιαφέροντα χαρακτήρα.

Ο Βενσάν Λιντόν υποδύεται τον Φιλίπ Λεμέλ, έναν επιτυχημένο διευθυντή εργοστασίου, ο οποίος διαπραγματεύεται την τύχη των εργαζομένων με τους ανωτέρους του, που ζητούν απολύσεις και περικοπές. «Έχω κι εγώ αφεντικό, τη Γουόλ Στριτ», του λέει ο επικεφαλής του ομίλου...

HOME CINEMA

Χένρι Σούγκαρ: απατεώνας ή υπερήρωας;

Winona ★★ ★
Δραμαντί (2019)

Σκηνοθεσία: Αλέξανδρος Βούλγαρης
Ερμηνείες: Σοφία Κόκκαλη, Δάφνη Πατακιά, Ηρώ Μπέζου

Από την πλατφόρμα του Ertflix επιλέγουμε ένα από τα τελευταία φιλμ του πολυπράγμονος Αλέξανδρου Βούλγαρη («The Boy»), το οποίο αποτελεί ταυτόχρονα φόρο τιμής στη γυναικεία φύση και στη δύναμη της ζωής. Τέσσερις νεαρές κοπέλες φτάνουν σε μια ερμητική παραλία και περνούν τη μέρα τους εκεί. Παιζουν, κολυμπούν, συζητούν και αφηγούνται παράξενες ιστορίες. Στο τέλος της ημέρας, θα αποκαλυφθεί και το συγκινητικό μυστικό τους. Στο γνώριμο ύφος του και πάντα συνοδεία υπέροχων μουσικών, ο Βούλγαρης κινηματογραφεί από όλες τις γωνίες τις πρωταγωνίστριές του, οι οποίες μοιάζουν να βρίσκονται σε αυτοσχεδιασμό... διαρκείας. Το αποτέλεσμα, ειδικά μετά το πρώτο κάπως αμήχανο μισάωρο, είναι απολαυστικό με έξυπνες

Επάνω, ο Μπέντεντικτ Κάμπερματς ως Χένρι Σούγκαρ και, κάτω, σκηνή από τη «Winona» του Αλέξανδρου Βούλγαρη.

παρατηρήσεις, μερικές αληθινά ξεκαρδιστικές ατάκες και πολύ καλές ερμηνείες από μια dream team νέων Ελληνίδων ηθοποιών.

Η υπέροχη ιστορία του Χένρι Σούγκαρ ★★ ★
ΔΡΑΜΑ (2023)

Σκηνοθεσία: Γουές Αντερσον
Ερμηνείες: Ρέιφ Φάινς, Μπέντεντικτ Κάμπερματς, Ντεβ Πατέλ

Το τελευταίο κινηματογραφικό πρότζεκτ του Γουές Αντερσον περιλαμβάνει τέσσερις μικρού μήκους βινιέτες, εμπνευσμένες από τον λογοτεχνικό κόσμο του Ρόαλντ Νταλ, οι οποίες πλέον κυκλοφορούν στην πλατφόρμα του Netflix. Η πρώτη από αυτές –και μεγαλύτερης διάρκειας– έκανε πρεμιέρα στο περασμένο Φεστιβάλ Βενετίας και αφηγείται την ιστορία του Χένρι Σούγκαρ (Μπέντεντικτ Κάμπερματς), ενός ανθρώπου με θαυματουργές ικανότητες, όπως η όραση μέσα από αντικείμενα ή η πρόβλεψη του μέλλοντος, τις οποίες έχει απο-

κτήσει χάρη στη βοήθεια ενός βιβλίου που έκλεψε.

Ο Αντερσον στυλιζάει με τη γνώριμη τεχνική του τις ιστορίες του Ρόαλντ Νταλ, αναδεικνύοντας όλες τις κωμικές παραδοξότητες, αλλά και το υποδόριο δράμα που ταιριάζει και στη δική του κινηματογραφική θεώρηση. Ο ίδιος ο χαρακτήρας του Χένρι Σούγκαρ, κάπου ανάμεσα στον απατεώνα και στον υπερήρωα, έχει σίγουρα το δικό του ενδιαφέρον, ωστόσο δεν είναι απόλυτος πρωταγωνιστής· αντιθέτως, τα πράγματα εδώ ξεκινούν από τον ίδιο τον συγγραφέα (Ρέιφ Φάινς), ο οποίος αρχίζει να αφηγείται τον βίο του ήρωα, ο οποίος με τη σειρά του σύντομα θα αναλάβει να διηγηθεί μια τρίτη εγκιβωτισμένη ιστορία ενός Ινδού δασκάλου του διαλογισμού (Μπεν Κίνγκλεϊ). Καθώς το σύνολο ξεδιπλώνεται σαν κομψό χειροτέχνημα, είναι δύσκολο κανείς να μην γοητευθεί τόσο από το ευφάνταστο της αρχικής σύλληψης του Νταλ όσο και από την ακρίβεια της εκτέλεσης στην κινηματογραφική της εκδοχή.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Κριτική **ΝΙΚΟΣ Α. ΔΟΝΤΑΣ**

Γκαλά όπερας επιτυχημένο, αλλά άσχετο με την Κάλλας

Το Μέγαρο Μουσικής Αθηνών εγκαινίασε τη φετινή καλλιτεχνική περίοδο στις 24 Σεπτεμβρίου με ένα γκαλά όπερας αφιερωμένο στη Μαρία Κάλλας. Προσκεκλημένοι ήταν η Ρωσίδα υψίφωνος Ελένα Στίχινα και ο βαρύτονος Δημήτρης Πλατανιάς, ενώ την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών διηύθυνε ο Λουκάς Καρυτινός.

Στη διάρκεια της σταδιοδρομίας της, η Μαρία Κάλλας ερμήνευσε και ηχογράφησε πλήθος ρόλων, από τη «Βαλκυρία» έως την «Κάρμεν» και από την «Απαγωγή από το σεράι» έως την «Τουραντότ». Ωστόσο, η συνεισφορά της εντοπίζεται κυρίως στην ανάδειξη έργων του κλασικισμού και του ρομαντικού μπελ κάντο όπως, ενδεικτικά μόνον, οι όπερες «Αλκίσις», «Ιφιγένεια εν Ταύροις», «Μήδεια» και «Εστιάδα», «Αρμίντα», «Ο πειρατής», «Υπνοβάτιδα», «Νόρμα», «Αννα Μπολένα» και «Πολύευκτος», πολλές από τις οποίες ανέσυρε από τη λήθη. Στα δε ρεσιτάλ της, η Κάλλας έθετε σε διάλογο μουσικές σελίδες από όπερες που δύσκολα θα φανταζόταν κανείς μαζί. Η τόλη και η φαντασία της

δικαιώνονταν χάρη στις ξεχωριστές της ικανότητες.

Η βραδιά που αφιέρωσε σε αυτή τη μουσική προσωπικότητα το Μέγαρο Μουσικής Αθηνών δεν διέθετε κανένα από τα στοιχεία που έκαναν το τιμώμενο πρόσωπο να ξεχωρίζει. Δεν περιλάμβανε σχεδόν κανέναν από τους τίτλους που έκαναν την Κάλλας διάσημη, ούτε είχε το στοιχείο της πρωτοτυπίας. Ήταν ένα καλοστημένο αλλά στερεότυπο γκαλά όπερας με δύο ακμαίους λυρικούς καλλι-

Δύο καλοί τραγουδιστές ερμήνευσαν αποσπάσματα από όπερες στο πλαίσιο στερεότυπου γκαλά.

τέχνες, οι οποίοι ερμήνευσαν με απόλυτη σιγουριά και αυτοπεποίθηση αποσπάσματα από έργα στα οποία διαπρέπουν.

Η Ελένα Στίχινα ανήκει στις κορυφαίες λυρικοδραματικές υψιφώνους της εποχής, με φωνή

Ελένα Στίχινα και Δημήτρης Πλατανιάς ερμήνευσαν έργα στα οποία διαπρέπουν με τη συνοδεία της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών, την οποία διηύθυνε ο Λουκάς Καρυτινός.

ιδιαίτερα πλούσια, ισχυρή, μοιρογενή και ασφαλώς στην ψηλή περιοχή. Η Αίντα της έχει ακουστεί σε Παρίσι, Μόναχο, Γενεύη, Λονδίνο, Ζάλτσμπουργκ και Βερολίνο. Την σιγουριά ενός ρόλου που γνωρίζει άριστα εξέπεμψε

και στην Αθήνα, ερμηνεύοντας την Άρια από την πρώτη πράξη όπως και το ντουέτο με «πατέρα» της τον Δημήτρη Πλατανιά, εξίσου έμπειρο στη συγκεκριμένη όπερα. Ομοίως, την Τόσκα που γνωρίζει άριστα εξέπεμψε

έννη, το Λονδίνο και η Νέα Υόρκη. Στη γνωστή Άρια «Εξπια για την τέχνη», η γενναϊόδωρη φωνή της γέμισε την αίθουσα. Πιο ενδιαφέρουσα συνεισφορά ήταν το λεγόμενο «μπολερό» από τον «Σικελικό εσπερινό» του Βέρντι,

Ενθουσιασμένος, ίσως, από το μέγεθος των φωνών που συνόδεψε, ο Λουκάς Καρυτινός συχνά υπερέβαλε ως προς την ένταση, αλλά σε κάθε περίπτωση στήριξε τους τραγουδιστές στις επιλογές τους.

Τα πρώτα πέντε ορφανά που διασώθηκαν από τον Αράμ Ντιλντιλιάν με τον Αρμένιο ιερέα στη Σαμφούντα, αρχές του 1919. Στο μέσον, «Μαθαίνω να κάνω τον ήχο του γράμματος L». Η Αρσαλούς Τερ Καλουσιτιάν διδάσκει κωφούς μαθητές στο Κολλέγιο Ανατόλια της Μερζιφούντας. Δεξιά, το ταξίδι προσφύγων με το πλοίο «S.S. Belgravia» με προορισμό το λιμάνι του Πειραιά.

Ο Πόντος, το Ανατόλια, οι Ντιλντιλιάν

Ο ξεριζωμός Ελλήνων και Αρμενίων μέσα από τις φωτογραφίες μιας οικογένειας που διασκορπίστηκε σε Ελλάδα, Γαλλία και ΗΠΑ

Της ΓΙΩΤΑΣ ΜΥΡΤΣΙΩΤΗ

«Αγαπητά μου παιδιά, λυπάμαι που δεν μπόρεσα να διασφαλίσω για εσάς τον οικογενειακό μας πλούτο, το αποτέλεσμα των 40 χρόνων μόχθου μου έχει μείνει πίσω στην Τουρκία. Εκεί άφησα το γλυκό μας σπίτι, το στούντιο στο οποίο τραγουδήσατε τα πρώτα σας τραγούδια, ψιθύρισατε με τα αθώα σας χείλη τις προσευχές σας – αυτός ο ιερός ναός σήμερα έχει γίνει ερείπιο». Με αυτά τα λόγια, σε μια αυτοβιογραφική ομιλία στην Κοκκινιά, αποχαιρέτούσε τον γιο του, Αρά, ο Τσολάκ Ντιλντιλιάν, λίγο πριν από την αναχώρησή του για την Αμερική, τον Ιανουάριο του 1928. Οι μνήμες της οδύσσειας χιλιάδων ξεριζωμένων Ελλήνων και Αρμενίων από τον τόπο τους ήταν ακόμη νωπές.

Εξι χρόνια πριν, το φθινόπωρο του 1922, τα ελληνικά στρατεύματα είχαν αποσυρθεί πτυπμένα, η πόλη της Σμύρνης είχε καεί με μεγάλες απώλειες και στη Μερζιφούντα του Πόντου οι Αρμένιοι φωτογράφοι Τσολάκ και ο αδελφός του, Αράμ Ντιλντιλιάν, με τις οικογένειές τους, την 1η Νοεμβρίου, είχαν ένα εικοσιτετράωρο προθεσμία να εγκαταλείψουν τη χώρα. Μάδεψαν τα υπάρχοντά τους, εκατοντάδες φωτογραφίες, γυάλινα αρνητικά, τις φωτογραφικές μηχανές τους και επιβίβαστηκαν στο «S.S. Belgravia» που έστειλε η Αμερικανική Επιτροπή της Εγγύς Ανατολής. Επειτα από ένα επικίνδυνο ταξίδι με το πλοίο, έφθασαν στο λιμάνι του Πειραιά με 2.500 ορφανά. Τα επιζώντα μέλη της οικογένειας σταδιακά διασκορπίστηκαν στις Ηνωμένες Πολιτείες, στη Γαλλία και στην Ελλάδα.

Τις ίδιες μέρες στη Μερζιφούντα έκλινε βία και το Κολλέγιο Ανατόλια, ένα από τα δυναμικότερα εκπαιδευτικά ιδρύματα της ευρύτερης περιοχής, το οποίο είχαν ιδρύσει το 1886 Αμερικανοί προτεστάντες. Πολλοί μαθητές του, ανάμεσα στους χιλιάδες πρόσφυγες, μαζί με τον εκπαιδευτικό τους Τζορτζ Γουάιτ, κουβαλώντας 700 περίπου φωτογραφίες –ντοκουμέντα της ανέφελης σχολικής ζωής που έφεραν την υπογραφή των Ντιλντιλιάν– και δεκάδες βιβλία, ρίξωσαν στη Θεσσαλονίκη, όπου ίδρυσαν ξανά το Κολλέγιο Ανατόλια.

Εκατό χρόνια συμπληρώνονται το 2024 από τη μετεγκατάσταση (1924) του Αμερικανικού Κολλεγίου Ανατόλια στη Θεσσαλονίκη και την έναρξη των επετειακών εκδηλώσεών του προαναγγέλλει η «Φωτογραφική οδύσσεια της οικογένειας Dildilian: Αν' την Ανατολία στη Δύση», μια από τις πιο ενδιαφέρουσες εκθέσεις της Thessaloniki PhotoBiennale 2023 του Μουσείου Φωτογραφίας του MOMus, με συνδιοργανωτές το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού και το

Μάθημα ραπτικής στο σχολείο θηλέων του Κολλεγίου Ανατόλια. Φωτογραφία του 1914 για φυλλάδιο με αφορμή την 50ή επέτειο από την ίδρυση του σχολείου.

Εκατό χρόνια συμπληρώνονται το 2024 από τη μετεγκατάσταση (1924) του Αμερικανικού Κολλεγίου Ανατόλια από τη Μερζιφούντα στη Θεσσαλονίκη.

Κολλέγιο Ανατόλια (Τμήμα Βιβλιοθηκών και Αρχείων).

Δύο από τα πολυτιμότερα τεκμήρια του Ανατόλια, το πρώτο μαθητολόγιο με τις εγγραφές των μαθητών του το 1886, μια πλίνθος που φέρει τα αρχικά A.C. (Anatolia College) από κτίριο στη Μερζιφούντα και 70 από τις 700 φωτογραφίες του αρχείου, μαζί με το πλούσιο αρχαιακό υλικό των Ντιλντιλιάν (απομνημονεύματα, επιστολές, ομιλίες, μαρτυρίες και δεκάδες φωτογραφίες), αποτελούν τον συνεκτικό κρίκο της αρμενικής οικογένειας με το Αμερικανικό Κολλέγιο, όπου εργάστηκαν ως επίσημοι φωτογράφοι του για σχεδόν τρεις δεκαετίες (1894-1921). Τα ντοκουμέντα αφηγούνται την ιστορία των Ντιλντιλιάν, κυρίως από το 1870, στις πόλεις της Ανατολίας όπου μεγάλωσαν τις οικογένειές τους, έστησαν και διέυρυναν τις φωτογραφικές επιχειρήσεις τους, κυρίως στις πόλεις Σεβάστεια, Μερζιφούντα και Σαμφούντα. Εξιστορούν παράλληλα

τις βιαιότητες και τις διώξεις των Αρμενίων και του ελληνισμού, τις απώλειες, δράματα των επιζώντων έως τον τελικό ξεριζωμό τους και τη ζωή τους στις νέες πατρίδες.

Είκοσι χρόνια ερευνητικής δουλειάς αφιέρωσε ο καθηγητής Φιλοσοφίας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε πανεπιστήμιο του Κονέκτικατ, Αρμεν Τ. Μαρσουμπιάν, εγγονός του ιδρυτή της οικογενειακής επιχείρησης Τσολάκ Ντιλντιλιάν, για να ανασυνθέσει και να γράψει την ιστορία της οικογένειας όταν ανέλαβε τη διαχείριση του οικογενειακού αρχείου. Αποτελείται από χιλιάδες φωτογραφίες, γυάλινα αρνητικά, σχέδια, έργα τέχνης, έγγραφα, επιστολές και οικογενειακά κειμήλια, απομνημονεύματα, ηχογραφημένες μαρτυρίες, που στήνουν στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού (υπό την επιμέλεια του ίδιου σε συνεργασία με τον επιμελητή του μουσείου Ιωάννη Μότσιανο και την αρχιτέκτονα Ευθυμία Παπασωτηρίου) μια συναρπαστική περιγραφή «από την Ανατολία στη Δύση».

Μέσα από τις μικροϊστορίες της αρμενικής οικογένειας ξεπηδάει η διαδρομή του Ανατόλια και ο ρόλος που διαδραμάτισε –κατά καιρούς ζωτικός– στη ζωή των Ντιλντιλιάν. Πέντε χρόνια μετά την ίδρυση του Κολλεγίου, το 1886, ο Τσολάκ Ντιλντιλιάν άρχισε να φωτογραφίζει μαθητές και δασκάλους, τις δραστηριότη-

τές τους, τα πολυάριθμα νέα κτίρια (σχολή κωφών, νοσοκομείο κ.ά.), ενώ ως φωτογράφος χειριζόταν για αρκετά χρόνια το ακτινολογικό μηχανήμα στο νοσοκομείο του Ανατόλια. Το σπίτι του και το στούντιο του βρισκόταν ανάμεσα στα σπίτια των καθηγητών του Κολλεγίου, Αμερικανών, Αρμενίων και Ελλήνων, οι περισσότεροι από τους οποίους σκοτώθηκαν κατά τη διάρκεια της γενοκτονίας ή κατά τον ελληνoturκικό πόλεμο.

Μέλη της διευρυμένης οικογένειας σπούδασαν στο Κολλέγιο Ανατόλια, κάποιοι διέμεναν στις εγκαταστάσεις του. Στους χώρους του κατέφυγαν οι τρεις γιοι του Τσολάκ, όπως και άλλοι Αρμένιοι σε διάφορες περιόδους βίας, που οδήγησαν στο τέλος της αρμενικής και ελληνικής παρουσίας στη Μερζιφούντα. Ακόμη και μετά την αναγκαστική εκτόπιση του Κολλεγίου από τη Μερζιφούντα, η σχέση της οικογένειας συνεχίστηκε. Από το Ανατόλια Θεσσαλονίκης αποφοίτησε (1928) ο γιος του Τσολάκ, Αρά, ενώ διετέλεσε μέλος του διοικητικού συμβουλίου.

Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος

Μία από τις δραματικές σελίδες της ιστορίας των φωτογράφων ήταν τα χρόνια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. «Οι Ντιλντιλιάν και το Κολλέγιο το 1914 ευημερούσαν», περιγράφει στην έκθεση ο Μαρσουμπιάν. «Τα παι-

«Συνέχισαν να διηγούνται τις ιστορίες τους, να μοιράζονται τις εικόνες και τα όνειρα της χαμένης πατρίδας, δεν έχασαν ποτέ τις ρίζες τους».

διά του Τσολάκ και της αδελφής του είχαν εγγραφεί στα σχολεία του Κολλεγίου. Οι φωτογραφικές ικανότητες του Τσολάκ και του Αράμ ήταν απαραίτητες για τις τοπικές αρχές. Μέχρι το τέλος του πολέμου θα φορούσαν τις στολές του οθωμανικού στρατού, αλλά αντί για τουφέκια κρατούσαν τις φωτογραφικές μηχανές τους. Η άνοιξη του 1915 έφερε συλλήψεις και εκτελέσεις. Υπό την απειλή των απελάσεων, ασπάστηκαν το ισλάμ και μέλη της πήραν τουρκικά ονόματα. Εκμεταλλευόμενοι τα “προνόμια” αλλά διατηρώντας ιδιωτικά τη θρησκευτική τους πίστη διέσωσαν πάνω από σαράντα νέους άνδρες και γυναίκες μέσα από βαθιές σπράγγες που εξασφάλισαν κρυφώνες γύρω από τα σπίτια τους. Τα προσχήματα των “εξισλαμισμένων” και “τουρκοποιημένων” φωτογράφων του οθωμανικού στρατού εγκαταλείφθηκαν με την έναρξη του ελληνoturκικού πολέμου. Αφοσιώθηκαν στην περιθαλψη ορφανών,

σε ορφανοτροφείο που ιδρύθηκε στους χώρους του κολεγίου. Οι φωτογραφικές τους μηχανές αυτή τη φορά αποτύπωναν εικόνες από τα δεινά των επιζώντων, τους διωγμούς, την άφιξη στον Πειραιά».

Πρώτη τους στέγη στην Ελλάδα ήταν το Ζάππειο, πριν μεταφερθούν σε προσφυγικούς καταυλισμούς. Τα δύο αδελφία Αράμ και Τσολάκ με τους γιους τους έστησαν αμέσως φωτογραφικό στούντιο, καταγράφοντας την ανθρωπιστική κρίση. Η προοπτική για μετανάστευση στις ΗΠΑ, όπου είχαν καταφύγει μέλη της οικογένειας, ήταν δυσόσιωπη. Ο Αράμ, έχοντας σπουδάσει στην Αμερική τη φωτογραφική τέχνη, τα κατέφερε. Ο Τσολάκ ρίχωσε στην Ελλάδα. Μαζί με τον πρεσβύτερο γιο του, Χουμαγιάκ, άνοιξαν ένα προσωρινό φωτογραφείο στον καταυλισμό των προσφύγων, αργότερα στην Κοκκινιά, στην καρδιά της γειτονιάς των μεταναστών, και στο τέλος της δεκαετίας του '30, μετά τον θάνατο του Τσολάκ (Αύγουστος 1935), τα δύο αδελφία Χουμαγιάκ και Αλίσ λειτουργούσαν ένα σύγχρονο στούντιο στο λιμάνι του Πειραιά. Όπως στην πατρίδα τους την Ανατολία, οι Ντιλντιλιάν δεν περιορίστηκαν στα πορτρέτα των στούντιο. Φωτογράφιζαν αξιοθέατα, κατέγραψαν τις εκρήξεις του ηφαιστείου στη Σαντορίνη τέλη του '25 και αρχές του 1926, αλλά και τον απόηχο του καταστρεπτικού σεισμού (22 Απριλίου 1928) στην Κόρινθο.

Η επιχείρηση επέζησε στην Κατοχή, οι φωτογραφίες εξασφάλιζαν την επιβίωσή τους («Τον πρώτο χρόνο του πολέμου οι δουλειές ήταν καλές αλλά πολύ συχνά ανταλλάσσαμε με τους πελάτες από τα χωριά φωτογραφίες με τρόφιμα, λάδι, καλαμπόκι, αλεύρι, κυρίως ελαιόλαδο και ελιές», περιγράφει η Αλίσ), αλλά στα παραγμένα χρόνια του Εμφυλίου η Αλίσ μετανάστευσε στην Αμερική το 1947. «Στον κατάλογο των επιβατών του πλοίου δλωθηκε ως φωτογράφος, αλλά δεν επρόκειτο να ξαναπάσει ποτέ στα χέρια της τη φωτογραφική μηχανή», περιγράφει ο γιος της, Άλεν Τ. Μαρσουμπιάν. «Με τα υπόλοιπα μέλη συνέχισαν να διηγούνται τις ιστορίες τους, να μοιράζονται τις εικόνες και τα όνειρα της χαμένης πατρίδας, δεν έχασαν ποτέ τις ρίζες τους. Τα ντοκουμέντα του αρχείου γίνονται μάρτυρες της ιστορίας του αρμενικού λαού. Γιατί, σύμφωνα με τον Τόμας Χομπς, κανένας άνθρωπος δεν είναι μάρτυρας σ' αυτόν που ήδη πιστεύει αλλά σ' αυτούς που αρνούνται ή αμφιβάλλουν ή δεν το έχουν ακούσει».

«Η φωτογραφική οδύσσεια της οικογένειας Dildilian: Αν' την Ανατολία στη Δύση» εγκαινιάζεται στις 11 Οκτωβρίου 2023, στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης. Διάρκεια έως 11 Φεβρουαρίου 2024.

γαστρονόμος

Οι
οικο
δέ
δποι
νες
των
Αθηνών

3 ΑΘΗΝΑΙΕΣ ΜΑΣ ΑΝΟΙΓΟΥΝ ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΜΑΣ ΚΑΝΟΥΝ ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙ.
ΜΝΗΜΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΓΕΣ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΜΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

+ Η ΜΑΡΙΛΕΝΑ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ
ΜΑΣ ΦΤΙΑΧΝΕΙ VINTAGE
ΣΥΝΤΑΓΕΣ ΑΠΟ ΤΑ ΑΣΤΙΚΑ
ΚΕΝΤΡΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ.

«ΓΛΥΚΙΣΜΑ ΤΡΑΠΕΖΙΟΥ»,
ΑΜΥΓΔΑΛΟΤΟΥΡΤΑ, ΤΡΟΥΦΕΣ
ΚΑΙ ΠΑΣΤΕΣ ΓΙΑ ΚΕΡΑΣΜΑ,
ΟΛΑ ΒΑΣΙΣΜΕΝΑ ΣΕ ΣΥΝΤΑΓΕΣ
ΑΠΟ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΤΕΤΡΑΔΙΑ.

Κυριακή
15/10

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ